

W o p s a d a .

A čásceži ss. Cyrilla a Methoda	str. 1.
Hody	2.
Třjoch kralow	2.
Duchowny Serbin a kulowste bratstwo	4. 27.
Postrowjenjo z Pólsteje	9.
Šhto dyrbi šchesczan wo póstnišich wjeselach dzeržecž	13.
Popielna srjeda	16.
Pětr Pawrijenc Dubjenka	25.
Martrač Bonifacij, romski krajan	26.
Poslenja wječer Ahrystusowa	28.
Něšto za njemuczenych a muczenych	29.
Přihonskoho mustaw w Budyščinje	30.
A statistich cyrkwe a cyrkwinškoho stata	32.
Ašchestnicžka	41.
L. P. Jochemec a šapacka w Eulšhecach	44.
J. H. Jakubec a kulowski šchpital	45.
Kruta wěra we pruhowanjach	53.
Picžba cistercišich kleschtrow	55.
Kulowška šchpitališka schula	56.
Serbske pišmownstwo	57.
Swjaty Alois z Gonzaga	65.
Dopis z Prahi	68.
Smjedžen Božoho Cžěka	70.
Wobnowjenjo kulowsteje cyrkwe	72. 78.
Swjaty Šhilian	77.
Swjaty Donat	85.
Pšchescžěhanja we Ananije	86.
Wěra a dobre skutki	89.
Swjaty Wjacław	101.
Pšchenjesenjo ss. třjoch kralow do Rölna	103.
Swjata Theresia	113.
Ašchesczanske missionstwo	116. 125. 137.
Adolf, wójwoda Holšteinski	121.
Jan Leisentrutt, přeni administrator	141.
Šhto rěka „podjanski?“	144.
Stajne wotdžěle: Z Łužicy a Sakskeje.	
Cyrkwinške nowinki a powjescže.	
Naležnosće towarstwa.	

W o z j e w j e n j o.

Katholsti Posol budze tež w pschichodnym lěće wufhadžecž a so staracž, zo by wschě wažnišče cyrkwinške nowinki a tež zajimawe wěcy ze stawiznow pschinješt. Zeli po zakonju trěbnu kauciju k poččenju wupytamy 400 toleri w hotowych pjenjeczach abo we papjerach statnych sakskich (za cžož pač schyri wote sta abo kuponow dostanjemy); dha mohł Posol kóždej dwě njedželi po wóšom stronach wufhadžecž, kaž je so tu a tam k naschomu wjeselu žadało. Bjez tym prosymy, zo bychy wschitcy dotalni pscheczelojo towarštwa a Pósta swěrnei wostali; wschať je 15 nřl. abo respektiv 10 nřl. nizka ptačizna za cyłe lěto. Dofelž su pscheco hiščeje někotre katholicke wřny, hdžej Posol dóšchoť njeje, prosymy, zo chcyli dotalni naschi cžitarjo tež druhich ředžbnych řezinicz, kotsiž móhli naschu katholicstu wěc podpjeracž.

Móže-li něchtó 1. a 2. cžisťo Pósta parowacž, njech je nam k lěpschomu towarštwa zařny dari; pschetož my chcychmy towarštwu něšto žalutowacž a tať njeřimny wjacny cžisčecž dali, hacž bč so na spocžatku sobustawow žamořwjało.

Wschittim, kotsiž so za nasche towarštwo starachu a staraja, prajimny z tutym swóji najluboznišchi džak. Prořimny jich, zo chcyli zařny sobustawny towarštwo na nowe lěto zapisowacž a pschinoschti hromadžicž.

Lětuřchim sobustawam towarštwa poda so přěni řeschimľ „legendy abo řiwjenja Swjatyh Božich po řjedže cyrkwinřkich stawiznow wot Ducžmana“ w januara. Cžisčecžerňi njebč móžno tónle řeschimľ nětko dořoncžicž. Pschichodne lěto řnadž hižom po jutrach wundže drugi řeschimľ.

M. Šórnik, řapľan,
řekretar.

Katholiski Posol Cerkwiński časopis,

wydawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Czo. 1.

Januar.

1864.

A česczi ss. Cyrilla a Methoda,
patronow Serbow a wschitkich Słowjanow.

Wěcnu křwału Bohu w wysołosczi
Spěwa křesćan Jeho poznamšči,
Wschitke ludy horja w dźakownosczi
Křysťusowu wučbu dostawšči.

Tola dźak tež poštam wuprajeja,
Kotrychž smilny Bóh jim pschidželi,
Z mjenom patronow jich počesczeja,
Kiž su rycze bratrow wukřezili.

Směł nětk zabycj swojich rozwuczerjow
Dźakny narod wulkoh' Słowjanstwa,
Njesměł křwalicj sławnej' dobroczerjow
Bratrow Cyrilla a Methoda?

Hlej! kak japoschtotkaj mužej swjataj
Z rozemlinoym słowom wučitaj;
Swětny mjecz a puta njetrjebataj,
Z pišmom narod k swětku budžitaj.

Duž tež črjódka Serbow wopušczenaj
Pod jeju so zakit podawa,

W swojej wěrze, ryczi wožiwjena,
Zimaj towarstwo to poswjecza.

Proščaj z nami, zo Bóh wschitke ludy
W prawej, swjatej cyrkwi zjenoczi.

Proščaj za nas, zo smy w hnadze tudy
A tam něhdy w wěcnej zbóžnosći.

M. H.

S o d n.

Zemja swjata nóc cže tryje;
 Graduj so, o cžłowjestwo!
 Stadko hwězdom swětło syje,
 Wscho so blyščczi swjećischo.

Spěwajmy duž z jandželami:
 Čžescz budz Bohu w njebiesach!
 Měr a pokoj z cžłowjefami,
 Riž su zwólni w wutrobach!"

A žłobju njesmy dary swoje
 Horce, nutrne modlitwy,
 Zo by kadźidło to drohe
 A njebju, k Bohu stupaćo.

Duscha, hačo njebjo krasna
 Njech so Bohu zasłubi;
 To je złoto, hwězda jasna,
 Drasta Božich jandželow.

Wóruč nasch budz swjata wěra
 Zdobne płodn płodzaca;
 Džě je kužoł wschoho měra
 Jenož wěra Khrystusa.

Wona wodžerka je swjata
 A žłobju wscheje zbóžnosće,
 Z njebies hwězda zhybolata
 Swětło wscheje swětłoscje.

Čěsla.

Tšjoch kralow.

Tuton swjaty džen, kiž pódla tšjoch rócnych časow bjez najwjetsche swjate
 dny chłoho lěta stuscha, steji w najwužšim zwjazku z hodami. Kaž so Žezus
 hody pastyrjam t. j. pobožnym mužam židowskeho luda pschipowjedžicž da, do-
 pomni nas swjedžen tšjoch kralow na powołanjo wschěch ludow chłoho swěta.

Tuczi mužojo, kiž so po waschnju rańschich krajow z hwězdarstwom za-
 noschowachu, běchu wysokoho kralowskeho splaha. Legenda nam tež praji, zo
 běchu tšjo, a zo Melchior, Kaschor a Balthasar rěčachu. Zich wótcžina bě naj-
 šterischo zbožowna Arabia, dofelž na to pokazuje, šhtož profeta David w psalmje
 70, 10 praji: „Kralojo z Tharsis a kupy budža mi woprowacž, a kralojo z
 Arabie a Sabh pschinjesu mi dary.“

Wschež hwězdu zhonichu wo narodženju zbóžnika. Majsterischo bě tež
 bjez nimi we chłym rańšim kraju rozsčěrjena nadžija na slubjenoho zbóžnika
 wubudžena. Wěscže znajachu tež profecženjo, kotrež Balaam moabitiskomu kralej
 Balakej zjewi: „Hwězda zesthadža z Jakuba a sceptar wundže z Israela a zanicži
 wjerchotw z Moab.“ 4. Mójz. 24, 17. Hwězda, kotraž so tšjom kralam poळा,

dyrbjesche wěšcže džiwnje njebyse znamjo byč; po měnjenju najwjetschich chrŭwinstich wučerjow njebě to žana ze wschědných hwězdow, ale hwězdže podobne, wschě hwězd by pať w swětłosczi pschetriechjare zjewjenjo. Tež njeħodžesche kaž druge hwězdy; ale kaž něhdy Bóh we spodžiwnej mrócželi Israelske džěczi z Egip-towskeje wjedžesche, nihdy lud njewopuschčo, we noch so swěcžo, tať wjedžesche tuta hwězda, haťo by wožiwjena byla tšjoch kralow na jich chłym pucžu, so zjewjo a so zhubjo, stejo wostawajo a zasť dale stupajo, za tym hacž bě trěbne.

Ĥdž tuczi tšjo mudri do Jerusalema pschińdžechu (bě to po měnjenju naj-wosobnišich chrŭwinstich wučerjow runje dwanaty džěń po Ĥrhstusowym uarodže), nadžachu so wěšcže, zo budže tajki podawť kaž narod tať dołho wocžakowancho krala, powšitkomnje znaty, a zo budže so wscho na tym wieselicž. Ale to bě runje nawopať; nihto njemóžesche na jich praschenja wotmoťwicž. Kral Herodes, kiž bě z mocu, pschez cuzu pomoc a pschez skóncowanjo prawoho krala na ži-dowski trón pschischoť, bě hižom toho bla, bóle pať hišcže swojeje surowoscže dla pola luda ĥibženy a dyrbjesche so bojecž, zo pschez nowoho krala ĥnjejstwo zhubi.

Ĥdž běchu mudri z ranšchoho kraja narodne město zbóžnika wot židow-skich pišmawučenyh zhonili, podachu so ĥnydom na pucž, a wot hwězdy wjedženi, pschińdžechu ĥ swojomu najwjetschomu wjeselu ĥ městnu, ĥdžež džěcžatko namaťachu, a woprowachu jomu po waschnju swojeje wótcžiny najlěpsche płody.

Džěcžatko bě hišcže tehdom na tym samym měscze, ĥdžež bě so narodžiko, to je we ĥródzi, ale tuczi wosobni mužoj tutu nizkoscž a ĥhudobu widžich, 'so nje-wettraschichu, ale Bóh, kiž bě jich hacž ĥ tutomu městu dowjedť a na spodžiwne wasch-njo pschiwjedť, rozwucži jich tež wo tutej potajnosczzi.

Znamjenite běchu tež darť, kotrež tšjo kraloj, z ranšchoho kraja tuto-mu po zdacžu ĥhudomu džěcžatku pschinjesechu. Běchu drje to najlěpsche płody tamnych krajow, a ĥodžachu so hižom tohodla tutomu woporej; nic mjenje pschi-ħodžachu so tež ĥ woznamijenjenju trojakeje samotnosczje toho, kotromuž so pschi-njesechu. Žłoto woznamjenja joho kralowsku ĥódnoscž, wóruch joho bójstwo, a mara joho cžłowjestwo.

Do swojeje wótcžiny so zasť wrócziwšchi cžescžewachu tšjo kraloj spózna-toho zbóžnika z wulkej pobožnosczju, a pohnumachu ze wschěmi srědkami swój lud ĥ wěryje do zbóžnika. Po Ĥrhstusowym do-njejes-spěcžu buch, kaž so powjeda, ĥschženi wot swjatocho Domascha, kiž bě do jich krajnow pschischoť, a pomhachu jomu Ĥrhstusowu wěru předomacž.

Jich reliquie (powoštanki) buch pozdžišcho do Milana w Italskej psche-njesene. Pschi dobyčžu tutoho města dari je němski ĥěžor Friedrich Barbarossa Řölnskomu archbiskopej Řeinskej, kiž bě pschi ĥěžorskim wójsku. Tutón pschi-njese je sobu do Řölna, ĥdžež hišcže so nětko we tamnym sławnym domje (chrŭ-wi) ĥhowaju. Čhła stawizna wo tšjoch kralach, jich spodžiwne powołanje ĥ spóznačžu Čhna božoho, je tež za nas jedyn z najwažnišich podawkow, kotrež nam bibliske stawizny podawaju. Tež našchi prawětojoj běchu pohanjoj, powołanje tamnych tšjoch mužů, kotrymž najprěnim bjez pohanami zbožo začže, zo prawoho zbóžnika spóznaču, je přěni započatť našchoho powołanja ĥ prawomu spóznačžu

Jězusa pschěz swětło křesćanskeje wěry, kotrež hižom taž zahe we tamnej hwězdze tšjom kralam z raniskoho kraja a rozdžišo wschēm tym swěćeske, kiž z pohanskoho błuda k spóznaczu křesćanskeje wěrnoscje pschindžechu.
Lusé.

Duchowny J. J. Serbin a kulowſke bratſtvo.

Kulowſka wosada, bohužel wot budyskeje diöcese wotdžělena, je w přejawſchich čaſach ſerbskomu ludkej wjele duchownych poſkicžala, kotřiž su w dobrym wopomnjenju pola potomnikow. Jedyn z najpobožniſchich a křwalenych duchownych ſtarſchoho čaſa je Jan Ferdinand Serbin. Wón narodži so 1635 we wſh Rhoczinje pola Kulowa na kuble, kotrež hiſchče džensniſchi džen Serbinec rěka. Tamniſchi ludžo powjedaja wot ſplaſha k ſplahej, zo je hižom haſo džeczo jara pobožny był. Haſo młodženc džěſhe na wulku ſchulu (gymnaſium) w Krumlowje w Čěchach, hdžez w tamnym čaſu huſto Serbio ſchtudowachu, dokež w Praze hiſchče ſerbski ſeminar njebeſhe. Hižom 1663 bu wuſwjeczeny we Wołomucu a woprowaſhe w kulowſkej ſarſkej cyrkwi přenju Božu miſchu a w ſcžehowachm lěcze 1664 bu kapłan w Kulowje.

Hdž někoti pschecziwo ſtarým prawam a wuſtawkam měſta Kulowa k lěpſchomu lutherſkich wojowacž počachu, wopoſaza so młody duchowny Serbin haſo horliwy ſobuměſchčan. Wón pucžowaſhe mjenujch k tehdomniſchomu němſkomu křěžorej do dalokoho Wina, a to w žymſkim čaſu lěta 1668, ſchtož beſhe psched 200 lětami doſcž wobczěžny pucž! Psched křěžorom pač zaſitowaſhe ſtare prawa ſwojoho měſta tač zmužicze a derje, zo křěžor liſczinu (Urkunde) podpisa, kotraž bě za katholicich měſchčanow a zaſarowanych jara pscheczělna. Haj křěžor chcyſhe zmužitomu zaſitarjej katholicow dobru ſaru w Rakuſkej ſpožczicž, ale Serbin njepſchija to z luboscze k Serbam a ſwojej wótczinje, doſta pač 50 złotych (dukatow) darjenych. Lutherſch duchowni njesmědžachu po křěžorowej liſczinje wjach w ſwojim zaſtojniſtwje do Kulowa pschincž a lutherſki měſchčan abo wobydler njesmědžěſhe so wjach zaſhdlicž. (Pſchispomnjenjo. Druhđe so katholicam tač žendže a bě do najnowiſchich čaſow tač!). Serbin mějeſhe tež we wěſolnoſczi wſchitku čěſcž. K najmjeńſchomu so powjeda, zo wot joho čaſow ſem tež Spalowcženjo (kóždny ſwjaty džen a njedželu dwaj) do Kulowa na předomanja křodžachu. Serbin prócowaſhe so jara, zo by lutherſkich zaſh z katholickej cyrkwi zjenocžil; wón praji něhdy w jenym předomanju zjawnje, zo je so jomu z Božej pomocu radžiko, 40 protestantow do katholickeho wěrywuznacža pschiwjeſcž. Těcin w ſwojej rožencžanſkej hitorii powjeda tež ſcžehowace wobrocženjo. Kapłan Serbin wophta we wſh Němcach ſkhorjenoho Handrija Hancža, zo by joho napominač na žbóžnoſcž njemjertneje duſhe myſlicž. Hancž wotpoſaza tajke napominanjo. Wotkřadžejo prajeſhe Serbin: Božemje, pscheczělo; hdy bych z mojej ſmjerczu twojej duſchi mohł wužitny byčž, ja chcył radny za tebe wumrjecž. Na to wotmołwi křory: Wy chcyli za mnje wumrjecž? Žawěrně, praji tamny, hdy

bých jenož twojej dušči poslužiť mohť. Z tajfimi słowami wotendže Serbin. Wnoch pať póstla khorb swojoho syna k kapłanej z próstwu, zo chchť jomu po katholicim waschnju poslednje posblnjenja nabožništwa (wěrb) poskiczić. Serbin khwata do chrkwie po najswjeczišči sakrament; ale psched chrkwinymi durjemi wuhlada straschnoho bara, kiž so na njoho měrjesche. Kapłan poznamjeni so ze swjathm kščižom, pschindže bjez bališchoho zadžěwka do chrkwie, a khwatasche potom ze swjathm sakramentom do domu khoroho, kotryž žaboscziwje na njoho čžakasche. Khorb wotpołožī wěrbwuznaczo a bu ze swjathmi sakramentami derje wobstaranh. Joho wobroczenja dla čžinjachu jomu někotři žłoscziwi ludžo wjele njepšhecželstwa. Z chća je Serbin pschez 200 lutherskich za naschu chrkwej dobyť. Hdž bu farar Bosczij Mar Nikolaides (Nykela) za kapitulara w Budyschinje pomyscheny, bu Serbin 10. febr. 1679 farar a čžestny kanonik budyskoho tachantstwa. Wón čžerpjesche na kamjen a žda so, zo je w khorosczi hústo w Khoczinje pschebhwat; pschetož powjeda so, zo je z Khoczineje kždb džen do Ržžanta khodžit a k čžesczi swjateje Marije tam Božu mšchu džeržat. Pschi tym ludžo wopominaja, zo je jomu kždb krocž joho rocžt hacž do kžžkowskoho lěsa napscheczo pschilecžat a potom na kiju domoj njeseny bht. Tež ma Serbinec swójba njeboh duchownoho we wulkej čžesczi. Te swjeczo (Božu martru), kiž je wón pschede wsu pschi puczu do Konjec drjewjane stajicž dat, su psched wjach lětami domoj wzali, a na te same město nowe rjenishe wobstarali. Hdž bč Serbin farar, pschibjerasche pschi njewustawachm džěle joho khoroscž, a tak wumrje wón hižom 23. februara 1682 na čžerpjenjo kamjenja a bolacu schiju — schthri mšsach njemžžesche wótse rycžecž — hšchcže nic 48 lět starý. Pschi joho wotemrjeczu čžitasche kapłan Swótlit runje tele słowa: Haec est dies, quam fecit Dominus (to je džen, kotryž je tón Knjež čžiniť). Z chća bč Serbin 19 lět dołho hafo duchowny w Kulowje skutkował. Wón bu w chrkwi psched wulkim wołtarjom pohrjebanh. Budyski tachant Měrczin Brückner z Brückensteina (rodženy z Noweje Wsh pola Kulowa) počžesczi w lěcže 1683 joho wopomnjenje z mosaznej taflu na joho rowje, hdžž joho mjenuje „horliwoho za Boha a joho wucžbu a Khrhstusowe šadło, kutoho wojowarja w najkžžbnischoho pastyrja, jara zaslužbnoho fararja.“ Bjež joho titlami stejī tež, zo je Serbin Baccalaureus SS. theologiae et Magister philosophiae bht. Hdž su w pozdžisich čžasach zasj joho row wotemrili, najšterje, zo bychu čžěto druhoho duchownoho tam pohrjebali, namakachu tónle row po powjesczi nutška z ržsmarju wobrosčeny. Tola njenamakach powjescz wo tym nihdže čžisčczanu abo pisanu. Z najmjenšcha z tutoho powjedanja wukhadža, zo bč njeboh Serbin hafo duchowny a čžłowjet we wulkej čžesczi w kulowskej wosadže, hdž bč hižom dawno z tutoho swěta k dospołnischomu žiwjenju woteschoť.

Serbin bč horliwy čžescžowar swjateje Marije, kaž hižom horjeka spomnichmy. K jeje wjetšchomu počžescženju a k wuproschenju jeje žakitanja pschi wotwobrocženju bludneje wěrb bu w l. 1672 w kulowskej farskej chrkwi arcbratstwo S. Marije ržžarija žakžžene. Album (pomjatua kniha) tutoho bratstwa spomina wobschěrnje na spomnjene pschicžiny tajkoho žakžženja, kotrež staj Nikolaides a Serbin tehdomnischomu budyskomu tachantej Pětrej Longinej z Küssen-

berga, administratorej Ružicom, rozestajaloj. W lécze 1667 běchu mjenujch lutherscy pschez potajne naradjenja (conspiraciones) a jenostronske rozprajenjo (durch einseitigen Bericht) pola sakskeho kurwjercha wustutkowali, zo smědžachu lutherscy duchowni exercitium lutheranismi wufonjeć a zo mašu swjatosćichžnu cyrkej za swoje Bože službyžadachu. Dokelž dyrbjachu so katolscy nětko tež wotewzać měšččanskeje schule a z tej zjenocženych kapitalow bojeć, wobroczi so Serbin na kěžora hašo wyschschoho zakitarja katolikow we Ružicomaj. Zakitomach kěžorowy mandat (wukaz) je 16. januara 1669 wudaty a potom w Kulowje wozjewjeny. Ale nadběhowanjo w nastupanju wěrb njebě so hišće z tym stajilo. Duž dopomnišćtaj so kulowskej duchownaj na tón srědk, kotryž bu w 13. lětsotku swjatomu Dominikej wozjewjeny a w nětcziškej połodniškej Francowstej hašo pschihodny so wopokaza — mjenujch róžarij. Po jeju žadošći wobroczi so tachant Longinus do Roma a došta wobtwjerdženšću liscžinu, 11. julija 1671 w Romje wudatu, zo je w Kulowje to same bratstwo z tymi samymi prawami, kaž přenje bratstwo pschi cyrkwi S. Mariae super Minervam, kotrež bě bamž Pawoł V. džen 31. oktobra 1606 wobtwjerdził. (Skónčjenje.)

3 Ružicy a Sakskeje.

3 Njebjelczie. Wulka zrudoba je naš potrjechila, naša wosada je wosbroczila, jeje duchowny pastyr je zemju a nas, jeho lubowace wowcki na wěčne wopuschčil. Njedželu dopołdnja, něotre minuty po džemjatej hodžinje, wusny tudy we nadžiji na swojoho zbožnika, ze wschěmi swjatosćemi na pucž wěčnošće derje wobstarany, knjež Mikławsch Kofla, wysokozašlužbny farar njebjelczanskeje farskeje wosady na modufawosć. Hižom blěje hač shtwórt lěta dołho bě so zornjeschko smjercze, fiž njebočizčki drje dołho we sebi noschěše, dale a bóle rozwiło, a wscha lěfarska pomoc samych sławnych a wuwolanych lěfarijom njeběšče dosahaca čěrpiacomu čžej přjedawšcu hewak frutu strowosć zasly nadobycž. Wjach čžasa do jeho smjercze njedasche so wotkhorjenje wjach wocžafowacž a hižom sobotu wječor wołoło wosmich hodžinach pocžinach so pójty smjercze pschibližowacž: smjertne wojowanjo so zapocža, z ketrohož bu hagle, kaž prajene, nazajtra wumoženy, hdyž kemschace zwonjenje jeho duchowne stadło do cyrkwy wołasche; tak wusny pschi tych samych zwukach, fiž běchu jomu něhdy pschewitaniu pschiležnosć pschuwjedke, za jeho wosadu wysokoswjaty wopor božej mšče njebieskomu Wotcej posćicjeć abo pschez wozjewjenje božoho słowa ju natwarjeć, k wschomu dobromu nawabjeć a k njewustacžu na drubdy hórkim a cžžkim pucžu k njebiesam pohnuwacž. Shtwórtk napol džemjecžich dyrbjěšče po postajenju jeho kšesćčanski pohrjeb byčž. Hižom wot ranja běchu so toho dla wschelach pschecželojo a pschuwuzni, póżnaczi a cžescžowarjo a wosebnje tež jeho zaštojnscy bratšja z blizka a z daloka pschibližili, zo bychu jomu pschez pschewođenje k rowu poslednju cžescž a lubosć wopokazali. We postajenym čžasu podachu so poslednišči do cyrkwy a wuspěwachu tam za njeboho sobubratra

[illegible]

pschihodnymi kherluschemi. Dwanacze bě dawno nimo, hdyž so tajta zrudna swjatocznoscź skónčzi. Bjez pschemodjerjemi widžachmy knj. sudnistoho (amtmana), knj. mješczanoštu a knj. archidiafona z Kamjenca, mnohich susodnych knjezow wučerjow a ze strony joho duchownych sobubratrow wysche hižom pomjenowaných knjezow a wysche tudomnoho knj. kaplana J. Nowaka dale knj. administratora P. Benna Krala z Róžanta, knj. fararja J. Bjenšcha z Ralbic, knj. fararja J. Nowaka z Radworja, knj. kaplana J. Wornarja z Rhrósczic, knj. kaplana P. Othmara z Rlósčtra, knj. hrodowskoho kaplana J. Bartschera z Brunjowa a tachantskoho wikara J. Herrmanna z Budyščina.

Njeboh bu rodženy 31. meje 1806 we Pozdecach, hdyž joho njeboh starschej burste kubło wobsedzestaj. Wysoke duchowne darŕ a wutrobna luboscź k mješchnistomu zastojnstwu nawabischtaj joho k studijam. Hdyž bě tesame za wschej cžescžu we Prazh došoncžik, bu 15. decembra 1830 za mješchnika swjecženy. Derje zrožymjo wysoke winowatoscže, kiž bě na tajke waschnjo na so wzał, prócowasche so nětk w noch a wodnjo najprijedh krótki cžas we Budyščinje a Ralbicach, potom dołhi cžas we Rhróscžicach hačo druhi a wot lěta 1834 přeni kaplan a naposledku pjatnacze lět dołho hačo farar nascheje wosady za powyščenjo a pschibjeranjo kralestwa božoho we Rhrystusowej chrkwi na zemi. Tohobla předomasche wobstajnje a derje; pschija nowonarodžene džěcžatka pschež kupjel swjateje kšcženich k stawam Rhrystusowym a joho swjateje chrkwie; prócowasche so z wjesołoscžu, młodosč w Rhrystusowych wěrnoscžach derje rozwučowacž a k božomu blidu pschihotowacž. Ženje njewotlakowasche so spowjednoho stoła a khoroho kóža, hdyž so jomu pschecy składnosč poskicžowasche, ranjene swědomja zahojicž, želnosčiwne wutrobŕ wurjedžicž a potom njesmjertne dusche z Rhrystusowym cžětom naspcžicž. Rhudym bě pschecželny zastaracžer, njewědomnym a njenazhonjenym podwolny mudry radžer, wschitkim pať swěrnŕ a wutrobny pschecžel, kiž jich cžělna a duchowne zbožo po možnosčzi spěchowasche. Joho wopomnjecžo budže nam pschecy žohnowane! Miłosčiwny Bóh chcyť jomu we njebiesach tamne myto hnadnie dacž, wo kotrohož dóstacžo je so njeboh na zemi tať wobstajnje a naležnje prócowať! We kšescžanskich starschich a synach pať zbudž Bóh dale luboscž k duchownistomu zastojnstwu, zo njebychmy ze kšyskoscžu pschichodej napšhecžo hladacž trjebali. Džěla je tu wjele we winich Rhrystusowej, ale džělaczerjow mačo—pschejara mačo, a hižom wjach serbskich duchownskich městow je njewobšadženych. Bóh wodž jich wutrobŕ, zo bychu so zasŕ mnozŕ a kšmani serbsch synoj k studijam a k duchownistwu wobrocžili a na sebi nazhonili, sami sphtali a skóželi, tať škódky je Knjezowŕ pschah a tať lochke joho brjemjo.

J. H.

Z Drežďan. Dokelž je pschi sakskim wójsku, kiž je za prawa a němsku narodnosčž Holsteina tam na exekuciu wučahnyło, wokoło 250 katholicich wojakow, je ministerstwo wójnŕ tež wo katholickoho pólnoho kaplana požadačo. Nasch hnadny knjez biskop je k tajkomu kóncej na cžas exekucie knjeza tudomnoho škulskoho direktora J. Langu postajik. Joho město so bjez tym wot druhich duchownych sobu zastupuje.

3 Budhščina. We lužiskej diöcese bu wloni wot našeho hnabnoho t. biskopa 2850 wěrnych firmowaných. We lužiskej a drežďanskej diöcese je so wloni smilnych darow namdało: za lžonske missionske towarstwo w drežďanskej 493 tol. 10 nřl. a we lužiskej 376 tol.; za Bonifacijowe towarstwo w přeriskej 222 tol. a w poslednišej 305; hašo pětrowski pjenježt w drežďanskej 450 tol. a we Łužich 616 tol. 20 nřl.

Ze Ščěrachowa. Naskhwilnje t nam poštaně knjez wifar J. Herrmann je so zasj do Budhščina wrócił a t nowomu lětu t. kaplan Bender z kólnskeje diöcese (rodženě z Düsseldorfa) sem pschicžahnył.

3 Njebjelčic. Knjez kaplan J. Nowak bu wot wřsokodostojneho konfistoria za naskhwilneho zarjadowarja nascheje fary postajeny.

3 Budhščina. Džen 23. decembra bě kaž druhe lěta w řalu nascheje tachantskeje wučerńje řwjatocńne wobradńenjo Bońoho dńěscńa. Wosobny dobrocńer a dńěcńpřecńel t. R..... něhduřhi mńynł, bě 170 kólacńow za dńěcńi napjec dał, kotreń buńu na řpomńjenym dnju wudńělene. Wřšelacy družń dobrocńerńo našeho měřta běńu teń wńele namdali, zo móńachu dńěcńom drařty a wřšelake trěbne a wuńitne wěchy darjene bńyń. Nařch wřsokodostojny knjez biskop a někotńi duchowni a měřhcńenjo běńu tomule wobradńenju pschitomni. Šulřski direktor t. Šchořta měřesche blěřchu řhcy t dńěcńom, dńěcńi řpěwachu pschi wotewřenju řwjatocńnosćńi a pomodliču so po řtńncńenej řhcy dńakny pacńer. Bńh ųohnuj wřřitřich dobrocńerńow našcheje řhule, bńeń kotryńń wosebńe teń našche tachantřtwo řłusńa! W řatholřřich řhulach w Dreńďńanach a w Řpřtu bě tońorunja tajķe wobradńenjo.

Postrowjenjo z Řolskeje.

Čńescńenomju wubjerķej towarřtwa řř. Cyrilla a Metřoda w Budhřćinje. Budń řhwaleny Ĵėzus Řhryřtus! 3 tutym řtaropólřřim*) a řřčńescńansřřim postrowjenjom witam mńode towarřtvo, łubowani bratsńa Šłowjenjo, a řobu pscheju Wam wřřitķe ųbońo, pschede wřřim Bońe ųohnowanjo. Wulka běřche moja radořć, hďyń ųhonich, zo hacńrunje tał maķa je horřķa řatholřřich řuńřřich Šerbow, řće tola na wopemńjenjo tńřaclětnoho jubileja a t čńescńi řř. Cyrilla a Metřoda, řapowřtołow Šłowjanow, pod jich mńenom a řakitom řjane towarřtvo ųałońili, řiń čće nabońnoho dńucha wobtwjerďicń a ųďěłanowřć rozřčěřiecń. Woprawďe Wařcha horłiwa přóca, řhwalobne řtaranjo a řěbķa wutrajnosć móńe hašo pschitřad řłuńicń wřřitřřim Šłowjanam. Hacńrunje Wařch maķy narod so dńěli w nastupanju řhcy na dwoju haķu (hornjo- a delńjołuńřřřu), hacńrunje řće pod dńěmaj knjeńerřřwomaj a teń z pohľadom na wěřřwuńnacńo so rozdńěłujecń, tola pschi teńķo nķepsķejachń wobřtejenjach řhłńe dńěłacńe. Nķebķeřři Wńtc radń wudńěla řwoje ųohnowanjo kńńďomu čńestnomu přócowanju, a tał teń Wař ųatwěřće ųohnuje

*) Teń protestantřřch Řolańojo a Řařķubńojo postrowķeja tał; přerisńi: Niech bėďcie pochwalony Ĵezus Chryřtus, a posledńińi: Nķech bďze pochwolony Pon Ĵezus Christos.

a žohnowacź njepschestanje, a budźe Wam moč dawacź, zo byšcće njepadnuli w nadobnym wojowanju, fajleż na pomjezach słowjanskich krajow wjedźecće.

Z mojeje stronj wšche dobrich pschecow woprju wšhitku pomoc, kotruž zamožu, Waschemu towarštwu. Ecu na wšch čašj sobustaw towarštwa byč, w pólskich časopisach budu rozprawu dawacź wo Waschim skutkowanju, tohorunja budu mojih krajanow pohnuwacź, zo bychu so zapisowali hačo sobustawy Waschoho towarštwa.

Jenož jene pschispomnjenje mam pschi tej składnosći činič, zo byšcće mjenujch město z němſkeho, z druhich słowjanskich rycow potrebne knihi psche-koželi. A tomu kóncej ecu Wam w krótkim něotre pólſke knihi pošlacź, kotrež móža za Wasche towarštwo užitne byč. Daj Bóh, zo by Towarštwo, kotrež scće založili, njepadnulo, ale pschecy wjach so rozwijało!

Skóncnje prošu Was, zo byšcće w modlitwach Bohu poručeli tež našch nejbožownj Pólſki narod, kotryž teko martrow a pschescžehanjom čerpi swojeje narodnosće a swjateje wěrj dla.

Pschejo hišcće junu zbožowne wuskutkowanjo Waschim nadobnym prócowanjam a džekam, a zawěščuju Wam pschitkliwość a hotowość k wšhitkej mi móžnej pomocy, wostawam z hłubokim počěščowanjom

Na dnju 11. tšjoch kralow 1864.

Józef Ghociszewski.

Cyrkwinſke nowinki a powjeſće.

Pruska. Katholſke nowiny wšchch prusſkich provincow (krajow) dopoka-zuja pschecy wjach, tak knježerstwo katholſkich krajanow w pschirunanju z druhimi pschikrótscha. Četne wudawki na gymnasie (wulke schule) pschipoſazuja so jenož protestantſkim, bjez tym zo katholſke niččo njedostawaju. Tež založuje knježerstwo nowe protestantſke gymnasie, hdžež bychu katholſke trěbniſche byle, kaž na pschiklad w ſchlezhnſkim Ratiborje, hdžež stej dvě tšeczinje katholſkich ſchulerjow. Tež w Póžnańskej twari ſtat protestantſke cyrkwie, bjez tym zo so katholicam tam sprawne žadoſće njedopjelnjeja. Polach maja so wjele hórje w Póžnańskej dhžli Němch w Holſteinje a Schleſwigu!

Z Danziga. Na ſ. Mikławſcha bu tudj woſobny muž z wulkej čěſcju pohrjebanj, kotryž běſche džej psched ſwojej ſmjercju katholſke wěrhwužnaczo wot-połožił. Běſche to kralowſki policajſki direktor Filip August Weier, talentny a za wšcho dobre zahorjenj ſchědžiw. Jeho pschestupjenje zbaſche so čim ſpodži-wniſche, doſelž bě wón wjele lět miſchtyr ſtoła ſwobodnych murjerjow (kiž na wěru niččo njedjerža a woſebje tež pschecžiwu katholſkej cyrkwi ſkutkuja wědomnje a njewědomje). Wón ſam pschi ſtromym rozoinje požada katholſkeho ſararja Dr. Rednera k ſebi a wozjewi jomu ſwoje wotmyſlenje, protestantſkich předarjow wotpoſazawſchi. Psched ſwědkami mējeſche ſarar dołhe rozrhcženjo z khorym, w rócji so po krótkim zaſ, da jomu wěrhwužnaczo wotpołožicź, pschija jeho do naſchej cyrkwie a wudželi jomu ſ. ſakramenty. Snujaca bě jeho pobožnoſć pschi tym

a z bžakom t Božu powjedafše potom pſchithadžachm wo ſwojim nowym zbožu. Pſchi joſo pohrjebje wobdželiſchu ſo tež joſo něhduſchi ſwobodnomurjerſch bratſija a wjele ludu ze wſchěch powoſanjom.

Ž Wina. Towarſtvo ſ. Severina je tež lětſa zhromadne pucžowanjo do ſlubjenoho kraja a woſebje do Jeruzalema wupiſało. Pucžowanjo budže, jeli ſo do 5. februara t. l. doſcž pucžowarjom wozjewi, kiž žadane pjenjezh zaplaća. Towarſtvo ſamo jedna potom z parolódžu (Dampſſchiff) a wobſtara wſcho trěbne. Džen 5. mērcu ma ſo z Trieſta wotjēcž a chle pucžowanjo dwaj mēſacaj tracž. Za tónle pucž wot Trieſta a wróczo płaczi ſo 520 ſchěſnaſow.

Schwaicariſka. W klóſchtrje na horje St. Gotthardu bu wot 1. okto-
bra 1862 do 30. ſeptembra 1863 zchła 8745 khubych zaſtaranych a 20,035 wo-
bjedom z draſtami pucžowarjam pſchěz tamniſchu horu wudželenych.

Italſka. Swiathy wótc njeje wot mēſaca meje kónſchoho lěta wjach khorh bhl. Zo je nětk chle ſtrowh, dopſkazuje to, zo je patoržicu wulki nychpor a Boži džen wulku Božu mſchu w chrkwi ſ. Pětra djeržal. Po kēmſchach pſchi-
ja, kaž je to kóžde lěto waſchnjo, zbožopſhecža kardinalow a biſkopow kaž tež
pozbdžiſcho pſhecža zaſtupnikow a poſłancow druhich knježetſtwow.

Pólska. Wójna traje tež w frutej zhmjē dale. Tola njeje to jenož
wójsko, kiž tutón njezbožowny kraj zahubja, ſu to woſebje ſtraſchne a njekſche-
ſcžanſke wuſazh generala Berga we Waſſchawje a Murawjewa we Wilnje. Ze-
dhn z najnowiſchich trjechi tež chrkej a duchownſtvo. Berg porucža: Dofelž
wchſchſche romſkokatholiſke duchownſtvo ſacžanſkoho wobriada (ritus) njeje ſwojich
poddathch t pſchimiſnoſczi t carej domjedło, dhrbja biſkopojo, administratorojo a
kanonikojo kapitla archidiöceſh waſſchawſkeje a kaſiſchſkeje, kielcowſkeje, lublinſkeje,
płockeje, ſandomjerſkeje na tón cžas, w kotrymž budže wójniſki ſtaw w Pólskej
tracž, wchſche kontribucije (wójniſkoho pſchidawka dawkow), napołożeneje hižom
11. decembra, hiſchcže jenu nowu dawacž, a to biſkopojo a administratorojo 18
procentow a kanonikojo 6 procentow ſwojich doſhodow. Wě-žo zemjanſtvo hiſchcže
wjach cžerpi!

Pólnóčna Amerika. General David Stanley doſta we hłownej chrkwi w
Cincinnati ſakrament firmowanja pſchěz archbiſkopa Purcella, a wopuschcži bórzh
zaſh mēſto, zo bh t ſwojim wojakam ſchoł. Pſchi miſſionje, wot P. P. Damena
a Van Gocha wotdžeržanym bu dwachcži protestantow do kathiſkeje chrkwje
pſchijatych. — We mēſcže Buffalo wotpołożichu pſched P. Wenningerom ſhdhmjo
kathiſke wěrhwužnaczo. — Biſkop we Philadelphii wozjewja, zo je joſo ſławna
chrkej nětko hotowa. Wona je jena najrjenišchich gothiſkich twarbow w Americi.
— Biſkop w Burlingtonje (ſtat Vermont) twari tež nowu chrkej. — W Pitts-
burgu a woſoſnoſczi buchu dwanacže kathiſch duchowni do wojakow wubrani;
jich woſady pał pſchinjeſechu bórzh trěbne pjenjezh (6000 toleri), zo bychu ſwojich
duchowpaſtyrjom wufupili.

Półodniſcha Afrika. Katholiſch miſſionarjo ſu w Kaplandže haſle
25 lět. Pod knježenjom Hollandžanow mjenujch bē wozjewienjo kathiſkeje wěrh
bjez pohanami pſchi najkrucžiſchich ſchtraſach zakazane, a Zendželſka bē hacž do

Katholfski Posol

Crkwiniski časopis,

wudawany mot towaristwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Čzo. 2.

Februar.

1864.

Šhto dyrbi prawy kšesescjan wo pōstniških wjeselach djeržecj?

Wo tutejch wjeselach płaczi tosame, šhtož wo wschitkich druhich wjesoloscach płaczi. — Zo je dowolene, sem a tam wjesoloscž wužiwacž, haj zo je kšesescjan druhdy winowaty, z wjesoloscju czěło wolschewicž, je wěšte a wucžinjene. Bóh sam a nascha chrkej to dowolataj a pokazujetaj; Bóh, hdyž je hižom po stworjenju człowjeka wotpocznyh džen (sobotu—za nas pschez chrkej njedželu) za njoho postajit, chrkej pač, hdyž je hišcže wjach swjatyh dnjom postajika, na kotrychž dyrbi kšesescjan nic jenož za swoju duschu so staracž, ale tež za swoje czěło: pschez wotpoczowanjo mot cžežkoho džěla, pschez tutomu pschiměrjene poshljenje a wolschewjenje. Wola Bóha a nascheje swjateje chrkweje toho dla je, zo dyrbinym wschitch swoje czěło druhdy wolschewicž pschez wotpoczowanjo a wužiwano spravneje a njewinowateje wjesoloscže, chle po swjatyh pišnje, kiž nikomu to njezakazuje, haj na mnohich městach zjawnje poruča. Pola swj. scženika Jana (2, 2) čitam, zo je Syn Boži sam na Kananejskim kwasu ze swojej macerju a swojimi wučownikami pschewywał nas wučžo: zo tajka a podobna wjesoloscž prawje wužiwana njeje zakazana, ale dowolena. Nabožny a swjaty kral David tosame wobkrucža wuwolajo: (Psaln 103.) „Wino wjeseli człowjěsku wutrobu“ (rozemi so, poměrnje wužiwane) a swjaty Pawoł w listce Philippiškim (4,4) piša: „Wjeselcže so we Rnjezu a zasty praju ja: wjeselcže so.“ Šhtož wysche toho wě, zo ma wužiwano prawje kšesescjan-skeje wjesoloscže tež swój wužitk za czěło, tesame poshlnjejo, wolschewjejo a k dalšchomu džělu wobkrucžejo, tón budže tež radny słowcžko rycžecž za njewinowate spravne wjesoloscže, sem a tam zarjadowane. Měriny-li z tutej měru

póstinisfe wjesołoscze, dha njebadža so tefame prawje wužiwane začisuhcz. Tež tón čas, w kotrymž so tele wjesołoscze wotdžeržuja, pokazuje z džela na njeschódnosc a w jenym nastupanju wužitk tajkich pschibodnych wjesołoscjom. Zhma, do kotrejež padaju, je njeľubozny, truty počas, w kotrymž kóždomu czopła stwa a pscheczelnawe rozrhcžowanjo z druhimi jara berje czini, (w nalěczu abo w lěczu so wjele wjesołoscze pschihotuje pod hołym njebjom, z wołokohodženjom, wobhladowanjom natury atb.); tež njeskondži nihto schtož burskich ludži nastupa, w tymle času wjele džela, dofelž rólnisfe dželo wotpoczuje, młóczenjo je nimo, a kóždy tafrijec z prawom sej něschto bowoli, schtož je pschez swoje stajne wuprócowanjo za lěto zaslužil. Nihto, ja praju nihto njebudže prawje a berje zarjadowane póstinisfe wjesołoscze tamacz abo za jich dospołne wotstronjenjo bjez ludom dželacz. Ale kóžda wěc ma swoju dobru kaž tež swoju złu stronu, a tať je to tež z wjesołoscžemi a wosobnje z póstinisfimi wjesołoscžemi.

Wjesołoscze su wschať bowolene, haj sem a tam hižom wužitne, ale jenož tajke, kiž su njeschóadne a pschezjene pschiindu z naschej swjatej wěru. Bruhuje-my-li wjesołoscze po naschej swjatej wěrie, dha dhrbja pať tefame schthri wosobnosczje (samotnosczje) mēcž. Wone dhrbja: 1) częsne a moralne bhcž, starobje, a powołanju so wjeselachch pschiměrjene a bjeze wscheje schłodh za strowotu czěla a dusche; 2) dhrbja tefame tež z prawym wotpohladanjom wužiwane bhcž, mjenuich dla woschewjenja czěla a dusche, z pohladom na Boha jich dobrocziwoho dariczerja a z džakownoscju, a tohodla, zo bhcmy winojtu a ranjenu ľuboscž z druhimi zasť wobnowili; 3) dhrbja wone tež w prawym času a na prawym wěscze wužiwane bhcž a žane wulke wudawki so powjeselacomu czinicž; 4) skóncžnje dhrbja poměrnje wužiwane bhcž a z džakom po jich wužiwaniu. Měrmy-li póstinisfe wjesołoscze, kiž so bjez nami zarjaduja, po teľe měrje, potom wězo njemóžemy hinať, hacž napominacz, zo bhcmy pschi jich wužiwaniu jara ředžbni byli, zo sebi maľoho wužitka dla częsne a wěczne zahubjenjo njepschicžemy. Pschetož hdyž sebi nětcžisfe póstinisfe wjesołoscze wobhladowemy po spomnjenych schthri punktach, dha dhrbi sej kóždy scžehowace praschenja stajicz:

1) Su drje wschitke tele wjesołoscze, kaž wone so sem a tam wotdžeržuja, za mnohich częsne a moralne? Čžinja so wot mnohich z młodobho ľuba znajomstwa, kiž su nic jenož chle zakazane, ale jim ľ spoľojenju mjasnoho ľoštarstwa sťuža. Pscheczinja so pienjezh, kiž buch wot někotrych řterje na žežiwjenjo hłóadneje doma tradaceje swójby pschetrjebane bhcž mohľe hacž na hracžo, palenc, wino, atb. W někotrych městach tež tón njepoczinf řnježi, zo so pschewobleľuja a řměschnje wuhotowani abo we drařtach druhoho řplaha po wsach a domach czahaja a bľazniřtwa czěrja napscheczjo piřmu, kiž praji: „Žona njesmě noshcž musťu drařtu a muž so njedhrbi wobľeťacz ze žónřkej drařtu, pschetož to je hroznoscz tomu Řnjezej, schtož to czini (5 Młójž. 22). Su dha sem a tam póstinisfe wjesołoscze tež starobje a powołanju pschech pschiměrjene? Hľadaj wschať na řejwanřku ľubju, tam namatascť husto dořcz řchulřke džēczi wot samotnych řarřchich pschuwjedžene, zo bhcťu zahe hižom młode žiwjenjo wažicz a berje pscheczinicž (t. ř. řkazhcž) nawuľnyli. Dži řkóncžnje nazhonjenja dla do městow

a hladaj tele dnů na tam zarjadowane bale a koncerth, bjesady atd., tak dha su powołanju pschiměrjene? Z wěstoscju tam nadeńdžesć mnohich, kotřiž tam runje tak mašo so pschihodža kaž wrobl do kanarikow. Róždnj schtant (powołanjo) ma swój wěstj skhodženć zdžěłanosće a wědomnosće, runje tak swoje mjeńšče abo wjetšče dořhody (nutšpschindženja); duž płaczi pschi wopytanju wjesołych zhromadženstwow: Njesměnų wšče schtanta; hewať so wšchudžom wopacžnosć a škoda pokazuje.

2) Z káskim wot pohladanjom, hdyž t druhomu praschenju pschewdžemų, najwjach lubži póstniške wjesołoscje phta a wužiwa? Najlěpje dha je, jich samych tuteje wěch dla so wopraschecž; zda pať so nam, zo te praschenjo njeje trěbne, pschetož najwjetschi džěl wužiwa póstniške wjesołoscje z jenicžkoho wot pohladanja swoju smysłojtosć změrowacž a wšče žadanja mjaso dopjelnicž. Póstnich abo po italřku karneval (t. r. mjaso, božemje! potajkim čas, hdyž je poslenje dnų hišcže domolene mjaso jěscž porno scžehowacomu póstnomu času, hdyž to w zastarsku domolene njebě chų póstnų čas) zda so někotrym wopradowže nic jenož tón čas bycž, hdyž móža so hacž do šteje wole z mjasom najěscž, ale wšcho čžinicž a dořnjecž tež najbrožniške skutki, po kotrychž mjaso žada. Zo hižom tajke wot pohladanjo same za so, póstniškimi wjesołoscžam wšchitlón wužitť bjerje a zanicži, to drje kóždnj domidži.

3) Prawe wjesołoscje dhrbja, kaž prajachmų, tež w prawym času a na prawym měscže wužiwane bycž. Šchtož najpriědnj čas nastupa, njeje tón čas runje wopacžnų čas, w kotrymž so tele póstniške wjesołoscje pocžinaja a wužiwaja, pschetož pocžinaja po hodych a tšjoch kralach, hdyž dhrbi mysl kóždoho pěknoho řšchescžana zbóžnika dla hišcže wot wulkooho nutřkownoho wjesela hnuta bycž, ale šchtó njeby wjedžať, zo so póstnicarjo we času wužiwanja a pschi wužiwanju swojich wjesołoscžow tón lubų drohi čas a časnik (zeger) njewobkedžbujaj: Wot ranja hacž do wječora, wot wječora hacž do ranja někotři pijo, hrajo abo sedžo w forcžmje pschewhwajaj a njewozmu sebi tele dnų (wosobnje poslenje tšj dnų psched popjelnej řjeddu) ani tak wjele čžasa, zo bychu prawje jědli a so prawje wuspali. We nastupanju města je to, šchtož wšų nastupa, najbóle forcžma; stejili forcžma pod wobkedžbowanjom řwědonitoho forcžmarja, řiž na porjad a pschiřtojne zadžerženjo swojich hoscžow hlada, njeda so wjele tomu napschecžo prajicž; tak pať potom, jeli zo tomu tak njeje, jeli zo póstnicarjo we wšchěch rókach a kucžkach forcžmų njewobkedžbowani so zhubja a čžinicž móža, šchtož chcedža ???

4) Wužiwajaj so, zo řlónčžnje t poslenjomu praschenju pschewdžemų, póstniške wjesołoscje tež pschecų poměrnje t. j. we prawej měrje. Pohlad na někotrych póstnicarjow nam něšchto druge pokazuje, widžimų mjenujich póstnich runje kaž řermušchu wjele pjanych, wjele zasparnych, wjele řforžachų, zo jich to abo tamne boli, zo je jich to abo tamne wulke nježbožo zethkať (najmjeńšče hišcže: próžna móřchnicžka)—najžjawniřchi dopokaž, zo su wšchitų tajch póstnicarjo sprawnu měru jara pschestupili. Cicero pohansři mudry praji: W jědži a picžu a hracžu (kóždoho mjena) dhrbi so měra džeržecž, zo wšcho z jenym dobom njepscheshpamų.

Schtóžtuli tele a podobne praschenja we nastupanju póstnicow rozumšči, dostanje wot jich wjesołoscźow druhe měnjenje, mjenujich te, zo drje su to wjesołoscje, ale za mnohich jara strasčne a zo dyrbi so kóždy kšescźan jara na kědźbu bradž, zo njeby pschi nich sprawnu měru pschestupik, abo na čěle a duschi škodu wzał. Nabožny a mudry kšescźan to dowidzi, do wutrobny sej zapische a po prajenym swoje zadžerženjo zložuje; wón njemotrjełuje so chle póstniškich wjesołoscźow, dokelž je runje za wjesołoscź začucziw cźłowjeł kaž wschitch druž; wón pał budže jenož tajke wjesołoscje wužiwacž, kiž jomu žanu škodu njenacžinja a wot Boha luboho Rnjeza joho njemotdžěleja.— Hižom chrtej, kóždoho najswěrnischa macž, so wuprócuje, joho psched tajkim zabłudženjom w tychle dnjach wobwarnowacž a napomina joho srjedž wjesołoscźow, so tež z krutoścju na kšescźanšće powołanjo dopomnjecž. Wona wobjewa so hižom 17 dnow přjedy póstnoho časa do módreje barby k znamjenju pokuth a zrudobny. Wona da njedželu septuagesimny swj. sczenjo wot pilnoho hospodarja čitacž, kiž wschitkim tym najimanym džělacžerjam wucžinjenju zdub podawa k wopomnjecžu, zo dhyrbimy tež wschitch hašo wěrnij džělacžerjo tu na zemi we winich Rhrystusowej (chrkwi) nam wot Boha pschisłubjenu zdub zasłuzicž: wěcznu zbožnosć. Njedželu sexagesimny džerži wona nam psched wocži sczenjo wot shjerja a shmjenja t. j. božoho słowa, kiž jenož potom plodny pschinjese, hdyž je ze zwólniwey wutrobu pschijimamy, derje wobchowamy a dopjelnimy. Njedželu quinquagesimny runje póstnich pał předuje nam chrtej hižom čerpcjenje Rhrystusowe, kaš Rhrystus ze swojimi japoschtolami posłeni krocž do Jeruzalema džěsche a jim přjedyprajesche, zo dyrbi nasche bla pohanam pobath, wusměšcheny, wupluwany, wuschwikany a skóncowany byč. Wěšče krute napominanje, zo njeby ničto poslenje tši póstniške dny na so zabyl, abo so čěžko napschecžo wumožniwey pschehrěschik. — Na někotrych blakach wosobnje wo hłownych městach je tež tele dny t. j. runje póstnich wosebita pobožnosć (schthrchcžidnjinska pobožnosć, das vierzigstündige Gebet) zawjedžena, zo by Bohu takrjec to zasly wurunane bylo, schtož na čěscžowanju zhubi pschěz lochłomyslně zadžerženjo tny, kiž póstnich wopaki pschecžinjeja a Boha rozhněwaja — dobry to srědk zawěšče, kiž móže wschitkim póstnicarjam wjele do pomjatka pschiwolacž. Dobry pětny kšescźan potajkim njeda wschě tele napominanja swojeje chrkwe nimo hič, zo njeby swój wužitk z nich čahnył; wón wopomina pschi póstniškich kaž wschitkich druhich wjesołoscžach słowa wulkeho japoschtoła Pawoła: „Wjeselcže so, ale w tym Rnjezu Wascha pócčiwoscž budž znajomna wschitkim ludžom. Tón Rnjež je blizko.“ L.

Popielna srjeda.

Prěnju srjedu posta, z kotrejž so schthrchcžidnjowski póst spoczina, žohnuje chrtej popjel a měschnik čini z nim na čžoło wěriwych znamjo swjatoho kščiža a praji: „Wopomni cźłowjeło, zo sh proch a do procha so pschemobrocžich!“ Schto chce nam tajke waschnjo a wobriad? Schtož jeno zwjerschnje a bjez myšlow na tole pohlada, drje we nim dale ničto njepytuje a zastorcži je hašo nje-

trėbne a zbytnė. Štotož pať wěc hřubje pschepyta a so dopyta za wultimi myšlemi, kotrež so z tymle waschrijom zbudžowacž maja, — tón je njezacpěje a njezastorkuje, so joho njezdaľuje, ale pschistupi z wěrimymy fšchescžanami ł wol-
tarjej a da sebi cžolo ze žohnowanym popjetom potruřycž a wopomina we wu-
trobje słowa, kotrež měřniř pschi tym wupraja. Popjet sam móže nam wucžer
bhcž, chcemy-li wot njoho wufnycž, chcemy-li fšhschecž, šhtož nam na myšle wjedže
a na wutrobu fšadže. Popjet, tale maťa, po zbacžu njewažna wěc, kotraž
z wětřikom rozlětuje, pokazuje cžłowjekej wulki džěl joho žiwjenja, haj cžło-
wjeka samoho.

Popjet pokazuje na našch nižki spocžatk, dopomnja na proch, z ko-
trohož je naše cželo stworjene. „Bóh je cžłowjeka ze zemje stworil; wřchitch
cžłowjekojo su pjerřchcž a popjet.“ (Efl. 17, 1. 31.) — Wřodži a stari, bo-
hacži a řhubži, wosobni a niřch, řnježa a poddani! fšhschcže — wřchitch řcže
wožiwjeny proch; hlejczje wřchitch macže po cžele jenajki spocžatk ze zemje. Čžoho
bla chchł swojoho bratra zacpěcz, so nad njoho pozběhowacž, hđhž mataj jenajki
spocžatk ze zemje? — Šhto so hordžišch, hđhž řh jeno proch a popjet? hđže
mařch swoju wosobnoscz, hđhž řh hribjeny proch? „Wopomń, cžłowjeko, zo řh
proch! — Haj, „na přjedawřche so njespomina (Efl. 1, 11)“ a z toho je telko
hordoscže bjez cžłowjekami. A tohodla potruřcha chřkej wěrimych z popjetom, zo
bhchu su dopomnili, šhto su a zo bh popjet poduřyl hordoscž. Štajej sebi po-
pjet cžasto psched wocži a dopomnej so na swoje niřke řempřchindženjo a dař so
wot popjeka poniřnoscz namucžicž.

Zo pať njeřřh wjacch prochej napodobny, ale řh z řjanoscžu wobdaty, za
to mařch so Bohu swojomu řnjezej džakowacž: twoje cželo je řutł joho řwjateju
rukow. Špokoj so z tym, řajtkohož je tebjje řcžinił a njezabudž, so joho woli
poniřnje poddawacž a džakownje řošchicž Wotcomu ruku, kotraž je tebjje, proch a
pjerřchcž, „z řrasnosczu a cžescžu řronowala“ (Přalm 8, 6).

Popjet je nam hladadło (řchpihel), we kotrymž wohladamy, šhto bórzh
b u d ž e m y. Njeř řmy žwonka řjeni a na řpodžiwanjjo, licžch njeř řo cžerwjeni-
taj, wócžch njeř řo žybolitaj, njeř řmy we pořnosczži swojeje mochy a řhřnosczje:
znutřka pali so tola wohen a dořho njetraje, zo budže twarjenjo wupalene a
horřřka popjeka budže jenicžke wopomnjecžo řrasnoho twarjenja. Z řłomjenjom
rozpada dom do popjeka, ze řmjercžu cželo do procha. „Wřchitch wumřjemy a
rozpadnjem y do zemje (2 Křal. 14, 14). Dotal je so wřchědnje dopjelnjało bože
řudne řłowo: „Ty řh proch a pschemobrocžišch řo do procha“ (Gen. 3, 19.) a
budže řo dopjelnjecž hacž ł rowej poslednjoho cžłowjeka. Rowy řu řhowanři
řch, kotřřž běchu psched tobu. Do nich pohladaj: proch a popjet je tam wřchitło,
někotre pschetłate řošcžicžři řnadž dopomnjeja na cžłowjecže cželo. Tak řo tež
tebi pōndže.

Žiwjenjo a řmjercž, tutaj najwjetřchej pschecžiwniřaj, řtožitaj pōbla řebje
hało najbliřřchej řusodaj a podawataj sebi rucy. Čžłowjet řo narodži, zo bh ři-
wy bhł, a je řiwy, zo bh wumřjet. Žiwjenjo řłoneži řo ze řmjercžu a chře ři-
wjenjo je pucž ł řmjercži. Hladaj řo, řiž rořczješch a řo zradujješch we wřjelach,

so hordžisch we pocześczeniach, so spodobasch we rjanosczi czëła: storo budžesch tež ty proch a popjeł. Smjercz tebe pschewinje a spoczinasch hinicz a tfacz a a prochnicz. Lubisch sebi snadz hischcze wjele lët? pohladaj na zańdženy čas swojoho žiwjenja! je so pominył kaž krótki džen a je wotemriety čas twojoho žiwjenja, wotrubana hałza žiwjenštoho sčtoma. Popjeł ze spalenyh hałzow dopomnja nas na smjercz naschoho czëła a łaza nam, zacpëcz a zaprëcz tele czëło, fiž budze bórzh proch a popjeł. — Njesluž joho žadosczam, nepolëfuj joho naħilnosczi, njebudž joho služowny wotroczt, ale pschewin so, zaprëj so samoho.

Popjeł pokazuje na hinitoscž wschoho, sčtož zemja ma a dawa. Po chrktwinstej porucznosczi je popjeł, kotryž so popjelnu srjedu swjeczi, z bołminow paleny, kotrež buchu bołmonczku zańdženoho lëta swjeczene. Wloni dżeržesche je mëschniř a wërimy lub tele rjane bołminowe hałzh łczëjace we ruch, nëtko leža tu hało sčëry popjeł a su wschitku rjanoscž žhubile. Tat zańdze wschitka swëtna rjanoscž a zahinje. Wschitko, sčtož masch a dżeržisch hało zamoženjo, so minje a zahinje a rozlëta, kaž popjeł we wëtřifu. Wschitko, sčtož na zemi rjane a wosobne widžisch, je hubjeny popjeł. —

Na Žëzusowym swjatocznyhm puczju do Jeruzalema sczelesche lub bołminy, a nëtore dny potom schwiľachu joho z prutami a tónsamy lub wołasche: łschizuj joho! Bołminy wuprajachu radoscz łschesczanow nad Žëzusowym hordocznyhm puczjom: nëtko su popjeł a dopomnjeja na hinitoscž czëscze a radoscz a na niewobstajnoscž zemskich krasnoscžow a časnyh wjeselow. Čžescž pschëdže do hanjenja, radoscz do žrudoby, kaž bołmina do popjela. Sčtož je czëscženy a so spodoba, kaž łczëjaca bołmina — bórzh snadz budze njełëdžbowany a hubjeny kaž popjeł.

Swjecženy popjeł dopomnja nas na hubjenoscž a hinitoscž wschitkoho, sčtož je na zemi, sčtož zemja posćiczuje, sčtož mamy a wužiwamy. O dha nježadajmy za tajłimi kubłami. Słudžmy swoju žadoscz, kotraž stajnje woła: wjach! tule žadoscz bjez łónca, bjez nasčëjenja a žmërowanja. Zacpëjmy wscho, sčtož je z popjela a so do popjela wróczi; zacpëjmy swët, joho kubła a wjesela.

Wot sčtoma we paradizu je pschischoł hrëch a popjeł; spaleny sčtom njech dopomnja na wohen, z kotrymž budze hrëschniř paleny. Nabuchodonozorej kralej wudža so dživny son: „Widžach sčtom nasrjetž zemje a joho wřsołoscž bëšche wulka a dosahasche hacž ł njebiesam a bëšche widžecz hacž na łónch zemje; rjane bëchu joho łopjena a joho płodow wjele. A hlej swjaty stupi z njebies a prajesche: porubajcze sčtom a wotrubajcze joho hałozh a rozmjetajcz joho płody. A Daniel profeta wułoži tele widženjo: sčtom, kotryž widžesche, sy ty o kralo! wustorcženy budžesch z człowjekow, hacž namjedžisch, zo Najwřschšchi łnježi nad człowjeskim kralestwom. Toħodla wuľup swoje hrëchi z jałmožnu a swoje njesprawnosczë z miłoscžu nad łhudymy: snadz woda (Bóh) twoje hrëchi „(Dan.4.). A sw. Jan łschczeniř přëduje: „Sižom je seřera na łorjen sčtomow nastajena; łoždy sčtom, kotryž dobroho płodu njenjese, budze wurubany a do wohnja czisnjeny“ (Mat. 3, 10). Sčto so njechal stróžicž, hdyž sebi prajicž dyrbi: tajli sčtom sy ty! twojich hrëchow, twojeje njeplëdnoscžë dla czëła na

tebie woheń. Popjeł je znamjo zrudoby. Hdyž po pschewinjenju njepscheczelow maffabejske wojsko do zapusczenoho Jeruzalema pschindže a zničene město a wonjeczesczeny templ wohlada, žaloszczachu z wulkej žaloszczu a trusychachu popjeł na swoje hłowy (1. Maff. 4, 37). Glej, twoja hrěšna duscha je zapusczeny Jeruzalem, je wonjeczesczeny templ Duchy swjatoho; twoja duscha je t wěcznej smjerczi zasudžena: duž wzmi na so znamjo zrudoby—, struchły popjeł a dai so zbudzić t poľucze.

Popjeł je we wschitkich časach był znamjo poľuty. Job cžinjěšće poľutu we prošće a popjele (Job 42, 6) a Ninivitski Irak a lud wotprošchowachu Bohu we popjele (Jon. 3, 6).

We starschich časach kšescžanstwa zapocža so z postom zjawna poľuta za wěšte hrěchi, a wschitch, kotrymž běšće tajka poľuta napoľožena, zhromadžichu so na postajenym dnju we chrkwi a buchu pod modlenjom ze swjeczenym popjełom pošpani, z chrkwy wuwjedženi a zapocžachu z tym swoju zjawnu poľutu. Pozdžišcho pschindachu so tymle zjawnym poľutnikom tež družu kšescženjo a bachu so ponižnosće a pobožnosće dla z popjełom potrusyć. Skoncžnje bu w 11. lěstotku pschoporučene, zo ma so swjeczeny popjeł wschitkim kšescžanam wudželec, zo bychu z tohole dopomnjenja na smjercz wschitch wužitk a dobŭt mēli. Zjawna poľuta je pschestała, ale kōždy cžłowjeł je pschod Bohom hrěšnik, na kōždoho cžaka hrěcha dla smjercz, a kōždy dŭrbi sebi pschez poľutu božu miľosć wuprosyć, dońž je spomožny čas a dnŭ zbōžnosće.

Z cžěłom smŭ zhřěschili, njech tež cžěło sobu poľutu cžini. Swoju znutsłownu poľutnosć wopoľazajmy zwonka pschez swěrne džerženjo pōstnych postajenjom swjateje chrkwy. Hdyž je cžěło procy a popjeł, dŭa je pschez mēru nježiw, wotcžajui jomu jēdže, zo by popjeł wotějerał a za to pschibjerał, sčtož popjeł njeje, njesmjertna duscha. Hdyž ma so cžěło do procy wrōcžić, dŭa jomu njestuz; abo z cžim zapľaczi tebi popjeł tajku sľužbu. Sčtož na mjaso sŭje, zmēje z mjasom wēczne zahinjenjo. Spominaj na swōj smjertny popjeł a njedaj so hrěchej pschodobyć. Wojui za duschu. Zhromadženje ducha we pobožnym rozpominanju, pojimanjo wopacžnych cžělnych poľadosćow, pōscženjo a druhe dobre sľutki, sľnišće wojowanja napscheczo hrěchej a žěłnosćiwu wuznawanjo swōjich hrěchow — to njech su wosobne sľutki pōstnoho cžasa, kotryž so z popjełnej sľjedu spocžina a hać do jutrowneje soboty traje.

Alle cžłowjeł, wobcžezeny z wjele staroscžemi, pschescžěhaw z mnohim horjom, rozpjeršcheny z wjeselami, kēdžbnŭ na swēt a staroscžiwŭ za cžasnosć, — wōn namała so, wosēje po njemdrŭm hoľku pōstnicow, jeno cžěžcy do cžichoho, poľutnoho pōstnoho cžasa. Tu sľwata jomu chrkwy hŭjom přēni džen na pomoc, hdyž popjeł swjeczi a na wēritnych cžōła potruscha. Tōnle popjeł je spomožny pschez mŭsle, kotrež we cžłowjełu zbudžuje: dopomnja nas na nascy nizki spocžatŭ ze zemje a wuczi ponižnosć; dopomnja nas na sľōneženjo naschoho cžēła a wuczi zaprēczo tohole cžēła; dopomnja nas na hinitosć wschitkich zemškich sľbłow, cžescžow a wjeselow a wuczi nas wotrjefnjenjo; dopomnja nas na winu nascheje hinitosće a zbudžuje t poľucze, t wojowanju a t pilnosći we dobrych sľutkach.

O tak wužitny móže tónle popjel cźłowjefej być, kiž chce z njoho wufnyć. Ale je nam tež spomožny pschez próstwy, kotrež chrtej pschi žohnowanju na njón spěwa. Měšchnik prosy, zo chcył Bóh pokutnych pschelutowacź, a tym, kotřiž joho proscha, hnadny być. Bóh chcył popjel žohnowacź a swjatosćzić, zo by był spomožny frědk wschitkim, kotřiž so k joho Mjenej ponižnje wołaja a so pschi spominanju na swoje hrěchi wobskoržuja a psched woblicžom božej miłosće swoje hrěchi wopłakuja a joho luboznu hnadu ponižnje a wobstajnje žadaja. Chrtej prosy dale, zo by kóždy, kiž budže z tymle popjelom potruscheny, strowoscź cžeka a zažit dusche dostał, zo mohł lěpje pokutu cžinicź k woadaczu swojich hrěchow a k dostaczu myta, kotrež je pokutnym lubjene. Měšchnik prosy dale, zo chcył Bóh na swojich słužownikow, kotrychž hłowu su ze swjeczenym popjelom dótknjene, hnadu swojoho žohnowanja wulinycź, zo bychu napjelnjeni z duchom ponižnosće a želnosće, swoje dobre přědkwacźa wobstajnje dźerželi a Miniwitow we pokucze scžěhowali a kaž woni Bože woadaczo dostali.

Tajke próstwy zjednocza chrtej z popjelom a cžini pschi žohnowanju kschize na njón, zo bychmy so pod mócnym znamjenjom swjatoho kschiza do popjela wrócili a z tutym dohyczerstkim znamjenjom smjercź a jeje strachi pschewinyli. A na znamjo wucžisczenja pokrjepi so žohnowaný popjel ze swjeczenej wodu, zo by cźłowjel, kotryž so potrusy z tutym popjelom, z wucžisczenej a wuschwarnjenej duschu žiwý był. A woruchowe mróczałki, kiž so na popjel kadza, maja woznamjenicź woni dobrých skutkow, z kotrymiž mamy so Bohu spodobacź.

Tak je popjelna srjeda rjany započatk póstneho cžasa a wudželenjo žohnowanoho popjela wuznamne, swjatocžne a spomožne waschnjo, kiž ma nas k prawomu swjeczenju scžěhowacoho cžasa zbudžowacź. Won móže naschej duschi plódne symjo za wěčne žiwjenje być, hdyž padnje na womjehcženu, sprawnu wutrobu. Měhdy woziemi wulki džen Božoho suda, tak wulke a swjate myśle a přědkwacźa su z tohole symjenja zesthadžale, tajke skutki polěpschenja a so pschewinjenja z njoho wurostke. Tamny džen, kiž wschitko woziemi, pokaza tež, tak wjele cźłowjekow je pschez tutón popjel a pschez słowa: „Wopomni, cźłowjeko, zo sy proch a do procha so pschewobrocziš“ wotucžilo z hrěchnoho spanja a pschischlo k nowomu žiwjenju hnady na semi a zbožnomu žiwjenju we wěčności.

D.

3 Ružicy a Gafsteje.

3 Budyščina. Nasch hnadny kněz biskop Ludwik Formert je w lětuškim pastyrskim liščje, kotryž so njedželu quinquagesima w chrkwjach cžita, na tele praschenjo wotmołwit a je rozestajał: Tak mamy so na struchle (nam snadź brožace) cžasty po Žězusowej wucžbje pschihotowacź.—Za pschithadžach póstny cžas płacza postajenja přjedawšich lět. Wot mjasnych jědži mamy so zdźeržecź srjedu a pjatk, we suchich dnjach tež sobotu, a we martrowym tydženju wot srjedy hač do soboty. Wschě druhe dny je mjasojědženjo dowolene z tutym dwojim wuměnjenjom, zo ryby a mjaso pschi jenej a tejsamej jědži (pojědži) njewužiwamy,

kaž tež, zo winowatošč, něšto wot jědže jěbje wotežahnyč, njezakombžimny, kotrež wotčehnjenje we tym wobšteji, zo so za džen z wurazacjom nježele jenož jednu króč našćimny. Š wotstronjenju wschelatich wobčežnosćow je katolskim služownym a džělaczerjam, kaž tež domjacym nje-katolskich knježich a swójbom, kotrež tajkim jědž dawaja, zjawuje domolene, zo směrja na wschittich dnjach lěta mjašne jědže wuziwacž z wurazacjom wulkeho pjatka; tež za nich pač płacži tamne dwoje spomnjene wuměnenje. Šheri a slabi maja so tež w nastupanju póstneje kaznje po wufazanjach lěkarja zadžeržecž. — Tutón pastyrski list je našč wysokodostojny knjež biskop kaž loni přeni króč tež lětsa w serbskim pschekozku čisćecžecž dač, zo bychy jón tež čži Serbja dostacž móhli, tiž njedželu quinquagesima nje-móža na dopoldnišće kemsche hieč.

3 Dreždžan. Mjedawno bu přenja lětna rozprawa „bratšima k wěčnomu čěscžowanju Najšwjecžišeho sakramenta a k podpjeranju křudych cyrkwjow pod zakitom swjatoho Wenna w Dreždžanach“ wudata. Sobustawow (najbole žónskich) je nětko 188 ze wschelatich pomolanjom. Dohodow běšče 403 toler; wudawkow pač 402 tol., a to na čžichćenjo 46 tol., 76 tol. za kupjene cyrkwinšće drašty, 45 tol. za wotnajecžo towarštwowoho wobhdlenja, 16 tol. za džěto, 216 tol. na płat a wschelatku druhu tkaninu za cyrkwinšće drašty. W pokladnich wosta 173 tol. danje wot 4500 tol. kapitala, z wjetšcha z wotkazanja njeboh přhncesny Sidenie. Wšče wschelatich kupjenych wěcow za cyrkwe je towarštwó samo ze swojimi srědkami žhotowito: 3 pluviale, 3 měšchnišće ryžwa, 6 stolow, 6 bursow, 3 alby, 6 rochetow atd. Tež su knjenje a knježny tutoho towarštwó wschelatke cyrkwinšće drašty a potřebne wěcy porjedžite. Tajke přecowanjó za porjeńschenjo cyrkwe a cyrkwinškich wěcow k wjetšchej čěscži Božej je zawěšće wscheje čěscže a wschoho džaka hódne.

3 Dreždžan. Schwörtk 28. januara wurje tu po krótkej khoroscži kralowški dwórski kaplan a wikariatny radžicžer knjež Anton Zeppel, rycžer kralowšeho sakšeho zastužbného rjada w swojim wosomdžesatym lěče. Wón narodži so w Ropicach w Čžěštej 27. junija 1784 a dosta měšchnišku swjecžiznu 7. haprěla 1809; wot lěta 1817 běšče w Sakskej. Wón pschěbhwasche z naschej kralowškej swóibu kóžde lěčžo w Pillnigach a na druhich hrodach; běšče bjež druhim tež spowjednit njeboh krala Wjedricha Augusta.

3 Dreždžan. Wóndželu 25. januara bě kaž druge lěta koncert k lěpschomu tudomneho towarštwó swjatoho Wincenca, tiž so wosebje za křudych stara, a to w Braunowym hotelu. Někotři najwustojnišči z kralowšeho theatra (džiwadla) a z kralowškeje hudžbneje křapale darmo jobu skutkowachu, t. r. spēwachu, hrajachu na wschelatke instrumenty a deklamowachu. Pschipošluharjom, tiž drohi zastup a hišćže dobrowólne pschidawski płacžachu, bě wjele; bjež tutym bě Zeje majestoscž zwudowjena kralowna Marija, Zeju kralowsta wysokoscž přhncaj Albert a Jurij z mandželskimaj, kaž tež přhncešnje Sofia a Almalia. Wo mjenowanym koncercže běšče kaž hewak šwjercženski bal.

3 Lipska. Mjedželu 24. januara bě tež tudy koncert k lěpschomu tudomneho towarštwó s. Wincenca, wosebje k zastaranju křudych džěcži.

Z B u d y s c h i n a. Prěnju njedźelu posta 14. februara budže lětusche prěnje serbske přědowanjo w dwórskiej cyrkwi w Dreždžanach za tamnišćich a wolnych Serbow. Přědowanja změje tež lětsa wšofodostojny kněz farar J. Ruczan z Budyschyna.

Z B u d y s c h i n a. Raž w druhich wosadach nascheje diöcese tak budža tež tu lětsa te same pobežnosće w póstnym časukaž druhe lěta. W Budyschinje džeja w serbskej cyrkwi kóždu srjedu dopołdnja zhromadnje k stacijonam a pjatk sčischi so tam swjata spowjedź. W němskej cyrkwi je srjedu litanija wo czerpenju Jezusowym, srjedy a pjatki pať spěwane Miserere pať Completorium.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Z T r i e r a. Džen 7. januara wumrje tubomny wšofodostojny kněz biskop Dr. Arnoldi, wot Božej rucyki zajaty w starobje 66 lět, wšofocześcjeny a wulchzastužbny biskop wot lěta 1842. Pšchi joho pohřebje běšče bjez druhimi wosebnyimi tež kněz biskop Adames z Luxemburga, wšchšchi přäsident rajnskeje provincy atd.

(Štóz druhomu jamu rhyje, sam do njeje padnje.) Njedawno zemrjetu P. Alois Glir pifasche w liscze k swojomu pscheczelej do Throlskeje: Daj sebi spobitny podaw k města Trastevere (w Italskej) powjedacz. Tamnišchi rjemjesnik (Handwerksmann) wobthadžešče njepocziwje z jenej žonskej a lubješče jej žentwu, hdyž jeno joho mandželsta wumrje, sčtož so bórzh stanje. Wjach njedželi noschesche wón arsenik (jěd) pšchi sebi a katasche na pšchihódnju pšchiležnoscz. Mandželstaj sbynschtaj so k mjeczeri a poliwka (Suppe) bě na taler wufidnjena, hdyž bu mandželsta nahle ze jstwy pomolana. Spěschnje wusypa žóznit jěd do poliwki. Tež joho won wolachu. Žona so přjedy dójstwy wróczi a widzi dwě morwey musche w swojej poliwce. Wona wotstroni musche; jej pať mjałnie, hdyž dyrbi tajku poliwku jěscz a wona pomysli: Muž wo tym njewě, zo su jow muchi pobhke. A duž pscheměni wona talerjej. Wona jě poliwku swojoho muža; wón pšchindže a jě poliwku swojeje žony. Bórzh skutkuje jěd a ze zastróženjom sčischi wo pscheměnenju talerjom; wón wuznaje swój žóscziwý skutk; lěkarška pomoc njepemha, wón wumrje!

I t a l i j a. Wamž je 24. januara deputaciju 300 muži ze wšchelafich narodow, kiž w tu křwilu w Romje pschebhwaja, psched so puszczil a jim žohnowanjo wudžělil. — Nowiny „Standardo cattolico“ powjedaja tajile podaw k města Pavia: Młody cžłowjek dhrbjesche psched sudnistwom něšcto wobswědčicž. Psched znamjenjom křichžomanoho žwěri sej wón prajicž: Jelizo kžu, dhrbi mje Bóh khostacz (schtrafowacz)! Lědom bě to prajit, padže wot Božej rucyki zajaty mormy k zemi.

D a n s k a. Wójna je po dolhim wozhařowanju wudhřila; prěnje bitwiczi bjez Danami z jeneje strony a Brusami a Ratuschanami z drugeje su bite. Bórzh so polaže, hacž so spomnjenej wultomech z druhimi němskimi statami tak baloko zjednatel, zo tež naschi Sakskojo do bitwy pónđja. Ščto wójna pšchi-

njeje a ščto snadž dobre ja lud a chrtej z toho wuńdže, ščto budže so do teje wěch mješćecz atb., njeda so hiščcže pschewidžecz.

Z Brótstawa. Zańdženj mješac buchu tudy dwaj a dwachcžo konver-
titojo (dotal protestantojo) do katholickeje chrkwe pschijeczi wot tohosamoho bu-
chownoho Roberta Spiske, kiž je tudy wučerņu založik, w kotrejž tajlich, kotliž
ščedža naschu chrtej lěpje zeznać, rozwučuje. Tohorunja je wón towarstwo z
wocžehnjenju wopušćenych dječzi založik, za kotrejž wotpohladanjo ma ščthri
thěže z něhdže 200 dječzimi. Duchowny Spiske je hižom wjele pschěz 1000 wo-
sobow (parschonow) do katholickeje chrkwe pschijedł.

Sužna Amerika. We Santiago, hłownym mješće republiki Čili je
so 8. decembra na nyschorje swjedženja njewoblařowanoho podjecza swjateje
Marije žalosne njezbožo štało. W chrkwi „de la Compania“ běšče wjele ludu,
we kotrymž wosebje 3000 žónskich a něšto stow mužskich a chrtej sama bě po
tamniškim waschnju z 20,000 gazowymi płomjenjemi (wołtar sam z 2000 pło-
mjenjemi) woswětljena. Lědom běchu so Bože služby započale a chrkwinc za-
swěćesche hiščcže gazow połmješćit pschew wołtarjom s. Marije, wubuchny gaz
(serbski płun) z tajkej mocu, zo wusapace płomjo wschelaše zaměšćki a wuph-
ščenja a płachty zapopadny. Bóržy běchu wschitke zaměšćki a tež wjerch we
wohńju. Mjerwjencia bě hotowa a wscho thwatašče z durjam. Mužscy so lóžo
wudobychu; ale na wbohe žónske a jich lochke drašty padašče wohniwo desčcž, zo
so zapalowachu; druhe thwatachu pod wjelby a zaduřychu so tam. Za hodžinu
zhubi na 2000žónskich žiwjenje. Tónsamy wječor bu hiščcže 20 wozow mor-
woch wotwjezenych. Róžby phtasche swojich a njeje štoro žana swójba, kotraž
by jenoho abo wjach swojich lubych njezhubila. Žaloscz a thschnoscz je wulka!

Se w j e r n a (p o ř n ó c n a) A m e r i k a. Mjedzeli 6. decembra
ščini farar w chrkwi s. Marije w Bosťonje swojich posłucharjow ledžbnych
na wulki dołh 40,000, kotryž je po nowotwarjenju hiščcže wostał a prošesche
wo dary za chrtej. Rnjež Carneš podpisa bóržy 20,000 dollarow. Na tym-
samym dnju podpisaču družb hiščcže 5000 dollarow. Z chła je chrtej ze ščulu
a druhimi twarjenjemi 300,000 dollarow thoschtowala. Pischcžele, druhe naj-
wjetsche w Americi, płacža 7500 dollarow. Wšče toho je spomnjeny Rnjež tež
druhe wultomysłne dary za druhe chrkwe a ščule, kaž tež za thudych darik.

I r s k a. Grozne dopokazanje njeznjeslimosče poda so z kónc novembra
w Abdelaides-špitalu w Dublinje, hłownym mješće katholickeje Irskkeje. Rhorj
muž katholickeho wěrhwuźnacža z mjenom Rinsella bu tam bolaceje nohi dla pschi-
njesenych, kotraž njemóžesche zahojena bpcž. Haj lěčarjo wuźnachu za trěbne, zo ma
so noha wotewzacž, a thoromu bu prajene, zo dyrbi so operacia nazajtra štač.
Starosćiwych wo jeje dokonjenje a njepschihotowaneje smjercže so bojo, pošla Rin-
sella wječor po duchownoho karmelita Crotty. Duchowny pschindže thwatajch,
gazwoni w ščpitalskich wrotach, tola zastupicž njebu jomu domolene, dofelž je psche-
cziwo zakonjam ščpitala, zo by katholicki duchowny pschěz proh pschestupit, byr-
nje to mrějach thorj bóle žadał. Pschitomny a pomolany lěčar, hnuty z nie-
měrom thorocho domoli tónle wupucž. Rinsella bu na neshčlach pschew ščpi-

talste wrota na hasu donjeseny, hdyž množesche duchowny jeho spowjedž slyšecž a jomu pschi swětłe pfunowch (gazowch) lampow najswjecjši sakrament wu-
dželičž. Na zbožo phtny to z napshecža bydlach kniez Moan, kiž potom swoju
kžěžu khoromu a jeho duchownomu wotewri; wě-žo nětk katholicke nowiny tajtu
njeznjeslimoscž kruzce porofuja a na to pokazuja, zo maja protestantsch předarjo
kždbž čas pschistup k protestantskim khorom w katholicich špitalach, tež tam,
hdyž su mišcziwe sotry wothladarki.

Naležnosće towarštw.

Na lěto 1864 su swój pschinosch (15 nsl.) do polkadnich wotebali k.: kubler
Jakub Libsch z Hunjowa, kubler Guda z Džěžnikow, kubler Domich z Bozanec, kubler
Pětr Duczman z Bozanec, kubler Kral z Čemjeric, farar Schneider z Kulowa, kapłan
Schotta z Kulowa, wuczer Jakub Schotta z Khoczinje, kapłan Smoła z Khrósczic,
kubler Jurij Pjeh z Khrósczic, kłamar Jan Domanja z Khrósczic, kubler Jakub Wawrif
z Nuknich, kubleriski syn Pětr Wolent ze Žyjc, kubler Jakub Běr z Libonja, Hana
Wobžyna z Čornec, kubler Jakub Kummer z Tschasew, kubler Jurij Womczert z
Wudworja, kubler J. Čyž z Stróžischeja, Jakub Khilan z Kamjeneje, Hana Trenchec
z Měrkowa, Mikławsch Hantusch z Bronja, Khrystiana Donatec z Kbelna, Michal
Schpihel z Radworja, Madlena Thomajowa z Radworja, kłamar M. Schotta z Wotrowa,
kubler Jan Wólman z Čornec, kubler Mikławsch Duczman z Nuknich, Jurij Schotta
z Horlow, žiwnoscer M. Besser z Khrósczic, žiwnoscer Michal Póžer z Kuscja,
Madlena Wiczajowa z Prawocze, kapłan Wornar z Khrósczic, registrator J. Benda
z Budyschyna, Hana Schäfrichowa z Hornjeje Kiny, J. Majcz z Bělcžec, duchowny
kněz Marian Suchi z Kóžanta, Jakub Wjent z Kóžanta, kłamar J. Rachel ze Schunowa,
Michal Schejda ze Schunowa, Hana Kralowa z Konjec, kubler J. Čjornak z Konjec,
kublerka Hana Schotczina z Konjec, kubler J. Błazif z Kallbic, kubler M. Kef z
Kallbic, kubler Čjornak z Kallbic, kubler Mikl. Wałda z Kallbic, kapłan J. Nowak z
Njebjelczic, kubler Stranc z Njebjelczic, pschepuc Hórnik z Kulowa, kubler Pětr Lipsch
z Dubrjenka, kubler Michal Womczert ze Sulschew, spisowar Józef Chociszewski z
Chelma, kanonik a farar J. Wornacz z Wotrowa, kubler Pětr Smoła z Wotrowa,
Bjarnat Krause z Wotrowa, Michal Bobik z Wotrowa, Mikl. Kjenč z Wotrowa,
Pětr Čjumpsel z Wotrowa, Mikl. Schneider z Jamory, Pětr Bryl z Jamory, Jakub
Krawczik z Jamory, Mikl. Wawrij z Jamory, Pětr Skodeni z Jamory, Kjenč z
Jamory, Jakub Smoła z Kaschew, Mikl. Koch z Krěpjec, Bosczij Weclich ze Žuric,
Franc Měrczint z Bělcžec.

Na lěto 1863 su hišcže płacžili: k. kanonik a farar Barth z Khrósczic,
Michal Běr z Radworja, Mikl. Mišynar z Radworja, Jan Pjetasch z Radworja,
Jakub Čyž ze Stróžischeja, študent lékařstwa Pětr Duczman w Prahy, Madlena
Hobikowa z Radworja, Jan Schiman z Mitkec, Haderkowa ze Židowa, wuczer
Schotta z Khoczinje.

Dobrowólne dary: Burski syn Pětr Wolent ze Žyjc 5 nsl.; kubler Jan
Wólman z Čornec 15 nsl.; P. B. 15 nsl.

Madlena Th. z K. čisťo 1 Pošta. Může-li ščo přenje čisťo kónšeho lěta,
kiž sej wjazacz njeda, parowacz, prošyny wo nje.

Pschirunanjo němsto a kaczanskoserbskich pišmifow: cž = č, cž = č, sch = š,
kšch, psch, tsch (ti) = kr, pr, tr.

Redaktor: M. Hórnik. — Čisťowak L. A. Donnerhak w Budyschynje.

Katholfski Posol

Čirkwiński časopis,

wydawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Čís. 3.

Měrc.

1864.

Pětr Lawrienc Dubienka.

Do rjanoho rjada zaslužbnych serbskich duchownych sluscha tež Dubienka. Wón bě rodjeny z Kulowa a po wotbitym študowanju bu w Čechach wuswjećeny. Dokelž pak běše w tamnym času we Lužich wjach katolskich duchownych hač duchownskich městow, wosta wón kaž wjele druhich naschich krajanow w Čechach, a to tři lěta hačo kaplan a farar w Racowje pola Časlawy. W lěće 1694 pschindže do swojoho narodneho města Kulowa za kaplana. Hdyž bamž w lěće 1700 hnadne jubilejske lěto wozjewi, pucžowasche Dubienka z pjatnacy putnikami (pucžowariemi) do Roma. Hdyž z nimi pschez Budyschin džeše, pschewodžeshtaj dwaj kanonikaj tónle čah hač pschez město. Wschitch so zbožownje wrócichu, ale Dubienka hače 1706. Hdyž wón hišće w Romje pschebawasche, zhoni, zo bě w Kulowje straschy wohen pobyt 19. meje 1701; wjele kžow so wotpali, ale chrtej wosta njezranjena, hačrunje so wěža (torm) hižom zapalowasche. Zo bychu pschichodnje k wotwobroczenju wohnja pola Boha zastupnika měli, žadasche najsterje Dubienka bamža samoho wo reliquije jenoho swjatoho, kotrohož mohli sej w Kulowje hačo wohnjowoho patrona wuzwolicž a čescžicž. Duž dosta kšć z ruki s. martrarja Bonifacija*), kotruž sobu domoj pschinješe a do rjanoho khamorcžka zapołożicž da, kiž nětko na s. Mariny wotstarju steji. Nětk bu w Kulowje mjenowany swjaty hačo patron we wohnjowej nuzy čescženy kaž druhdže swjaty Florian. Wot toho časa maja tam njeđelu pschod swjatkami, a je-li hrozne wjedro, njeđelu po swjatkach wulki procesijon k čescži s. Bonifacija, kotrohož pak džen je 14. meje, po měsće a wokoło města. Wulka pschi tym wužiwana

*) Žiwjenjowis tutoho swjatoho hladaj niže.

chorhoj je z leta 1708. Z tšjoch na wosebitej papjerch wocjšiččjanhč němſkich modlitwow t čěſcži tutoho ſwjatoho rěta jena taſle: „O ſwjaty martrarjo Bonifacijo, kotrohož ſmŕ t zaſitanju pſched wohenjom pola Boha za ſwěrnoho zaſtupnika wuzwolili a čžohoždla ſo t tebi z doměrnoscžu wołamy a ponižnje proſſym: wu- haſch we naſ wohen hrěſchenja, zapal pſomjenja t wſchomn dobromu, zaſitaj naſ hnadnje pſched čžasnŕm a wěčžnŕm wohenjom pſchež Ježusa Chryſtusa naſchoho knjeza.“— Dubjenka bu w lěcže 1707 za fararja poſtajenŕ, pſchi kotrejž ſwjatocž- noſcži bě budŕſki tachant Wiči ſam pſchitomnŕ. Kaž je Dubjenka pobožnoſcž ſwo- jich krajanow ſpěčhowaſ, taſ je tež ſam wulku wucženoſcž docpěl. Wot wjach ſtronow mamŕ ſpomnjenjo, zo bě wón tež ſławny pěſnjer: z lačžanſkich epigram- mow (napisow) je jedyn w kulowſkej khronich zaſhowanŕ; zapisſ lužiſkich duchow- nhč mjenuje joho tež „præclarus poëta (ſławny baſnjer).“ Haſle 56 lět ſtarŕ wumrje wón 14. januara 1721. Na joho měſto pſchindže krótko potom Jakub Čžěſki, rodženŕ z Kulowca, kiž běſche prijedŕ farar w Mimonu w Morawſkej bŕſ. Po piſanej khronich t. fararja Schneidera.

Martrar i. Bonifacij, romſki krajan.*)

Tuton martrar Bonifacij*) běſche wŕſchi zaſtojniſ na kulach jara bohate- je, mlodeje a rjaneje žónſkeje z mjenom Agla (Aglæ) w Romje, z kotrejž nje- pócžiwje žiwjenjo wjedžeſche. Skónčžnje bu pſchi jeje wólnoſcži z božej hnadu hnuty a t poſucže wobrocženŕ. Toho runja tež Agla, kotraž jomu do ranichocho kraja hič kažasche, zo by reliquije ſwjatŕch martrarjow pŕtaſ a jej ſobu pſchi- njeſt; wona bě ſkŕſchala, zo změja čžeſcžowarjo tŕch, kiž Ježusa dla čžerpiachu, džěl na jich krasnoſcži. Tola ani Bonifacij ani Agla, hačž runje čchſchtaſ nětſko ſwjatŕch poſutnikow ſčžehowacž, njewjedžeſchtaſ, zo Bóh tež wot njeju martrarſtu wobſtajnoſcž požada. Bonifacij čžinjefche, kaž bě jomu kažane, a wopuſchcži ſwoju knjeni ze ſlowami: „Hdy paſ bychŕ čži moje čžělo za martrarjowe pſchinjeſli, by je tŕ wžaſa?“ Wón čžehnjeſche do měſta Tarsus w Cilicii, hdžež runje (w lěcže 290) romſchoho khěžora (Dioſleciana a Maximiana) naměſtniſ Simplicius kſcheſcžanow ſurowje martrowaſche. Hdyž bě tam doſchoſ, poſla ſwojich ſlužownikow ze ſwojimi konimi do hoſpody a džěſche t naměſtnikej, kiž na ſwojim ſudniſkim stole ſedžeſche a pſched kotrŕmž na dwachcži wſchelaſo wobſchodženŕch kſcheſcžanow ſte- jeſche. „Wulki je Bóh kſcheſcžanow! wulki je Bóh martrarjow!“ wołaſche tu Bonifacij, „a wy, ſlužownich Ježusowi! proſchcže za mnje, zo bych z wami zje- nocženŕ tež pſchecžiwjo djabolej wojowaſ.“ Džiwjo roznjemdrjenŕ porucži nětſk naměſtniſ, zo maja ſo kónčžojte ſčžinowe hoždže džělacž a jomu za nočcže na rueh zabijecž. Hdyž bě ſo to ſtaſo, da Bonifacijej hiſchcže rozefchtrjenŕ woſoj do hor- ta lecž. Wſchitſko to wutra wón ze ſpodžiwnej wobſtajnoſcžu a wuprajowaſche

*) W ſcženſkich knihach ſteji „byrgar“, ale my ſo hańbujemŕ taſ hubjenje ſerbski piſacž. Redaktor.

**) Druhi je n. pſch. martrar toho mjena japoſchtoſ Němcom, archieſkop w Mainz, kotrohož 5. junija ſwjecža.

jenož: Džafuju so tebi, knježe Jězu Šhrisće, syno Boži! Pšchi jožo wobstajnosći wudry njespołojnosć pšchiladowach ludži, kotřiž tež wołacj pocžachu: „Wulki je Bóh šćesczanow!“ Nazajtra bu do kotoła, z wariacej smotu napjel-njenoho, čisnjeny, ale wunbže njezranjeny. Duž wotšubži jožo rozžlobjeny naměšniš, zo by jomu ze seferu hłowa wotrubnjena była. W tym sta so zemježrenjo, pščež cžož bu wjele njewěrnych i wěrje do Šhrisćusa wobrocženych. Jožo skužownich, kiž běchu w hospodže zawoštali, pštachu jožo wšchudžom a skóncžnje styschachu, zo je martrowany był. Duž kupichu jožo cžělo za pjecz stow žkothych, žabowachu je a zawalichu je do płachtow, wžachu je sobu do Roma a šwalachu Boha dla žbóžneho skóncženja swjatoho martwarja. Šdhž knjeni Agla, kotraž tež sama pošutna dobrym skutkam so pošwjeći, wot jandžela žhoni wo pšchibližowanju tamnoho cžaha, bžěšče jomu z šaklemi a drohimi wónjemi napschecžo, pošhowa swjate powoštanki milu pšched Romom pšchi šacjanskaj drožy a basče nab jožo rowom po někotrych lětach modlernju (chřtwicžku) twaricž. W lěcže 1603 namakachu w Romje jožo powoštanki z tymi swjatoho Alexija. Dotal je wjetšchi bžěl powoštankow tuteju cžělow pod wulkim woštarjom teje sameje chřtwje, kotraž pač nětko swjatoho Alexijowa rěka. Agla běšče hišće 15 lět w cžichosći a pošutnosći žiwa a bu pódla swjatoho Bonifacija pohrjebana. M. H.

Duchowny J. Š. Serbin a kulowške bratstwo.

(Skóncženjo.)

Raž prajachmy, došta bratstwo w-kulowškej chřtwi tšame wotpuski, prawa a duchowne hnady kaž archbratstwo š. Marije w Romje. Wotpuski pač su tele (po lišće bamža Pawoła V.): „Džen, na kotrymž sobustam do bratstwa zastupja, hdyž su po pošucje a špowjedži najšwjecjši šakrament dostali, maja došpołny wotpusk. Šobubratram a šobušotram, kiž su po špowjedži a swjathm woprawjenju chřtwinskim modlitwam z brewira (divina officia) na swjath džen wobřezanja našoho Knjeza (t. j. nowe lěto) w bratskej chřtwi pšchitomni a tam za pščežjenosć šćescžanskich wjerchow, za wukorjenjenjo błudneje wěry a za powyščenjo swjateje chřtwje pobožnje so modla, doštanje so došpołny wotpusk. Pšched smjercžu, hdyž su woni so špowjedali a š. woprawjenjo doštali, a hdyž to cžinicž nježamoža, i Jězusowomu mjenej z hortom abo z wutrobu pošornje so wołaja, maja došpołny wotpusk. Kotřiž špowjedani a woprawjeni woštar Božoho mjena w bratskej chřtwi druhu njedželu kóždoho měšaca wopštaja a (pšched nim) so modla, maja wotpusk šydom lět a 7 quadragenow (t. j. 7 krócž 40 dnjow). Kotřiž su pšchi Božej mšchi, tam druhu njedželu kóždoho měšaca na přjedy špomnje-nym woštarju džeržanej, abo pšchi procesijonach tutoho bratstwa pšchitomni a so modla, maja 200 dnjow wotpuska. Kotřiž někotrych bohahanjach (leštowach) a njerožomnje šwarjach z lubošču napominaju, maja 100 dnjow wotpuska. Šdhžkuli su Božim mšcam a druhim Božim službam w bratskej chřtwi abo žhromadženštwach tutoho bratstwa pšchitomni; swjath šakrament kaž pšchi procesi-

ionach tať t khorom abo družbje njeseny scžěhuja t. r. za Božim Šynom du*), abo w tym zadžěwani na znamjo ze zwóncžkom date jedyn króc wotčenasch a jandželske powitanjo za khoroho wuspěwaja; abo pschi procesijonach tutoho bratstwa abo Božim službam za wotemrjetich pschitomni su; abo khorich wopytaja a jim w jich nužb pomhaja; abo khubich do hospody wožmu; abo jim jałmožnu dawaja; abo měr ze swojimi abo družoho njepšpeczelemi cžinja abo scžinicž so staraja; abo pjeczkrócž wotčenasch a pjecz strowa-š-Marijow za dusche wotemrjetich sobubratrow wuspěwaja; abo njepofutnych na pucž zbóžnosće nawrócža, a njewědomnych Bože kážnje wucža, abo kotrhžkuli drugi štutł miłosće a lubosće cžinja: dostanu wotpušt 100 dnjom.“ — Druha liscžina, kiž je kaž hornišča wot 11. julija 1671, praji: „Swjedžen swjatoho rózarija ma so prěnju njedželu oktobra swjecić t džakprajenju a t wopomnjenju dohycža nad Turlami, kiž bu na proštwu tutoho bratstwa na tymle dnju dohYTE Farar ma sobustawh zapišowacž Dale ma so swjecžo ze znamjenjemi pjatnacže pótajnosčjom rózarija**) wobstaracž.“ Do nowoho bratstwa dari tehdomnišči tachant Měrczin Brückner (rodženš Koblec kubla w Nowej Wšy) z Budysčina 115 tolet, tehdomnišča abatissa Šhata Bjenadžic ze slěbrom wobitu zapišnu knihu za sobustawh atb. Wot toho cžasa so kóžde lěto małe dary wot sobustawow wopruija. Bobožnosće so wot bratstwa swěru džerža, wosebje je kóždu měsacžnu njedželu marianske předomwanjo ze wschelašimi modlitwami. Bjez tym zo su druge bratstwa w Serbach jenož za jenu wosadu (kaž bratstwo s. Bosčija za khróscžansku) je tute bratstwo takrjec bratstwo za chlu serbskokatholsku krajinu; sobustawh su ze wschěch sydom serbskich wosadow a wopytuja we wulkej mnohosći bratsku chrtej na swjedžen rózarija s. Marije (prěnju njedželu oktobra) a w chlejši oktavje (tjdženju), kaž tež njedželu po wschitkich duschach, hđžež je tať mjenowanš wotpušt „po mormych.“ Spowjednych ludži je tam w tajšich cžasach jara wjele.

Poslenja wječer Šhrystusowa.

Kruch pothěrlusčka***)

Šdž je pschischto šchtwórtł na wječor,
Bóh je wjerschen wječerjak z japoschtołami,

*) Tať praja katholic Serbja wot starich cžasow a wuznawaja z tajšim prajenjom swoju wěru do pschitomnosće Šhrystusa w swjatym sakramencze; luthersch Serbja su z wucžbu tež tute prajenjo žhubili. W nastupanju Božej mischě su drje wucžbu tež žhubili, ale praja tola dotal: ke mischi, wote mische atb.

**) Woktar z tutym swjecžatkóm stej na prawich w cyrkwi a je w lóni rje-nje ponowjeny.

***) Dokelž maja pothěrlusčki tež swoju wažnosć, bndmž tónle radh cyty mēli; šchtóž potajšim sřjedža pobrachowace rhncžki wē, njedch nam je dobrocziwje napisane pschipošczele abo njedch je nětomu praji, kiž mohł je za nas napisacž. Tutón kruch so husto pschidawa t znatomu nam pothěrlusčkej: „Malětaschto so pschiblizwasche“ abo „Bóschta bē Marija swojoho synka pytačž;“ je pať cyte drugi pothěrlusčk. Nje-znaje ničto pothěrlusčk wo Šhrystusowym narodženju abo cžerpjenju? Mi je, hafo bndch něhdy něšcto zaschšat, zo s. Marija t jenomu kowarjej pschidžje, kiž tsi železne hōždže za Šhrystusa džělasche atb.

Dawat je jim jěscj cžěło bože,
 Dawat je jim picz swjatu krej. — —
 „Schtóž budže jěscj cžěło bože,
 Tón budže dżerżecj słowo bože;
 Schtóž budže picz krej božu,
 Tón budže dżerżecj kaznje bože.“*)
 Sdyž je to pschischło na pjatń wjeczor,
 Bóh je wjeršchen wjeczerjat z jandzelemi.

Wiele tych knjeżnow je powołanych,
 Jara jich mało (pał) wuzwolonych.
 Kotraž tu knjeżna wěnc póccziwų nosy,
 Tej knjeżnje něhdy raba budže
 We tym njebieskim kralestwie,
 We tym njebieskim paradizu.

Podat M. S.

Něschto za njewučžennych a wučžennych.

Duns Slotus, wuwołany wučer bohawučženosće, zethła junu bura, liž
 žakosnje swarjace a sakrowace słowa wumjetowasche, a to jenož teje mašeje wěch
 dla, dofelž jomu wołaj prawje hiež nochchschaj. Duchapólny a nabožny wótc
 napominasche naschoho burika tajkeje hellskeje rycze so wostajicž, wosobnje pał sta-
 jesche jomu strach wěčžnoho zatamanja žiwje pschew mocži, jelizo by dlěje a spje-
 cziwje pschi tymle bjezbožnym waschnju wostał. Burik pał so na słowa toho
 knjeza jenož hieščže bóle rozhněwa a wołasche: „Schtó to was stara a schtó
 wam to kaza, mi dołhe předomarjo cžinicž wot wěčžnoho zatamanja? Je-li Bóh
 wobžantnył, mje junu zbóžnoho cžinicž, kaž dħrbjał hewał toho wědomy hycž
 hało wschohowědomy, dħa budu ja zawěščže zbóžny, je-li pał wobžantnył mje
 junu zatamacž, njepomħa mi moje chle cžinjenjo a wostajenjo nicžo a budu za-
 tamany, njech ja cžinju, schtožtuli chcu. Schtó leži potajsim na tym, hacž ja

*) Wě-žo wěmy, zo je Skhrystus hinał prajik; ale poħħerluschi njejju swjate
 pismo a pokazuja jenož pobožnu mysl luda. W Čzechach spěwa so tajkile podobny
 poħħerluschi (hl. Erben, Prostonárodní české písně a říkadla. V Praze 1864,
 str. 502):

Sdyž so hory zelenjeja,
 Z módrým kwěčjom rozkwěčjeja,
 Macžer boža po nich khodži,
 Přtaca tu swojoh' syna:
 „Widželi scže mojob' syna?“ —
 „My smy jeho njewidželi,
 Hacž schtwórtł wjeczor pschi wjecžeri.
 Čebži tam z japoschtotami
 A rozdawa cžěło bože:
 Čžěło moje wužiwajcže,
 Z mojej krowju so napojajcže,
 Na mój žakoh spominajcže.“

zašlīwam abo nic?" Muž boži jomu mērnje pšchiposłuchasche a dasche jomu tajše wotmošwjenjo: „Mój bratsko, je-li tomu tak, kaž ty prajisch, duž praj mi tola, cžohodla ty ze swojimaž wołomaj na polo jědžesch swoje pola pšcheworacz a wobdžělacz? cžohodla wušhjesch na nje zornjatka? haj cžohodla ty pšchi tymle džěle tak hněwny na swojeju wołow? Je-li Bóh wobzantnył, zo ty žnjecz bhrbisch, kaž wón wschał wscho wě, schtožtuli so stawa, dha so to stanje — njech ty wušhwasch abo nic, njech ty worasch abo nic, ze swojimaž wołomaj won jědžesch abo nic. Je-li pač wobzantnył, zo žnjecz njedhrbisch, dha ty tež ničo njedostanjesch, bhrnje tak wjele džělať a jo pocziť, kaž pschecy chcesch. Spytaj wschať jenož jedyntřocz, pojědž zasť domoj, wostaj swoje polo njewobdžělane. Hacžrunje ja njewěm, schtož je Bóh wobzantnył, zaměščuju tebi tola, zo njebudžesch ani stwjelco žnjecz. Wěž tohodla: Bóh je jenož potom wobzantnył, tebje zbóžnoho cžinicž, jelizo ty sam tež něschto cžinišch a joho řaznje džeržisch a runje tak je wón wobzantnył cže zatamiacz, jelizo sam ničo (dobroho) njecžinišch a joho řaznje njedžeržisch, je pschestupisch a joho rozhněwasch (kaž pschez zašlīwanjo atb.) Teľe ž rufu žapšchimlīwe wopořazmo wotewri burej woczī a wón wot tutoho cžasa psčesta, tamnu bjezbožnu wucžbu, řiž je bľudnowěrimy řalvin swojomu pšchīwīsej přědowať, dale wuprajecz.

Řodať L.

Řr. Přihonskoho wustaw w Budyšchinje.

We řalskej Hornjej Łužich bħdli na 3000 řatholskich řchescžijanow, řiž nimaju anic řhrkej anic řchulu swojeje wěřy. To je jara žrudne. Stawy řajřich řwójbow žabhwařa ž wjěřcha na swoju řwjatu wěřu a řich džěcži řu ža řhrkej žħubjene. Dawno řižom bě řtaroscž duchowneje wřschnosčje, zo by tomu wotpomħala. Řať cžežke pať je wuwjědženjo toho, řpōžnajeřy ž toho, zo je pšchi wřchej dobrej woli dotal jenož ža Řitawu a wołownoscž řajřim wobřtejenam wotpomħacz mōžno bħlo.

Džen 6. oktobra 1858 řwjecžesche njeboh*) wřřokodořtojnř řnjěz dořtor Řranc Přihonský řenior na řachantřtwje, řwój řħdomdžesatľětnř narodnř džěň. Žasľužby tohole muža ža našch wōtcnř řraj řu wulke. Wōň běřche doľhe ľěta přařes našchoho řerbskoho řeminara w Řražd; tam je pod nim a pschez njoho wulki džěl našchich duchownřch swoju cžahnybu dōřtať. Ľuboscž a džakownoscž řutřch ř swojomu duchownomu wōtcej bě řať wěřna a wutrobna, zo cžisami wobzantnyřu, ř joho 70ľětnomu narodnomu dnju wopomniť řtajicz, řiž by řajše žasľužby dořtojnje cžesčizť a džakownoscž a ľuboscž j o h o n ě ħ d u ř c ħ i ħ p o d b a ř ħ ħ w o b ř w ě d c ž i ř.

Řaťo řajři wopomniť bu jednohľōsnje pořtajene: žaľoženjo wustawa (Anstalt**), we řotřymž mōħli džěcži řorjeľa řpomnjenřch řarřchich, řiž řatholsku řchulu nimaju, wot řwojoho džesatoho ľěta wobřtarane bħcz, řachantřřu řchulu

*) Wumřje 12. januara 1859.

**) Řěřřřte mřeno psched wřřchnosčju je D.Přihonskýsche Řommunitanden-Anstalt.

wopytowacz *) a wošebje so k přenjomu doštacju swjateju sakramentow pošuty a woštarja hódnje pschihotowacz.

Wysokodostojne tachantske konsistorium, naša duchowna wyschnosc, pschizwoli ze spodobanjom založenjo tajkoho wustawa. Našch hnadny knjež biskop, sam něhdy pod Brihonskim sobuštaw serbskoho seminara, dari k tomu rjany kapital a slubi wysche toho na čas žiwjenja swój lětny pschinosch. K tutomu pschizantnychu so wschitch duchowni knježo chleje Sakšynskeje, a darichu pač kapital pač lětny pschinosch, kaž kóždy zamožesche. Tež našej kłoschtraj Marineje Swěždy a Marineho Dola spóznaščaj derje potrebnosc a wužitnosc tajkoho wustawa a podpjeráščaj wobaj tónsamón jara mócnje. Tak móžesche wustaw hnydom založeny a jutry 1859 hižom wotewrieny bheč. Z wutrobnym džakom k Bohu, kiž je widžomnje naš žohnował a z džakownym spominanjom na wschitkich dobročerjom, kiž z luboscju naš podpjerachu, bu kžěža pschi s. Mikławschku za wustawstu swjećena a wustaw ze schescz džěczi wotewrieny.

Hacž dotal pobuchu pjatnaczo we wustawje, wot kotrychž su pjeczo po dokonjanyh schulskim času wotpuschčeny, džesacz su hišcže we wustawje. Wot wustupjenych wufnje jedyn bórnicar (zeler), jedyn tischer, jedyn pjekar, dwaj šlužitaj. —

Našchomu wustawej darjene kapitale njesu 180 toler lětnje danje; lětny pschinoschki duchownych pač 160 toler. K tomu pschindu tež pschinoschki tajkich do wustawa wzatych džěczi, kiž chle kžube njejsu. Tele dohodny su zawěrnó zwjeselace. Dola pač bě mnohoscz domjacych potrebnoscow pschi přenim založenju wustawa tak wulka — a je a woštanje drohota wschědných potrebnoscow tak wšofa, zo wustawška pokladnica hacž dotal niczo njemějesche, haž — do kž. Dwanaczo sedža wschědnje za blidom; lěto je dolhe; a hdyž dhyrbi kóždy kus khlěba, kóždy nopasch butry, kóžda schčěpka drjewa kupjena bheč, je wschaf wudawkow pschewjele. Schtóz wě, schto k tomu šluscha, budže wěricz, zo kóždy dar, tež najmjeišchi, z džakom wozmjemy; — trjebacz móžemy wschitko. —

Knjež professor Jakub Buč w Dreždžanach je němške w tamniškej dwórškej cyrkwi džeržane přědowanjo čišččecz dač z tym wotpohladanjom, zo by pschěz dobrowólne darj wotebjerarjom tutoho přědowanja we našim wustawje jene město k čěsczi s. Maczerje Božej založil. Napismo přědowanja je: „Der Segen des täglichen Ave-Maria-Lautens.“ Ze džěczo, kotrež budže wot lětnje danje nahromadženoho kapitala w swojim času zdžeržane, změje pschisłuschnosc, kóždy pjatk a sobotu jandželske powitanjo pschi kłakanju spěwacz za wschitkich žiwych a wotemrjetych dobročerjom a založerjom tutoho města. Pschěz wotebjeranjo tohole přědowanja je hižom 250 toler nahromadžene. Dola to hišcže njedosača k založenju jenoho města. Jeli ma něchtó tu dobru wolú, swój wopor k tomu pschidacz a do rjada našich dobročerjom zapisany bheč, móže spomnjene přědowanjo hišcže doštac. Inspektor wustawa, kiž je farar Rucžanč, kaž tež

*) Po sakskim zakonju smědža katolske džěczi hacž do dokonjanoho 10. lěta luthersku schulu wopytowacz, hdyž katolska njeje.

kaptan Hörnig je mataj. Tež wobstara kóždy našich wjesnych knjezow duchow-
nych to rady do Budyšina.

Duž njech roscje a nadobywa bale našich lubich wustaw! Njech boža miłosć
so bale wopakaza pschěz žohnowanjo kóždoho prócowanja za katolske džěczi, wo-
sebjje pschěz wubudženjo pscheczelow, dobroczerjom a podpjerarjom wustawa! K.

R statistich cyrkwe a cyrkwinšeho stata.

Dokelž smy w lóni wobšěrnishči pschěhlad wulkoscje katolskeje cyrkwe
pobali, wozmjemy jenož něotre powjesće z lětuschoho romskoho Annuarium pon-
tificium. Po tym samym je w tu chwilu 62 kardinalow, a to 6 kardinalbiskopow,
46 kardinalměšćnikow a 10 kardinaldiaconow. Mějiczerjo přerušeho a posle-
dnishchoho titla su Italianojo a wšche toho je hišće 25 Italianow bjez kar-
dinalměšćnikami, tak zo ma italski narod 41 kardinalow. Z druhich pschědže
jich 8 na Francosku, 4 na Němsku, 4 na Španisku, 2 na Wuherisku, po
jěnym na Belgisku, Žendželsku a Portugalsku. Z poslednich staj dwaj Fran-
cowzaj a jědn Němc in curia w Romje. Ženož Europa a łacžanski wobryad
(ritus) je w s. kollegiu zastupjeny. Po starobje su štyrjo kardinalowje pschěz
80 a dwanaćo pschěz 70 lět stari; najstarschi je Tošti, 84, najmlódshi Žeretti
47 lět. Šěšć kardinalskich městow je próžnych a dwaj nowaj staj hižom po-
mjenowanaj. Patriarchow je 7 łacžansko a 5 naranishchoho (orientalsko)
wobryada. Archbiskopstwow je 154, z kotrychž 130 łacžanskemu wobryadej słu-
šča, a 12 je swjatomu stołej njeposrědnje podstajenych; zbytk rozdžěla so na š-
dom orientalske wobryady tak, zo maja tsi archbiskopstwa cyrkwinške provincy
(1 armenishcho wobryada, 1 grichisko-słowjansko-romansko, 1 grichisko-słowjan-
sko-rusynsko wobryada), družu pať wot orientalskich patriarchow wotwisuja.
Biskopstwow je z čyła 668, z kotrychž je 644 łacžansko wobryada, a zasty 6
w romskim wokrjesu, 83 njeposrědnje pod s. stołom stejachych a 555 suffraganskich
(pod archbiskopami stejachych); z orientalskich je jenož jene njeposrědnje. Licžba
patriarchalskich, archbiskopskich a biskopskich stołow je potajkim w katolskej cyrk-
wi 852, a z tych je 745 wobjadženych a 109 wupróžnenych. Japoschtolskich
vikariatow je 101, prašekturow 21, delegaturow 5. Biskopow a archbiskopow (z
titulom) in partibus je 222. Wšchěch prałatow biskopsko prawa je 965. —
Dopokazmo džěławoscje nětčishchoho bamža Piusa IX., kiž je w starobje 72 lět
na duchu a cžěle mócnj, a dopokazmo rozšěriowanja katolskeje cyrkwe je hi-
žom we tym, zo bu w čas 18-lětnoho knježenja Piusa IX. 12 metropolitanskich,
4 archbiskopske a 95 biskopskich, potajkim 109 šydłow založenych, 15 japoschtol-
skich vikariatow, 6 japoschtolskich prašekturow a 1 japoschtolska delegacia z nowa
postajena. Swjaty stoł ma 7 nunciow (posłancow), a to w Brüsselu, Lissabo-
nje, Madridje, Mnichowje, Neapolu, Parizu a Winje, tšjoch internunciow, 1
połnomócnika a 35 konsulow. Za to maja zasty w Romje wšchě wjetsche a srjedž-
ne staty swojich zastupjerjom. — Cyrkwinški stat (z krajinami nětke wot Sar-
dinskich wobjadženymi) ma 3,134,688 wobbydleri; džěli so do 5 wokrjesow: prä-

fibentstwo Rom a legacije: Romagna, Marki, Umbria, Maritima a Campagna. — Pschistajam, zo je z něhdže 1200 millionow cžkowjeſow z chſa pschez 200 millionow katholicow na ſwēcze; w Europje 147, w Americy 42, w Afii 3, w Africh 5 a w Auſtralii 4 milliony. Duchownych je ſwětſkich na 325,000; z tych je w Europje pschez 260,000; Italska ma 115,000, Francowſka 50,000, Španiſka 31,800, Němſka 30,000, Britiſka (Zendželſka) 4000. Duchowne rjady maja 120,000 muſkich a 190,000 žonſkich ſobuſtawow.

3. Lužica a Gafsteje.

3 Budhiſcina. Snjenje a knježnſ, kiž po popoſobniſchej ſchuli naſche katoſiſke ſchulerki w ſchicžu, ſchtrykowanju a wuſchowanju rozwucžuja, bčhu w tutej žhmje ſame wſchelake pſchne wčſi nadžetake, nawdate a nahromadžite, kotrež buchu poſtnich po pſchewanju loſow wuloſowane. Tade loterija wunjeſe 120 tolet, kotrež ſo t lepſchomu ſpomnjeneje holcžeje industrialneje ſchule t prijedawſchomu maſtomu kapitalej na dan bachu.

3 Budyschina. 3 pscheczelskoho lista z blizkich cžěškich mjezow zbonich-
ny, zo je we farskej chrŕwi w Rumburgu nježelu qninquagesima (póštnich)
30 lětny knihiczišczer, dotal lutherški a rodženy z Meßlenburg-Strelitz s wjato-
cžnje katholicke wěrhmužnaczo wotpołożił. Tež je spomnjenja hódne, zo bu tam
nowy farar f. Möller 2. februara do swojoho zaštoinštwu zapořazany.

3 Drežďžan. W kralowſkej dworſkej chrſtwi ſu lětſa wſſche němſkich tež francomſke předomania, ſchtož hižom dołho njeje bſhlo. Lětſa běchu woſebje mnozſh w Drežďžanach pſchebſhwach Polaſowje wo to proſyli a naſch lubſh ſerbſki krajan knjež Jaſub Buſ, profeſſor a direktor progymnaſia, kiž je tež pólſki ſpo-
wjednik, ma w poſcze nětko koždu ſrjedu po poſtnej pobožnoſczi předomanje we francomſkej rſczi. Wſſche Polaſow je na tſchle, žiamnoho čjeſtnoho pſchipo-
znacſa jara hódnych předomaniach tež wjele drežďžanſkich woſobnych knježi. —
Schtwórtſh poſtnſh tydſen budſa něotre předomanja a pobožnoſcſe (exercicije) w pólſkej rſczi, kotrež změje knjež P. Jaſtržebſki.

3 Lipiška. Po runje mudatej rozprawje towarštwu s. Vincenca je te same w lóni 1714 toler dořhodow (wšyche konšchoho zbhŭtka w pořladnich) měřo. Mudawřow bě 1767 toler; a to 219 tol. na řhlěb, 19 tol. za lěřarřřu pomoc, 28 tol. na drařřu, 967 na zdjerřenjo ařřla (wustawa za kommuniřandow), w řotřymř je něřřko 19 džěćři, 129 tol. ř Bořřomu džěřřřu za řřude džěćři, 90 toler na daň dořřnyř řapitalow atd.

3 Budyschina. Po zběhnutí tak mjenowaného pschinuzowaného zafarowania (Pfarrzwang), již došel we saské Lužici přacíšce, su mot 1. měřca našim katolskim serbskim wosadám katolskojo na tajele waschnjo pschipokazani. Do Budyschina sluscheja nětko katoliskojo z lutherskeje michalskeje wosady we Budyschinje, z wosadow Borschic, Budyschinka, Hucziny, Barta, Hrodzišciza, Wosportka, Kotec, Nosacizic, Malešhec, Retlic, Bufec, Budestec, Huski, Smělnice, Hodbija (z wuwzácizom Sulšhec a Čěžžtec); tohorunja sluscheja

sem mnišchonste wsy hodziisteje wosady. Do Radworja skuscheja nětk z tutych wosadow: Minakal, Klusck, a z njeswacziolsteje wosady wsy: Golešchow, Golešchowska Dubrawa, Łuh, Nowy Łuh a Rhasow, Nowa Wjes, Miskoch, Pšchězdrjen Mlaa a Wulla, Łahow, Krónich, Wbohow a Łomst. Do Kalbic skuscheja z wosadaw: Wóslint a Kakech a njeswacžidlskich wsow: Komorow, žitk, Roslow, Šcheshow a Niža Wjes. Do Rhróscžic skuscheja z njeswacžidlskich wosadnych wsow: Dobroschich, Lischa Hora, Jasenica, Nowa Jasenica, Bóschich, Nowe Bóschich, Njeswacžidlo, Wétrow, Hora, Łuscž, Nowy Łuscž, Banech, Wutołczich, Zarécž a Haslow; dale hodziiste wsy Sulschech a Čžžkech, z wujezdžanskich Wucžkech. Do Wotrowa wschě druhe wujezdžanske, dale z wosadow Brothc, Halschtrow, Horni Gersdorf, Połcznica, Łufow (Hauswalde), Ramjenjow, Frankenthal, Palow, Porchow. Do Njebjelczic wosady: Ramjenc, Hrabowka, Swepnich, Žmórkow, Rinsbork, Neufirch, Reichenbach a Bischoheim.

Chřtwinske nowinki a powjescze.

Němska. Z Münstera je 10 miloscžiwych sotrow (někotre tež z Aachen a Barlina) do Holsteina a Schleswiga wotjělo, zo bychu pomhale chorých a ranjených prusskich a rakusskich (šběžorskich) wojakow wothladowacž. Za rakusskich su tež pólske a čžeske miloscžiwne sotry tam pschischle. — W Duisburgu blizko Rajna mějesche znaty wotpadnik Jan Ronge wjecžorne rozmucženja, w kotrychž chychsche za spodžiwne wěrurporjedžerske t. r. njewěriwe zženocženstwo frankfurtske skutkowacž. Někotryžkuli bě tam wčžipnosčje dla dóschoł. Tola nowe předomane pohanstwo so z chła njespodobasche. Přěni wjecžor hrožesche hižom njeměr w zhromadžiznje. Šdych wotpadnik druhe wjecžor pocža njepschistojnje katholicu chřeji hanicž a na nju swarjecž, wudhyri njeměr. Nasta žalosna hara; wschitch teptachu, wofachu a harowachu. Rongic Jan bě wjesoly, hdyž bě bjez wobschłodženja čžeknył. Njeměra wschał k dobromu njewjedže za čžas a wěčžnosčž! — W splnje protestantskim městacžku w Badenskej škhorichu někotři w tamniškej židowskej swójbje na hłowjacu škhoroscž; hdyž bu tež nan wot tejele škhoroscže natył-njeny, njemóžesche won ani pola swojoho pschecželstwa ani pola cuzych w chłym měscže samo za posticženu ždu tsi schěsnaki za džen žanu wothladarku dostacž. Duž dha sej z Freiburga miloscžiwu sotru pschincž, kotraž na joho wozjewjenje w škloštrje tež bóržb dóndže a joho dom njewopuschcži hacž do joho wustrowjenja. — W schlezynskim měscže Neisse wumrje psched někotrym čžasom rchžer-kubler Franc Meinhold, kiž so we Wrotšlawju na duchownstwo pschihotowasche, 42 lět starý. Wotemrjetý pschestupí 20. novembra 1861 do katholickeje chřtwje; joho mandželka, Laura rodžena v. Petersdorff, wotpołoží 30. měrcu 1862 na smjertnym ložu katholicke wěrwuwznacžo a džesche přjedy njoho 1. meje 1862 do wěčžnosčje. Bratr zemrjetoho, Aurel Meinhold, skutkuje hižom wjacž lět hafo duchowny w Neisse. Wobai staj synaj daloko znatoho superintendenta Dr. Meinholda w Charlottenburgu (wumr. 1851), kiž tež hižom katholicu wěru jara lubowasche, kaž je z joho spisow widjecž. — We Wijnje z mandželstwami dosčž

hubjenje steji. Pšched tamniškim mandželskim sudom bě loni nimale 400 roz-
wjedženskich processow; we 158 padach bu rozwjedženjo wot bliba a toža pšči-
zmołene, druhe pady su z džěla wujednane, z džěla wotpowazane a z džěla dotal
njedosudžene. W druhich biskopštwach je tola lěpje; tak bě w diöcesy Baderborn
konšche lěto jenož jene rozwjedženske prawowanjo. — W Linzu w Hornjej Ra-
tuskej twarja wulku nowu chrtej s. Marije pod wjedženjom mischtra Statza z
Rölna. Zejna dołhosć budže 410 a schěrošć 207 stopow; wšofosć hacž i
zawrjenju wjelba 100 stopow a do swislow 137 stopow. Wěža (torm) budže 65
stopow schtyrřožnych schěrofi a 410 wšofli z kamjentnym frwom. Nutsłowna
płonina chrteje je 34,000 stopow; wjetšich gothistich je mało, i pšchilabej
dom s. Schčžěpana we Winje ma 32,400 schtyrřožnych stopow płoniny. A
wuwjedženju tuteje twarby budže wjele lět trěbnych, za tym hacž budža dobro-
wólne dary składowane.

Ratuskeje. Dominikanski rjad ma w ratuskim mócnarštwje 15 klóschtrów,
a w nich 56 duchownych, 10 klerikarjow z professiju (z wotpowoženjom slubow),
8 novicow a 14 bratrow laikow. General tntoho rjadu je Alexij Vinc. Zandel,
syn najbohatschoho pienježnika w Manchu w Francowskej, jedyn z najwubjernichich
wšofich duchownych w Němje; z pokornosće njepšchija wón kardinalstu dostoj-
nosć, jomu wot bamža possicženu. Za frute wobthowanjo rjadownych prawidłow
je nětko noviciat w Grazu w Schtyrřskej.

Z Lublanja (Laibach) pišče Zgodnia Danica, zo je tam do swojeje
wótcžiny njenadžich pšchijěš Franc Birc, znaty zaslužbny missionar w statu
Minesota w połnocnej Americh. Wulki njedostatk duchownych je 78lětnoho ale
hischče czerstwoho a na duchu a cžěle strowoho starca pohnuwaš i pucžowanju
do Europy. Wbyli w klóschtrje Franciskanow, hdžež je tež předomat. Někotři
duchowni w Němcach su jomu slubili, zo z nim do Ameriki pōndžeja. Bircowa
missia ma schtyri šybla bělych katholicow a schěšč wulkich indianskich wosadow z
džiwimi njewěrnyimi, kotřiž dbrbja so halle za Xhryštusa dobyč. Běli katholic
su z wjetšych Němcow. Z tamniškich missionarow znaje jenož Birc indisku rycž.
Bělych wobhdlerjow je tam 50,000, Indianow 110,000. Minesota, stat pšchi
hornim Missisipu (rěka) je skoro wšchudžom runina, z małymi hōrkami, jara
krasna krajina, kiž ma něhdže tři pjecžiny łukow a dvě pjecžiny rjaných lěšow.
Kostu tam jara rjane duby, lipy a druhe džiwje a sadowe schtomy. Kraj ma
wjele jězorow a žiwych žōrkow a rěkow. Klima je mērne, strowe a njejsu tu
zahubne žymnich ani kholerch ani druhe hrozne khorosče, kiž su bole i pođnju.
Kostu tam na łochč dołhe kōrki (dhnje), skoro 30 puntowske banje (Kürbis),
pščež 20 puntow cžěžke kałowe hōjcžki, bohata pščenica a wows; woby maja
wubjerne rby, po łukach skakaja bažanty, w lěšach su sorny, jelenje a mjedwjedže
(barby). Wołow su wšchudžom wulke stadla. Zež wowsam tam thje.

Francow ska. Pod pšchedšydstwom archbiskopa w Lyonje je so to-
warštwo duchownych i nawróczenju židow založilo a wot bamža wobtwjerdženjo
dostało. W lěčje 1854 pšchestupischtaj w Lyonje bratraj dwōjnikaj Lemanaj, z
wosobneje swōjby wukhadžacaj a jara wობdarjenaj młodžencaj. Wosomnacze

lét staraj zastupiščaj do seminara s. Sulpicija, zo bščaj so na duchownstvo pšhibotowakoi. Wobaj na jenhm dnju wuswjeczenaj busčaj wot swojoho archbiskopa powołanaj k załoženju nowije wosady w Lyonje. Zeju prócowanjo zaměri so tudy na pšchemobroczenjo židow. Zienoczenstwo mnischtow (knježnow) Maczerje Božeye Sionskeje prócuje so 20 lét na tšm samym polu japošćotstwa, a ma swoje wustawy we Francowskej, Zendzelskej, Šhriskej, Turfowskej a Palestini (slubjenym kraju). Wone buchu něotre čas w Parizu jara wot duchownstwa podpjerane, ale nic w dosahacej měrje. Nowu móc a lubosć k tajtomu džělu je horjeka spomnjene wobtwjerdženjo towarštwa abo rjada dało. Najbóle džělawi su za wobroczenjo židow we Francowskej bratraj Leman, bratsja Matisbon a něotši družu młodži duchowni. Bóh daj jim swoje žohnowanjo, zo by swjata chrtej w dnjach pocjšćcžowanja a pruhowanja so wjeselicž mohla nad licžbnym (mnohim) wobroczenjom džěcži Izraela. (T. k.)

Italija. Archbiskop ze Spoleto, wšofobosťojny k. Arnaldi je hižom wosom mšacow w cibatelli (twjerdžiznje) della Rocca jaty, dofelž so njebě nowomu sardinskemu knježerstwu we wšim podwolicž chchł. Pšchi joho pšchibadže bě tam 700 złoštnikow; po woli knježerstwa njewužiwachu žane rozwuczenjo ani swjate sakramenty, taž zo nježbožowni pšchecy bóle na džiwjosći pšchibjerachu. Biskopsku wosadu běšče tón nowy jaty zhubił, druha bu jomu data. Swjatosćenjo tutych zanjerdženych duchow zezda so jomu nětk boža poručnosć; pšchi wškej słabosći a nadpadowacej zhmnych postwjeći so wumjedženju swjatohe wotmyslenja. Wot swojoho zastupjenja do cibatelle hacž dotal je horlimy biskop jatym dwójch pšchěz wosom dnjom rozwuczenja džeržal a pšchi skónčženju tchšamych dwójch wšchitkich spowiedal a woprawjal. Rajke duchowne wjeselo za njoho! Ž chła je so jastwo despołnje pšcheměniło; z rubježniskoho hnězda, hdžež bě jenož bohahanjenjo a zašliwanjo štyšćecž, je nětko dom měra a modlitwy. W kóždym jastnym wotdžělenju modla so wječor zhromadnje róžarije. Tež na wšchitke družce waschnjo podpjera archbiskop pobožnosć jatych. — Pšched něotrymi njedželemi bu w chrkwi s. Ambrosija w Milanje pod wulkim woltarjom čžěto swjatohe Ambrosija w krasnym poršhromym kaschcžu zašy namakane. — Ž nowym lětom je tež Salska w Romje ze stajnym pošćancow zastupjena, bježymzo bě tam prijedy jenož konsul. Nowy pošćanc je B. Kleist v. Lož. — We 54 romskich farach rozdzěla so wobpderstwo takle: 1894 swětskich duchownych, bjež nimi 34 kardinalow, 36 biskopow, 1457 duchownych a klerikarjom (tež z nižšimi swjeciznami samymi); w klóštrach je 2569 mnichow a 2031 knježnow. Wamžowych wojakow je 5175, jatych 387, židow 4490, z chła paž 201,161 wobpderjom. — Džen 8. februara pšchijědže bamž do chrkwy al Gesu, hdžež běšče šchthrchcžihodžinska pobožnosć. Pšchijaty pšched burjemi swjatnich wot generala a družich wšofich zastojnikow z rjada jesuitow, moblesche so potom božho pšched najswjecjšim sakramentom; po čžimž buchu w šhapali duchowni, mnichjo, studencži a družu k woskšćenju nohi (t. r. wusšchowanoho kšchizža na čžriju) pšchipusććeni. Na to jědžesche swjaty wótc hšchcže do něotrych družich klóštrów; wšchudžom rhyčesche poshljace słowa a na pucžach bu wšchudžom z čžescžu witanu. Popjelnu srjedu

poswjećzi bamż sam popjeł, pschija jón z rukow jenoho kardinala a wubżelesche jón potom pschitomnym wśsołim duchownym. Tónsamž džen pschedstajichu so bamžej pjatnaczo předarjo, kiž maja póstne předomanja dżeržecž, a wón pscheczelne t nim porhczawšchi jich požohnowa. — Poslednju njedželu januara wubželi Castellacci, archbiskop z Petry swjatu kschćencu a firmowanjo židej Ludwikej Frankelaj, rodženomu 17. měrca 1836 w Krasno-Ujezdze w Čechach. Z kmótram běšche jomu kanonik Pětr Strongaronne, universitny profesor w měscje Camerino. (Z Thgodnika katoličeho).

Žendželska. Archbiskop Pawoł Cullen w Dublinje je tamnišcomu lordmajorej, kiž je horliwy sobustaw pólskojo komiteta (wubjerka t podwjieranju Polašow) list póstał, w kotrymž we mjenje Jrcžanow, kotsiž su podobne podczischczowanja wot Žendželskeje zhonili kaž wbožy Polašy wot ruskojo knježerstwa, pscheczelne zmhslenja a sobuczuczo katolskim Polašam wupraja. Tež dari pschithm archbiskop 250 frankow (nórtow) za šroty a wudowy kóncomanych a zemrjetych Polašow.

Z Jrskeje. Žendželska potlocža dotal katolsku wěru w Jrskej. Njemóžemy so dżiwacz; je to waschnjo skutkowanja wot 300 lět, něhdy z krewju a zapalerstwom, potom z branjom chrtwinškich kubłow, nětko z kałodnišchimi sředkami pschewjedžene. Pokazuje so mjenujch w šulach, khorownjach, jastwach, w sejmje a hđžežtuli je móžno. Knježerstwo je tał mjenowane normalne šhule załožiko, ale tam njeje domolene wo nabožnistwoje rycžecž. Jrcženjo njescžeku swoje džeczi do tajkich šhulow, ale nabeńdže so tola tu a tam džeczo, kiž tam kłodži; Žendželcženjo płacža džecžom pienjezh za wopytowanjo tajkich šhulow. W Belfastu (kaž Observer z Ulstera wobswědčža) je tajka šhula. Běšche w njej kłuda katolska hólczka, wosebje wobrotna w rucžnych džetach. A pruhowanju bě wobraz s. Patricija, patrona Jrskeje, wuschika. Šhulška rada njepshipuschczi tónle wubželł, hacžrunje bě najlěpschi, dokelž so, kaž prajachu, njesmědža džeczi w tynle wustawje z nabožnistwom zabjeracz!

Pólska. Kanonik a wubjerny předar Stecki we Warschawje bu na 12 lět t cžežkomu džeku w sibirskich podkoplach wotsudženy. Pólšte nowiny pisaja, zo drje tón starý a khorowaty duchowny na dołhim pucžu zemrie, priedy hacž na město swojoho wotsudženja dóńdže. — Wandželska tyransky zahadžacoho generala Berga, kiž w tu kłwilu we Warschawje zrudžene swójby t balam pod wschelafimi schtrasami nuzuje, je nětko we Winje a pschihotuje so, kaž praja, t pschestupjenju do katolskeje chrtwje.

Z Warschawy. Dokelž je archbiskop Felinški dotal jaty w nutškownej Rusowskej, njebudža so martrowny tjbžen ani swjate wolije swjecžicz ani druhe biskopske wobriady dokonjecž móc. Najwyschšchi kanonik Rzewuski je tohodla generalej Bergej hižom rozpomnjenja podawał a dyrbi wosebje husto spytowanjo wustacz, zo by chrtwinške žarowanjo (dla zajecža archbiskopa) zběhnył, t cžomuž so wón ani pschez slubjenja ani hroženja nochce naryczecž dacž. — Čžescženy a hižom wobstarny kanonik a farar Lisiecki z Kalischa bu wóndy pschi wopytanju we Włocławku do jastwa wotwjedženy. (Thgodnik katolički.)

Wuhersta. W městacžku Sajten w čjanadském komitatu (wokřiesu) je 300 schismatiskich rumunskich swójbom k katholickej chrŕwi pschstupiko. (Pesti Hirnök.)

3 Danskeje. Kat so z katholickej chrŕwu w Kopenhagenje ma, to rozpowjeda farar tamniškeje wosady w poslednjeje zhromadžiznje „Piusvereina“ w Mainzu. Do l. 1852 bě w Danskej katholicka chrŕej w klótbje, tak zo bě katholickim duchownym pod schtrasu smjercze pschewywanjo w kraju zakazane, z wuwjazčom toho, kotrchž rakuškomu (křěžorskomu) póskanstwu sluschesche. Hdyž bě tuta zakaznja zběhnjena, wotkaza jedyn Italian katholickej wosadže we Kopenhagenje 150,000 tol., z kotrymiž chrŕej a schulu natwarichu a faru založichu. Nětko su tam tež hižom křošchtriske knježny k wothladanju khorch a k wučženju holčkow. Wot 9 lět sem je so 400 tamniškich protestantow do nascheje chrŕwe wrócžilo.

(Kat wjele je židow na swěcže?) Po najnowišchim licženju židowskich missionarow je na chtëj zemi něhdže 7 millionow židow, z kotrchž je chta položca w Europje, a to najwjach w Rusowskej (w přjedy pólskich krajach), hdžež je 1,220,000 židow; w Rakuskej je jich 853,000, w Pruskej 284,500, w druhich němskich krajach 192,000; we Francowskej něhdže 800,000, we Schwajcarskej 3,200, we Britanii 42,000 duschow. Najmjenje židow je we Schwjdskej a Norwegskej, hdžež so na 6000 křescjanow haŕle jedyn žid licži.

Amerika. Hłowne město Francesko w Kaliforniskej ma nětko bjez 100,000 wobydlerjemi pschěz 30,000 katholickich. Čžile maja tam hižom pjatnacije chrŕwjom, pschi kotrchž je 20 duchownych. Wulka schula ma tam hižom 200 schtudentow. Pschi nižschich schulach su tež mišosčime sotry a dominikanti.

Póřodniška (južna) Amerika. W Brařiliskej a pschi missijonach w Montevideo maja jesuitojo nětko husto wschelake pschecžiwnosče pschetracž. Najjužniža diöcesa w Brařiliskej je Rio grande de Sul. Su tam sydla w poslednim lětšrotku křěžjachch wosadow jesuitskich, kotrež pať buchu pozdžišcho wot knježerstwa zběhnjene. Nětk je tam zasť kaž puscžina, hdžež přjedy tejkó wsow křěžjesche, a spominaja tam z džakom na jesuitow a modla so wo nich, zo by so jim zasť tak wjedło, kaž je po wuprajenju jich džedom w přjedawšich čžasach bylo. Su tam Brařilianojo, murojo, wjele katholickich Němcow wot Rajna a Indianojo, kiž su pschi wschej něhdy dořatej křcženych zasť dospołni pohani. Biskop Saranguera, w lěcže 1860 w Romje swjecžen, čžini, schtož móže; phta duchownstwo pozběhnycž, je chrŕwinšte nowiny založil, pucžuje tam pšchi po swojim biskopstwe, wucži a firmuje. D z kajej radošču witaja joho katholickojo, swoje džiwje džecži k njomu pschinoschejo a wo požohnowanjo proscho. Wón je tež kapucinow k pomoch pomolať. Jesuitojo džělaja njewustawajch bjez katholickimi Němcami, někotři su Němcy a někotři Polach; njeje móžno domopisacž jich horliwosč a lubosč k wosadam. Ale maja dosč pschetracž! Njedawno žhoni pruski póskanc wo tej němskej wosadže a hlada njepschecželsch na džěto jesuitow; němskich protestantow pať za to po možnosčji podpjeruje. Brařilišch zastojnich su tež z njepschecželstwom natřnjeni. Sta so, zo tajki zastojniť w swojim hñěwje duchownoho jesuitu z křjom bijesche. Jesuita to pschecerpi;

biskop so wobćežowasche, ale bjez wustuttowania; ale chła wosaba to njeznjesje. Pšchedachu wschitto a wobzantnychu kraj wopuszczicź, hdyž běchu jim duchownoho tak bjez schtrafy wonjecześčili. Duchowny sam jich proschesche, biskop rhodžesche a proschesche, ale nicžo njepomhasche, chła wosaba pscheczeže z Brasilišteje do blizkoho Montevidea, hacžrunje je tam nětko wójna. Nětk haſle so prawe pschescžehanjo zapocža. Anježerstwo po woli swojich njewěrnych zastoinikow praji, zo jesuitojo kraj wuproznieja a poklady z kraja noscha. Ale z jesuitow njeje žadny woteschoł. Nětko chcežba wschittich jesuitow z Brasilišteje wupokazacź.

Towarstwo swjatoho džěcžatstwa, kiž ma w Parizu swój centralny wubjerš a w tu chwilu biskopa w Arrasu za pschedshdu, rozwiya so z kóždym lětom bóle. Wone ma, kaž je znate, te pošajenje, zo skoro po chłym swěcže snadne darykatholfskich džěcži hromadža, a za tute a druge darjene pjenježy missionarow w pohanskich krajach wosebje Afie (w Chinesiskej najwjach) a Afriki, a potom tež Ameriki a Australie podpjera, zo móhli wusadžene a smjerczi blizke džěczi kschěciz, abo kupicź a potom w kschescžanskich schulach kschěciz a woczahnyć. Najnowišča rozprawa tohole rjanoho towarstwa podawa pschehlad skutkowania w lěcže 1861 a kónčži tak: Z chła bu we 65 missionach, wot towarstwa podpjeranych, 390,738 džěczi w smjertnej straschnosczi kschězenych a 13,538 džěczi zastaranych a woczehnjenych. Tute licžby wobswědčža žohnowanjo swjatoho džěcžatstwa!

(Doktor a trappist.) Dwaj bratřaj z kłóschtrskojo rjada trappistow pschindžeschtaj pschod někotrym časom do města pola Wrótsławja we Schlezyskeje, zo bšschtaj za swój kłóschtr hromadžitaj, a hospodowaschtaj pola tamnišchoho katholicoho fararja. Nazajtra pschinjesechu nowiny tajkule nowinku: „Wczera wjecžor staj mužej do našchoho města bšschłoj, kajkejuz snadź našče město dotal njeje wobladako: staj to trappistaj!“ Wnichaj myslitaj, zo dyrbitaj čěknychć a zo jej hewal policajstwo sadži. „Ně, prajesche jima farar, nětko tu runje wostantaj, wschał njeje pschecžimo wamaj schěžuwane. Duž wophtaschtaj něotre bohate katholicke swójby a dostaschtaj bohate pschinoschł; tu praji so jima, zo chce jej tež wuwołany lěkar M. M. radu widžecź. Dofelž bě lěkar protestant, strachowaschtaj so najpriedy tajkoho wophtanja. Tola po poradženju džěsche tam jedyn z njeju. Rhudy bratr zastupi do bšschěčatoho hrobu. Wjedu jo ho do wulkeje stwy, hdyž wjele khorych na wosobnoho lěkarja čaka. Hdyž bu trappist wozjewjeny wot słužownika, poška lěkar khorych ze swojeje stwy a prajesche k njomu: Za sym was powołacź dał; ale njecham wo waschich nabožnych wěcach nicžo kššschecź a njedam wam tež nicžo. Chcu jenož kššschecź, tak seže wy živi. — „Chceče to wjedžecź?“ praschesche so trappist. — „Jaj“, wotmołwi lěkar, syny so na swój rjany stol, bjeztoho zo by mnichej stole posćiciz. Bratr powjeda: „Wcy smy jara jednorje (einfach) živi! Stawamy na džělawnych dnjach w noch w dwěmaj, na njedželach w jenej a na swjathych dnjach w dwanacžich. Nasche wobstaranje je: chły džěń džělacź a so modlicź. Njejemy žane mjaso, njepijemy žane wino, našcha jědž je jenož w seli wotwarjene warjenje z khlěbom bjeze wschoho zacžinka, našch napoj je woda. Pšchi tym smy strowi a spłni, a bhwamy najbóle dołho živi. Nasch abt (prědsťejer) je hižom 58 lět w našchim rjadu, 98 lět staru a njebe tu ženje

horb." — „Tak, nětt móžecze zasť hicz," praji lékař z horda. „To jenož chcch wjedźecz." — Tu hlada jomu trappist krucze do woczow a praji: „Mój knježe doktoro, njeplacja wam cžile lubžo nicžo, kiž so was zo radu prascheja?" — „Wě-žo, šhto so prashecze?" wurazť doktor. — „Duž budźcze tať dobrť a zaplaczje mi za poradženjo zo mnu." — „Čžohobla?" — Wť scze mje t sebi powołali. Njebudźich-li t wam pschischet, mohť bjez tñm pola bruhich hromadźicz. Ja žadam wotrunanjo za moju prócu, abo wobstoržu was pola sudnistwa. Zbžiwany prascha so doktor: „Kak wjele sej žadacze?" — „Pjecť toler." Doktor podawa jomu džesacžtolerřtu bankowfu. — „Ja řhm jenož 5 toler žadať a njemóžu wam zasť dacž," praji bratr. „Nó, wźmicze džě tola tute 10 tol." Tu praji mnich: „Mój knježe! Chcch wam jenož pokazacz, šhto bñschcze mi dołžny bñli. Ja za swoju parschonu njemóžu a njesmēm nicžo bracz. Tu macze swoje pjenjezh zas." — Dha wźmicze je za wasť kłóschťr, praji lékař. — „Tak zaplacz wam Bóh, budźcze tu w božemje." — Wo pscheklepanym lékařju so wjele powjeda a mnich njeje dotal zabñť.

Naležnosće towarřtwa.

Do pořadnich su dale pschinoschť na l. 1864 (15 nřl.) zaplaczili řř.: Handriř Guda z Dalic, Miřkowsch Duczman z Džěžnikec, Hanža zwudowjena Lehmanowa z Radworja, Miřkowsch Řhilan z Radworja, Jakub Santusch z Radworja, Michať Delan z Lutowcža, žiwnoszczet Michať Šaschta ze Sulshec, řhěžkar Jakub Nowať w Starej Čhelnich, kubler Miřkowsch Domsch w Šóřkach, blidať Michať Řral w Řhróscžicach, řhěžkar Michať Řubanka w Řhróscžicach, kublerřki řyn Jakub Řokla w Řhróscžicach, žiwnoszczet Michať Řjencž w Jasenich, kapťan P. Alberiř Šecht w kłóschťrje Marinej Šwěždje, kapťan P. Tadei Řatusch w Marinej Šwěždje, kubler Michať Řjedť w Šwinjarni, kubler Jakub Řjedť w Bacžonju, pjetať Řěťr Řelnať w Řukowje, Madlena Řhczerjowa w Miřkocžicach, rentand Michať Besser w Marinej Šwěždje, Madlena Vogtowa w Řukowje, młynř Jurij Wawriř w Řanecach, kubler Miřkowsch Řocor w Řanecach, kubler Jakub Duczmann w Miřkocžicach, kubler Jakub Řuscjanřki we Wotrowje, kubler Michať Duczman w Řhróscžicach, kubler Michať Řowotniř z Šóžla, młynřowa Řhata Řerbinowa z Řowoslic, kubler Wotdrich z Řěřtec, administrator P. Benno Řral z Řožanta, kubler Řěťr Řral ze Šmjecžtec, klamať Jakub Glawřch z Řožanta.

Na lěto 1863 zaplaczji hiřhcze: kubler Michať Manjoť z Řěřtec.

Dobrowólne dary: kublerřki řyn Jakub Řokla z Řhróscžic 5 nřl., Řolant z Mnischonca cž. 1. Řořta, knjez P. Alberiř Šecht z Marineje Šwěždje přeni lětniř Ř. Řořta. Trjebamy hiřhcze něťotre exemplary cž. 1 z řoňřchoho lěta.

Řěťr Šcholta, pořadniř.

Pschirunanjo němskoserbskich a řaczanskoserbskich piřmiřow: cž = č, cž = č, řch = š, řich, psch, řřch (řř) = kř, př, řř.

Katholfski Posol

Chrkwiński časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyšinje.

Čís. 4.

Harajl.

1864.

Ršestnicža.

„Či, kotřiž su wobleczeni bělu drastu,
što su a z wotkel su pschischi?”

Ze zwonkowymi waschnjemi chce cyrkej čłowjekei wěrnoscze wěry naspomnicž a wujasnicž, jeho pobožnosć pozběhnucž a jeho nutskowne polěpschenjo spěchowacž. Wšelake tajke waschnja pschemenjeja so we wšelakich časach a druhdy namakamy jeno we wěstych pomjenowanjach slěd staroho waschnja. Prěnja njedžela po jutrach rěka „běla njedžela.“ Z wotkel tajke mjeno? Tule njedželu wotpołożichu či, kotřiž běchu jutrownu sobotu swjatu kšćenca dostali, swjatocžnje swoju bělu kšćenisku drastu abo kšestnicu. (Kšest = kšćenica; kšesczicž nětko kšćicž).

We časach, hdyž so cyrkej wosebje pschez pschistup Židow a pohanow pschisporjesche, kotřiž wotročeni so wěrnosczi pschimobrocžichu, njebu z jich kšćenca khwatane. Dlejši čas buchu rozwucžowani we wěrnoscžach kšesczanstwa a na swjatu kšćenca pschihotowani. Kač dołho ma tajki pschihot tracž, bu wot biskopow postajene a čas bě krótschi, hdyž nowowěrimy pilnje wufnjesche a wosebje dobre žiwjenje wjedžesche. Z wjetšcha trajesche to tři lěta. Žemo we časach pschescžehanjow abo hdyž so smjercž bližesche, bu pschihotny čas po možnosći pschikrótscheny.

Kšćenca bu potom mnohim na dobo a to na swjatocžne waschnjo wudželena. Słownej kšćeniskej dnaj běštaj jutrowna a swjatowna sobota. We pozdžisich časach, hdyž wjach wjele wotročonych kšćicž njeběsche, bu něšto spłnisich džeczi na teile dnaj zhromadneje kšćenich khowanich; we 12. lěstotku tež tole pschesta, a zwosta jeno swjatocžne poswjeczenjo kšćeniskeje wody, to na naspomnjenymaj sobotomaj hišće nětko we naschich cyrkwach k wop-

njeczu na stare waschnjo stawa. Na tule zhromadnu jutrownu kschczenicu dopomnjeja nas tež skowa, kotrež so na njedzelach jutrownoho časa spěwaja, hdyž mješchni lub ze swjeczenej wodu wočrepija. Teke skowa su: „Vidi aquam, to je: „Widžach wodu běžecž z templa na prawej stronje, aleluja; a wschitch, t kotrymž tale woda dońdže, so wustrowja a praja aleluja, aleluja. (Čzech. 47, 1. 9.). Džakujće so knjezej, dokež je dobročim; pschetož do wěčnosće traje jeho smělnosć. (Ps. 117, 1.)“ Tale woda, běžaca z Žezusoweje pschekóteje praweje stronje, je kschczeniška woda, kotraž, na duschu so wulinowschi, ju wumhje, wuhoji, wozbóžnosći. Tónle spěw dopomnja na zhromadnu jutrownu kschczenicu.

Bo dočonjanej kschczeni buchu kschczeni t wołtarjej wjedzeni a tam bětu draštu wobleczeni, kotraž běšce dołha a wuzka, z běłoho płatu zesčita a z pasom spjata. Tule draštu noschachu nowoschczeni chly tbyžen a na wosmy džen (młode jutry) pschindžechu we swojich běłych kschestnicach do chrkwy psched wołtar a tudy bu kschestnica zjawnje we swjatocžnej zhromadžiznje wotpołożena; tola tak: „zo drje so běla drašta wotpołóži, njewinowatosć wutrobje pať njech so stajnje wobkhowa.“ (S. Harscht.) Wot tajtoho waschnja rěške tale njedžela: „njedžela wotkłađenja běłych draštow, njedžela we běłych draščach, abo běla njedžela.“

Nětko so kschczeny, bětu draštu njewobleka, ale mješchni ju po swjatej kschczeni na kschczenoho połóži ze skowami: „Wzmi čistu bětu draštu a pschinješ ju njewonjeschwarnjenu (njewoblařowanu) hacž psched sudny stoł naschoho Knjeza Žezusa Khrystusa, zo by wěčnje žiwjenje měł, Amen.“ (Paroch. Wism.)

Podawanjo kschestnicžki njeje žane próžne, ale rozwučne a napominace waschnjo za nas.

Kschestnicžka dopomnja na nutškowne pscheměnenje, kotrež je so pschěz swjatu kschczenicu we duschi stało. Wona chce prajicž, zo je so kschczeny staroho čłowjeka slegg a nowoho woblegg. Stara drašta běšce hrěch, nowa drašta je njewinowatosć. „Ty sy bětu draštu na so wzał t pokazanju, zo sy so slegg wobwalłi hrěchow a so woblegg čistych zadržow njewinowatosće. (Ambros.)

Barba kschestnicžki pať pokazuje na to, kaž je kschczena duscha. Běla barba pokazuje na čistosć, schwarnosć, njewinowatosć. Tohodla praji nam běla kschestnicžka, zo je wot dusche kschczenoho čłowjeka wotmhta wschitka njeschwarnosć hrěcha, zo je napjeljena ze swjatoscžacej hnadu, rjenje wuhotowana, swětk, Bohu spodobna a lubožna. „Radžu tebi, zo by sebi wote mnje kupit złote, zo by wobohatnył a so bětu draštu woblegg, a zo by so wjac njepokazał haniba twójeje nahošće.“ (Žiem. 3, 18.)

Z kschestnicžku su woznamjenjene rjane slubjenja, kotrež kschczeny pschěz swjatu kschczenicu dostawa: kaž běla drascžicžka čžło zwonkownje wobdawa, tak budže chle čžło pschi horjestacžu pschewzate a wobdate wot njebieskeje jasnosće a frašnosće. Pschichodna zbožnosć mjenuje so kwasna hoščina Žehnječa (Žiem. 19, 19.); t tutej hoščinje ma so pschistupicž we kwasnej drascje, to je, we sprawnosći a njewinowatosći. „Wójska, kotrež su we njebiesach, scžěhuja Žehnjo, a su wobleczeni běłych a čžistych płat (Žiem. 19, 14). (Tónle) płat pať je wusprawnenje Swjatyh (Žiem. 19, 8). —

Běta draſta pſchipiſuje ſo Zandželam, ſwjatym a zbožnym. We bělej draſcje je jandžel, kiž ſo po Žežuſowym horjeſtaču žónſkim zjewi (Mark 16, 5), běkaj ſtaj jandželej, kiž po Žežuſowym donjebjeſpěču ſo wučowniſam wozjewi-
taj (Zap. ſtam. 1, 8). A ſtarſchi, kotſiž we njebeſach woſoko tróna ſedža, ſu woblecženi bělu draſtu (Zjew. 4, 4).

Kſchcženy cžłowjeſ doſtawa bělu draſtu a z tym ſo jomu praji, zo wot nětka ſluſcha do zhromadženſtwa ſwjatych a zo ma něhdy z nimi na wěcžne ſto-
warſcheny byč.

Tohodla je kſcheſtnicžka tež krute napominanjo, zo by kſchcženy za-
khowaſ bělu draſtu, njewinowatoſcž ſwojeje buſche hač do ſmjercže njewoblaſowanu.
„Kotſiž ſwoje draſty zanjefchwarnili njeſu, budža zomnu (z Žežuſom) kžodžicž we
bělej draſcje (Zjew. 3, 4). Zbožny, kiž ſwoju draſtu zaſita, zo njeby nahi kžo-
džik a joſo hańba widžecž byſta (Zjew. 16, 15).

Na tule njewinowatoſcž myſli ſwjaty Thrill, hdyž praji: „Ecže ſo ſtaru
draſtu ſlekli a bělu po duchu woblekli; pſchecy dyrbicže nětko we bělej kžodžicž.“
Na to ſpominachu kſcheſcženjo we ſphtowanjach. We cžasu Hunnerichowych
pſcheſcžehanjom bu kſcheſcžanka Dionyſia ze ſwojim małym hólčžecom jata a k
zaprěču wěry nuzowana. Hdyž ſwoje džecžo pſched cžwilnym pſchihotami kſche-
potacž widžefche, poſhlnejſche je wona prajich: „Wopomni ſyno, zo ſmój we
mjenje najſwjecžifcheje Trojich na jenicžku wěrnú katholicſku wěru kſchcženej. Bělu
rjanu draſtu kſchcženſkeje njewinowatoſcže njedyrbimój ſebi pſchecz žanu móc
wutorhnyčž dacž, zo, hdyž Knjež na kwas pſchindže, naj we kwasnej draſcje wo-
hlada. Wutraj, lubowany mojeje wutrobny. Po krótkej cžwili cžaka na tebje
wěcžna radoſcž. Čžerp a wutraj, a we ſwojej draſcje njewinowatoſcže budžefch
hiſchcže z dohycžerſkej palmu martraſtwa wudebjeny.“ Wón čžerpjeſche a woſta
ſwěrnny hačž do ſmjercže.

Kſcheſtnicžka běſche ſwěrnym zbudžowace napominanjo, njeſwěrnym paſ
wohańbjach poroſ. Běta draſta bu we chrſtwi abo wot kžótrów kžowana k
ſwědcženju pſchecžimo tajkim, kotſiž pſchecz hrěſchne žiwjenjo ju wamazaja. We
Karthaginje běſche diaſon Muritta młodžencej Elpidoforej kſchcženſki kžótr byſt.
Tónle młodženc zaprě pozdžifcho ſwjatu wěru a bu wot vandaliſkoho kžala Hun-
nericha za ſudnika napschecžo kſcheſcžanam poſtajeny. Bjež druhimi kſcheſcžanami
bu tež zeſtarjeny diaſon Muritta pſched joſo ſudny ſtoſ pſchiwjedženy. Prjedy
hačž bu cžwilowany, wučahny wón kſcheſtnicu, kotruž běſche wot Elpidoforoweje
kſchcženich ſkhowaſ, rozpſcheſtri je ju pſched joſo wučžomaj a prajefche jomu: „Glei
tudny ſwoju kſchcženſku draſtu, ſlužowniko kžě, Elpidoforje! Tele pſlatne rubny bu-
džeja tebje něhdy wobſtoržowacž pſched wěcžnym ſudnikom a joſo pohnuwacž,
zo tebje ſtorcži do hlubin wěcžnoho bjezdna. Bježbožny! tale draſta kſchjeſche
twoje cžělo, hdyž ty njewoblaſowany ze ſwjatoho kžžoža muſtupi: Ty ſy zwiadž
wěry a kſchcženich roztorhnyſt a začifſnyſt. Echto započnjefch, bježbožny, hdyž
budžeja ſo wſchitch hoſpodarjomu ſlužownikojo k kžalowſkej kwasnej hoſcžinje zhro-
madžecž? O, wěcže budžefch ſo kacz, zo ſy ſo ſam wo tule cžifſtu kwasnu draſtu
pſchinjefſt, zo by ſo měſto njeje draſtu hańby a klecža woblekſt.“ Na tajki poroſ

woblědný Ělpidosfor a njewěrijesche sebi wotmošwicž, ale wón wosta starý hrěšnik.

O zo žadny, kotromuž je we křczených běla drašta data, we žiwjenju njewinowatosčž zhubil njebž. We činesiskej krajinje Kiangnan je waschnjo, zo běž sklewjer, kotržž pschi křczených so na hłowu wupšestrije, swěru khowaja, zo bychu jón sobu i pohrjebej dacž mōhli. Tele waschnjo wupraja žadosčž, zo by wotemrjetž čžistosčž swojeje dušče, kotruž pschez swjatu křczenicu dosta, pschinjest hacž psched Boži sudny stoł.

Nječ dha je nam wschitkim křestnicžka lubozne depomnjecžo na dostatu njewinowatosčž nascheje dušče, mōcne napominanjo i hajenju a wobkhowanju tejele čžistosčže a wjesole wobnowjenjo nascheje nadžije. Mějmy dha pschecz swoju duchownu křestnicžku, njewinowatosčž, we čžescži a prōcujmy so, zo bychmy do tch skusčeli, kotržž swjaty Jan we potajnych žiwjenjach widžesche: Widžach wulku čžródu, kotruž nihtō pschelicžicž (pscherachnowacž) njemōžesche, ze wschitkich splahow, ludow a rycžow; weni stojachu psched trōnom a psched wobližom Žehnjecža, woblecženi bělu draštu a palmy běchu we jich rukach. To su čži, kotřiž su z wulkeje tšchnosčže pschischli a swoje drašty wumhli a je běle scžinili we kremi Žehnjecža. Tohodla su woni psched božim trōnom a słuža Jomu wodnjo a w nech w joho templu. A tōn, kiž na trōnje sedži, bhdli z nimi. Woni njebudžaja wjach hłōdni abo lacžni a njebudže na nich padacž skōncžna abo nēfajka horcota; pschetož Žehnjo, kotrež je srjedž trōna, budže jich wobknežecž a powjedže jich i kužołam žiwjeniskeje woby a Bōh wutřeje wschitku slyžu z jich mocžow. (Žiew. 7, 9. 14—17.) D.

Rufasch Lawrijenc Jochemec a křapalka w Sulschecach.

Tuton duchowný bě rodženy ze wšy Němcow pola Kulowa a běsche wjele lět farar we Peicherwitzach w Schlezynskej. Ale w cuzbje nježabu na swoju narodnu wosadu a wjes. Tak dari wón 400 tolerjow i nowomu natwarjenju wulkeho wostarja w kulowskej farskej chrkwi w lēcže 1722, kotržž staturnik z Čžech za 700 tolerjow hacž na pozłocženjo dołonja. Swojej narodnej wšy Němcam chchysche tež wopomnil zawostajicž, mjenujch za swoje pjenjež mēsto drjewjanoho mosta pschez Čžorný Halschtrow kamjentny wostaracž, zo bychu wobhdlerjo čžasto trěbne wudawki za drjewjanu twarbu zalutowali. Wón bě hižom kamjenjom i tomu nawozhecž dał a žadasche wot Němcžanow jenož hišče nēkotre sōrh. Mjedžakowna tehdomnišča gmejna pał wotmošwi: Hdž chce farar twaricž, dhrbi wschitko sam a na swoje wudawki čžinicž. Tajke worakawe wotmošwjenjo rozhněwa zdoenje dobroho fararja. Wón da, dofelž Němcženjo joho dobroth hōdni njeběchu, wschitke kamjenje wot tam do Hōzka zwozhecž a natwari tam za mēsto Kulow kamjentny mōst, kiž hišče steji. Pschez tōnle mōst su Kulowcženjo hižom wjele stow toler zalutowali. Tola wosta wot tutoho twara hišče wjele kamjeni zbytknych, a Jochemec da je do Sulschec zwozhecž a z nimi tamnišchu wjetšchu křapalku natwaricž 1716 a že wschim trěbnym založicž. Na scženiskej stronje

thapafki wibjimh napismo do kamjenja wurubane, kiž takle reča: Deo Vero aC trIVno SaCrVM honori SS. Matthæi, Joanni, S. Lucae, Marci Evangel., Joachim et Annæ, sub vener. dominio Mariæstellen. fecit A. R. D. Lucas Laurentius Jochometz etc. (t. r. Bohu wěrnomu a trojjenicžkomu swjatnicu k cžesczi ss. Mateja, Jana, Lufascha, Marla sczenika, Joachima a Hany, pod knjeistwom Marineje Swězdy natwaricž da jara cžesczomny knje; L. L. Jochomec atd.) Tola z tutych swjathch cžesczi so s. Marš hašo přeni patron a su na s. Marla tam tež Bože služby z předomanjem; Boža mscha je tam husčischo, snabž něhdže dwachczi krócž wob lěto. Rhapalka je psched. něotrymi lětami z nowa rjenje wudebjena; wobrazh je k. schulski direktor Ledžbor w Kulowie dostojnje ponowil. Po k. Schneiderowym rukopisu.

Jan Sawšchtyn Jakubec a kulowſſi schpital.

Duchowny J. H. Jakubec narodži so 5. oktobra 1700 w Bělcžecach pola Budyschina a schtudowasche w Brazy. Jeho nan Jan běsche mēschczan a pjeſar w Kulowje. Po wuschtudowanju bě J. H. Jakubec 18 lět wifar na budyskim tachantstwje, 19. decembra 1743 bu kanonik a poſladnik tachantstwa, 1771 scholaſtik a wumrje hašo senior tachantstwa (ſchtož bě wot 1773) 21. oktobra 1778. Wón ma wulke zaſlužby wo wotbudženy Kulow, wosebje pschez wotkazanje 15,000 tolerjom*) k załoženju tamniſchoho schpitala, kotrohož wotewrjenje paſnjeje žiwj docžakaſ. W lětoma 1780—81 bu ſpomnjeny schpital na budyskim pschedmēschczu pod miſchtrom Leiderom ze Schērachowa twarjeny; bližko pschiſchiznej cyrkwi bu na mēstniſchczu wot mēſta barjenym wulka maſſivna kžēža ſtajena. Chly twar ze wschej pschiſkuschnoſczu pſacžesche 5302 tolerjej. W delnym poſkchodže buchu tſi ſtwy a w hornim tohorunja tſi zriadowane z kuchnju atd. Tu dhrbjesche po wotkazanju Jakubeca ſchēſč pschez 60 lět ſtarych lubži bhdlicž a ze wschim zaſtaranych bhež, zo bhdju so na zbōžnu ſmjercž pschihotowali. Přēnje prawo na pschimzacjo do schpitala maja khdži trejni pschecželojo Jakubec a Brücknerec ſwōjby. Přēdkſtejer schpitala dhrbjesche kōždy cžas jedyn kulowſſich duchownych bhež (přeni bě kaplan Žur z Hōžka); mēschczanſka rada mējesche jo ho kaž ſchēſč hospitalitow budyskomu konſistoriu porucžecž, ſama paſ zlicžbowanja (rachnonki) pschehladowacž. Do tutoho derje zriadowanoho schpitala začehnjechu 1782 přeni hospitalitojo, bhdžž bě jon biſkop a tachant Schüller z Ehrenthala 22. januara k cžesczi wschēch Swjathch poſwjecžik. Tola khdym kulowſſim schpitalnikam njelubjesche so cžiche ſamotne žiwjenje; woni wotſtupichu w lēcže 1788 z dowolnoſczu wschnoſcže schpital za normalnu ſchulu, kotrhž chychu wschelach duchowni dobroczerjo založicž. Wo tutej ſchuli porhczimych pschichodnje. Schpitalnikojo bjerjechu radſcho pjenjezh a draſtu — brune ſufnje, pola žōnſkich brune pjezle, z cžerwjentym wuhorſkami — a cžehnjechu k ſwōjim ſwōjbam.

Po rukopisu k. Schneidera.

*) Nětko je so kapital na 37,500 tol. rozmnožik.

3 Ružich a Sakskeje.

3 Budyschina. Nowe rjane pišćczele za serbsku faršku chrtej su hótowe a mischtyr Kobl pocžina je hižom stajecž.

3 Budyschina. Schtwórtk po jutrach bu dotalny přeni kaplan w Ahrošćizicach f. Mikławsch Smola psched našim tachantskim konsistorijom hačo farar za njebjelcžansku mosadu wobtwjerdženy. Swjatocžne zapokazanje w Njebjelcžicach budže 10. t. m.

3 Budyschina. Srijedu a pjatk po jutrach běchu na tudomnym katolskim wučerškim seminaru pruhowanja. Randibatske pruhowanja pschi wustupjenju ze seminara wotpołożichu: f. Adolf Bräuer rodženy z Wotrowa (Serb), f. Mikławsch Hanski z Budyschina (Serb), f. Fünfstück z Budyschina a f. Meusel ze Žitawy. Rnjež Bräuer pschindže na njewěšty čas do Dražďan a f. Hanski je tachantskej schuli hačo pomocny wučer pschidželeny. Wólbothmanostne pruhowanja (kiž so dwě lěcže po wustupjenju ze seminara wotbhwaja) wobstachu: f. Hermann Jurk z Łazka, pomocny wučer w Grunawje (Serb), f. Goldberg, pomocny wučer we Wostrowcu (Ostriž) a f. A. Stoh, pomocny wučer w Scherachowje. — Nowe schulske lěto je w seminaru (poslenje schtyri lěta) džewjeć wučomcow (bjez nimi 1 Serb) a w präparandže (to stej pschihotowacej lěcže, po kotrymajž do seminara abo na gymnasium pschestupuja) dwachyži wučomcow, bjez kotrymiž je 7 Serbow. Direktor seminara je nětko wysočodoštojny f. Blumentritt, wo wschělakich pschedmjetach (rhcžach a wědomoscžach) rozwučuja f. tachantski wifar Heidrich, f. seminarški wučer Bergmann a redaktor Pösta, we spěwje, pišanju a hudźbje pač wučerjo tachantskeje schule. Schłoda, zo našch seminar (założeny 1850) wjetšchi njeje, tač mōžemy hižom nětko prajicž; dokełž młodžencow, kiž so f schtudowanju wobroczeja, je z kōždym lětom wjach. A to je prawje, zo starschi na to djerža, swojich hólcow na wyschšche schule dawacž, njech sej potom po spodobanju pomolanjo wuzwola. Schtudowanjch ludži trjebamy nuznje a wosebje tež my Serbja. Wě-žo tež wot schtudowanjch žadamy, zo bychu dobri Serbja byli a wostali. Duž šhroble na to njezabudžje!

3 Lipska. Džen 28. měrcy wječor swjeczesche tudomne towarstwo katolskich rjemjesniskich towarischow (pomocnikow) swój třeczi założenški swjedžen. Po zawodnym spěwje běšche swjedženška rhcž a lětna rozprawa; na cžož wschělake spěwy a deklamowanja scžěhowachu. Tež běchu wschělake wot sobustawow wubžělane wěch na pokazanje wustajene.

Cyrkwinske nowinki a powjescže.

Řěmcy. Potajne žienocženstwo swobodnych murjerjow, kiž je dotal bóle w potajnym pschecžimo cyrkwi a wěrje skutkowało (wě-žo nic kōždych swobodnych murjer), wustupuje pscheco žiawnišcho. Řětsa w nalěcžu budže w Řipsku wulka žbromadžizna murjerjow ze chłoho swěta. Murjerstwo ma w tu šhwilu 8,258 loži (loža řěłaja woni swojim špělam), kotrež su wot poč milijona skutkowachch stawow wopřytowane. Wjele wjetšcha je ličžba njeskutkowachch abo pschidželenych

jobustatowow, zawěsće na tři miliony. We Francowskej je 261 lož, w Zendzelstej 989, w Šcötskej 297, w Jriskej 207, w Šchwajcarskej 27, w Němskej 92 (Němcy w Budyschinje maja tež ložu hižom 60 lět,) w Belgiskej 83, w Holandskej 67, w Šwejdskéj 23, w Danskej 5, w Portugalskej 6, w Grichiskej 3, w Italskej 82, w Turfowskej 4; poľnóčna Amerika ma 4944, połodnišča 404, Afrika 47, Australia 183. Murjerstwo je zakazane w Rakuskej, Španiskej a Ruskej. Pschi wšchim tym je n. psch. w španiskimaj městomaj Kadizu a Gibraltaru 8 ložow, pod zarjadowanjom jendželsskich murjerjow skutkowachch. To je wulke wójsko, kotrež mohło chćy swět nakazjeć, hdy by Bóh luby Anjez dopusćył!

Rakuska. Znaty missionar Pirc pschebowa hišće w měsće Lublanju (Laibach) a njemóžesce so dotal do Ameriki wróćić, dokelž jeho nowi pschewoźerjo a pomocnikjo njejsu hišće dospołnje pschihotowani. Bjez tym přebuje sławny missionar ameriksčich Indianow pilnje tež w swojej domiznje. W towarstwje swoich něhdušich duchownych sobuschulerjow zaspěwa jim druhdy indiansku pěseň a jeho rěčne wědomosće činja móžne, zo móže we wóšom rěčach spěwac. — Zběrki za swjatoho wótea wot bratstwa s. Michala we Winje wuczinjachu wob lěto 5300 ščěsnakow.

Z Prahi. Přjedawšči křžor Ferdinand Dobrocziw, kiž w zhmje tud pschebowa, je noweje cyrkwi ss. Cyrilla a Methoda w Karlinje (pschedměšćo w Praze) zasy 5000 ščěsnakow daril.

Z Welehrada. Anjez farar Molitor wozjewja w „Glasu," zo je archibiskop w Bolomucu njedawno dowolił, zo smědža wšitch prälatojo w tamniškej cyrkwi pontifikalnu Božu mschu (t. r. po biskopskim waschnju) dźerjeć, a je tež wšě k tomu trěbne cyrkwinke wěcy na njewěšty čas tam počćil.

Z Čech pisaja, zo tam jara na duchownych pobrachuje. Tak je w kralowejehródskej diöceji (Königgrätz) po lětuschim zapisu 67 fararow a hródskich kaplanstwow njewobsadźenych a wjele městow, hdzež je předy kaplan był, njeje ani sobu liczenych. Takli njedostatk budže tam hišće křwilu trac, pschetož w poslednimaj lětnikomaj je jenož 37 študentow, z chća pak 101 seminarištow. Gene pschod nami ležace nowiny radža knjezej biskopej, zo by wosebje tajke farar nětko njewobsadzał, hdzež farar nima wjac dohodow hacž služownik na sudnistwie; pschetož potom snadž by so tola něšto za polěpschenjo takich hubjenych městow postaral.

Ze Šleswiga. Duchownych a miłosćiwych sotrow so ze wšelakich biskopstwow pscheco wjac sczele, tak zo nětko na najnužnišim njepobrachuje. Pschod kóždej bitwu a dalšchim postupowanjom pschindze wjele wojakow k spowědži, tež wšich. Pschod Düppelom je na 10,000 katholicich pruskich wojakow, najbóle wot Rajna a z Westfalskeje. We lazarethach we Kielu, Flensburgu a Rendsburgu je tež wjele katholicich. We wjele starých cyrkwach su nětko po 300 lětněj pschestawch zasy katholicke Bože služby. Wóndy stej přenjej dwě miłosćiwěj sotse do Roldinga w Jütlandze pschiskej. We měsće Šleswigu budu zemrjeci wojacy dotal wot protestantskich duchownych čěstnje pohrjebani, nětko stanje so to wot jenoho rakuskeho pólnoho kaplana.

Holstein. W tutym wójewództwie a w susodnym Schleswigu, — hdyž sašcy a hannoverscy wojacy botal na exekucii leža, ma so po najnowšich powjećach hłosowacž, tajke wšchšche knježerstwo a kajscho knježerja chcedža mjeć. Wažny hłos poda snadž w bližšim času tamniški krajny sejm. Ale bjez druhim nimamy my žaneje winy tutón sejm abo jeho botalne sobustawy wuzběhowacž abo za nich so zahoricž. Byrnje Holstein pod němskim bundom był, je botal jenož tšjom městam dowolene, zo smědža katholiccho duchownoho mjeć, kotryž je w swojim zastojnstwie hišcže wšchelačo zadžewany. (Wě-žo so w tu khwilu wojerscy duchowni daloko wo dowolnosť njeprascheja, ale maja w privatnych domach abo w lutherskich cyrkwach Bože služby.) Hdyž katholicjo w Neumünsteru 28. meje 1862 wo dowolnosť prošachu, zo směli tam za swoje pienjez cyrkej twaricž a duchownoho djeržej, bu jim po dżewjećmjesacžnym čakanju dowolene, zo smě katholicki duchowny jenož w privatnym domje Bože služby djeržecž, katholicich wěrowacž a dječzi katholicich starschich škycžicž. Z poslenjeje peticije (próštwy) na holšteinski sejm je bjez druhim widjecž, zo katholicke cyrkwy žanu wěžu (tórny) a žane žwonny mjeć njesmědža (w Baselu je tež tak), dale zo dyrbja w mješchanach mandželstwach wšchě dječzi w lutherskej wučbje wocžehnjene bječž, zo dyrbja so katholiccy z wuwzacžom spomnjenych tšjoch městow wot protestantskoho předarja dacž škycžicž a wěrowacž atd. Tola chča próstwa je mačo pomhała; lutherscy ryczerjo a pastorojo bychu najradscho wšcho pschi starym wostajili. Chcemy so nadžecž, zo katholiccy wojacy z pruskoho a rakuskeho wójsta njebudža podarmo swoju krej rozliwacž na bitwisčuju we Schleswigu, ani podarmo čerpjecž w šchpitalach holsteinskich.

Hollandška. Tele kralestwo ma nětko něhdže 1½ milionu katholicow; w mješcje Amsterdamje je bjez tamniškimi 263,000 wobchdlerjemi 57,200 katholicich. Hatle w nětcžišim lěstotku je našca cyrkej tam swobodnosť dostała; a wona, byrnje we nicžim wot swětnoho knjejstwa njepodpjerana, rjenje so zběha. W krajnymaj komoromaj sedži hižom tójščto katholicow haj tež w ministerstwje běšche hacž do najnowiskeho časa jedyn sobustaw katholicki. Za cyrkwy a schule wopruja w Amsterdamje privatni ludžo wulke summy pienjez; wě-žo maja k tomu bohate srěbki. Najbohatschi pschefupcojo, milionarjo po zamoženju, kaž Bahlmann, Sintel a druzi, su kruczi katholicjo. Cyrkwy su tam pschi Božich službach pschepjelnjene. Wěsto je rozdžělene na 11 farow; z chča pač je tam nětko 18 katholicich najbóle nowych (z džěla klóschthrskich) cyrkwow.

Italija. Biskop z Foggia, kotrohož bě sardynske knjejstwo pschod dołhim časom dla politiskeho zadžerženja (wón bě na stronje staroho neapolskeho krala) sadžicž dačo, bu pschod někotrymi njědželemi z jastwa pusččen. — Policajstwo w Salerno poda so njedawno do klóschtra de Mercede; zo by khudych mnichow wuhnačo. A hdyž dobrowólnje nochychu wuńcž, wufama durje, wonjecžesczi klóschthyr na wšchelače waschnjo; mnichjo dyrbjachu jón bóržy wopusčcžicž a khorych we ložach sobu wzacž. Tajke wěchy mohle so sterje bjez pohanami stacž.

Z Roma. W poslednišim času pschihadžachu husto powjećje, zo je swjaty wótc bóle khory hacž hdy přiedy a smjerczi najskerje bližko. — Džen 21.

mërca zriadoma sławny hudźbnił (musikus) Liszt w Romje wulki koncert, kotro-
hož dobytł pschež 50,000 frankow je hačo pëtrowski pjenježł wotedał, a swjaty
wótc postaji tute pjenjež za kłube šchule. Wosobni a wšoch z Roma a wjele
tam pschebhwachy cuzy wophta tutón wosobny koncert. — Kardinalucciardi
je 19. mërca w Romje wumrjel. — Orleanski biskop Dupanloup je tudy we
februaru schěscž francowskich předomanjow dđeržak.

Wuherška. Archbiskop Bartilowicz w Jagru (Erlau) posćiczuje nětko
pschi tamniškej wulkej nuzy kóždy džen chrobu za 80 swójbew, kiž maja z chła
247 sobustawow. Kapitul pač naspezuje kóždy džen 294 kłudych. — Biskop Jo-
zef Danieliš z Peshta je so do Francowskeje, Španiskeje a Italskeje podał, k
wuradženju z tamnišimi biskopami, kač bychu so z powščitkownoho zamoženja
katholskeje cyrkwy we wšech europskich krajach lětne dohody za widžomnoho
wjercha cyrkwy zriadowane. — Biskop Jan Schimon w Rabje wofschewja kóždy
džen 100 kłudych z čopkej jědžu. — Sándženy mřac wumrje w Prešburgu w
95. lěče swojeje staroby kanonik Palschomicž, pilny slowatski spisowar. Njebóh
bě 70 lět w duchownskim zastojnstwje a najstaršy bjez duchownymi gransko-
biskopstwa.

Pólska. Z biskopskich městow bjez pólskim narodom su z dźěla hižom
dawno scžehowace w rusowskim dźele njewobsadžene. W archbiskopstwe Mohilew-
skim pobrachuja wschity tjjo suffraganojo (biskopojo, kiž pod archbiskopow steja.)
Tež pobrachuje suffragan (drugi biskop) w Kalischi, Lublinje, Sandomiru. Diöce-
ja zjenocženych grichow w Chełmje nima ani archbiskopa ani suffragana. We
diöcesy Wilno pobrachuja wschity tjjo suffraganojo; w Tylžytskosamogitskej dwaj
a w Mińsku jedyn, w žytomirskej wschity tjjo (ani Kijow njeje wobsadženy), po
jenym w Kamjenen a w Saratowje.

Biskopojo z Lublina, Kielc a Płocka su žarowanjo w swojich cyrkwach
zběhnuli; w tu kłwilu dđerži so wone hišće w warschawskej, kalischkej a pod-
laskej diöcesy. Biskop posledniškej je kapucin, energiski knjez Benjamin Schy-
mański. — Schismatikojo wobskoržuja Polakow, zo katholsku wěru rozschěrjeja,
a kłwala so z tym, zo je knježerstwo poldra milionu rublow wudało k twarjenju
schismatiskich cyrkwow w krajinach předy chle katholskich. Z tajkej pomocu su
schismatikojo 800 cyrkwow ponowili a 400 cyrkwow natwarili. Knježerstwo je
je tym samym tež wšchě trěbne cyrkwinšte wěch wobsćaralo we pschewulkej měrje.
Tež bu 100,000 schismatistich knižkow na Witwje (Vitthauen) rozdawanych. Kłě-
žorsta swójba dawa do něhouskich pólskich a nětko Ruskej pschidželenych krajinow
wosebje bohate dary. Pschi tajtim podpjeranju schismatikeje a znatym podcžišč-
čowanju katholskeje cyrkwy bjez Polakami a Rusynami dyrbi po cžłowjecžim
rozslučanju katholstwo tam wotebjeracž. Ale Boh je mócný!

Španiska. Pschi wšchim přecowanju Žendzeležanow a schčuwano-
wet nich knjeza Metamorosa, kotryž z biblijemi myśli protestantsku wěru do Špa-
niškeje zawjesč, njecha tam z protestantstwom do přěda hčž. Za to su katholske
mišionery wšchudžom jara wopytane. We Juencarralu njedalošo Madrida přědo-
wasche mišionary z rjada bernardinow. Njebě w chlym měrje žadny wotrošč-

ny, kiž by k Božomu blidu njeschol. Nunje tač běšče w Torrelagunje. Wot tam wotědže předar do njebalokoho jastwa Pontona de Oliva, hdžež bě 2500 jatych zhromadzenych. Esi dny trajesche rozmuczenjo, wschitey direktorojo a zastojnich běchu kóždy krocž pschitomni. Po skónczenju tohole mucženja praschesche so missionar, zawostajo jim wolu: Echto chce so spowjedacz? „Wschitch“, řekasche ze wschěch stronow. Pschi swjatocžnych Božich službach běšče zhromadne s. woprawjenjo; mnohosč ludži z města wobdawasche woprawjanych. Shlžy so ronjachu, jedyn padasche druhomu wočoło schije, plakajey so wobjimachu. To běchu plodny Božeje hnady.

3 Adrianopola piša katolski duchowny do Thgobnifa katolickeho bjez druhim tole. W januaru staj so tudy dwě wobroczeni stalej, kotrejž móžetej derje na Božharjom skutkowacz. Přeni z wobroczeneju je abt Pachomius. Hdžy psched dwěmaj lětomaj hibanjo k zienoczenju z katolskej chrkwju w Thrnawje so spoczja, bu tam Pachomius wot tudomneho archbiskopa póstany, zo by schisma zakitował pschecziwo katolskomu Rafaelej. A wón bě k tomu wosebje pschiho-dny hačo zdžěłany muž a hačo abt wulkeho klóschtra basilianow s. Jana z Rhlyca w balkanskich horach, hdžež mějesche 300 mnichow pod sobu. Ale w Thrnawje bu ze Sawla Pawol, Pachomius je nětko tudy katolske wěrhmužnaczo w chrkwi psched wjele ludžimi wotpołożik. Ze nadžija, zo budže wjele Božharjom jeho pschiklad scžěhowacz. Druhi wobroczeny je mnich Pantaleimon, schěscž hodbzinow wot Adrianopola rodženy Božhar. Wón je grichiskeje a božhariskeje rycze mócný. Wot mladoscže je so putniksomu žiwjenju poswjecžik a řhodži w mniškej drascže, je hižom bjez 70 do 80 lět starý, ale hišcže cžerstwy. Wot 40 lět njeje hižom žanoho mjaša, předomasche po swojim waschnju we wočolnosčzi Adrianopola a založi někotre domy mniškow (knježnow). Ale z tym wubudži žarliwoscž bjez duchownstwom, zo wěriwi swojich duchownych a biskopa jeho dla wopuschcžeja. Wón tež zjawnje wustupowasche pschecziwo grichiskim duchownym, kotřiz sej bjez Božharjemi biskopske města kupowachu wot Turki; tuteje wěrnoscže dla bu na kupu Thasso w morju wuhnath, hdžež někotre řbharřke grichiske swójby bydla. Tam pschebřwa hižom wjele lět, jenož druhdy z řradžu wopřtuje řraj. Ale tež tam njebe wón lěni, dokeřž so wočoło njoho wjele wučownikow zhromadži, kiž su pod jeho nawjedowanjom žimi, tač zo je tam klóschtyr natwarik za 35 mnichow. Psched někotřymi měřacami pschińdže na řraj a běšče w tudomnej wulkej chrkwi; chle měřto so zběhny, zo by jomu rucy řoschiko a jeho wo požowanjo prošřlo. To rozhněwa grichiskeho archbiskopa a wón wučini pola pasche (turkowskij zastojnik), zo směř mnicha do klóschtra na Swjatu řoru hačo jatoho póstacz. Na to řhodžachu pschež někotre dny wulke řřly Božharjom k paschi, zo by jim tola Pantaleimona wostajik. Hdžy so archbiskop w Konstantinopolu wo wuhnaczo Pantaleimona přocowasche, žhubi so tónle a ničto njemóžesche jeho nadeńcž. W tym cžasu bě hižom znate, zo je Pachomius do katolskeje chrkwje pschestupik. Z tym bě so Pantaleimon přjedy znač a řhwatasche nětk k njomu, zo by žhonik, řchto je jeho k tomu hnulo. Tu w Adrianopolu žhoni, zo je wěra nimale jenajřka, zo ani žwucžene wobřiadř (ceremonije) nježhubi, a bu řewat

wo prawosćzi katolskeje wěry tať pschepokazany, zo pschep duchownym Rafaelom katolske wěrumuznaczo wotpołoži. Nětko džěsche Rafael sam ł paschi, kiž hišćje pschepch Pantaleimona phtasche. Pascha jenož wobswědčzenjo žadasche, zo na ło-
žde požadanjo Pantaleimona pschuwjedže a wostaji joho na swobodže. Wot toho
cźasa bywa Pantaleimon w naschej chrkwi a wjele schismatikom pschikhabža sobu
za nim.

Palästina (slubjeny kraj). Schismatikojo, wosebje wot Rusowskeje
podpjerani, prócuja so stajnje, katolikow z wobsedženja swjathch městow wuczišć-
czecz. Džen 23. januara, narodny džen turkowskoho sultana, buch w Jeru-
zalemje wschě domy woswětlene. W chrkwi swjatoho Roma njebě to dotal wa-
schujo, a Turkojo tajke swětnje sobuwjeczzenjo w chrkwi ani nježadachu. Tu po-
cžachu Grichoj (schismatikojo) ze swojeje wole spomnjeny wjeczor jene z wullich
wrotow tuteje chrkwy woswětleč, zo bchu prajicž móhli: Dom, kotrhž my wo-
swjetlujemy, je nasch. Tohodla wozjewi to łacžanski (katolski) patriarch bórzh z
protestaciju francowskomu konsulej. — Bonowjenjo kulotwara (Kuppel) tejesameje
chrkwy pokrocžuje pomatu, dokełž dce Rusowska za grichow pscheco wjach mēcž,
hacž je pschi wujednanjach z Turkowskej a Francowskej wucžinjene.

Połobnišča (južna) Amerika. W Brasiliškej a pschi missijonach w
Montevideo maja jesuitojo nětko hušto wschelake pschecziwnoscze pschetracž. Naj-
južnišča diöcesa w Brasiliškej je Rio grande de Sul. Su tam šybla w posle-
dnim lěstotku kćěžjachch wosadom jesuitskich, kotrež pať buch pozdžišcho wot knje-
žerstwa zběhnjenc. Nětk je tam zasť kaž puscžina, hđžež priedy tejsťo wšom
kćěžjesche, a spominaja tam z džakom na jesuitow a modla so wo nich, zo by
so jim zasť tať wjedło, kaž je po wuprajenju jich džedom w prijedawšchich cźasach
było. Su tam Brasilianojo, murojo, wjele katolskich Němcow wot Rajna a
Zudianojo, kiž su pschi wschej něhdy dostatej kschćenych zasť dospołni pohani.
Biskop Parangueira, w lěcže 1860 w Romje swieczeny, cžini, šchtož móže; pyta
duchownstwo pozběhnycž, je chrkwinste nominy załožit, pucžuje sam pěšchi po swo-
jim biskopštwje, wucži a firmuje. O z kajskej radošču witaja joho katolikojo,
swoje džiwje džeczi ł njomu pschinoschejo a wo požohnowanjo proscho. Wón je
tež kapucinow ł pomocy pomolať. Jesuitojo džělaja njewustawajch bjež katol-
skimi Němcami, někotři z nich su Němch a někotři Polach; njeje móžno domopisacž
jich horlivosč a lubosč ł wosadam. Ale maja dosč pschetracž! Njedawno žhoni
pruski pošlanc wo tej němškej wosadže a hlada njepscheczelsch na džěto jesuitow;
němskich protestantow pať za to po móžnosćzi podpjeruje. Brasilišch zastojnich su
tež z njepscheczelsctwom nathknjeni. Sta so, zo tajki zastojniť w swojim hněwje
duchownoho jesuitu z kijom bijesche. Jesuita to pscheczěrpi; biskop so wobečežo-
wasche, ale bjež wusfukowanja; ale chła wosada to njezniese. Pschebachu wschit-
ło a wobzantnhchu kraj wopuschcžicž, hđhž bčhu jim duchownoho tať bjež schtra-
sy wonjecžescžili. Duchowny sam jich proschesche, biskop łhodžesche a proschesche,
ale nicžo njepomhaische, chła wosada pschecžeže z Brasiliškeje do blizkoho Monte-
videa, hacžrunje je tam nětko wójna. Nětk hagle so prawe pschescžěhanjo zapo-
cža. Anježerstwo po woli swojich njewěrithch zastojnikow praji, zo jesuitojo kraj

wupróznjeja a pokladb z kraja nošča. Ale z jesuitom njeje žadny wotejšoč. Nětło chcebja wschitlich jesuitom z Brasiliskeje wupokazacz.

Z Nowoho Seelanda (Australia). Aucklandski biskop Pompallier poswjeczi w loni tamnišči nowy kłóšćthr a wustaw za holežatka tamnych krajinow. Tutoń leži na hórje a posliczuje wuhlad na Auckland a na pschistaw (Hafen). Twarijenja su po planje biskopa samoho wumjedžene. Z pjeć professnych sotrom (kiž su slubh hižom wotpołożile) stej dwě z tamnišchoho ludu, kiž Maori rěka. Sotry poswjeczuja so miłosćimym skutkam a rozwučowanju, wosebje maoriskich holečkow. Maoriomje buchu jara zwjeseleni, hdbž pschi tej składnosćzi biskopa w ich narodnej ryczi předomacz skhščachu.

Z Kaliforniskeje. Francowšće nowiny pisaja, zo je sławny missio-
nar P. Pětr Jan de Smet do Kaliforniskeje pschischoł. Wón je z rjada jesuitom a jedyn z najwosobnišchich muži našchoho časa; wón je japoschtol Indianow, na kotrychž wobroczenju wot 40 lět sem džěla. Wón narodži so w Termonde w Belgiskej z wosobneje a bohateje swójby, a wotrjeŋny so wjeselow a nadžijow swěta, zo by so missionstwu poswjecził. W lěće 1821 pschińdže do Ameriki a wot toho časa njeje pschestał hačo njesprócnich džělacžer na wuzwolonym polu skutkowacz. Ščo mohł wschě jeho prócowanja, jeho čerpjenja, jeho pruhowanja wopisacz? Kaž tón wulki japoschtol je wón hlódb a lačnosć, žymu a horcotu, čěšnosć a nuzu wutrat, a je pscheczel, radžicžer a duchowny Indianow bbył. Džiwje splahi, kiž w połnóčneje Americe a na brjohach wulkich jezorow bbyla, znaja a žohnuja mjeno wótca Smeta. Wot republikow srjedžneje Ameriki hač k lodowomu morju čěscža jeho mjeno; wschitcy Indianojo čěscža we čornobrasčěnym mužu měšćnika swojeje nabožiny. Hdbž móže so pucžować, kotrohož w tamnišchich stronach napadnu, na jeho mjeno dopomnicž, dha je wuzmoženy, z čěscžu z nim wobkřadžeja a pschecželne jeho witaja. Woprawdže, tónle pokorny jesuita je wulki dobywar. Hščcže njeje w swojim japoschtolškim džěle wumučnył a wopytuje z nowa swojich lubnych Indianow.

Naležnosće towarštwu.

Do pokladnich su dale pschinoschł na l. 1864 (poł tolerja) zapłaczili k. farar Jakub Mróz w Grunawje, kubler M. Nowotnič z Hóžla, žiwnosćer Jan Čžorlich ze Ždžerje, Marija Kaschporowa ze Ždžerje, žiwnosćer Almert ze Ždžerje, Dr. Łože z Lipsta, kubler Mikławš Mjěchela z Běšec, kubler Jakub Šchotta z Konjec, kubler Mikławš Suchi z Róžanta, towar Jakub Žoska z Dobroschic, kubler Jakub Rězał z Bělcžec, krcžmar Jurij Žoska z Něwsec, mureč Bulant z Wotrowa, Jakub Jamort z Wtelna w Čžechach, Jan Wóski ze Stróžischcža, Jakub Hermann z Radworja, Madlena Bjarschowa z Rhelna, Madlena Zimmerowa z Nowych Boranec.

Dobrowólne dary: k. farar J. Mróz w Grunawje 1 tol. 25 nšl., Dr. Łože 15 nšl., Jan Čžorlich ze Ždžerje 5 nšl., Marija Kaschporowa ze Ždžerje 5nšl., R.V.F. z M. Šw. přeni lětnič Pósta.

W Budyščinje, 5. hapyla 1864.

Pětr Šchotta, pokladnik.

Katholiski Posol

Cirkwiński časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Czo. 3.

Meja.

1864.

Kruta wěra we pruhowanjach.

We dwanatym cziśle Posola lonschoho lěta bu wo krutości nascheje wěry prajene, zo kruta wěra žane dwělowanjo (cwofl) njepřichida a so z dwělemi njeznije, dale tež, zo bhrbi ju křesćan, kiž ju ma, wschubžom wuznacž. A tomu pschistajamy nětko, zo 3. kruta wěra tež we času pruhowanja wutraje.

Kaž je wutraco pschecžela runje pschi najwjetschich čerpjenjach najlěpsche wopokazmo joho swěry, tak tež je wutraco we pruhowanjach wěry dopokaz kruteje praweje wěry. Ščo su czi po swjathm sczenju, pschi kotrychž bože słowo na stalu padny? „Kotrež pak na stalu, praji nasch Rnjež, to su czi, kotřiž bože słowo drje sthšcha a z wjesołoscju pschwozmeja, ale kŕjenja nimaja, woni je- nož na čas wěrja a we času spytowanja (t. j. pruhowanja) wot- panu.“ Tajkich křesćanow mamy we naschim času Bohu žel! jara wjele a su-li tež pruhowanja, kotrymž je we naschim času wěra wustajena, skoro kaž nicž porno pruhowanjam najprěnischich křesćanow, kotřiž we surowych pschecžěhanjach jastwa, rjecžah a mjecž wutrachu, dha je tola wěra nětcžischich křesćanow tak slaba, zo najmjenscheje snadneje wěch dla swoju wěru pusheja, wot Rhrystusa so zдалuja a so napschecžnej stronje hrěšneho swěta abo złoho ducha pschizantnu. Tak wucži nas wěra, zo Bóh, dla swojeje bójskeje přědwi- džownoscje wscho na swěće tež najwjetsche čerpjenje k lěpschomu čłowjekow wobži a zarjaduje; ščo pak najwjach čłowjekow čini, jelizo su wot čerpjenjom do- mapytani? — Najwjach jich sforži, hačo by Bóh luby knjež jich wopushečžil, někotři so zběhaju napschecžo Bohu a morkotaja, mjenuja joho njesprawneho, haj praja to zjawnje: zo je pschipošłane čerpjenje wulke zło za nich, kotrež njecju zaslužili. To je a wostawa pak slaba wěra, kiž po prawym ani mjeno wěry njezasluži. Ščož chce Rhrystusa jenož tehdom scžěhowacž a na joho słowo

posluchacz, kaž dołho so jomu derje dže a jomu nicžo naprěči njepřichidže, a přiči potrjechenju čerpjenja a pruhowania kaž wopjerace džěcjo Chřystusa z dobom wopušćěja, tón njech so tola njekwali, zo je Chřystusowy wučownik; přetož wón wopušćězi jeho runje we tym času, hdyž dyrbjesche so k njomu džerjeć, kaž junu japoschtol Pětr a jenož fruta posuta Pětra zamóže zabłudženja tajšeje słabeje wěry zasť dobre činicž. Nic tak; — našča wěra dyrbi być z wěstoscju wuzwolena, a tak fruta, zo nicžo na swěće nas wot Chřystusa a jeho swjatoho słowa džělicž njemóže ani křwalba a čěscž wabjacocho swěta ani wjesołoscže tohole žiwjenja ani wobstajne zbožo, kiž nam lochko na žiwjenje po wěry zabycž da, ani wohańbjenje a zacyćcjo druhich wosobnje cuzowěrimych, ani najwjetšche přecziwnoscže a najhórsche spytowania wot miasa a swěta a djabola njesmědža zamoc nas wot Chřystusa a naščeje wěry džělicž; — potom mamy prawje frutu wěru, tu wěru, kotruž swjaty japoschtol Pawoł mějesche a wot kotrejež napjelnjeny z nutrnei horliwoscju wuwola (Romsł. 8, 35—39.): „Što budže nas wot luboscže Chřystusoweje džělicž? horjo abo tšchnoscž? abo hłob? abo nahota? abo přescžěha a mječž? Za sym sej wěsty, zo ani smjercž ani žiwjenje, nic jandželojo ani knjeistwo ani móc, ani nětčishe ani přichodne, ani wšofe ani hłubofe ani žane druge štworjenje njezamoži, nas wotdžělicž wot luboscže božeje, kotraž je we Žězusu Chřystusu našim Rnjezu.“ A tajku wěru dyrbim tež my mječž hačž do kónca našchoho žiwjenja, tak zo wščitko přchenjesem, wščitko čerpim, jeli zo jenož wěra a Žězus nam to poručitaj. Čerpjenja su nic jenož drohotne zwjazki, kiž nas z Bohom zjenoscžěja, dokelž nam přchiležnoscž posćicžěja Bohu našču wěru, doměrnoscž, wobstajnoscž, poslušnoscž a zwólniwu luboscž pokazowacž; wone su, toho dyrbim stajnje wědomi być, tež znamjo božeje luboscže a zamdať wěcžneje zbožnoscže. „Kohož tón Rnjež lubo ma, praji swjaty japoschtol Pawoł, toho wón schwifa, wón křosta křždobho, kotrohož za syna přchimožnje (Hebr. 12, 6).“ „Zaleži nam, přčez wjele přecziwnoscžow a zrudženjom nuts hiečž do Božoho kralestwa.“ (Zap. stawiz. 14.) To spóznamšči su wšchitch swjecži a wšchitke swjate nic jenož wšchitke čerpjenja zwólniwje na so brali a znjesli, woni su Boha tež za čerpjenja prošli. Swjaty Pawłchtyn wuwola: Tu (na zemi), o Rnježe, režaj, tudy pal, přchelutuj jenož tam we wěcžnoscži; swj. Theresia čerpjenja za tak trěbne spóznamšče, zo husto za džen zdychowasche: Rnježe pať čerpjenja pať smjercž. Štózfuli chce tohodla po swojej wěry žiw byčž, tón dyrbi po swojej wěry a we duchu swojeje wěry te jeho potrjechowace čerpjenja a pruhowania radu na so wzacž a za Žězusom scžěhowacž, svojim bōjskim wučerjam wěry ale tež čerpjenjom. Hodži so křždomu, kiž to činicž njecha abo kotromuž so to jara čěžke zda, to prajicž, ščož junu swjaty Franc Salesius w tej wěry někomu prajesche, kiž so tež wjele čerpjenjom dla pola njoho wobčežowasche. Tróštowajo a powučějo wotmołwi tón swjaty: „Hlej moja duscha! ty sy nětk na zemi njewjesta křchizowanoho a hščeje nic přchekrasnjenocho Žězusa. Tohodla wobstoi tež twoje kwasne debjenstwo, z kotrymž budžesč z Žězusom wěrowana, nic ze złothych rjecžazłow a přersčćenjom, ale z křchizikow, z hōzžikow a černjom. Tam horjeła

we Galiciskej z l. 1234, Hohenfurt we Čěškej z l. 1259, Etams we Tyrolskej zał. wokoło 1270, Schlierbach z l. 1355, Neufloster 1444, Mehrerau (priedawšči klóštr benediktinow, w l. 1854 wot zahnatych konventualow šwajcarskeho klóštra Wettingena kupjenth). Wšitke tele klóštry maja 515 konventualow (duchownych mnichow) a 16 fratrow (bratrow laikow, Laienbrüder). Dwa klóštraj cistercijskich mnichow Mariny doła Marina hwězda stejitej pod abtom we Ofseggu a mataj tón přeni 30 knježnjow, 6 sotrow konwersow (Laienschwestern) a 18 nowicow *), tón poslenšči pak 35 knježnow, 7 nowicow a 4 sotry konversy. Štož te wosebite pomolanjo cistercijskich mnichow nastupa, staraja so woni wot hladane wot pobožneho žiwjenja we rjedže na 133 farach za 191407 wěriwych, wotbladaja 193 nižšich schulow z 22145 dječimi a maja 6 gymnasijow (wulšich schulow) ze 1954 študentami. Zo su wšake toho křudomu ludej wobstajni dobročernjo, njetrzeba pschistajene byč, dokež to pytnje kóždy, kiž widžecj chce.

L.

Rulowska šchpitalska schula.

Duchowny Jakubec bě (kaž smy w poslenim čisłe prajši) pjenjež k šchpitalej pschi swjatym křižu w Rulowje wotkazal, kotryž bu 1782 wotewrjeny. Dokež pak so šchpitalnikam zhromadne žiwjenje njelubjesče, wotstupichu woni 1788 k załoženju noweje schule swoju křižu z domolnosću duchowneje wyschnosće, hdyž bu jim za to pschisprawny kóždolětny pjenježny dar wustajeny. Někotři duchowni dobročernjo, kaž farar Leopold Jakubec w Karlsbrunnje w Rakuskej a družy rodženi Rulowjenjo chychu, hdy budžišče so w Rulowje njechodžile, katolsku normalnu schulu abo tež wučerški seminar załožicj pak w Ščěrachowje pak w Oftrigu abo w Čěškej Lipje. Wotstupjeny šchpital bu nětko po potrebnosći pschetwarjeny. Džen 5. oktobra 1788 bu nowa schula swjatocnje wotewrjena. Wšitke dječji, kotrež běchu dotal fariku schulu wopytowale, wučezedchu zhromadnje do křižneje cyrkwy. Za nimi dječchu duchowni, bjez nini někotři kanonikojo z budyskeho tachantstwa. W cyrkwi bě po wotspěwanym Veni Sancte Spiritus Boža mischa a potom djeržesče budyski kaplan (wot l. 1796 tachant) Franc Jurij Lot pschihodnu rycj k zhromadženym dječčom, jich staršim a pschodstaji jim nowych wučerjow: Měrczina Zura, schulského direktora kaplana a šchpitalneho předskejerja, Jakuba Marczika z Hóžka a J. Domaschku z Dubrjenka (pozdžišcho fararja w Khrósczicach). Posledniškej přestaschtaj tež wobhrlenjo w schuli, jedyn po jonym skhodže, druhi pak nowy wutwar, kotryž bu za 1600 tolerjow natwarjeny a pozdžišcho za knihownju postajeny. Po wotbitym lěće bu z 206 schulerjemi a schulerkami 13. oktobra 1789 přenje zjamne pruhowanjo wotdžeržane, na kotrež buchu pscheczelajo schulstwa z wosebje čisłčzanym němškim programom, najskerje wot Łoka spisanyh, pscheproscheni. Město a balischa wokołnosć bu z tutej schulu jara spočojena. Rulowska wosada dyrbjaka so zdobnje za tule schulu džałowacj, dokež tam dječji

*) Tak wjele toho dła, dokež dyrbjaj wot Marinoho doła we najbližšim času sotry do Morawského klóštra Tichnowic wotposłane byč, kiž njedawno Marino-
dolska abbatissa kupi, zo bychu tam žiwjenje cist. mnichow zawjedle.

žadnu škulski pjenjez placić njetrjebaja; dofelž rektora a wobeju wučerjow djerži fundacija. Wot l. 1846 njebydlitaj wučerjej wšchuli. W přenischich lětach běšhtaj wučerjej najbóle duchownaj abo kandidataj duchownstwa, kiž dyrbješhtaj na swjeciznu cžafacž, ale hdyž duchownych mjenje bywasche, njeběšche to wjach možno. Dotalni direktorojo běchu: Měrczin Žur 1788—93, Jakub Marcziš 1793—95, Jakub Ledžbor z Łazka 1796 (wumrje w Prahy), Hendrich Piazza (z Kulowa) 1796—1802, Pětr Donat (z Lejna) 1802—41, Hendrich Ledžbor wot 1842. Hačo přeni wučerjo tudy skutkowachu: J. Marcziš 1788—95, Jan Domasčka 1788—93, Mikławš Schula 1793—1801, Pětr Donat 1794—1802, Pětr Wornacž 1802—36, Jakub Lehmann 1802—1804, Józef Wawriš 1808—11, Karl Wřóz 1811—14, Měrczin Wawrij 1814—16, Karl Braunstein 1816—21, Franc Schneider 1822—29, Józef Hilscher 1830—37, Karl Finke wot l. 1837. Kaž dołho kulowšća wosada t. Sakstej (1815) šluschesche, a tež hišcže do l. 1821, hdyž bu bjez džiwanja na dotalne wobštejnošcže a na zwjazk z druhimi serbskimi wosadami wona wot budyškeho tachantstwa wotterhnjena, wopytowasche tež wjele serbskich hólcow z druhich wosadow kulowšću šchpitalsnu schulu. Nětko, hdyž tuta jenicžka serbska wosada t. jenomu najwjetšich biskopstwom t. r. wrótšlawškomu šluscha, njeje tam móžne ani jenoho serbskeje rycže mócnoho wučerja mčić! Talentne džecži drje tajke žalosne zadžewti pšchi wufnjenju pšcheminu, ale mjenje wobdarjene njemčića so w šchpitalskej ani žanej drugej kulowškej tak derje rozwučić, kaž by to možno bylo, hdy by wučer ze serbskej rycžu jim trochu pomhał. Řšchescžanska wučžba wudžela so tež za chle serbske džecži w šchpitalskej schuli kaž we druhich klassach měšchcžanskeje schule jenož w němškej rycži. Wě-žo z tym tamnišchomu wšsofodostojnomu knjezej žadnu porok njecžinimych a cžinicž njemčićemych (wón je Němc), ale pokazujemych jenož na faktum.

Wulka, hišcže junřócž to prajimych, je to schkoda,žo je kulowšća wosada wotterhnjena, ale wjele wjetšcha hišcže,žo chla škulšća wosada sej ani jenoho serbskeho wučerja njewobstara! To je štarh hrčić! M. H.

Serbšće pismowstwo.

Dofelž my katholicšch Serbjo dotal došč potriebnych knihow nimamych, powitamych radu kóždu nowinku. Runje je njemjenowanych pšhecžel mejškeje pobožnosće knižku wudał pod mjenom „Mejška pobožnosć. Měšac, swjatej Mariji, najzbožniškej knježnje a maczeri Božej poswjecženych.“ Wona wozjewja so hačo přeni džěl, „Rozpominanja“ wopšchijach, a podawa wšsche „Poswjecženja“ a „Pšchihotowaceho rozpominanja“ na 100 stronach jědnacže rozpominanjow, kaž: Marija, maczer wšchěch wěrimych, póccžimych žónškich debjenstwo, wučer hrěschnikow, tróšhtarnica zrudnych atd. Tute rozpominanja su pšcheložene ze spisow znatoho předarja Dr. Weitha, kotrž je te same w Prahy djeržał. Druhi džěl knižki ma „Modlitwy“ wopšchijecž, a wuńdže za někotry cžas. Bjez tym poručamych pšhecželam pobožnosće wozjewjene rozpominanja, kiž su kaž někotre druge serbske nabožne knihi w Řožencze na pšchedan.

3 Ružicu a Safsteje.

3 Róžanta. Sacžrunje je nětčyšči čas tajki, zo skoro wschě wuprócowanjnjo ludži jenož na časnu zaslužbu a samotne wužiwanje zasluženoho dže, taž zo nimale kóždy jenož za swój dom so stara a nic za dom boži, su tola tu a tam pobožne dusche, kiž słowa Chrystusowe: „Čińće sebi pscheczelow z niesprawnym mammonom, zo bychu was, hdyž wy to potrebacze, wzali do wěcznych wobhdlenjow“ (Luf. 16) a słowa Davida: „Horliwoscž za twój dom je mje pschewzaka“ na so zložuja a dopjelnjeja. Mlōžachmy to nedawno phtncž na někotrych nabožnych wěrimych, kotřiž we wschelafim času našch boži dom (kž, pschiležnostnje prajene, jara wjele trjeba k dospołnomu wuhotowanju) wschelafo wobdarichu a wudebichu. Wscho doštojn kujez Marian, něhduschi staw zběhnjenoho klōschtra Noweje Gale dasche zańdžene lěto z njemaškim wudawšcom wěžiny (tōrmow) časnik porjedecž, taž zo tón samy nětč tež bērtliki čepje. Tež Boži narod (žlobjo) je zańdžene lěto rjenje wobnowjane, na kotrymž so spomnjeny Rnjež runje kaž druž dobročjerjo chrŕwje w Rōžencze a z wonka Rōžanta wobdželaču. Hake zańdžen mēšac bu zaš boži row wobnowjeny, pschi kotrejž pschiležnosći buchu wot někotrych tež wschelafo małe pschinosčki pschinjesene. Za wscho to prajimy wschitkim dobročjerjam najwutrobnišči džať jim pschejo, zo by Bōh luby Rnjež jim to bohacze zaplaćil a so na nich słowo wulkeho kžžora Dth II. dopjelniť, kiž praji: Hdyž za dom Najwysšchcho nēscho činimy, wobkrucujemy z tym našch samotny dom a zaslužimy sebi dobry skutk za wěczne žiwjenje. L.

3 Budyščina. Zutse, sčestu njedželu po jutrach, budže w dwōrskej cyrkwi w Dreždžanach druge lētusche serbske předomanje, kotrejž žiněje našch k. farar Rucžanf.

3 Dreždžan. W kralowskej dwōrskej cyrkwi je tónle mēšac kóždy džen mejska pobožnosć (rozpominanja a modlitwy) w pōlskej ryczi za mnohich tudy nětč pschewwach Polakow, kotrychž je w poslednišchim času wosebje z Galicije wjele pschischo. Pschi wotewrienju spomnjeneje pobožnosće popołnuju 1. meje mēšesche k. P. Zastrebski předomanje a budže tajke tež k wobzantnjenju na posledni džen mēšaca. — Mēmska mejska pobožnosć je kóždy džen na wječor w 7 hodž. w cyrkwi we Friedrichstadtu.

3 Lipska. Tudy je nětč tež kóždy džen mejska pobožnosć. — A wopomnecju loni swjećenoho jubileja našchho k. fararja bu we wosadže 625 tolerjow nawdawanych a jomu k załoženju dobročimeje fundacija pschepodathch. Tele pjenježy buchu nětč tudomnomu towarštwu s. Vincenca pschepodate, zo by z počćenjom kapitala 3000 tolerjow k swojomu dotalnomu ashlej (zakitnomu domej) hšchcze kschidlo pschitwaril a tam kžhude nakhwilnje bježstžbne holch (za kotrejž so hewať towarštwu s. Hilžbjeth stara) hospodowať, kaž tež něotre stwicžki za wosamocženych a khorojthch starhch ludži zřadowať. Zadanjomne pjenježy (120 tol. danje) žēndu so z džēla z pschenajimanych mēštnosćow a z džēla wot dobročjerjow, wosebje z towarštwu s. Vincenca.

3 Rhrōscžic. Našch dotalny bruh kaptan k. Jakub Wornar je nětč za přēnjoho powyscheny.

Z Njebjelczic. Džen 10. hapyhla dosta naša wošprocžena wošaba nowoho fararja f. Mikšawscha Smolu (rodž. 7. meje 1818 we Wotrowje) prijedb kapłana w Kalbicach a poslednje lěto w Rhrósczicach. Wón pschijěbže pschemodžanh wot f. seniora Pjecha a f. direktora Scholtz z Budyščina. W přenjej wošadnejsch wšy Bazlicach, hdyž běchu čěstne wrota natwarjene, powitachu nowoho fararja někotři wošadni na konjoch a wjele druhich z blizka a z daloka. Psched Njebjelczicami běchu jomu napschecžo pschischli administrator kapłan f. Nowak, njebjelczanski wučer f. Nowak a wučer f. Pjeh z Kamjenca ze schulskimi dječžimi a wjele wotroscženymi. Rchorbowje buchu do přědka njefene a swjedženjski cžah hibašče so pschi spěwanju serbskich křerluschow do cyrkwie, hdyž bu najprijedb Veni sancte Spiritus (Pschińdž swjaty Ducho!) zanjefene a poručžene zapołazanje dokonjane. Na to djeržesche f. senior dlěschu rhyč f. bohacže zhromadženej wošabže a f. nowomu f. fararjej, kotromuž hašo znamjo nowoho zastojnstwa cyrkwine klucže pschepoda. Nětko stupi nowy f. farar na klětku a mějesche wutrobny hnujace nastupne předomanje a woprowasche přenjeju Božu mšchu za swoju wošadu. Ze spěwanym Te Deum bě cyrkwinjska swjatocžnosć skónčžena. W mjenje patronatskeho knjejsstwa (klóschtra Marineje Swěždny) bě f. probšt Dr. Eiselt sam pschitomny. Rychtarjo wošadnych wšow, schulsch wótcowje a wšchelacy družny wuprajachu nowomu f. fararjej wutrobne zbožopschecža, kotrymž tež my swoje pschidawamy: Njeh Bóh jeho skutkowanjo žohnuje f. jeho a wošadnych zbožu a zbožnosći.

Cyrkwinjske nowinki a powjesče.

Z Wrótsławja. Wjerch biskop Förster je ze swojimi pjenjezami hólčži seminar tak powjetschit, zo móže tam 100 wučžownikow wjach wobhudenjo a jědž dostacž.

Rakuska. Nětko, hdyž křěžor z prusskim kralom wulke wójska pschecžiwu Danam sczele, budže snadž zajimawe wjedžecž, tak je w Rakuskej pólny duchownstwo zryadowane. Nad tymle cyrkwinjskim duchownstwom steji tak mjenowaný pólny biskop abo lěpje japoschtolski wikar křěžorskich wójskow, kotryž we Winje pschebhwa. Wójsko tworí wosebitu diöcesu; pólny biskop (kiž ma pschecž mjeno biskopa in partibus) je hašo suffragan poddaty winskomu archbiskopeja nima žadny wosebitny mandželski sub. Tale pólna diöcesa džěli so do 8 pólnych superioratow (takrjec farow), kotrež su we Winje, Prazh, Zahřebje (Ugram), Brnje, Wrowje (Lemberg), Ofenje, Widimje a Hermannstadt. Wschěm pólnym superioram, kotřiž su najbóle tež čěstni kanonikowje, pschedkřadža w zastojnstwie pschedshda wojerjskeho konsistorstwa. Rakuske wójsko mějesche po poslednim wožjewjenym zapisku 136 pólnych kapłanow, 52 posadkowych a invalidnych (we wěstych městach stajnje wostawach), 7 kapłanow za namornikow (wójsko na morju), kotřiž maja namorjskeho superiora, kotrohož nejismy horjeka sobu licžili; f. wojerjskomu duchownstvu skuscheja wšyche toho duchowni wjedžiczerjo a wučerjo na wojerjskich wustawach, wučjernjach, akademijach, něhdy 25. Kapłani rozdžěluja so do kapłanow 1., 2., 3. klassy; přerischich je 55, druhich 12. Rakuske wójsko ma tež 12 protestantskich

pešadkewych abo garnisonŝich kaplanow, 9 augsburskeho a 3 helvetŝkeho wěrn-
wuznacža. Duchowni, kiž chcedža do pólnych kaplanow zastupicž, dyrbja hižom
tŝi lěta w duchownŝtim zaŝtaranju byčž, njeŝmėdža pŝchez 40 lět ŝtari byčž a dyrbja
rěčž ŝwojeho regimenta derje móc a k tomu hiŝchće nēmŝku. — Z Grada
podadža ŝo tŝjo młodži duchowny z jenym miŝŝionarom do Ameriki, zo bychu tam
ŝkutkowacž pomhali. Najprjedy pōndža do měŝta St. Paul w krajini Minnēŝota
w unii. Tam ŝydlu biŝkop. Jeho dićceŝa ma 100 ŝarow z nēmŝkim, francowŝkim,
jendželŝtim a tukrajnym wobydlerŝtwom, hđžež bē dotal jenož 16 duchownych.

Morawŝka. Towarŝtvo ŝŝ. Cyrilla a Methoda w Brnje k wudawanju
cžěŝkich nabožnych knihow ŝo pŝcheco bōle bjez ludom rozŝěrja. Tež je wjele
Morawjanow w podobnym towarŝtwje ŝ. Jana w Prahy.

Cžěŝka. Dokelž budže lěŝa ŝwjedžen ŝ. Jana z Nepomuka druhi džen
ŝwjatkow, woczakuj a ŝo jara wulke proceŝŝiony z daloka.

Italŝka. Sardinske (abo kaž ŝo ŝame mjenuje, italŝke) knježerŝtvo chce
ŝebi wŝchitke chrŝwinske kubka w Italŝkej zebracž. Po rozprawach, kiž ŝu ŝejmej
pŝchedpołożene, maja tute kubka 76 milijonow frankow doŝhodow. Z toho ma
ŝo potom płaćicž žda 44 archbiŝkopam, 185 biŝkopam a druhim pŝchi biŝkopŝtwach
w ŝlužbjie ŝtejacym, 4000 kanonikam, 30,000 ŝararjam, 60,000 kaplanam (nje-
zabudžće, zo je Italŝka wulki kraj a zo je w Nēmŝkej tež pŝchez 30,000 kathol-
ŝkich duchownych trěbnych!), 28,423 mnicham, kotŝiž bēchu dotal wot ŝwojich w
zaŝtarŝku darjenych kubkow žiwi. Ma jenoho by z hornjeje ŝumny 600 frankow
(nōrtow) pŝchiŝko; ale te tŝŝach (tamžnych) zaŝtojniŝkow, kiž zmėja kubka zarja-
domacž, budža zawėŝće lėpje ŝtajeni a zmėja džel na nich; duž njezmėje knježer-
ŝtvo profit, ale budže drje dyrbjecž pŝchiplacžecž.

Italŝka. Swjaty wōtc podpjera kaž dotal wŝchelake chrŝwje a wuŝtamy.
Tak da njedawno 1500 frankow k lėpŝchomu dweju chrŝwjom, kotrejž na pŝched-
mėŝczach Turina twarja. — Lėtuschi wulki pjatk bē, kaž jene romŝke nowiny pi-
ŝaja, na tŝym ŝamym dnju 25. mērcu, na kotrymž bu krawny wopor na kalvarŝkej
horje doŝonjanŝ. Mjenujch romŝke martyrologium (žiwjenja martyrarjom a ŝwia-
tych) zapisuje na tōnle džen mjeno poŝutnoho mordarja, kiž je pōdla Khrystuŝa
na ŝchižu wumrjel. Martyrologium z 9. lětŝtotka piŝa pod tŝym ŝamym 25. mērc-
ca: W Jeruzalemje bu tōn Anjez ŝchižowanŝ. — Zandženu žymu buŝhtaj w
Romje dwaj wobrazaj wobfranjenaj, kotrajž bēŝhtaj ze ŝlėbornymi wėcamy nawė-
ŝchanaj. Wosebje bē wobfranjenjo w chrŝwi ŝwjatoho Rocha wulke. Romŝkej
policii ŝo radži paduchow popadnyčž, pŝchi cžimž buchu hiŝchće drohotne wėch
namakane. Paduŝchi paŝ njebēchu z Roma, ale wŝchitŝ tŝjo bēchu z nětko ŝardin-
ŝkich krajinow. Tež bu tu poŝladniŝ wėŝtoho banka we wozu ŝkōncowanŝ a jomu
100,000 frankow wžaty. Romŝka policija wotŝry nic jenož mordarjom, ale
wuŝlėdži tež, zo ŝu z tŝych, kiž ŝu ŝo pŝhecžimo bamžej zapŝchiŝahali a dopoŝazma
wo njeŝhmanoŝci romŝkich policajow wozjewjeja. To bē dobry popad!

(Wječorne ŝchule w Romje.) Teŝame dopoŝazuja, zo romŝki lud
njeje tak zanjerodjenŝ, kaž ŝo druhdy powjeda. Duchowni a ŝwėtni djerža darmo
tajŝe wječorne rozwucženja, zo bychu z młodych ludži, kiž wōdnjo ŝchulu wopŝto-

wacj njemóža, sprawnych a bzělanych cžtowjekow scžinili. Přenju thčle schulow zafoži w lécje 1818 drjemorěžbař Jakub Casoglio; wón wučěšče z woprědka někotrych hólčatom, kotrychž běšče pschi brjohach Tiberu nadeschof. Nětk je w kóždym z 13 wofresow w Romje tajka schula z wěscze 2000 hólčatom a młodžencow. Pius IX., kiž tele schule husto wophtuje, dawa jim kóžde lěto wulki pschinoschf ze swojeje privatneje pokladnich. Wschědnje rozwučenjo wopschija kšejcžansku wučěbu, čžitanjo, pisanjo, licženjo a spocžatki rchšowanja (Zeichnen). Wot wosmoho lěta móža tam křodžicž tajch hólch, kiž bzěla dla wobnjo schulu wophtowacj njesmědža, hač do čžasa, hdyž maja wěšte postajenja. Direktor tu-teje schule je duchowny. Wjeczorna schula rozdzěla so do schthrijoch hłownych rjadownjow (klassow).

Z Turina. W tntym liwkim měscze je lětsa w martrownym tydženju a jutry wo tšecžinu ludži wjach k swjathm sakramentam bhło hač kónšče lěto. To je so wosebje pschez njewustawacu horliwoscj duchownych a póstnych předarjow stało. Tónle skutk bě tak zjawn, zo dhrbjěšče jón tež kral Viktor Emanuel spóžnacž. Wón porucži, zo ma so kanonikej Giardano, kiž póstne předomanja we hłownej chrkwi džeržěšče, wosobny rjad swjatoho Mauricia a Lazara runje pschepodacž, hdyž po poslednim předomanju z klětki pschińdže.

Wuhěrška. Zuboscž k bližšchomu so w lětuschej nuzh jara rjenje pokazuje. Tak natwari kubler Egressy w Pereghu za swoje pjenjezh gmejnsku kuchnju, za kotruž na poł lěta palenjo, jahly, tofkany jecžmjen a dwójch za tydžen mjaso a žito k khlěbej dawacj slubi. Wón da tež ze swojim šmjenjom pola křudschich wobhdlerjom wobshčž. — Pschi zapožazanju fararja Gondöcsa we Uh-Righos bu 200 ludži z pjenjezami, z jědžu a z winom wobdzělenych a k swjatocžnomu blidej buchu tež proscherjo chłoho města pscheprošeni.

Pólska. Njedželu 24. hapryla čžitasche so we wschěch chrkwjach we Warschawje list archbiskopa Želińskoho, pišany we wuhnanstwje w Jarosławje w Rusowskej, w kotrymž so zběhnjenjo chrkwinskeho žarowanja porucža. Archbiskop je to čžiniť, dokelž budže joho jaštwo, kotrohož dla bě žarowanjo wupisane, hišcže dolho tracž; wón pať nochce, zo by joho wosobny dla chrkej w swojich swjedženjach zadžeržana bhła. Duž budža tam nětk po dolhim mjelcženju zash zwony zwonicž a pišcžele hracž. — Archbiskopej je knježerstwo njedawno namjet čžinilo, zo móže pod wěsthini wuměnjemi do Pólskeje so wrócžicž. Wón wotmołwi na to, zo so wróczi, ale jenož pod wuměnjem, zo so wschitcy zajecži Pólach domoj wrócža. Duž su nětko Rusojo joho hród po knježerstwu administraciju wzali. — Rjad augustinow bu pschez Berga wóndanjo k płacženju 300 rublow wotsudženy, dokelž so zda, zo su narodnomu knježerstwu pjenježny dar dali. — Suromy Murawjom je sej na Litwje nětko tež duchownu moc pschiswojiť, wotsadžuje abo postaja fararijom bjez dalischoho praschenja pola duchowneje wchšnosčje abo w Romje, haj je tež zapisť duchownych wudať we Wilnje, w kotrymž je thch wumostajit, kotsiž so jomu njelubjachu; tak pobrachuje tam wjerch biskop Krasiniski, kotrohož je do Sibiriskeje póstať. Z diöcesy Chełm w Pólskej pišaja, zo je biskop grichiskostowjanskoho wobriada Kaliniski wotsadženy a hafo farar na swoju pře-

dawšchu faru pśłanb. Kalinſki dźeržesche krucze pśchi zjenocženei katolskei chr-
twi a wojerſch wyſchłojo, kiž maja nětk starość wo podwólnišchoho nastupnika,
ſu ſo do Rakuskeje wobrocžili. — Na Litwie pſchemobrocžaja katolikow do ſchiſ-
matikow. Na pſchikab honja kožaſojo w pružańskim wokreſu chle katolske ſwój-
bby z mocu do chrſtwe a popja zapisuja jich mjena do zapiskow nje-katolskich.
Same knježerſke nowiny to wobkrucžaja; praja, zo je w ſpomnjenym wokreſu
338 duſchow z 120 ſwójbow tať pſchemobrocženych. Zo jich wjach njeje, hodži
ſo z tym wułożecz, zo ſu burjo w zebranych pólſkich krajach hižom pod kžęžorom
Miſławſchom i ſchiſmje nužowani byli. — Duchownych w chlej Pólſkei biſcpcze
jara pſchecžehaja. Hdyž wjach po dołhim nócnyh pſchepytowanju farow a
chrſtjow nicžo podhladne (verdächtig) njenamataja, wumysla ſej něſchto a kža
na nich a tytnu jich pśchi wſchej njewinowotoſczi do jaſtwow. Tať je ſo nje-
dawno fararjei Boleſlawej Alexandrowiczej w Dünaburgu zeſchło. — Wilenſki
Wėſtnik (knježerſke nowiny) powjeda, zo je ſo wjele ludži w Litwie a Bėloruſkei
i ſchiſmje wobrocžilo a zo je ſo hižom na 300,000 tajkich kſchžiſkow rozdawalo,
kajkež ſchiſmatikojo noſcha. Wyſche toho ma ſo kždeje farje po jenym ſlėbornym
kſchžiſtu daricž, kotrež je kžęžoroma i tomu kńcej woprowata; 25,000 tať mje-
nowanych melchiorowych kſchžiſkow bu w Petersburgu ſkazanych a tež je pſchetupc
Romisarow z mėſta Sudogdy milion kſchžiſkow daril. — Towarſtwo miłoſcze ſ.
Vincenca we Wilnje bu njedawno załazane. (Tygodnik katolicki.) — W mjeń-
ſchich mėſtach a na wſach je wjele katolskich woſadow bjež duchownych. Tu a
tam je wojerſka wyſchnoſcž katolskim duchownym załazala dźeczi kſchczicž,
njepſchijeſu-li ſtarſchi priedy ſwój kſchczėnſki a wėromaniſti liſt. Dokelž je to
cžežko doſtač a dźeczi huſto ſchorja, dħrbja potom dźeczi wot ſchiſmatickich popow
kſchczicž dacž. —

3 Petersburga. Do czaſow kžęžora Miſławſcha I. bėchu tudy tſi ka-
tolske chrſtwe: ſarſka chrſej ſ. Rhatrub, kotruž maja nětko dominikanojo a kotraž
je tež ſhdkowna chrſej mohilewſkoho biſtopa; něhduſcha chrſej malteſowſkich ryczer-
jow, kotruž je Pėtr Wulki natwaril i wopomnjecžu, zo bu něhdy ſam tajki ryczer-
tsecža abo druha ſarſka chrſej ſwjatoho Stanisława je wot archbiſtopa Sieſt-
rzenzewicza twarjena. Schwōrta chrſej naſta z dobrowōlnych pſchinoſchkow pod
Miſławſchom I., kotryž hewať katolskei chrſtwi tať jara ſchłodžicž pytaſche. W
Petersburgu je mjenujch bližko 40,000 katolikow wſchelackich narodnoſcžow, kotſiž
pať njemėjadu ſwojoho pohrjebniſchcža a ſo na luthėrſke hrjebachu. Dominikan
Łuſaſzewicz wotmyſli ſej woſebity kerchow wobſtaracž a pſchi wſchej prócy doſonja
to haľle za 15 lėt. Skńcžnje dopomha i tomu tńle podawł. Brħne wjerch
Leuchtenbergſki, katolik a woženjeny z dźowfu kžęžora Miſławſcha, ſchori ſmjert-
nje a Łuſaſzewicz bu powołany jomu ſ. ſakramenty wudželicž. Na petersburgſkim
hrobje je waſchńjo, zo wudowy po wyſokich knježach jich ſpowjednikow i ſebi po-
wołuja, jim wſchė zawoſtajene brohotnoſcže poľazuja a jim kažaja ſej něſchto i
wopomnjecžu wubracž. Po ſmjereži Leuchtenberga bu tež Łuſaſzewicz wot prħn-
eſny (wulłowjerchowſki) i tomu powołany. Wona ſej wėſcže myſleſche, zo Łu-
ſaſzewicz jenu z brilliantami wuſadżanu tyſtu wuzwoli. Wńn pať ſo rjenje

pobjatowa, dokeľ jomu haťo mnichej tajle wěch njepomhaja, ale zo wo druhu dobrotu prosy, liž by tež jomu wjele lubšča była. Što dha to? praschěše so pryncesna. Zo by nam katolikam něšto petersburgsko pěstka wotstupjene było, hdžež bychmy nasche koscze khowacž mōhli. Zadžiwana a spōznawaca pschisłuschnoscž tajleje prōstwy slubi jomu wschitku mōžnu pomoc pola kžžorsko nana a pschi wschim tym zańdžechu hiščcže tsi lěta, doniž bu katolikam domolene swōj kercow mēcž. Těhdomnišchi zarjadowar kžžorskich lubkow general Kleinmichel powoła Łukasjewicza junu k sebi a woźjewi, zo je car katoliski kercow pschizwoliť a zo knježerstwo 4½ jutra (Morgen) zemje k tomu darť. Łukasjewicz wotmołwi, zo wōn tajki maľy dar pschijecž njemōže w mjenje petersburgskich katolikow, dokeľ by so ždaťo, haťo by jich knježerstwo z tym njedosaľachym wusměšćicž chcyło. Kleinmichel so jara rozhněwa, ale duchowny so njeda zarhčecž a wunuzowa po doľhich rhčžach stōncžnje 15 jutrow. Ale kať ma nětko hiščcže chrtej k pohrjebniščcžu pschitwaricž? Wōn wobžansky tež to pschi sebi, hacžrunje wschitch wotradžachu, zo mohło knježerstwo to pozdžischo zaľazacž. Swōj a druhich bojosčž žjewi duchowny zas pryncesnje. Želizo zaľonje nicžo pschecžmo twarjenju njepraja, rjekny pryncesna, twarcže tať wulku, kať pjenjež dosahaja. Nětko pschihadžachu boľate darž ze wschěch stron za chrtej, kotrejež murjowanjo same 120,000 rublow pľacži. Bože služby su tam hižom, ale pschěz 100,000 rublow wutrjeba so hiščcže na wutwarjenjo a wudebjenjo. Tať doľonja Wōh wulke stutki pschěz maľych a nizkich! (Po Třgobniku katolicim)

Žendželska. Na wschelatich žhromadžiznach a we wschelatich nowinach rhčži so hiščcže za Polakow, ale knježerstwo žanej wušči nima. Žendželska žaba a pomha doľhwacž swobodu za kraje, hdžež su katolikojo křuda mjenščina. Ale w Pōlskej, hdžež je wjach katolikow a Turkowskej, hdžež je kšchescžanow wjetščina, wobara Žendželska swobodže; tohorunja je wjele lět pocžisčcžowala katolisku Tristu, hdžež bē pscheco 20 lětami jedny křocz telko katolikow.

Žendželska. Nowiny „Court Journal“ pišaja: Dr. Basil Chambers w Liverpoolu je z žendželskeje chrťwe wustupiť a k katoliskej so wobrocziť.

Ž Jeruzalema. Džen 19. mērcja je cžah němškich pucžowarjow z 10 Prusami sem doľchoť. Woni njedžiwachu na wulke napinanjo swōjich mocow a doľonjachu pucž z Jassy do Jeruzalema bjez pschenocowanja, dokeľ chcychu swjecženju boľminow w Božim rowje pschitomni byčž. Tale swjatocžnosč je so tōn křocz mērnje minyła, to rěka bjez žwadby a wojowanja, byrnje tež pschi harje schismatikow. Cžah francowskich putnikow pschindže džen prjedy z 28 sobustawami; bjez nimi bē 1 Belgicžan, 1 Prusak, 2 Šchpanjanaj a 1 Amerikan. Wšch tuteje karawanu je tu hiščcže wjele wopřtarjow z Europy, liž z džěla w nowej kžži (Casa nova) franciskanow, z džěla w hoščencach bydla. Bjez druhimi je tu tež wōjwoda z Modeny, kotryž bu swjedčenscy powitanu; patriarch powita joho z italskej rhčžu, we kotrejš z kraja wuhnatoho wjercha w kšchescžanskim wasčnju na kalvarsku hōru a Boži row pokazowasche. — W Jeruzalemje je w tu křwilu 600 rusowskich putnikow, woľoťo 500 Gricow a 400 Armenow; wšche toho pucžuje wjele žendželskich a amerikanskich pucžowarjow po Palestini. — Schisma-

tisch duchowni a mnischa tam zhubja wjele dochodow, dofelž su jich žórta — molbowowalachiske klóschtr njedawno zběhnjene. Tola podpjera Rusowska gri-chiskoho patriarchu w Jeruzalemje kóžde lěto ze 200,000 frankami (nórtami).

Ž naranščeje Indiskeje. Missionar L. Meurin piša z Bombaha bjez druhim: „Sym z Boha strowy, ale z džěkami wobcžeženy. Hako direktor seminara mam pod sobu 3 duchownych a 12 seminaristow; hako direktor schule mam 700 džěczi a 7 wučerjow. Tež sym francowsku schulu wotewrił a wuču tu sam 20 wučownikow. Hako pschedshda towarstwa s. Vincenca, kiž 160 sobu-statow licži, mam 12 konferencow. Potom wjedu towarstwo młodžencow, z kotrychž něhdže dwanacjom wučbu w hudźbje (musich) dawam; dale wjedu katholicu cži-tarnju, kotraž ma 30 sobustawow a 12 časopisow a nowinom wotebjera; skónčnje sym pschedshda towarstwa „Catholic Debating Club (towarstwo za katholicke rozr=czowanja), kotrež zhromadnu kědžbnosc wubudža. W tym chcu naschu katholicu młodosć powučić a w katholicim pscheswědcženju wobfruczić, zo wysche katholickeje wěry njeje žana prawa wěra, kotraž sebjewědomosć je w tudomnym Babelu wsche-lach wěrywuznacjom jara potrebna. Mějach pschednosć wo bhtnosć (Wesen) Boha, pschi kotrymž běsche wysche naschich katholicow a něšto protestantow tež 20 pohanow. Mój pschednosć mějesche čím wjetšcu wažnosć w naschim měšće, dofelž pschł nim jedyn z braminow (pohanskich wučerjow) wschelake pschecziworhče cžinjesche, kotrež pať sym wschě dohyczeršch pschewinhl. W druhim pschednosću sym wo njerozomje w „Bedach“ (swjathym pismje Indow) rhyčal a zasj jenoho bramina pschi pokleskowanju pschitomnych pschewinhl. Nětk mje wschelach w mojim wobhdlenju wophtuja a wojujemy dołho wo wěry. Katholic su sej wot toho časa wulku wažnosć dohpli. Tež protestantow sym zjawnje napominal, zo bychu so zamołwili z toho, schtož sym jim rjeł, zo su pať njewučeni pať pschiskodžerjo, hdyž tež tudy rozsčěrjeja, hako bychmy my k pschibohan so modlili. Ani jedyn z pschitomnych protestantskich předarjow w zhromadžiznje njepostany. To poshlnja katholicow!

Naležnosće towarstwa.

Do pokladnich su swój pschinosć (pok tolerja) na l. 1864 dale płacžili ff.: kubler M. Wagner we Smolicach, wučer Handrij Bräuer w Radworju, žiwnosćer J. Lebza w Nufnich, kowar Jakub Wawrił w Khrósczicach, kubler E. Čžěsla w Khró-sczicach, burski syn Michał Šchotta we Budworju, žiwnosćer B. Hejduška w Hórkach, kublerka Marija Šulkowa w Khrósczicach, senior tachantstwa Jakub Pjedy w Budyschinje, Mikławš Šummer młynł z Pazla, Mikławš Šchotta koczmar z Kóžanta, Jurij Kobanł (Lehmann) kubler z Kóžanta, Michał Klimant kubler z Kóžanta, Mikławš Čžornal z Nowoslic, Michał Frenel, režnił z Kóžanta, čžěsla Karl Hendrich Pjeczka w Budyschinje.

Dobrowólne darj: Marija Šulkowa, kublerka z Khrósczic 5 nřl.

W Budyschinje, 1. meje 1864.

Pětr Šchotta, pokladnił.

Redaktor: M. Šórnł. — Čžischczal L. A. Dennerhal w Budyschinje.

Katholiski Mesnik

Čirkwiński časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Čís. 6.

Junij.

1864.

Swjaty Alois z Gonzaga.

(21. junija.)

„D tak krásny je pocztimý splah we swojej
jajnosći, jeho wopomněčko je nejsmjertne do
wěčnosti.“ Mladr. 5, 1.

Swjaty Alois narodzi so 9. měrca 1568 a běšče starschi syn Ferdinanda z Gonzaga, wjercha z Kastilliona. Wšchi porodže slubi jeho macž Martha swjatej Mariji Loretskej a dla žiwjeniskoho stracha dasče jeho přjedy naroda wufschćicž. Přjedy hacž běšče za zemju narodženy, běšče hižon za njebiesa zašy narodženy. Swoju kschćenisku hnadu a njewinowatosć wobkhowa won hacž do smjercze. Přenje słowa, kotrež jeho bohobojazna maczer wučesche, běšče jandželske powitanjo. Won sam pak so wot přenjoho wotuczenja swojoho rozoma Bohu woprowasche a wjedzesche džen wote dnja swjeczišche žiwjenjo. Nan chychsche we nim sławneho nastupnika we knježerstwie, macž pak služownika božoho mčez. Wot nana do wojerstkoho lěhwa sobu wzať, wufstyscha won někotre njepschistojne słowo a wupraji je njewědomje za nimi. To běšče jeho hrěch; jeho dla cžinjesche čas swojoho žiwjenja potutu. Džewjeć lět staršy wotpołoža won we Florencu psched woltarjom najzbožnišcheje knježny slub wobstajneje cžistoscze. Swjatu Mariju cžesczowasche pschecy hať swoju maczer a jeje knježniška cžistoscž zbudzowasche jeho k scžěhowanju. Swój slub je swjaty Alois swěrnje dzeržat a z božej pomocu njeje do najmjenschoho spptowanja zwolit. We džěczacej starobje hižom pocza tež wščitke druhe žadanja swojoho cžěta wobknježecž a poduschecž. We dwanatym lěcze swojeje starobjy dōsta přeni krocž swjate woprawjenjo a džěšče wot toho časa kōždu njedželu a swjaty džen k božomu blidu. Na nim

so woźjewi, zo tale swjatosć je „chłeb žito wuzwolonych a wino knježny płodzące (Zach. 9, 17).

Nic cyle 13 lět starh pschindže wón na španski kralowski dwór. Tež tudh njewotebjerasche joho kedybnoscć na so a swěrnoscć we božich službach. Zbožownje wón wschitke spytowanja pschewiny. Swoje zmysła, wosebje swojei moczi bjerjesche tak na kedybu, zo woblicžo swojeje knjenje, kralowny Marije njeznajesche, hač runje mějesche ju hafo jeje čestny služownik skoro wschědnje postrowicž. Haj, njewěrjesche sebi tež na swoju maczer pohladnycz. Tohodla mjenowachu joho cžłowjeka bjez miasa abo jandžela we miasu. Hajenju swojich zmysłow pschidawasche wón pojimanjo a zaprěcžo swojoho cžěta. Róždny tydžen so tsi krócć posćjesche a spofoji so tehdom z něščto chłěbom a wodu. Ale tež druhe dny wužiwasche tak mało, zo so joho chle žiwjenje wobstajnomu posćzenju runasche. Druhdy schwiťasche so tsi krócć za džen hač do krewje. Do mjeřkoho kóža kładjesche sebi cžropy, zo by so sferje k paczerjam wubudžil. Wulki džěł noch, tež we najkrucžisčej zhymje pschewywasche klecžo abo na nahu zemju wupschětrjeny a rozpominasche bójske wěcy. We tajkim pobožnym rozpominanju zwořtawasche druhdy 3, haj 5 hodžinow za sobu a to bjeze wschitkoho rozpjersčjenja myslow. Přód tajkeje krutosće běsche įtajne pozběhnjenje ducha k Bohu. Bjez toho jomu přcha kralowskoho dwora ničžo njezeschodži.

Tak bližesche so jomu čas, zo ma sebi wěšte pomolanjo wuzwolicž. Nutnišche buchu joho modlitwy, dlějšche joho prošty, krucžische joho posćzenja, zo by Bóh jomu najlěpschi pucž pokazal. Swěru pschirunasche prawidła wschelakich křóschtyřskich rjadow. Po woźjewjenju božoho hłosa wuzwoli sebi rjad jesuitow. Maczer do toho radh zwoli, ale nan so tomu na wscho móžne waschnjo pschecžiwjesche. Krutosć a dobro, hroženja a lubjenja běchu podarmo. Nan póstka joho na daloke pucžowanjo, zo by přchi tym joho horlivosć woliwňyła. Ale zasť podarmo, Bóh pať pschewiny nanowu wolu. Junu mjenujch póstka nan služownika, zo by hladať, ščo syn Alois cžini. Durje běchu zawřjene a pschěz klucžowu džěřku widžesche služownik młodženca psched božej martru klecžecž a swoje cžělo schwiťacž. A slyzam hnyty powjedasche to swojomu knjezej. Šhorty nan dasche so tam donjesć a widžesche sam, tak syn so samoho trjeduje. Na to klapasche so do duri a dasche je wotewricž. Stwa běsche z krewju a ze slyzami pokrepjena. Nětko njezapowje nan synej wjach domolnosć a piťasche sam swojomu wujej Scipionej z Gonzaga, zo by tón generalej jesuitskoho rjada, Klaudiej Aquawivej Aloisia posćicžil. Klaudij wotmłowi bóržy a pschipořaza Aloisiej we Romje pschihotny dom. Nětko wotrjekny so Alois wschoho časnoho, wotstupi wótcowske herbštwo młodšchomu bratrej Rudolfej a zastupi we zhymje 1585 do jesuitskoho rjada.

We pschihotowanju (Moriziat) hižom wopokaza so hafo pschiklad wschitkich póccžiwosćow a dobrých pocžinkow. Křóschtyřske postajenja džeržesche z najdospołnišchej swěrnoscžju a mějesche tež najmjenschu, najsnadnišchu kazyju za swjatu. Wosebite zacpěcžo swěta, njewuhasuite hidženjo sebje samoho a hluboka ponižnosć běsche zaklad joho žiwjenja. Cžłowjecžje křwalby nježadāsche, ale

zaczerwjeni so zrudnih, hdyž joho sčto fhwalesche. Sam wón kóždoho čješčesche. Za blidom wuzwoli sebi najnižsche město. Hdyž powjescz wo nanowej smjerczi zhoni, běsche jomu wulki tróšcht, zo je so pobožnje a po fšchesčanskim waschnju ze swěta minhl. Wschědnje pschibjerasche joho luboscž f Bohu a běsche so bojecž, zo joho czěło pschez wobstajne modlenjo a posčzenjo pomału zahinje. Tohodla bu jomu poručžene, zo by swoje myšle mot bójškich wěcow bóle motwobrocžil; ale podarmo so za tym prócowasche. Tač minhschtej so jomu dwě lěcže lěcže pschihota. Jomu běschtej to wjesolej, zbóžnej lěcže.

Po najlěpschim pschihotowanju wotpołožil we lěcže 1587 swjatocznuje tsoji slub fhudoby, czistoscže a poslušnosče. Dwač mēšacaj pozdžišcho dósta wón tonsuru a po krótkich pschestawkach schtyri nižsche swjecžizny. *)

Po dóstacžu nižschich swjecžiznow mēšesche Alois swoje cziche klóschtyrste wobydlenjo wopuszczicž a do swěta stupicž. Bórz bu do Kastelliona powołan, zo by bratra Rudolfa z wóiwodu Mantuanskim wujednal, mjez kotrymajž běsche zwada wudhyrka. Do Milana (Mailand) so wrócžiwšči, zhoni pschez bože wozjewjenje džej swojeje smjercže. Nětko so czim bóle czasnych wěcow zdalo-
wasche. We žymje 1590 bu zasch do Roma powołan a wuzwoli sebi tam wuzku czěmnu swicžku f wobydlenju. Wschitke joho myšle so na to zložowachu, zo skoro f swojomu knjezej pódže. Hdyž we lěcže 1591 we Romje natykniwa fhoroscž a knježesche, wuznamjenjesche so Alois pschez skutki miłosče a fšchesčanssteje luboscže. Wón napominasche fhoroch f scžerpnosčzi, f podacžu do božeje wole, služesche jim a starasche so za nich z wulkej luboscžu. We žiawnej hojerni dosta we mērcu tohosamoho lěta sam fhoroscž. Zola joho žadosž za Žězusom niebu hiščeje dopjelnjena. Wón wotfhorje a potracžowasche w swojim kruthym potucženju. Joho moch džej wote dnja wotebjerachu a lěčario njepřejachu jomu bliženjo smjercže. To běsche jomu wjesola powjescž.

Z wulkej nutrnoscžu dosta swjate sakramenty a banž Hryhor XIV.

*) Prip. Pschi zastupjenju do duchowništwa wotšilja biskop nitobžencej něšcto wšesow, woblecže joho bělu draštu a pda jomu zaswěcženu swěčžku. Wotšhijenjo wšesow (tonsura) napomina f wotrjeknjenju wschoho czasneho, běla drašta pokazuje, na njewinmate žimjenje a zaswěcžena swěčžka žada dobre skutki. Na to scžěhuja 4 nižsche swjecžizny, z kotrymž so na cyrkwinške služby staršich czasow pokazuje, hdyž dnybjesche kóždy cyrkwinški služownik wosebitu swjecžiznu mēč. Teke swjecžizny su: ostiariat (služba wrótnika, fiž mēšesche cyrkwine durje zamfacz a wotamfacz a wěriwych f Božim službam zhromadžecž); lektorat (služba czitarja, kotryž mēšesche ludej džele swjatoho pišma czitacz); exorcistat (služba tych, fiž žte duchi wnhonjachu); akolythat (služba tych, ktsiž f božim službam swěčžli zaswěcžachu, wino, wodu a kadžidło f wotkarjej pschinoschowachu).

Na to scžěhuja 3 wyššiche swjecžizny: subdiaconat (služba tych, ktsiž mējachu wschitko f božim službam trěbne wobstaracz, fheluch, talerf a woblatko na wotkar njescž, epistlu czitacz a biskopej pschi božej mšchi služicž); diaconat (služba tych, ktsiž mējachu cyrkwinšku jakmožnu wobstaracz, předomacz, fšchczicž, swjate woprawjenje wudželecž, na božej mšchi sczenjo czitacz); presbyterat (služba mējchnikow, ktsiž hačo pomocnikowe biskopow wopor božeje mšče woprnjeja a swjat sakramenty wudželeja).

knje pač piaczi to wo swjatojanŕim swjedzenju, dofelž swj. Jan džě stutkowasche we Prahy; tu wón wučěsche, přědowasche, spówjebasche tu bu wón jaty a morjeny. Tysach ludži zeńdu so tohodla tež k tutomu swjedzenju do Brahi, ze wschěch kóncom Čěšćeje a Morawy we swojich wschelakorych narodnych dra-
stach. Wosobnje pač bě Praha lětsa z ludom pschepjeljena, kaž přjedawsche lěta ženje, dofelž swjedžen runje na druhi džen swjatkow padže, a so wsche toho hšcěje wulki čěski spěwarŕi swjedžen wotby, na kotryž bě sa na 1500 spěwarjom z Čěšćeje, Morawy a z Wina zescho. Tež nasch serbski Ľumir, spěwarŕske towarŕstwo w Budyschinje, bě pola tutoho narodnoho swjedženja zastupjeny. Na železnich pschiwjezechu po licženju wokolo 20000 ludži; a pschilicžish hšcěje tón lud, kiž bě z processionami z blizkoscje a dalokoscje sem pschicžahny, móže sebi kóždy mhslicž, zo dšrbjesche so Praha z ludžimi rojicž, wosebnje na wopomnjecža hódnych městach. Na kamjeńtnym moscje je wokolo swjecžatka swj. Jana rjany woltarŕ natwarjeny, ze wschelakimi rózemi a kwětkami rjenje wuphscheny, a z lampami a ze wschelakobarbithy swěcami krasnje rozswětleny. Na wschěch torheschczach, hžjež so swjecžo swjatoho Jana namaka, su podobne woltarŕki wudebjene. Wjecžor we 7. hodzinje je pola tutych woltarŕkow nhschpor z božim požohnowanjom, započatŕ a kónce wozjewi so z piečerym tselenjom z kanonom. Najkrasniŕi a najdřěžŕi pomnik swj. Jana je jeho kaschcz, na kotrymž wón sam steji we čžkowjeskei wulkosczi, hewaŕ hšcěje wschelako wudebjeny, wscho z lutoho slěbra, waži 30 centnari a piaczi pschěz 25000 starych čěskich dwachtnikow. Tutón pomnik namaka so we metropolŕskej chřkwi na Hradŕchinje, jeno schkoda, zo runje na wubjernym blaku njestoji. Z wobeju bokow kaschcža staj woltarŕej, a na jenym wustaja so a dawa so k wokoŕchowanju na najwjetschich swjatyh dnach swjatoho Janowh jazbŕ, kiž je Bóh džiwne nětko skoro pschěz 500 lěť zdžeržat. Z chŕla pokazuja so we tutych dnach wschitke wopomnjecža hódne městnosce, kaž s. Janowe jastwo, čžmowa a wuzka džěra, swj. Jurjowa chřkej, jena z najpřěniŕichich tschescžanskich chřkowjom we Čěšćej, hewaŕ pschecy zanknjena, a druge města. — Swjatocžnicžku wjecžor, džen psched swj. Janom po wotbitym nhschporje wotpali so rjany wohnjostroj (Feuerwert) na tselskej kupje, kiž so kóždy frócž wosobnje lubej z kaja jara spodobu, kaž móže to kóždy z jich spodžiwanja počnyh hšow spóžnacž. Lětsa pač dawasche tež wěscje krasny napohlad na wobomaj bokomaj kupy; mjenujch čžumpaŕsche so traž pschěz polŕsta čžokmikow, z faklemi wobswjecženych, na nich wjele ŕtow čěskich spěwari, kiž wschelake ŕkowjanŕske hšow mójnje flincžecž dachu, na kamjeńtnym a rjecžaznym moscje tejsko ludu, kaž mějěsche tam jeno rum, na wobomaj ŕtronomaj Moldaw so wscho rějěsche a ŕjedža na moldawŕskej kupje wotpali so wohnjostroj, z tym so swjedžen wotewri. Nazajtra dopoŕdnja maja so we wschěch chřkwjach swjatocžne bože ŕlužby, wosobnje we domje, hako hšownej chřkwi chleje Čěšćeje. Po ŕkónčěnym čěskim a němŕkim přědowanju we 11. hodzinje jědže archbiskop ze swojoho hrodu do chřkwe; wóz, we kotrymž sedži, je hižom na 500 lěť starý, přěni pražŕski archbiskop je so hižom we nim wozbŕ, trjeba so nětko jeno tŕi frócž za lěto; 6 wuhlocžornych je do njěhe zapŕschěnjene; 12ŕlužownich rjenje zdřascženi du přjedy woža, z wobeju

bošow czišczi so lud, wosobnje z kraja, zo by swojoho duschow pastyrja wobladał. Pšchi chrkwinških wrotach wocžafuja joho kanoniško me chrkwinškej draščje z drugej assistencu, a pšchemodžeja joho k wulkomu woltarjej, hódžež ma archbiskop božu mschu, kotraž traž poľdra hódžiny traje; chrkej je me wschěch měštnoscach pšchepjeljena, zo ani jabłuko k zemi padnucž njemóže, runje kaž popoľdnju w na nyschporje. — Tež pšched chrkwju, na wschěch hasach mašeje strony knježi wschubžom sprócniwe žiwjenje; processiony steja me wschelafich cžróbach woľolo fantora, kiž jim wschělate fhěrlusche pšchedspěwuje, kotrež lud potom po nim spēwa; — Chle rhyki budow su tu natwarjene, me kotrychž móže jedyn wschě móžne wěch dóstacž, wschělate swjecžatka, modlerške knižki, rjane powjedancžka wschělafore hraiki, cuze wosobnje italske plody a t. d., haj same fuchnje tu nepobrachuja, me kotrychž móže so kóždy hlódný bruch nasycicž. — Pšchizpomnicž hischče dyrbju, zo běchu lěisa tež 7 Serbja z Wotrowskeje woľotnosče k swjatojanskomu swjedženju do Prahi pšchijěli, tež druge tola su husto Serbja Prahu wopytowali, a wěščje so žadyn kať njeje, doľež Praha je wopytanja hódna za kóždoho, wosobnje pať za Serba, kotrohož duschow pastyrjo tudy shtudowachu.

Luséanski.

Swjedžen Božoho Čjěla.

Halke me njedawno zańdženych dnjach swjecžachmy tutón rjany swjaty džen. Hako jedyn z najwyschschich swjatyh dnjom z oktawu (z tydženjom) pada a swjeczi so tutón džen kóžde lěto shtwórtk po njedželi najswjeczišcheje Trojich a je zawjedžený k wopomnjecžu postajenja najswjeczišchoho sakramenta woltarja. Kaž je znate, dyrbjať so tutón swjaty džen po prawym zeleny shtwórtk me martrowym tydženju swjecicž, doľež je spomnjený džen nutsťajenjo najswjeczišchoho sakramenta pšchez Božoho Čyna so staťo; doľež pať so swjedžen tutoho dnja me martrowym tydženju pšchisťuschnje wotdžeržecž njehodži, dla zrudnoho chrkwinškoho rozpomnjecža cžerpjenja Khrystusowoho, dha je nascha swjata chrkej pšchisťuschnje wotdžerženjo tohole swjatoho dnja hacž po njedželi najswj. Trojich wotštorcžila, tať zo swjaty džen sam nie jenož do najrjenschoho lětnoho čžasa pada, ale tež bjez zadžěwka cum oktawa t. j. ze swjecženjom wosmich dnjom wotdžeržany byčž móže. Najwažnišchi džel swjatocžnosče, pšchi kotrež so najrjensche a najdróžsche, shtož mamy, k čžesczi Žězušowej naľožuje, je tón procession, kiž so po skóncženych božich sťužbach ze woľokonoschenjom najswjeczišchoho sakramenta pod hoľym njebjom k shtyrjom woltarjam wotdžeržuje. — Najswjeczišchi sakrament njeje měšchnik žwonka chrkwje pšchez drohi a hona wšow, zo by tať rjec wschitko stworjene spóžnaťo, fhwalitko a wuzběhnyťo džiwy lubosče, nam me thmle sakramencže wopokazane. Procession kaž zawjedženjo swjatoho dnja samoho nasta srjedž 13. lěťstotka a bě, kaž Bolland me swojich pišmach žiwjenja swjatyh (5. hapył) powjeda, flóšchtyřsa knježna Juliana me měščje Lüttichu w nětcžišchej Belgiskej wina jeju zawjedženja. Spomnjena knježna

mějesche mjenujch wjach frócž jene widženjo, kotrež wona njerozemjesche. Widžesche mjenujch we nim měšac we najpošnišchim swětłe, na jenym bohu tohosamoho pať, zo bě začěmnjeny, haj zdasche so jej, hačo by tam nětaje rozkwětanjo mět, ščož jón njemało wohibžesche. Teke widženjo ju ženje njewopusčdzi; wona modlesche a posčesche so a prosčesche Boha, zo by mot njeje styšniwe myšle wotewzać, ale dołho podarmo. Skóncžnje žiewi jej Bóh sam wuznam toho widženja, hdyž bě dołho došč za tule hnadu prošła a někotrych bohamučženych mužow so za radu praschala; bu jej mjenujch žiewjene, zo tón měšac katholicu cyrkej woznamjenja, te začěmnjace rozkwětanjo tohosamoho pať brachowanjo jenoho wosebitoho swjatocho dnja k čěscži najswjećišchoho sakramenta wołtarja, kotrež brachowanjo takřec swětło a blyščč cyrkwe začěmnja; sobu bu jej pať poručene, zo by wona pola předsťojerjow cyrkwe dla postajenja takcho swjatocho dnja swoje prošty zapołożila a tak parowanju we nastupanju žiwnoho čěscžowanja najswjećišchoho sakramenta wotpomhala. Dołho sej njewěrjesche swoje rozjewjenje někomu sobudželič, najmjenje cyrkwinškim předsťojerjam, hač bu skóncžnje po nimale 20 lětach we lěčje 1230 nutskownje nucžena, swoju potajnosč žewić. Wona wotewri swoju wutrobu archidiafonej Jakubej de Trohes we Rüttichu, potom provincialej dominikanarjow Hugo a hiščče někotrym druhim pschez pobožnosč kaž wučenosč so wuznamjenjach mužam. Ezile zaš powjedachu to, ščož žhonichu, Rüttichskomu biskopej Robertej, kiž po dołhim derje dokonjanym pschepyťanju tón nowy swjaty džen we swojej cyklej diócesy zawjedže (1246); došel pať tutón biskop tesame lěto hiščče wumrie, njemóžesche spomnjene lěto tón swjaty džen hiščče derje po jeho woli wobedženy byč, doňž Bóh sam pschez swoje wschohomócne potajne wjedženjo srěd wunamala, swjedžen tamnocho dnja (t. j. božoho čžěta) po chłym katholicim swěcže rozščěricž. Provincial Hugo, kotromuž bě Juliana swoje žewjenje sobudželič, bu mot bamža za kardinalbuchownoho a wotpóslanca katholickeje cyrkwe we Němskeje wuzwoleny, tamny archidiafon Jakub de Trohes pať, kotromuž kłóschtrska knježna Juliana swoje žewjenje mot Boha tež sobudželi, bu (zawěrnó žiawne bože dopusčženjo) z bamžom a nastupi pod mjenom Urban IV. stoť swjatocho Pětra. Tutón wuda hiščče we lěčž 1264*) bullu (rozkaz), pschez kotruž bu swjaty džen Božoho Čžěta we cyklej katholickeje cyrkwi postajeny; Hugo pať hačo bamžowy wotpóslanc we Němskeje mějesche wjesološč to, ščož wón předy tak zastupowasche, tón najprěnišči we wschitlich cyrkwjach. swojeje legacije swjedžen božoho čžěta zarjadowacž. Tež Alimant V. scžěhowar Urbana IV. porucži zaš na cyrkwinškeje zhromadžiznje we Bienne we l. 1311, zo by poručženjo jeho předownika křucže džeržane bylo a pschepołożi swjedžen na šchwórtk po najswjećiškej Trojich. Swjedžen Božoho Čžěta, kaž hižom prajach pozběhuje wosobnje po božich službach wotdžržowanym procession, — drohi nałož (Aufwand) a najnajtrenišche debjenstwo we cyrkwinškich draščach a cyrkwinškich wěcach płacži Žezusej Křystusej, kiž je po katholickej wěrje we tymle najswjećišchim sakra-

*) Potajkim bě lětsa 600 lětne wopominjećo toholepostajenja za cyklu cyrkej.

mencje pschitonny; na drugej stronie pať ma naša katolska cyrkej bjeze wscho-
ho dwěla tež wotpohlabanj, swojim wěrimym pschez tónle rócny swjedžen wulku
wucžbu (dogma) wot wo prawdžiteje pschitomosće Jezusa Chrystusa we
tymle swjatym sakramencie prawje t wutrobje položic a wschittich tch njewěri-
wych wohańbic, kotsiž woprawdžitu pschitomosć Chrystusowu we tymle sakra-
mencie přēja. Procession wjedže so t schtyriom woltariom, kotrež
su po móžnosći po schtyrojch boľach swěta natwarjene a pschi nich so spoczatki
schtyrojch swjatych sczenjow čitaja t woznamjenjenju: zo je Jezus Chrystus
wumožniť wschittich čłowjekow a zo jeho wucžba postajena je za wschitte
ludy a narody. Najrjenišchi procession na džen božoho čěta bě wěscje tamny,
kiž je we Triencie wotdžeržany był we čzasu powšchittownoho koncilija, pschetož
po wopisanju koncilijskich aktow (wot Bnt Angel. Massarella) běchu wpsche bam-
žowych legatow, kardinalow a wotpostancow wschelafich kžězorow a kralow pschi
nim 210 biskopow pschitonni wschitch we plubialach, infulach a z pastyrskimi
kijom w rucy, kardinal Moronus njesesche najswjeczjšichi sakrament pod baldachinow.

L.

Wobnowjenje kulowskeje farskeje cyrkwie.*)

Kulowska farska cyrkej bě hižom dlěšchi čas wobschěrnischoho wobnowjenja
prawje potrebna. Nutšowne bě wot procha, kura a staroby chle začornjene;
z wonka pať pokazachu so na wěži, tjšche a murjach schfody; wobschěrnische wob-
wobnowjenje bě tohodla nuzne, njedyrbjesche-li z wonka a znutřka wschitto t za-
hubjenju hieč. A tomu pschińdže, zo bě wulki wichor 27. augusta 1860 — tón-
samón, kiž bě tež w Lipsku tak surowe njehody pschihotowať, — wjetšchi džěl
cyrkwineje tšěchi wotkryť.

Najwažnišche a najprějšche praschenjo bě nětk: zwotkel dyrbja so pje-
nizež t wuporjedženju cyrkwie wzacž? Cyrkwinske a swětne kaznje pschedpisuja,
zo dyrbja, hdyž cyrkej samotne dasahace zamoženjo wobsedži, z tutoho twarne
wułožki pschizwolene byčž. Kulowska farska cyrkej pať njemějesche wjach hacž
něhdže 1900 tol. zamoženja, kotrež we swojej dani we zienocženstwje z druhimi
cyrkwiniskimi dohodami lědom dosaha, zdy cyrkwiniskich služownikow, wohnjowe
zawěscženjo a druge cyrkwiniske wudawki zapłacžicž. Nowe cyrkwiniske pschedmjety,
n. psch. duchowniske drašty, woltarijowe schaty, wolij za wěčnu swěcu, njemóžachu
so z cyrkwiniskoho zamoženja kupowacž; smilnosć dobrocziwych duchow z daloka
a z blizka dyrbjesche tudy z nuzy wupomhacž. A bohu džakowano! pschecy su
so tšchescženjo namakali, kiž bójskoho zbožnika we našej khudej farskej cyrkwi
zwoblekowachu. Wjez tutymu dobroczerjemi dyrbja na přěnim měscje mjenowane

*) Dolež ma tuta cyrkej hať sydło archybratstwa s. rózarija wožnosć za
wschitte serbske katolske wosady, a dolež su so wschelake jenostronske rozsudženja a
njelubozne wuprajenja tohodla štať: džakujemy so w mjenje našich čitarjow, zo
je t. spisacjel tule naležnosć tak derje rozestajat.

bhčž kłoschyrste knježny we Marinej Hwězdze a we Marinym Dole a njeboh kanonik kantor Gaschla, kiž bu we Kulowje rodženy.

Ze skaboho chřtwinstoho zamoženja njemóžachu potajkim wułożki za wuporjedženjo a wobnowjenjo farsteje chřtwje wzate bhčž. Wjele bóle pschindže pschi tajkich wobstejenjach pruski zakon wot 11. haprěla 1846 k nałożenju, po kotrymž maju pschi njedosaňanju chřtwinstoho zamoženja patron a chřtwinsta wosada twarne wułożki zapłacžić. Patron nascheje farsteje chřtwje je hnadna knjeni we Marinej Hwězdze; tuta a jeje duchowny radžicel a pomocnik, knjež propst, běschtaj z luboscze k Bohu a k chřtwinstej wosadze hnydom podwolnaj, zakonski pschinosch, t. j. tseczinu wschitkich wudawkow zapłacžić. Runje tak podwolna běsche tež wjesna wosada, kotraž z jědnacich wjetichich a mjenichich wšow wobsteji. Njepschizwolnosč pschecžimo twarjenju a zapłacženju nastawachich wudawkow namaka so wot města Kulowa, ale nic wot měschczanow, kotřiž běchu derje zmysleni kaž patrona a wjesna wosada, ale wot někotrych měschczanskich pschedschajerjow.

Pschede wschěm bu wurhčž zběhujena, zo wot duchownych pschedschajerjow woznamjenjene schłody we a na božim domje hiščcže dotal tajke njejsu, zo dyrbjale na kóžde waschnjo wuporjedžene bhčž. Tohodla woposła krajowske knježerstwo we Riegniku twarskoho mischtra do Kulowa, kotryž 30. julija 1861 wschě schłody na chřtwi, duchownskich a schulskich twarjenjach swěru pschehlada a napisa, schtož dyrbjalo na kóžde waschnjo wuporjedžene bhčž. Tež we nastupanju nutskomnoho farsteje chřtwje so won wupraji a napisa, zo so woltarje, klětki, khorj a piščcžele we tak zrudnym a hubjenym wobstejenju namakaja, zo dyrbjia chle njepschistojne a za boži dom njedostojne mjenowane bhčž.

(Skłncženjo pschichodnje.)

3 Kulich a Sakskeje.

3 Budyschina. Kaž styschiny, běsche pschi lětuschim processionje, kiž ze serbskich wosadow swjatki do Krupki džěsche, na 600 ludži.

3 Rěrósčic. W thych dnjach pschecžehnje k nam dotalny njebjelczanski kaplan k. Jan Nowak za druhoho kaplana. Njebjelczich budža nětko blěsch cžas bjež kaplana.

3 Kulowa. Tudy mamy tež towarstwo najswjećišchoho džěczatstwa Jězusowoho, kotrohož pschedshda je nasch k. kaplan Scholta. Wóndanjo běchu žhromadne Bože služby tohole towarstwa, pschi kotrychž běsche chła schula pschitomna; 21 džěči džěsche k Božomu blibu a k. kaplan mějesche rycž wosebje wo spomnjenym towarstwie. Tež wobdžěli so wjele wotroscženych a pschitomni naskladowachu 15 tolerjow.

3 Róžanta. Sobotu swjećěsche nasch k. wučer Hawschthn Hauffa swój 25-lětny zastojnski jubilej. Rano postrowichu joho wokolni wučerjo z kěr-
luschom a pschepodachu jomu po hnujacej rycži k. wučerja Nowaka rjanu cžasnik. Tež knjezaj duchownaj, schulsch wótcjo, schulste džěči, konsistorstwo w Budy-

schinje, kollatorske knjeistwo w klöschtrje poczesczichu joho z darami. Dopotnija podachu so wschitcy dzělberjerjo tohole swjedzenja do cyrkwy, hdzež f. administrator Benno dżakownu Božu mschu dżerżesche. Bóh żohnuj a spłnij f. Hauffu w dalischim wuczerstwje wschł lěta joho žiwjenja!

Z Dreždžan. Dotalny kapłan w Josefinskim wustawje f. konsistorialny radźiciel Józef Štěpánek (rodź. z Čech) je za druhoho dwórskoho kapłana w kralowskej cyrkwi pomjenowany. Na joho přjedawšce město pschindže duchowny z kölnskeje diöcesy. — Džen 9. meje wumrje tudy f. S. Tombo, jara częsczomny wuczer spomnjenoho wustawa.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Rašuska Schlezynska. W tutym dźele Wrótsławskeje diöcesy buchu w cyrkwach dary (wopory) hromadżene za wudowy a syroty wojałow, kiž su w Schleswigu panyli, po poručnosći biskopa, kiž je sam 1000 tolerjow f tomu barił. Tak bu 546 tol. nawdathcy.

Schleswig. Nafhwiłne knjezerstwo w tymle wójwodstwje, kiž je wot prusskich a rašskich wójstwow dobyte, je zakon wudało, po kotrymž je w měščanych mandželstwach starschimaj zawostajene, w kotrej wěrje chćetaj dźeczi woczahnyć. Njeje žane wobmjezowanjo lět atd., hdzež dyrbjał so kontrakt abo zjednanjo stacy. Tež smědža so nětko njeprotestantske wosady založecy, cyrkwy a schule twaric, w čimž bu předy jara zadžewane. Duž derje tola, kaž so zda, frej tak wjele katholicich wojałow tam njeje podarmo rozlata! — Lazarethy su hišće z lhotrymi pschepjelnjene.

Z Roma. Baniž ryczesche w konsistoriu psched 16 kardinalemi wažne słowa wo Pólskej: „Frej słabych a njewinowatych woła wo wjeczenjo (rachu) psched trónom Najwysichšchoho pschecziwo tym, kiž ju pscheliwaja. W naschich dnjach wi-
dzimy tež pscheliwacz njewinowatu frej w katholicim kraju, w njezbožownej Pólskej, hdzež je katholicke nabožnistwo tak krucze pschesczěhane. Njebudžich wo tym ryczał psched konsistoriom, boju pak so, hdy bych dlěje mjelczał, zo bych na so zwalił khostanjo z njebies, slubjene pschez profetow tym, kiž dopusćcža njeprawosće činić: Běda mi, zo sym mjelczał. Swědomjo mje nuczi, zo bych swój hłós pozběhnył pschecziwo tamnomu mócnomu knjezerjej, kotrohož kraj saha hač do najdalischoho sewjera (połnoch). Słyszće! Tónle mócný knjezer, kotryž sej zwěri so katholic mjenowacz, hačrunje je z wonka nascheje swjateje cyrkwy a kotryž zapemnja na sud Boha wobkedžbowacoho wschitke złe skutki — tónle knjezer pschesczěha z dźiwjej surowosću krutosću pólski narod a je bjezbož-
ne dźěko spoczał, wuforjenic katholicke nabožnistwo w Pólskej a z pschemocu tam zawjescz błudzerstwo. Duchowni tutoho katholiccho naroda su z mocu wutorhnjeni swojim stadlam, jeni zawjezeni do wuhnanstwa, družu wotsudženi f dźěku w sibir-
skich podkopych; zbožowni su hišće czi, kotřiž možachu częknyć, a czi błudža bjez wuczeka po cuzym kraju! Cyrkwy su wonjeczesczene, druge zawrjene dla njepschitomnosće duchownych. Skłencnje je sej tónle hordy (arrogantny) potentat

móc pschicpět, kotruž ani naměstnik Ahrhstusow njewužiwa: wutorhnywšchi z diöcesy, pošlawšchi do wuhnanstwa a nimale hižom lěto w jastwoje djeržo naschoho lubowanoho syna archbiskopa warschawskocho, je sej zwažil hišcže wotsadzić joho z joho zaštojnstwa, kotrež smy jomu spožčili. Tamajo tele skutki njemyšlu z tym zbudzić europstu revoluciu. Wěm derje rozeznawac bjez socialnej revoluciu a zakoniskimi prawami naroda, kotrž wojuje za njewotwisnosć a swoju wěru. Wuczišcējuo znamjo hańb na čolo pschesczěharjom katholickeje wěry čzinim jenož swjatu winowatosć swojoho swědomja; widžicže po tajkim, čohodla smy wam zdželic dyrbjał tamne zrudne powjesće z toho njebožownoho kraja — zo bychmy podwojili swoje modlitwy. Duž wozejemamy, zo japoschtolske požohnowanjо dawamy wschēm tym, kotřiž bychu so džensa za Pólsku modlili. Modlmy so wschitch za nju.“ — Tak je bamž ryczał, hacžrunje nic słowo wot słowa. Hdyž mjenujcy rusowski pošlanc wo tym zhoni, khwatasche k romskomu ministrej Antonelliej, zo by jomu wotpiš tuteje rycže bał; ale tón mēnjesche, zo je swjaty wótc ryczał, kaž je jomu duch kazał, a wotpiš sam nima. K spokojenju ruskocho pošlanca su so nětko jene romske nowiny wo něšto mjenje kručže pschecziwo ruskomu khěžorej wuprajile. — Swjaty wótc je tak daloko stromy, zo móžesche swjedžen Božoho Cžěla pschi processionje pschitomny byč. Haj wón dowola tež zas, zo móža wopytowarjo k njomu pschincž. — Wjele duchownych z Pólskeje je do Roma pschischło, zo bychu bamžej wažne wobskoržowanja na rusowske knježerstwo podali. Swjaty wótc jich skórzby wustyšchawšchi pschipołaza wobohim cžefancam kłoschtyr „Putnikow“ za město wucžeka. — We wjele cyrkwach bě mejsta pobožnosć jara wopytana. Tež njeje w Romje swójba, kotraž by tónle mējac w swojim domje njeswjecžila, hdyž kwětki a swěcy debja domjacy woltař.

Italiska. W Neapolskej je nětk hižom kaž w Pólskej tójschto biskopstwow bjez biskopa. Tak su w Romje hačo wuhnaczi živi archbiskopojo z Neapola, z Beneventa, ze Sorrente i Massa. Archbiskop z Amalfi je we wuhnanstwie zemrjel. Biskop z Avellino je w Turinje hačo wuhnaty, biskop ze Cessai Carinola w Genua, biskop z Castellamare w Marseille. Džemjecž biskopow njesmě na swoje města, ale dyrbja w Neapolu woštač. Kardinal archbiskop z Rapua je wumrjel.

Francowska. Dratorian (mnich) k. Karl Perraud je swoje předomowanjo wudał, kotrež je w Parizu djeržal 2. februara t. l., pod mjenom: La Pologne martyre (martrarska Pólska). Wukładuje, zo pschesczěhanjo kschescžanskoho ludu njemóže bheč bjez płodow a bjez skutkowanja na wošud cžłowjestwa.

Pólska. Hacžrunje je na bitwischczach bóle mērne, traje z pólskeje strony narodne zarjadowanjo a na knježerskej surowosć dale. Rusowske nowiny pišaja, zo je dotal 87,500 ludži do Sibirskeje a do znutskowneje Rusowskeje wuwjezenych. Wotsudžowanja k smjerczi čžitamny w kóždym nowinskim čžisle. — Wosebie je wupuscženjo Polakow a z tym tež katholicow w Litwje žiawnje wu-tyknjeny kónc knježerstwa. Tak tu njedawno w mēscze Wornie (z katholickej wo-kołnosczu) katholicki duchownski seminar a archbiskopski hród schismatiskomu ruskomu archierej (biskopej) daty a tamnišchi katholicki biskop žmudski (Samogitien) k. Woloncžewski tu do města Rowna pschesadženy! — Nětko

přichotuje so ruské kněžstvo na to, zo by wschitke kláštery w Polskej zběhnyto, takže je wschelake dobročijné wustawy hižom začalo.

3 Jeruzalema. Bjez mnohimi pučowarjemi, kiž běchu lětsa takže he-
wal ze wschěch krajow na martrowny tydźen do Jeruzalema přichipučowali, běše
tež abt Dr. Haneberg, professor z Mnichowa. Won mějeske srjebu 23. měrca
němske přebowanjo w cyrkwi Božoho roma. Wulki pjatt djerža tam duchowni
z Jeruzalema a z Palestiny přebowanja we 5 abo 6 rycžach. — Tudomny
mały, ale derje zřadowany hospic (hospic) johanitskeho řjaba bu w posledni-
šem času wosebje wopřytowaný; za džen płaczi so tam něhdže 1 toler za bydło,
jědž a posluženjo, bjezthmzo w druhich hospicach přez 3 tolerje žadaja a wsche
toho bašchisch (t. r. na pschepitt). Amerikanscy a jendzelscy pučowarjo, bjez nimi
wjele wosobnych knjenow, su tu we wulkej mnohosći. Rusowski hospic z won-
ta města z biskopskej cyrkwju, biskopskim hrobom, z domom za řhorch a druhimi
wjetschimi řhěžemi je hižom dotwarjený a z džela wobhdený. W nutškomnym
měscje je tež něšto nowych twarjenow nastało: wosobna synagoga, klášter so-
trow Sionstich, židowski hospic; nětko twari so nowy hrob řacjanskoho (romsko-
katholiskeho) patriarchi. Ale žiwjenje je tu řoždy džen dróžske, wosebje drohe
je bydlenjo, jědže atd. Řraj je tu řhwilu měrny; ale wschě řorka a mochy
ř zbožju wotewricž a ř nowomu žiwjenju řbudžicž, ř tomu njepřichodži so ani
moħamedanska wučžba ani turske kněžstvo.

3 Ameriki. 3 kupy Domingo piša biskop Poinier z Roseaua, zo je
zhromadžizna na dantskich řupach (antilach) wobzantnyła nabožnistu swobodu dacž
a řhostanja zběhnyčž z kotrymiž běchu dotal luteranowje pschescžehani, řotřiž do
katholiskeje cyrkwe pschestupichu. W lěcže 1863 wotpořoži tam pschi wschěch
zabjewřach 83 ludži katholicke wěřwuznacžo a 614 bu řschcženych. Duž je tam
řjana nadžija!

3 Tibeta (w Asii). Katholicke wěra so w řymle řraju rozřchěřja. Ze-
dny lamastki (pohanski) klášter ze 700 sobustawami je wschě řwoje pschibohi
řpalit a žada so w katholickej wučžbe rozwucžicž. Řa wschěch řtronach žadaja
řej katholickich řissionarow.

Naležnosće towarřstwa.

Do řekřadnich našeho towarřstwa su dale řwój řětny pschinoschř (poř tolerja)
řaptacžili: ř. wučer Mikkawřch řida z Řalbic, řubler Mikkawřch Řjetrusch z Řožanta,
řubler Řichat Řlanjot z Řěřtec, řchewřki Mikkawřch Řjarsch z Řowoslic, řubler Řandrij
Řěbrach z Řejna, řlamari řakub Řörnif z Řorklec, Řětr Řufasch z Řřasowa, Řadlena
Řawrifec z Řadworja, řublerjowa Řana Řalantowa z Řachłowa, řubler řan Řawřchřyn
Řucžman z Řozantec.

Řemřjetř sobustaw: *)

Mikkawřch Řucžman, řubler w Řufnich, wumřje 28. řapřyla řano, wot Božej
rucžki řajaty.

*) Řob řutej rubritu řecem wschillich řych ř wopominanju w řodlitwach
řorucžicž, řotřiž řako řobustaw našeho towarřstwa wumřu. Ředakcia.

Katholiski Posol Cerkwinski časopis,

wydawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Čís. 7.

Julij.

1864.

Swjaty Rhilian,

biskop a martrař. (8. julija.)

Swjaty Rhilian narodzi so we spoczatku sedmoho lětsotka ze zemjany sjeje swójby we Zrsej. Wón bu we klóštrje wótenoho kraja kublany. Zacyěwšchi wabjenja tohole swěta wuzwoli sebi tónle klóšthyr hačo najwěšćišće městno swojoho zboža. Pšchez stajne posćenjo, wachowanjo, modlenjo a wopominanjo bójskich wěcow bu jeho mjeno čěsečene a wón wot luda hačo swjaty šhwaleny. Měšchnisku swjećiznu doštawšchi wobzamkny wón zbožownu powjescz wo božim kralestwje tež tym ludam wozjewjecz, kotrež we směrkach pohanstwa a sečinje smjercze jedža. Žane wotradženja njezamožachu jeho kruth wotmysl sthablicz. Wón wopuschyzi starškej, swój klóšthyr a wóteny kraj a wza sebi za pomocnikow měšchnika Kulmana (Kolomana) a diakona Totnana a pschindže pschez morjo do Francowskeje. Pšchepucžowawšchi tutón kraj wotendže do Němcow a pschindže hač k Würzburgrej we Frankach (nětcžiskej Bajerskej). Tudy nadenžže wón džiwi njewěriwy lud a běšče hotowy, swoju krej k zbožu tohole luda a k božej čěsečzi woprowacz.

Přjedy hač by tutomu ludej přědowacz započal, chcyšče wótea wschitkich wěriwych wo dowolnoscz a požohnowanjo k tutomu japoschtoliskomu skutkej prosyčz. Tohodla pucžowasche we lěčje 686 do Roma a wozjewi swjatomu wótecej Rononej swoju žadoscz. Bamyž dasche jomu dowolnoscz a požohnowanjo k čěžtomu skutkej a wuswjeczi jeho za biskopa. Rhilian wróczi so do Frankow a dowuknywšchi rycz tutoho luda započza přědowanjo we božim mjenje. Bože žohnowanjo pomhasche jomu pohanske wutrobny hnucz a wón wobroczi wjele pohanow wokolo Würzburga k Žězusowej wěrje. Tež Gosberta, wójwodu toho luda wón wuschyzi. Tónle wójwoda běšče drje we wěrje rozwučeny a kšcže-

ny, ale džěšče tola wěčžnomu nježbožu do rukow. Wón běšče mjenujcy Gejlanu, žonu swojoho zemrjetoho bratra za mandželsku wzał. Zaposchtolsti předarjomu pschecželnje ale frucze dopowjeda, zo fchescžanski zakon tajke mandželstwo njedowola. Gosbert slubi, zo tule žonstu zdali; wón prajěšče: „Hdyž sym z luboscje k wschohomócnomu Bohu wschitto wopuschcził, schtož běšče mojej wutrobje lube a drohe: dha chcu z tej samej luboscju tež swoju mandželsku wopuschcžić, hdyž ju mēcž njedyrbju. Mi njeje nicžo lubšče, dhyžli boža luboscž“.

Za to zložil Gejlana swój hněw na Rhiliana a wobzamkny jeho skónco-
macž. Wójwoda Gosbert běšče do wójny woteschol. W tym ča su chcyšče wona swój bježbóžny skutk dofonjecž. Naja sebi nětotrych pohanjšich mužow, zo bychu Rhiliana a jeho towaršchow w noch sřadžu morili.

Bóh wozjewi swojomu služownikej bližacu so smjercž a Rhilian zawoła zdobom svojich towaršchow a rjekny: „Pschihotujmy so na Rnejowch pschithad; pschetož wón jo hižon psched durjemi.“ Wschitcy so modlachu a čaľachu žaboscžiwje na martrarštu smjercž. W poľnocy walichu so najeczi zabijerjo do jeho wobhďlenja a zalkochu jeho a Kulmana a Totnana. To sta so we lěcže 689.

A potajenju swojoho žadławoho skutka dasche Gejlana czěla zabitych služownikow božich do jamy zmjetač. Ale Bóh jeje skutk wozjewi. Jedyn z mordariow zhubi stromy rozom, běhašče po měscze a woľasche žalosčich: „O Rhiliano, o Rhiliano! tak surowje mje pschescžěhašch: widžu wysche swojeje hłowy mjecž, cžermjeny wot twojeje krewje!“ Wón we zadwěľowanju wumrje. Druhi mordar zalkó so samoho z mjecžom. Tež na Gejlanu pschiňože wrótnoscž a wona woľasche: „Běda mi twoje dla, Rhiliano! surowje so mi placzi, schtož sym na tebi cžiniła.“ A jeje smjercž běšče zrudna.

Cžěla tutych krewjeswěďkow buchu pschěz bože wjedženjo namafane a we wošmym lěťstotku wot biskopa Burkarda do hłowneje cyrkwy we Würzburgu khowane. Swjaty Rhilian a jeho towaršchojo cžescžuja so haľo swjeczi martrarjo.
H. D.

Wobnowjenjo kulowskeje farškeje cyrkwy.

(Skónčženjo.)

Na zakladže tajkoho wopschisahanoho wuprajenja twaršľoho mišchtra oruczi něľľ kralowske knježerstwo we Liegnizu, zo dyrbja so haľo nužne postajene twarby na cyrkwinškich twarjenjach hnydom wuwjesčž. Hižoni předy paľ běšče tesamo knježerstwo pschikazaľo, zo dyrbja so wot města Kulowa schthrio a wot jědnacžich zafarowaných wsow jědnacžo twaršch wobjerfownich wuzwolicž. Na přěďtu tutych pjatnacžoch twarškich wobjerfownikow stejěšče naměstniľ hnadneje knjenje we Marinej Swěžďže, knjež wyschšchi hajniľ Heidrich we Nowej Wsh.

Tak zdachu drje so wschitke zadžewki pschewinjene, łotrež wuporjedženju cyrkwy napschecžo stejachu, tola paľ hišcžje woprawďje doľho tak dalšo njebě.

Wot mješczanskeje stronu bu mjenujch nětk naczišnjenc, zo dhrbja wudawki f postajenym twarbam jenož z chřwinskoho zamoženja zapłacžene bncž, dokelž je pjecža kulowska chřeje jara bohata. — Duchowna wyschnoscž we Wrótsławje dhrbjesche potajim wobsedženstwo kulowskeje chřwje pschepytacž a wuda so, zo, kaž hižom horjeka prajachmy, z chła 1900 tol. zamoži. Wot tutych pjenjež bšche pať hižom 100 tol. we skóžbje zežrane, kotruž běchu mješczanosta a dwaj mješczanaj pschecžiwu hnadnej knjeni we Marinej Swězbje hafo patronch, a pschecžiwu chřwinskomu collegiju zapocželi a kotruž cži tsjo skóžbnich po dwěmaj dolhimaj jětomaj na tsječim a poslednim mješcže, pschi wyschschim tribunalu we Barlinje pschěhrachu. Wot chřwinskoho zamoženja w ostachu potajim 1800 tol., a na próstwy chřwinskoho pschedstejerja pschizwoli duchowna wyschnoscž we Wrótsławje, zo směbža wot tamnych 1800 tol. hischcže 363 tol. f chřwinskim wuporjedženjam wzate bncž, tať zo nětk chle zamoženjo kulowskeje chřwje z něščto wjach dychli 1400 tol. wobsteji. Rať budže so nětk lutowacž a tež prosycž dhrbjecž f zapłacženju njemałych lětnych chřwinskich wudawkow!

Džen 10. haprbla 1863 wuzwolichu pjatnacžo twarscy wubierkowonich wužschi wubjerť, wobstejach z wyschschoho hajnifa Heidricha, blibarskoho miščtra Hejdana a wyschschoho schołth Bicka, kotsiž dhrbjachu pod sobustutkowanja fararja twarjenjo a wuporjedženjo wumjesčž.

Mjez tym ležesche pať nowy czežki łamien na pucžu, kotruž dhrbjachu kulowsch mješczzenjo wotstronicž. Praschesche so mjenujch wo pjenježny pschinost mšta Kulowa. Mješczzenjo žadachu, zo dhrbi jich dychl kaž dotal pschech z mješczanskeje kassy zapłacženy bncž; wot drugeje stronu pať bu prajene: mješczanska kassa je jenož za mješczanske a nic za chřwinske potrebnoscže; tež staj we mješcže dwaj protestantskej mješczanaj, kotrajž hižom zakonšch f katholicim chřwinskim twarjenjam nicžo pschinoschowacž njetriebatej; katholic mješczzenjo dhrbja potajim wschitke wudawki f wuporjedženju a f wobnowjenju chřwinskich twarjenjow ze samotneje mójchy zapłacžicž. Pschecžiwu tomu bu naczišnjene: tutaj trjebataj faršku chřeje f tschcženjam swojich dychcži a f pohriebam, kaž to chřwinske knihi dopokazuja, staj potajim tež pschecz zakon f pschinoschowanju wudawkow dychžanaj. Mjedhrbjajoj-li pať tola woprampže f tomu winojtaj bncž, dha dhrbjat so jimaj jej snadny pschinost z mješczanskeje kassy wupłacžicž. — Dokthoho a z wulkej njeluboscžu wjedženoho wojowanja njebež adny łonc, donž kralowske knježerstwo we Diegniku 2. mērcu 1863 njewupraji, zo dhrbja so wudawki pschi chřwinskich twarjenjach wot katholicich wobhdlerjow mšta Kulowa a nic z mješczanskeje kassy zapłacžicž.

Pschecžiwu tajkomu postajenju kralowskoho knježerstwa wobczechowachu so mješczzenjo pola ministerstwa we Barlinje a f wulkomu zbožu tež dobhchu! Dokelž ministerstwo — zastupjene pschecz stawnoho katholicoho radžicžela Brüggemanna — wupraji pschech dychžane prawo, na kotrež so mješczzenjo powołachu, za płacžiwu a porucži mješczanskej kassy zapłacženjo vschecz twarjenjo nastatych wudawkow. Tute postajenjo ministerstwa płacži za wschě cžash, a possicža kulowskim mješczanam wulke dobytki. Mješczzenjo su z wjetšcha kchudži, ale mješczanska

kassa je zamožita; dofelž wobsedzi lěs, pola, łuki, haty a 5000 tol. hotowych pienjěz. Hdyž měšcžanska kassa wjac njedosała, potom haće su měšcženjo k pschinoscham ze samotneje móschny winowaczi.

Alle pscheničnišcžo chrŕwje njebě hišcže pschecy dospołnje wučiscžene; we kucžiku stejescy hišcže palaca kopschima. Kaž horjeka spomnjene, bě kralowski twarski mištr wobstejenjo wołtarjom, flětki a druhich k božim službam postajenych pschedmjetow za jara zrudne a hubjene wuprajit. Twarscy wobjerfownich chychu wobnowjenjo tutych swjatyh wěcom pschecy runo-
mērne powšitkowne wobdželenjo na wudawkach wumjesč, ale wot hižom znateje strony bu so tomu spjecžowane a napschecžo dzeržane, zo tajke pschedmjety k
nužnym twarbam njepschisłusheja. *)

Wobjerfownich žadach nět k namjet fararja, zo by so k najmjeńšomu chrŕwinski pschinosch wot 363 tol. na wobnowjenjo wołtarjom, flětki, dupy atd. nałožił. Tež to njebu pschizwolene. Njewošta tohodla ničžo wšyche, hač za wobnowjenjo k božim službam pschisłusachych pschedmjetow dobrowólne dary hromadžicž.

Z flětki bu nět k wosadu we jerskej a němkej rycži próstwa šajena, bójskomu wumóžnikej wopor pschinjesč a jeho wobhdlenjo wudebicž po wupra-
jenju psalmista: Lubuju, knježe, pchcu twojeho domu, a město wobhdlenja twojeje krasnošče. (Psalm 25,8). A tuta próstwa z měschniškoho horta njewošta nje-
wusłusheja: wšytech pschindžechu — z wumzacžom jenož někotrych — a polo-
žichu swój wopor k nohomaj njebieskoho zbožnika. Tak woprowashe n. psch.
wuměnkar z Hósta 50 tol., wudowa z Kulowa 25 tol., wosadna kasa we Sul-
schecach 20 tol. atd. Z chła je so pschecy dobrowólne dary nahromadžiło 440 tol.
12 nsl. 6 np., mjenujch z města Kulowa, wot hnadneje knjenje we Marinej
Hwězdze a wot zwonfownych dobročerjom 251 tol. 12 nsl. 6 np., ze zasarowa-
nych wšow pak 189 tol. Na wobnowjenjo wulskoho wołtarja a šchtrjoch pobocznych
wołtarjom, tabernakla, dupy a wulskoho napschecžo flětki wšacoho kchiza běchu
pak trěbne 505 tol. Wobrachuja hišcže potajim 65 a pschilicžich k tomu
flětku ze 100 tol., žyla 165 tol. Nět běche drje hižom we zańdženym lěcže
kulowski měšcžanska rada 100 tol. hačo dobrowólny dar z měšcžanskoho zamo-
ženja slubila, ale njejsim hišcže hač do džensniškoho dnja tutón pienjěz wu-
placženy dostali, dofelž běšce so jedyn tajkomu pschizwolenju spjecžował. Tu-
tón wozjewjeshe mjenujch kralowski knježerstwu, zo nužnošč nuskownoho
wobnowjenja farskeje chrŕwje ze strony wosady pschispóznať njeje, a zo měšc-
žanska kassa mało, chrŕwinska pak jara wjele zamoži. Tute wuprajenja buchu
drje hačo njewěrne wotfrYTE, ale tamón slubženy dar hišcže pschecy njepschind-
že. Wjele bóle kralowski knježerstwo perucži, zo dhrbi so, priedy hač so we
nastupanju tamnych žadanych 100 tol. něšto postaji, w chłej farskej wosadže

*) Spodžimny Judajch, kiž móžeshe tole prajicž, zo wołtarje, flětka, pscheczele
a druge k Božim službam postajene wěcy k nužnym twarbam njesłusheja!

domja ce sftabowanjo wotbjeržecj, zo traž bħchu so pſchez nje tamne 165tol. nahromadſke.

Pſchi wobnowjenju woſtarjow we naſchej farſkej chrſtwi je ſebi knjez ſchuſſi direktor Uedſbor wulke zaſluſbħ nadobħł. Ženoſ Boħa dla je wħn wobrazħ woſtarjow mucſiſcſił - a je nam zaſħ we jich prħnjotnej rjanofcſi pſched wocſi ſtajił najwjetschi dſel žnamjenjow ſwjatħħ poſłocſał a ſ rjanħmi barbami wudebił. Nħť haſle pſchiĩdſe na ſwħťko, tajke woprawdſite krasnoſcſe we naſchej farſkej chrſtwi mamħ. Wulki woſtař we lħcſe 1724 poſtajenħ wot fararja Lu- faſcha Sawrjenca Žochomeca we Schlezħnſkej (ſ Nħmcow rodſenohoh), natwa- jerja ſulſchowſkeje kħapakki a hħſcſžanſkoho kamjenťnoho moſta, kiſ je zamħrno krasne miſchťħrſke dſħlo. Runje tał rjane ſu ſchťħri pobocſne woſtarje. Najkrafniſche wobrazħ ſu: macſ boſa, ſwjatomu Dominikej a ſwjatej Scholaſtič rħſowch (rħ- ſarije) wudſħlejo (pſched 200 lħťami we Romje dſħłane a wjach hacſ thſac toler winojte), ſwj. Jan, kiſ ſbħſniſa we rħch Jordanje kſchcſiie (na driewo we ſta- ronħmſtim waſchnju moſowane); ſwj. Benno, kiſ Serbam ſwj. ſcſenjo prħduje. Dobrocſer ſ Wojerjec je nam dwħ'nowej darił: cſħrpjacohoh ſbħſniſa a macſ boſu.

Dofelſ farſka chrſkej za woſadu, kiſ wjach dħſłi 4000 duſchow ličſi, wulka doſcſ njeje, dħa bu we bliſkoſcſi wulkohoh woſtaria nowħ chor pſchitwarjenħ. Wułoſenja ſcſiničħu 242 tol., kotreſ bučħu ſe rozpſchedanħch chrſtwiſſich mħſťow, pſchez to nadobħťħch, zapłacſene.

Ŧowſchitkowne twarne wudawſki žanđſenohoh lħťa potajłim wunoſcha:

- a) 875 tol. 7 nſl. — np. wothnadneje knjenje we Marinej Ħwħſdſe, wot mħſťa Kulowa, a wot zaſarowanħch wſow (po tſecſiſnje 291 tol. 22 nſl. 4 np.);
- b) 363 tol. 10 nſl. — np. ſ chrſtwiſſkoho žamoſenja;
- c) 440 tol. 12 nſl. 6 np. pſchez dobrowħłne namdanjo nahromadſene;
- d) 242 tol. 19 nſl. 9 np. za nowħ chor.

Do Ħromadħ: 1921 tol. 19 nſl. 3 np.

Woſna farſkeje chrſtwje ſu ſtare, ſlepe a ſ dſħla rozbite. Twarſch wubjerfownich bħchu toħodla wobzamkħnħi, zo dħrbja teſame nowe bħcſ, zo bħ ſwħťkoſcſ, nic pał proch a deſchcſ do boſohoh domu pſchiſchoł. Pſchecſiwo tajkomu wobzamkħnenju bħſche drje zaſħ jedħn žarħcſowal, ale kralowſke knjeſerſťwo we Uiegnihu da tuto pſchez twarſkoho miſchťra pſchepħťacſ a porucſi potom, zo dħrbi nowa ſchłħńca do woſnow začħħnjena bħcſ.

Ħdħſ budſa woſna nowe a ſwħťke a kłťka wobnowjena a poſłocſena, a bħdħſ žmħjemħ potom po lħťach na mħſcſe ſťarħch žapadnjenħch a wot cſħrwjow pſcheſranħch piſchcſelow nowe, kotrħchſ žħnki mħcnje pſchez wħſoſi wħelb ſo roſnoſchuju a kłincſa, potom budſe naſche farſka chrſkej jedna ſ najkrafniſchich ſerbſkoho kraja a ſe wſchim prawom mjenowana debjena njewjeſťa bħiſkoho ſbħſniſa. Pſcheproſchujemħ toħodla wſchħch Serbow a wſchħ Serbowki, woſobnje pał bratrow a ſotrħ arcbratſťwa ſwjatohoh rħſarija, naſchu chrſkej we Kulowje wopħťacſ a na ſwjatħm mħſcſe ſ prawej wutrobnej poboſnoſcſu ſo modličſ. Ħdħſ potom ſ boſohoh domu wuſťupja, wuħładaja njedalohoh duri wopornħ kſchcſił,

wšče kotrohož je tašlicžku z napismom „za boži dom.“ Tu njech so dopomnja na posledni tšjoch dobrých skutkow a njech jačmožnu wopruja kaž tamna wudowa we templu we Jeruzalemje. To budže Božu t čžesczi a jim t zbožnosći dušchow, tomu pač, kiž je we tutej naležnosći wjach hač pol centnarja papjery popisat, t tróšchtej. Ščtož pač chce, so dopomnjo na napominanje swjatoho japosčtoła, zo we dobroččinjenju wustacž njebrbim, džens hdbž to cžita abó cžitacž stššči, z dobrej wutrobu mišosčžiwoho samaritana, maš dar Božu woprowacž: tón njech jón hnydom pschepoda jednomu serbskomu knjezej duchownomu, kiž jón wěscje na prawe město do Kulowa pschipošcžele. A dža-
lne słowo: „zapłacž Bóh“ budže t njebiesam stupacž. F. Š.

3 Ružicu a Sakskeje.

3 Budyšina. We woběmaj pob našim hnabnym knjezom biskopom stejachmaj diöcesomaj bu druhu njeđzelu po swjatkach z klětki wozjemjene, zo je widžowny wjerch nascheje cyrkwe bamž Pius IX. swój džač za pětrowski pienježt, w lońšim lěcže sšadowany, 14. hapyła wšprajit a wšcittim, kiž su ze swojimi dobrowólnymi wopornymi darami swoju swěrnú pschihilnosčž žbromadnomu wótcej wopokazali, swoje japosčtołske požohnowanjo wudžěla.

3 Drežďan. Našch najdosťojnišči t. biskop, kiž je w tu tšwilu hačo budyški tachant na saksim sejmje (landtagu) staji njeđawno scžěhowacy namjet, kiž bu wot přenjeje komory pschijaty: Knježerstwo njech sudnikam pschipo-
rucži, zo njebychu ludži na powšcittownych swjatyh dnach jich cyrkwe na sudne město (w sudach a sudništwach) powołali. Za katolikow su to tele dny: s. Marije pschizjewjenja, Božoho Čžěla, ss. Pětra a Pawoła, s. Marije do njebies wzacžja, s. Marije naroda, wščěch Swjatyh a s. Marije podjecja. Nadžijamy so, zo nasche sakske knježerstwo wułažnju wo tšm w krótkim wuda, kotraž budže katol-
skim krajanam jara witana.

Cyrkwinske nowinki a powjescže.

Schleswig a Holstein. R wothladanju tšorych a ranjenych prusskich a ranjenych wojakow je nětko 130 mišosčžiwych sotrow a 10 mišosčžiwych bratrow ze wšchelakich rjadow a klóšctrow. Wjetšče lazaraty su w Kielu, Eternförde, Schleswigu, Flensburgu (ma nětko po dohycžu düppelskich nasypow najwjach ranje-
nych a tšorych) a w Rendsburgu. To jetřebne, hdbž je so 26. junija wojna zas spocžala.

Pruska. W ermlandskej diöcesy bu w poslednich 10 lětach 14 nowych farow zažoenych. W diöcesy Chełm (kiž je pólska a němška) je so w zańdženym lěcže 201 wosobow do katolskeje cyrkwe wróćilo. Podobne žwjeselace powje-
scže pschindžechu wot tam kóžde z poslednišich lět. (Tygodnik katolicki.)

3 Hamburga. Tudy bu na džen Bolosčžiwje Macžerje nowoza-
žoeny schpital swjatocžnje wotewřen. Jedyn katolski mēščcžan bě 1000 tolerjow t tomu kóncej woprowat; druge potriebne pienježy buchu nawdate z druhich stronow. Tak bari biskop z Osnabrúka (do kotrohož diöcesy tež Hamburg stššča), 2000 tolerjow. Słuzžby w nowym schpitalu wobstaraja mišosčžiwie sotry s. Karla Boromejskeho z Trieru.

Z Wina. Wob lěto je tam 15 młoscźiwych sotrow mumrjeło; wschitke běchu hačo horliwe dopielnjerki swojoho swjatoho a mužitnoho pomołanja znate.

Pólska. Zle pschescźěhanjo katholickeje cyrkwy stawa so w tu chwilu we Litwje (něhdy pólskej) wot rusowskoho knježerstwa. Wone zahanja klóschtry a bjerje zamoženjo rjadow, kotrež zbožownje pschi wothladanju khorych a za woczěbnjenje młodosće skutkowachu. Klóschtriske cyrkwy maja so potom schismatizam pschepodacž. Tak je za 100 we Wilnje zaschlenych Rusow pjeć 18 cyrkwow trjeba! Na wjele městach bjeru wosadam katholickich duchownych a nužuja tak katholicow do schismatiskich cyrkwow a schulow. Bjez domolnosće wojerskeje a civilneje wschynoscje njesmě žadny cyrkwiniski wobkhad ani žadny procession bjeć. Wondanjo běšće maty procession domoleny na „kalwariu“ pola Wilna, ale pod pschemodženjom Rozakow. Pschi pschehladowanju wójška kazasche tam kommandirowach general katholickim wojakam psched frontu stupicž a suknu wotpinacž, a hdyž na jich schijach medaille a skapuliry widžesche, zwotorka je hačo njetřebne a hačo hrožnosć; w kasarnach da wón pólske modlerske knižki kójicž. Často wobža wojach a policajowje knjenje a knježny z cyrkwy do jastwa a žadaja pienježne schtrasty; hdyž wone tež čorne žarowanke drašty njenoscha, su hišće brune a mōdre wina bosć t schtrafowanju, a policia chce, zo bychu so Pólki do swětlisich barbow woblekale a z nimi wjeselile! W khapsali kłowneje cyrkwy we Wilnje zběhasche sam policajmischtr Nožow zwjerschne sukne a phtasche za čornymi spōdnimi. Zalkhadjenje rusowskoho knježerstwa a policije w pólskich krajach njeda so we swojej pschěhnatosći a surowosći zamołwjecž a zalkitowacž. Wě-žo je ruski lud a narod něšto druge. —

Z Lublanja (Laibach). Dostojny missionar Birc z Krajinskeje, kotryž w loni w Němcach a w Rakuskej pucžowasche, je zo zasch zbožownje do Ameriki awrócził a hižom t swojim lubym Indianam w Krowbingu dōschol, bjez kotryniž je hižom pschez tšicjeczi lět z wulkim mužitkom dželak. Tōnle missionar je w 19. lěće dotal čeršty a wōtroho ducha. Bōrzn za nim pschińdže 25 bohōstowcom (theologow) a někotři duchowni, kotrychž je wón za missionstwo dobhl a po mōžnosći pschihotowak.

Z Trier a. Kanonikojo biskopskeje cyrkwy wuzwolichu 1. junija za swojoho nowoho biskopa wysokodostojnoho abta benediktinskoho klóschtra w Mnihowje, doktora a profesora na tamnischej universicze (wysokaj schuli) Daniela Bonifaca Haneberga (rodž. 1816), kiž bē so njedawno z Jeruzalema wrócił. Ale abt Haneberg, kotromuž su hižom někotre bayerske biskopske stoły posticžane bŷlo, njepschija tež tule wōlbu; wón wostanje kŷwalobnje wumołany abt, profesor a spowjednik bayerskoho krala.

Morawŷka. W zaidženym lěće bu w brnjanskim biskopstwje nahromadžene pschez 11,000 schěšnakow za wobnowjenje a druge potrebnoscje cyrkwy we Welehradze. — Knihowne towarstwo ss. Cyrilla a Methoda we Brnje mějesche po pschedpołożenym zlicžbowanju 75,225 schěšnakow zamoženja na kōncu lěta 1862, kotraž summa so zaidženym lěće na 86,922 schěšnakow pompschi. Wotlicža-li so wudawki cyłoho lěta 17,218 schěšnakow, ma tele mužitne towarstwo

69,704 schěsnaŕow w hotowch pjenjezach. Z tajtimi srědkami da so wiele dobroho a rjanoho wuwjesć! —

Italska. Bamž je, hacžrunje je 13. meje hižom swoje 73. lěto nastupił, pšchi wschej starosczi zash stromh, taž zo je na wschěch chřtwinstich swjedzenjach poslednišohoho časa džěl brač. Tež wujězdža husto za město a pšchekhodžuje so tam došč dołho. — Někotre rusowske swójby w Romje su z džěla z Petersburga a z džěla z poštanstwa w Romje poručnosć dostale, zo dyrbja Rom wopušćizć, dokelž je so bamž taž zjawnje pšhecziwo zahadzenju rusowskoho knježerstwa wuprajil.

Jendželska. Zash buschtej tu dvě nowe chřtwi swjeczenej: biskopska chřtej w Northamptonu a druha w Turnham-Greenu blizko Londona. Pšchi wobojim swjedzenju rycžesche sławnh kardinal archbiskop Wiseman; w Northamptonu rycžesche wo bójstwie Chřstusowhm pšhecziwo nětcžišim błudžerjam a w druhej rycži wustupi pšhecziwo pšchehnatomu powitanju Garibalbia. Stawiznh northamptonскеje chřtwje su žimh wobraz rozwicza katholickeje wučžby w Jendželskej. W lěće 1820 běšče w Northamptonje jenicžki duchownh, kiž tam mission založi. Mission so njeradži a duchownh dyrbjesche město wopušćizć. Tsi lěta pozdžišcho bu tam duchownh žolneh pošlanh, ale njenadeidže tam katholic, kiž by joho chcht k sebi wzacž. Za wuproschene pjenjezh zrijadowa mału křapaknu a naja

bydło. Hdyž bu w l. 1840 licžba japoschtolskich wifariatow w Jendželskej ze 4 na 8 powyschena, spózna japoschtolski wifar Warcinh, kiž hižom w Northamptonje bydlešče, potrebnosć schěrscheje chřtwje. Ke křapaknh pšchitwari duchownh žolneh chřtej. W lěće 1858 pšchidže tam nětcžiški biskop Antherst, kiž bóržy twarjenje biskopskeje chřtwje wobzamknh, taž zo bu 1862 zakladnh kamjenj položeny. Pšchi swjeczenju tuteje chřtwje (28. meje) so wobdžělchu: 1 kardinal, 7 biskopow, 1 abt, 2 romskaj prälataj, kapitel ze 60 duchownymi, mnišcha benediktinojo, kapucinojo, dominikanojo, cistercišch a jesuitojo. Zawěrnio wulke skutki za 40 lět!

Jendželska. Kač je katholicka chřtej tudh pšchibjerała, dopokazuje scžěhowace. Wot lěta 1830 je 362 nowych chřtwjow k Božim službam pšchepodatych, w Šcótскеj pak 92. Najwjach je so za katholicku chřtej stało wot l. 1850, w kotrymž buchu wschě biskopstwa zash wobjadžene a pod archbiskopa we Westminsteru (London) stajene. Tač je w archbiskopstwje 38 chřtwjow wot l. 1830 twarjenych, bjez nimi pak 23 wot l. 1850. Wot spocžatka našchoho lětsotka je mnohosć katholicow wo schthri krócž wjetšcha a wot poslednich 30 lět je wo tsi krócž pšchirostka. Tež ma wiele městow, hdyž pšched 20 lětami ani žane Bože služby njeběchu, nětko někotre tysach (tamžynth) katholicow.

Z Petersburga. Dokelž knježerstwo we wufraju za swojich poddanow wiele chřtwjow twari (kaž we Karlsbadže, Genje atd.) njemóžesche so dlěje próstwje petersburgskich francowskich kolonistow pšhecziwjecž, kiž chcedža tudh chřtej twaricž a z francowskimi duchownymi wotšadžicž.

Wot redakcije. Pšchichodne čisło změje 16 stronow.

Redaktor: M. Hórnik. — Čisłičkač L. A. Donnerhač w Budyščinje.

Katholiski Posol

Curkwiński časopis,

wydawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Czo. 8.

August.

1864.

Swjaty Donat,

biskop a martra.

(7. augusta.)

Swjaty Donat narodzi so we spoczatku šchtwórtoho štohtka wot kšesćanskeju staršheju. Šdyž běštał wonej wěry dla morjenaj, dyrbjesche wón cžělač a pschińdže z mnichom Hilarinom do Aretia (Arezzo) we Etrurii (we pozdžiskej Toskanskej). We tutym měsće bu wón za biskopa wuzwoleny. Wón pschija tele zastojnstwo we cžěžkim cžasu. Šdžežkuli pohlada, widžesche bėdženjo a štrachi: kšěžorojo a kralojo, lud a měšta, domjacy a cuzy pschihotowachu wěriwym lecženja a pschescžěhanja; wjetšcha próca, kėdžbnošč a starošč so tehdom wot duschow pastyrja žadasche. Pod wjedženjom swjatoho Donata njetrjebasche so chrkej bojecž. Wón běsche dobry wučer a wjednik: štož wón z hortom wučesche, to wobkrući wón ze swjatym žiwjenjom, a Bóh do jomu huadu džiwow. Junu běchu pohanjy škľenčžany kšeluch rozbili: pschěz znamjo swjatoho kščiža jón swjaty Donat zas chly ščini. Bohani chrkej stajnje pschescžěhachu a swjaty biskop zahori ze swojimi napominanjami mnohich k pschewinjenju djabola a k dobheču martraškeje křony. Tohodla wobroczi so žly njepšhecžel k swjatomu Donatej a chchšche pastyrja wotewzacž a potom šadło lőžo rozpjerschicž. Bohot Quadratian dasche joho a mnicha Hilarina we cžasu Julianškich pschescžěhanjow popadnyčž, a psched sudny štol pschijesčž. Bohot pocža jimał takle rchčecž: wozjewjam wamał, zo je mój knjež (kšěžor) Julian kžnju dał, zo dyrbja wschitch mnichojy swoje posametne žiwjenjo wostajicž a pod joho wjedženjom wojowacž. Ničtő njech sebi njewěri křhřstusa předomacž. Wój staj joho pschikžnju dotal

zacpěkoj a pschez swoju wucžbu ludži do wopacžneje wěry wjedłoj. Gladajtaj nětko swojoho lěpschoho a budžtaj křěžorowej pschikazni poslušnaj, wostajtaj Křrhstusa a wopruiťaj boham." Tola cžim bóle bohet k woprowanju nucžesche, cžim bóle předomasčtaj swjataj martrarjej ludej Křrhstusa. Na to rozhněwa so Quadratian a hrožesche jimaj, zo jej z wohnjom spalicž da, jeli hnydom Julianowhm pschikazniam njeposłuchataj a wulkonu Jupitrej (pschibohej) njewopruiťaj. Hdž wonaj joho hroženja lědžbu njemějesčtaj, pschikaza bohot polny njembrosčje, zo bychu Donatej hort z kamjenjemi rozbili, Hilarina pak draštu wuslešli a na zemju wupschestrjenoho tak dolho z kijemi bili, hač duschu wudychnje. Swjaty Donat bu wulcy jara cžwilowaný a z mjeczom moryny, a poda hačo dobry pastyr swoje žiwjenje za swoje wocy. Jeju cžěle busčtej wot křšesczanow blizko města cžescžownje pohřebanej. Swjaty Donat cžescžuje so hačo sobupatron našchoho kraja. Chrkwina modlitwa je tajka: Božo, ty hordosčž swojich měšchnikow, my prošmy tebe, baj, zo bychmy pomoc twojeho swjatoho martrarja a biskopa Donata nazhonili, kotrohož swjedžen swjecžmy. S. D.

Pschescžěhanja we Anamje w Afii.

Wjez tym zo smy my we měrje a pokoju žiwi, wojuje swjata chrkej we pohanskich krajach a dobywa sebi we njewuprajnych cžerpjenjach njesmijertne křony. Tak započachu so we lěčje 1861 we kraju Anam surowe pschescžěhanja, a chrkej mějesche tam wjetšche cžerpjenja a tšchnosčje, džžli móžemy to zapšchijecž a zrozŭmicž. Nětko su tam nimale wschitke křšescžanske wosady zanicžene, zo lědym jich slědŭ namakasch. Křšescženjo buch po pohanskich wsach rozpjerscheni, abo we jastwach cžwilowani a mrějachu z hlodom a pschez puki. Lišty z tamnych stronow powjedaja nam wo pohanskej surowosčži a wo njewuprajnej scžerpnosčži křšescžanow. Za pschikad budž nam martrarška smjercž měšnika Jana Hoan. Tutón narodži so we lěčje 1798 we wsy Kimlong. Jeho swójba běšche bohata a cžescžena a debjenstwo chrkwje. Jan Hoan běšche najstarschi měšnik we tamnym kraju. Tutón pschińdže do křšescžanskeje wosady Saobien, zo by wěrnyhm swjatosčje wěry wudželał. Něchtó pscheradži joho sudnikej. Tón dasche wjes z wojakami wobstajicž a pschińdže wječor sam na pŭtanjo. Křšescženjo pošlachu měšnika na cžolm, ale lědym běšche wot kraja wotjěl, wohlada wón wojerške cžolmy a wróczi so a skhoma so we šycžiznowej husčžinje pschi brjožŭ. W noch 2. a 3. wulkoho rōžka 1861 bu wón wot wojakow wuslědženy, popadnyeny, a zwjazany psched sudny stoł přenjoho mandarina*) dowjedženy.

*) Mandarinojo rěkaja čhinesysch zastojnikoj.

Mandarin so joho woprascha: „Sy ty mješchnik.“ Wón wotmołwi: „Ja sym.“ Mandarin so dale praschesche: „Rač rěčasch? hdyje je twoja swójba? Čak wjele časa hižom tudy pschebhwascch?“

Mješchnik jomu rjekny: „Rěkam Hoan; starschej sym zahe zhubik; pschez dwaj dnaj je, zo sym sem pschischol.“

Mandarin porucži, jomu pjenk f schiji pschipojsnycž a joho swěru wobkedźbowacž.

Rano pschindžechu žony mandarinow a mnohosč hladakow, zo bychu joho wohladali. „Stup na kschiz a budžesch puszczeny!“ Čak na njoho wołachu. Poteptanio kschiza płaczi jim za hanjenje Khrystusa a zaprěczy wěry. Hoan bžesche: „Ja sym swojim kšesczanam stajnje wohidnosč tajkeje złoścje předomak; Čak mohł ju nětko sam čžinicž?“

Nětko powoła joho bruchi mandarin f sebi, rycžesche hñewnje f njomu, hanjesche joho a pošla joho zasch do jastwa. Pschichodnu nóc buschtaj joho nožy do klóby aho hrjady z bžerami tñnjenej. Po někotrych hodžinach bu klóba wotewzata a tež pjenk wot schije wotčžinjeny.

Džen 4. wulkocho rōžka zhromadžichu so schthrio wyschi mandarinojo a wojerški wyschł we subnej jstiwě a dachu wótca Hoana a 8 kšesczanow pschiwjesčž, kotřiž běchu sobu z nim popadnjeni. Mandarinojo so joho wschelačo praschachu, wón pak wotmołwi: „Rěkam Hoan, sym 64 lět starh a we krajnje Thuathien narodženy. We młodosčži stowarschich so wšokodostojnomu knjezej Taberdej a pomhach jomu knihi do nascheje rycže pschekožowacž. Potom sym joho wjach lět we wječornej Kschinchinje pschewodžak. Ča to buch za mješchnika wuswjecženy. Wjach bžžli dwaj dnaj hižon tudy pschebhwam. Bhdlach tu we chle prōždnym domje a słužownik noschesche mi jěšč. Njejsym so joho praschal, zwotkel ma jěšč, tež nic za joho mjenom. Čajke praschenja njestajam na tych, kotřiž mi jěšč dawaja.“

Mandarinojo widžachu, zo chce mjena tych zamjelsčecž, kotřiž su joho hospodowali. Čohodla pschikazachu joho stolpam pschiwjazacž a čžwilowacž; ale wón nicžo njepscheradži.

Ča to powołachu kšescžana Matija Phuonga, kotryž běsche mješchnika hospodował, schtož běsche něchtō pscheradžił. Džen 3. wulkocho rōžka běsche wón wjach bžžli 40 mōcných razow z kijom dostał, zo by so wuznał, zo je mješchnika hospodował. Wón pak nicžo nježjewi. Čazajtra dōsta zasch 50 razow, mjež tym zo bħrbjesche mješchnik Hoan zboča njoho 19 razow čžerpjecž. Pschez to bu tōnle starh muž Čak zesłabjeny, zo ani krocžel stupicž njemōžesche.

Po někotrych dnjach so mandarinojo zasch žendžechu, dachu wótca Hoana na zemju položicž a schthriom stolpam pschiwjazacž. Čak wosta wón 6 hodžinom wupschestrjeny a zwjazany ležo, a palace slōnzo na njoho swěčjesche. Ča kōnc mērcā buch wobskorženi zasch pschiwjedženi. Mandarinojo prajachu Phuongej: „Njeprajisch-li, zo sy Hoanej jěšč dawak, budžemy twoje bžēczi čžwilowacž.“ Hoan jomu skradžu praji, zo bu wuznał, zo je jomu jěšč dawak. Wón to scžini

a pschestschenjo so skónczi, a bu wotsudzenjo wuradżowane. Hoan a Phuong dyrbjeschtaj wumrjecz!

We jastwach we Donghaju bėsche wjele kschesczanow a wojach dowolichu jim, zo smėdža Hoana wopytowacz. Tutón skhschesche wjetschi džel dnja spowjedže tuthych ludži a napominasche jich, zo dyrbja czerpjenja rady zniescz a so wjele modlicz. Wón sam so wjeselesche, zo smė za Žėzusa Khrystusa czerpiecz, nježadache nicžo bóle, hacž zo smėł swoju krej k wobswėdczenju swojeje wėry pschelecž.

25. meje wopytowaſche wón hiſchcže junu ſwojich ſobujathych a napominaſche jich. Swoju rycž wón taſle wobzamkny: „Moja poſlednja hodžina ſo bliži. Wy, moje džeczi, kiž hiſchcže tudy woſtanjecže, modlicže ſo za mnje, zo bych božu wolu rady dopjelnił.“

Bórzyn potom pschindže wot krala wobkrucžene wotsudzenjo k smjerczi. Hdyž Hoan to zhoni, rjekny wón: „Ja ſo Bohu dżakuju, zo je mi hodžinu moźjewił, we kotrejž mam swoju krej k joho cžesczi pschelecž. Najpriedy drje ſo nabojač, ale nětko sym wjeselschi, dychli hdy priedy.“ Potom hiſchcže pschistaji: „Moje cžėło pohrjebajcže, hdyž chcecže; tola njecžinčže žanu pychu. Ja ſo Bohu dżakuju; wschė moje wėch ſu zriadowane!“

Wjecžor wón hiſchcže něotre spowjedže skhschesche. Wjetschi džel nočy napominaſche ſwojich ſobujathych a rjekny jim poſlednje božemje. Wołoko 2 ſo lehny a 4 zaſy ſtany, zo by ſo modlił a hiſchcže něotre spowjedže skhschał. Nětko zhromadžichu ſo wschitch jeczi, zo bėchu joho poſtrowili. Wón rycžesche k nim: „Moji bratsja, ſcžėhujcže mje, kaž ja Žėzusa Khrystusa ſcžėhuju; ſcžėhujcže joho tež wy!“

26. meje rano pschindžechu mandarinajo a wojach k joho jaſtwej a zawołachu joho won. Wjesele wón wuſtupi a mėjesche pjenk za schiju wiſach. Nětko zetka wón Matija Phuonga a woźjewi jomu, zo budžetaj hromadže kóncowanaj. To bėsche jomu wjesoka powjescz. Wot swojoho zajecža ſem njebėsche ženje na ſwoje czerpjenja ſkoržił, ale žadaſche z cyłej wutrobu swoju krej k wobswėdczenju swojeje wėry pschelecž. Kotsiž joho wopytowachu, tych napominaſche Phuong, zo bychu ſo za njoho modlili, zo mohł hačo frejny ſwėdł Žėzuſowych wumrjecz. Swoje džeczi wón napominaſche, zo ſo njebėchu jo psche joho smjercž rudžiłe, ale zo dyrbja ſo mjež ſobu lubowacz a ſebi pomhacz. Wjach krócž wón prajesche: „Dyrbju tola něſčto czerpiecz, zo bych ſwoje hrėchi zapoſkucził; pschetož nimam wjach dołho žiwych bycz.“ Hdyž dha ſo z Hoanom zetka, zwojeseliſchtaj ſo wobaj, zo moźetaj hromadže wumrjecz. Tał buſchtaj mjež dwėmaj rynchomaj wojałow wjedženaj a jedyn njesesche napisaſane wotsudzenjo. Za nimi džėchu Phuongowe džeczi a płačachu. Wón pał ſo ani njewohladny, ale ſtupaſche dale. Tał pschindžechu na smjertne mėſtno. Wótc Hoan woźnamjeni ſo ze ſwjatym kſchižom, poſlakny ſo, ſtykny ruch, pozbėhny woczi k njebiesam a modlesche ſo. Wojach rozrubachu na nim schijny pjenk, torhachu a ſtorłachu joho, tał zo wón na zemju padny. Woni wuſlecžechu joho hacž do ramjenjow a jedyn hrabny joho ſkapulir. Hoan proſchesche wo njón a chchſche z nim pohrjebany bycz. Mandarin da ſo joho wopraſchecz, hacž chce klecžo woſtacž abo k ſtokpej pschiwjazany bycz. Hoan

wotmolwi: „Za chcu klecžo na smjercz cžafacz. Hdy by somi wumrjecz njechało, njebych sem pschischoł.“

Mandarin so woprascha, hacz je wschitko hotowe. Hoan so moblesche a hladasche t njebiesam. Wojał połoži jomu ruku na hłowu a tlóczesche ju bele. Zwóncžt zaflincža a fat rubny joho z mjecžom do ramjenja. Hoan padny t zemi. Nětko hrabny tamny mješnika za włosy a rubny joho do lica. Potom rubny hščcže dwójch a pscherěžny jomu schiju; hłowu pať cžisny 15 krocželi daloko.

Tež Phuonga so praschachu, hacz chce klecžecz abo pschimjazany bycz. Wón wošta klecžo a z jenym razom wotrubny jomu fat hłowu. Phuong běsche 70 lět starh.

To sta so 26. meje 1861, na swjedženju najswjecjšisheje Trojich, rano 8. — Ršchesczenjo a pohani khwatachu sem a macžachu rubišcža we jeju krewi. Potom buschtaj wot kšchescžanow ze wschitkej cžescžu we wosadže Mihoung pohrebanaj.

S. D.

Wěra a dobre skutki.

Najwažnišche, šhtož t prawej wěrie pschisłuscha a tufamu takrjec stajnje pschewodžecz dyrbi, su dobre skutki, z njeje kaž płodh ze kčjenja so rozwijace. Wožjemjene wučžby nascheje wěry wěricž a za wěrne džeržecz njeje tať cžěžko tomu, kiž je sebi wědomy, komu wěri a cžohodla wěri; to pať, šhtož něšto-
tromožkuli haj kždohu cžěžko pada a tola hłowna wěc pschi wěrie je, je to: katholic-
ski kšchescžan dyrbi swoje žiwjenjo po swojej wěrie zriadowacz a swoju wěru
zwonkownje pschez dobre skutki pokazowacz. Błudni wučžerjo kždoho cžasa
wosebnje srědnjoho cžasa su wučžbu wo dobrhch skutkach tať zawjercžili, zo je
dobre drobnišcho wo tym rycžecz a tohodla, jim napscheczjo we šczěhowachym
pokazacz: zo su cžłowjekej trěbne t žbóžnosčži.

Skoro njemožne so nabožnomu kšchescžanej zda, šhtož so we starhym kaž
druhdy w nětcžischim cžasu wučži: zo dobre skutki po prawym njejsu, zo cžłowjeť
njech je pohan abo kšchescžan, tajke dobre skutki dokonjecz njemože a zo su
kždoho cžłowjeka skutki fajtežkuli pschecy su, žke a lute hrěchi. Katholic-
skyrkej pschecžimo tomule wulkomu błudej, kiž samoho najpěknischoho do njekhman-
stwow dowjescz žamože, hinať wučži; wona praji mjenujch na zakladže swjatoho
pisma, zo može kždoh cžłowjeť dobre skutki dokonjecz, zo njejsu wschě joho skutki
žke, ale tež woprawdže same wot so dobre a hódne wobmytowanja. „Prócujče
so, lubi bratsja, piša s. japoschtoť Pětr (2 list. 1, 10), zo hščcže pschez
dobre skutki wasche powołanjo a wuzwolenjo wobtwerdžili, pschetož to cžinich
njbudžeczje ženje so pschehrěschicž.“ Kať mohť swjaty japoschtoť t
dobrym skutkam napominacz, njeby-li ža nas jich dokonjenjo možne byto? Kať

moht wón tole praz, zo so něšto njepschehrěšči, hdy by kóždý cžłowjeski skutk hrěch był? Wot Zoba čitam, hdyž so jeho žarowanjo wopisuje, tele słowo: „We wschimi tym nje bě so Zob hišć cže pschehrěščił ze swojim hortom ani něšto wopacžneho prajił napschecžo Rnjezei.“ Su-li wschitke cžłowjeske skutki hrěchi, tak trjechi tele wuprajenjo wot Zoba? Dale napomina nas swjate piśmo a to skoro na kóždej stronje, zo njesměmy hrěšćić: Wachujće sprawni a nočchli hrěšćić (1. Kor.). Zmujće so, wučiscžće so, cžincže precž wot mojeju woczow wasche złe skutki, wostajće so złoho, wučće dobre cžinicž... (Isaj. 1). Bychu-li wschitke skutki cžłowjeske hrěchi byle, tak mohło bože słowo nas tak husto k nim (hačo hrěšćniwym skutkam) napominacž? Bychu-li tomu tak bylo, t. j. bychu-li wschitke cžłowjeske skutki złe byle, potom dyrbjał so cžłowjeł, kaž to jomu samotny rozom praji, tež pscheschło bojecž hačo rozomne stworjenjo skutkowacž, došelž by stajnje Boha rozhněwał, njedch by cžinił, schtožkuli chchł, potom njetrjebał wón tež ani wěricž, schtož same najhóršche kšchescženske sekty za jara trěbne wudawaja, pschetož wěryach cžłowjeł dyrbi wot swojoho boka tola tež něšto cžinicž a skutkowacž (swój rozom wozjewjanym wěrnoscžam podcžisnchž) a tak by najlěpje bylo wěru samu za njetrěbnu a hrěšćniwu wěc kaž cyke kšchescžanske žiwjenjo wotštronicž. Schtožkuli to cžinicž njedha a bewał žiawnomu wuprajenju božoho słowa wěri, na kotrež so runje pomolachmy, dyrbi za wučinjenje dđeržecž: zo cžłowjeł dobre skutki dołonjecž móže, zo wschě jeho skutki hrěchi njejsu atb.

Druhi błud we nastupanju dobrch skutkow je tón, zo błudni wučerjo wobfrucžaja: dobre skutki njejsu trěbne ani k wusprawnosčzenju ani k zbóžnosčži, wěra samalutka cžini zbóžneho; dobre skutki njejsu trěbne, haj su k zbóžnosčži schłódne, pschetož cži, kotsiž ze dobrhmi skutkami so wobcžežuja, njemóža pjećža (kaž praja) nuts hicž do wuzkich njebjeskich portow, a tajke skutki cžłowjeske anic dobroho njecžinja runje kaž złe skutki jeho ani złoho njecžinja. — Zo wěra ž chła trěbna je k zbóžnosčži, to my katholicy tež wučimy, pschetož bjež wěry njeje móžne Bohu so spodobacž (Hebr. 11, 6); ale njewučimy, kaž najwjach kšchescžanskich sektow, zo je wona samalutka trěbna k zbóžnosčži. Wěra drje je zakład a korjen k zbóžnosčži, ale schto pomha najšylnišchi zakład, hdyž so nicžo na njón njetwari, schto pomha korjen, hdyž z njoho žana hałžka njewuroscže? „Wschitcy zli kšchescženjo, praji swjaty Hawšctyn, wěrja a wuznawaja: zo je Khrystus woczłowjecženy nas wučil, ale schto jim to pomha, hdyž jeho wučbu we swojim skutkowanju zaprěja. Njezměrujće ze samej wěru wasche swědomjo, pschetož tajka wěra je tež wěra djabolow. Posłuchajće najlubšchi! Hdyž japošctol Jakub wot wěry a skutkow rycžesche tym napschecžo, kotsiž wudawachu, zo woni dobre skutki cžinicž njetrjebaja a zo wěra k zbóžnosčži dosaha, tehdom prajesche wón: „Ty wěriš, zo je jedyn Bóh: ty derje cžiniš; tež złe duchi (to) wěrja a kšchepotaja.“ Budža snadž, praji swj. Hawšctyn dale, złe duchi wot wěcžneho wohenja wumóžene swojeje wěry a kšchepotanja dla: Glej do swjateho scženja; tam praji Pětr: Ty sy

Chrystus, Syn žiwoho Boha, ale tam tež namaſamy (Mark. 1), zo su dja-
 boſojo toſame wuprajili: my wěmy, zo sy ty Syn Boži; — jene a teſame
 ſlowo a wuznaczo, a kaſ wſchelaki tola tón ſkutk a kaſ wſchelaſe wobmytowanjo.
 Pětr wupraji to ſlowo ze žehliwej luboſczi, djaboſowje paſ ze bojoſczi a tſchepo-
 tanjom; Pětr je za tele ſlowo zbóžny prajeny, zke duchi woſtanu zatanane.
 Tohodla dyrbi ſo naſcha wěra wot wěry zlych duchow rozdžělec — naſcha
 wěra wucziſcza wutrobu, jich wěra cžini winowaty, pſchetož woni zke cžinja
 a praja tohodla Anjezej: Šhto je nam z tobu cžinicž. Kaſka hinaſ, praji
 ſtónčnje ſwj. Hawſchtyn, hač ta wěra, kiž pſchež luboſcž je ſkutkowaca (Galat. 5),
 pſchež tule wěru ſo rozdžela naſcha wěra wot djaboſoweje, tale wěra wuznamjenja
 dobroho cžlowjefa pſched bjezbóžnje žiwym.“ „Wěra bjez ſkutkow, praji ſwj.
 Jakub, je ſama we ſebi morma (Jak. 2, 17). Šhto pomha, praji tónſamy
 ſwj. japoſchtol, jelizo by ſhtó prajił, zo ma wěru, njeby tež ſkutki mēł? móže
 joſo tajka wěra zbóžneho cžinicž?“ Šhto dyrbi cžinicž, praſcha ſo
 junu młodženc Jězusa, zo byh wěcžne žiwjenjo mēł? A Jėzus wotmołwi jomu:
 Chceſchli do wěcžneho žiwjenja nutehicz, dđerž bože kažnje. Nihtó paſ njezapřeje,
 zo dđerženjo božich kažnjow wjele dobrych ſutkow wopſchija, potajſim je jich
 ſutkowanjo tež kóždomu trěbne, kiž chce nutehicz k wěcžnomu žiwjenju. Toſame
 Jėzus na druhim mēſcze zaſy žada prajich: „Nic kóždy, kiž praji: knježe knježe,
 pōndže nute do njebeſkoho kraſeſtwa, ale tón, kiž wolu mojoho Wōtea cžini we
 njebeſach.“ Wela njebeſkoho Wōtea we wſchim, ſhtož wōn žada, je paſ dobre
 cžinicž a ſutkowacz, potajſim jenož tón nutepōndže, kiž dobre ſkutki cžini. Dale
 dohladamy potrebnocž dobrych ſutkow k wěcžnej z zbóžnoſczi ze wſchěch mēſtow
 ſwj. piſma, kiž te zke ſkutki z wěcžnej ſchtraſu poſtaduja. „Džicze wote mnje
 budže Syn Boži (Mat. 25) na ſudny džen prajicž, wy zaſleczi do wěcžneho
 wohenja kotryž je pſchihotowany djaboſej a joſo jandželami.“ A cžohodla?
 Poſtuchaj to kóždy, kiž dobre ſkutki zacžiſuje; pſchetož ja ſym hłōdny był,
 a wy njeiſcze mi jēſcž dali, mi je ſo picž chcyło a wy njeiſcze mi picž dali; ja
 ſym hōſcž był, a wy njeiſcze mje hoſpodowali, ja ſym nahi był a wy njeiſcze
 mje wodžewali; ja ſym khoru a jatu był a wy njeiſcze ke mni pohladali. A
 weni pōndža do wěcžneje cžwile, cži ſprawni paſ (kotiž to ſutkowachu) do wěcž-
 noho žiwjenja.“ — Zo ſu dobre ſkutki k zbóžnoſczi trěbne, wuczi ſtónčnje tež
 kóždoho ſtrowy rozom; pſchetož njebychuli trěbne byle, potym by wſcho jene bylo
 dobre ſutkowacz abo zke. Tomu paſ taſ njeje, pſchetož Bōh hidži a tama
 zło a kōtiž tajke cžinja*), praji japoſchtol, njebudža bože kraſeſtwa
 herbowacz. Šhtož wſche toho wē, z kaſtimi ſutkami a woporami wſchitch
 ſwjeczi, kaž japoſchtolojo a martrarjo, ſebi njebeſa wudobychu, tón namaſa
 wucžbu, zo cžlowjeſ bjez dobrych ſutkow k zbóžnoſczi dēndže, za taſ njedosaſacu

*) Swj. Pawoł (Gal. 5, 21) bē prjedy mnohoſcž zlych ſutkow wupowjedał
 (19, 20, 21) kaž ju: mandželſtwoſamanjo, furwaſtwa, njecžiſtota, njepōccžimoſcž, pſchi-
 bōjſtwa, kužkarſtwa, njepſchecželſtwa, žwada, huēw, rozſtorſki, khecariſtwa, zamieſcž,
 zamordowanjo, wožraſtwa a wopikſtwa atd.

a we wěštni nastupanju tež směšnu, zo wón wo tej wěcy žane słowczko wjac njezhubi. Móže drje tón, kiž swojej ruce do klina položi abo něšto czišće wopacžne k swojemu powołanju njeskušace džěla, wocžakowacž, zo sebi něšto zasłuži a sebi bjezstaroscziwu starobu pschihotuje? Wěscže nic; tak je nimale tež z njebiesami. Bjez džělanja t. j. wuskutkowanja wjele dobrych skutkow nihto do nich njepsińdže. Žězus drje nam njebjó pschez swoje czerpjenjo a smjercž hižom zasłuži, ale nihto njesmě myslić a wěricž, zo wón tutych Ahrystusowych zaslužbow dla lěnje hrěschniwe žiwjenjo wjesć a cžinicž smě sčtožkuli so jomu lubi; ně kóždy, kiž chce na Ahrystusowych zaslužbach džěl měcž, a te wot njoho zaslužene njebjó dostacž, dyrbi so tež tutoho wulkeho slubjenja (njebies) hódneho cžinicž pschez posutne, pětne, na wschěch dobrych skutkach bohate žiwjenjo — haj runje tohodla je Žězus tak wjele czerpił a wustal, zo by nam pschiklad zamostajil, kiž my scžěhowacž dyrbimy. Wón hač Bóh njetrjebasche sebi wěcžnu zbožnosć zaslužicž, tež naschědla njetrjebasche wón tak wjele czerpiecž a wustacž, pschetož jenicžka frepka joho swj. krewje by nas tež wumožila, ale tohodla je wón tak jara wjele czerpieł a z tak wulkimi woporami njebjó nam zaslužil nam k wucžbje, zo njebjó móć (gwałt) trjeba a zo my jenož do njoho zastupimy, hdyž sebi gwałt cžinimy a joho pschiklad we tym scžěhujemy. Žadny katolski tschesčjan njebudže tak hordy a hłupy wěricž a myslić, zo wón jenož svojich skutkow dla junu zbožnosć dostanje; to njetrjeba drje pschistajene bčž, ale ja tu na to spominam, dofelž cuzowěrimy to pschi kóždej pschiležnosći nam wumjetuja. Žyła je ta zwada dobrych skutkow dla, kiž we srědнім času so spocžina a tež we naschich časach so sem a tam wobnowja, swój wužitk měla. — Na jich płodach, prajesche junu Syn boži, jich spóznajecže; sčtožkuli dobre skutki za njetrěbne začisnje, tón móže so spóznacž za cžłowjeka, kiž na Ahrystusa a joho wucžbu sam nicžo njeđerži a kotrohož se zbalowaž dyrbimy, pschetož Žězus Ahrystus žada tajke skutki tak husto a tak žiamuje, zo jenož zasaklesć k tomu pschisłuscha to zaprěcž abo złomyslnje wuklasć a zamjercjecž.

L.

Chřiwinske nowinki a powjescže.

Němska. W Aölne swjeczesche so posledni tydžen žańdženoho měsaca krasny swjedžen, na kotryž bě wjele tysacow (tamzhyntow) tež z daloka pschipucžowało. Wěsche to sydomštolětny jubilej pschenjesenja reliquijow (powostanow) swjatyh tsjoch kralow. K přěnjomu nypschoru 22. julija cžehnjesche farške duchownstwo do wyskeho doma (biskopskeje chřiwje), we kotrymž je kašycz z reliquijemi swjatyh tsjoch kralow z wschě njoho stejacej złotej hwězdu wustajeny; wón móže so z druhimi tamnišchimi reliquijemi hižom nazdala widžecž. Na nyschporje buchu reliquije wot 6 levitow psched wulki woltar stajene a po nyschporje z wulkej processiju po chřiwu njesene. Přědowanjo a komplet (pschidawł k nyschporej) bě pschedswjedžen skóncžil. Po cyłym měsće bu ze wschitkimi zwonami zwonjene. Cyły tydžen běchu najswjatocžnišche Bože služby

a kóždy džen pschithadžachu processiony z najdalischich rózkom Rheinlanda a Westfalskeje a z dalischich stron Němskeje.

Němska. W Braniborskej bu w loni wosebite towarstwo pschelupcom založene pod mjenom towarstwo swjatoho Ludgera. Jeho sobustawy, kiž we wschelafich městach Braniborskeje a Pomorskeje bydla, maja kóžde lěto dwoju zhromadžiznu, we Frankfurče nad Wódru a w Lipsku pschi tamniškeje masy. Towarstwo chce so wosebje postaracž wo katholicke mócžehnjenje džeczi tajkich khubych Westfalcžanow, kiž w Braniborskej a Pomorskej pschebhwaja a we měscze swojoho pschebhwana ani katholicstu chrtej ani katholicstu schulu nimaja; zo bychu džeczi tajkich staršich mohle we katholickej wěrie rozmucžene bhcž a wosebje k přenjomu swjatomu woprawienju pschihotowane, dawaja so wot towarstwa pať do katholickich wustawow (institutow) pať do katholickich swójbow, schtož towarstwo z chła abo z džěla zapłaczi. Hdy bychu pať něhdy khude westfalske džeczi njeměli, móža so tele pjenjezhy nałożecž k wužitku katholickich wustawow a katholickich džeczi z druhich krajow tam pschebhwach. Tež maja so z toho daru wudžělecž za khorych w tamnišich stronach. Towarstwo ma rjadne a wurjadne sobustawy, kotrež lětnje 1 toler pschinoschka płacza. Rjadne stawy móža bhcž jenož Westfalcženjo, pschelupch, rjemjesnikojo a kublerjo, w Braniborskej a Pomorskej zasthdeni abo dlěšchi čas tam pschebhwach. Wurjadne njetrjebaja Westfalcženjo bhcž, jenož zo tam bydla a potajkim za towarstwo so staracž móža. — Lětuscha hlowna zhromadžizna katholickich němskich towarstwow budže lěta we Würzburgu 11. — 14. septembra. — Pruska kralowna je schtyrjom protestantskim duchownym 4 ewangelije, a schtyrjom katholickim duchownym 4 měschniške schtole poštała hafo pschipožnacza jich zastužbow we duchownym zastójnstwie pschi wójsku w Danskej. — Wjez wobroczenjemi z poslenischoha časa su so něotre we wosebnich swójbach a stawach stala. Tak wobroczi so w Berlinje hrabia P . . . , tež baron Bredow a w Hamburgu jendželski konsul John Ward.

3 Eislebena. W narodnym městacžku M. Luthera bu 12. julija zaklad k nowej katholickej chrkwi swjatocžnje položeny; wona budže 83 stopow dołha a 32 schěroka z 50 lochczi wysokim tórnem, a dyrbi do zhmy hacž na znutskowne wudebjenje hotowa bhcž.

Schleswig-Holstein. Pruski kral je po dohycžu nashypow pola Düppela někotrym katholickim wojerškim duchownym rjad (orden) spožcžil. Najwosobnišchi (z pschidatymaj mjecžomaj) dosta k. Simon pschi poznanskim regimenčze, kiž bě z kschizom w ruch sobu napschecžo njepschecželam schot. Wón bu lochych ranjeny. Wschtojo jeho regimenta darichu jomu k wopomnjecžu čěstny tesať. — Po pschestawch wjacž hacž tšistalětnej su kžěžorscy wojach zasth junu processiju na swjedžen Božoho Gžěta dđerželi na hrodže Gottorp we Schleswigu, pruscy pať w chrkwi s. Marije we Flensburgu a na hrodže Glücksburg. Wjele protestantow khwalschke pobožnosč a hewať dobre zadđerženio tychle wojakow. Wschke wojakow běchu pschi processiji milosčiwu bratsja a milosčiwu sotry a wjetšchina katholicow tychle městow. Dotalne krajne zakonje njedomelachu processije a běchu njesprawne pschecžiwu katholicam. Wěscze so to z Božej pomocy

nětko porjedzi, hdyž je we měru w tych dnjach sczínjenym Schleswig-Holstein wot Danskeje wotstupjeny. Ale tomu jón dady a lajtše wěry abo lajtšo zmyslenja budže pschichodny krajny wjetř, to njeje hišće wuczinjene.

Rakuska. Lětsa je 500 lětne jubileum, zo je we Mariazellu hnadne swjeczo s. Marije w tamniškej cyrkwi wustajene. Dospołny wotpušt je pod znatymy wuměnjemi wudželeny wot 28. junija do 28. septembra. — Měschczanska rada we Winje njewopolažuje so jara pscheczelska pschecziwo katholickej cyrkwi. Towarstwo katholickich towarischow běšče prosyło, zo by joho kžěža wot měschczanskich dawkow woswobodžena byla. Tyle prošwa bu začisnjena.

Pólska. Po pscheminjenju pólsko poštanjena změje katholicka cyrkew jara wulku schłodu we wschěch pólskich krajach, wosebje pať na Litwje. Katholicke wobhdylerstwo dyrbi so často bjez dalischeje winy z Litwy do Rusowskeje pscheshydlicz; w pólskim kralestwje pať pschewawa knježerstwo konfiscirowane wulke kubka za tunje pjeniez schismatiskim Rusam a protestantskim Němcam. — We wjele wotřesach na pschikad w Rypinškim bu žonam tych, kotsiž su do Sibirskeje pošlani, poručene, zo bychu sej wuzwolile: pať hnydom so pscheshydlicz za swojimi mužemi z cyrkew swojbu do Sibirskeje a tam wěru pscheměnicz abo so rozwjescz dacž wot swojeho mandželstwa! — Znaty Murawjew je mnicham karmelitam w Bielsku kłóschtyr z cyrkwi wzał, zo by z njeje schismatisku sczinił, a je k tomu 15,000 rublow z kontribucije (wójnskeho dawka) zemjanam tamnišcheje wokołnosće napolaženeje pschipołazał. — Duchownych je w jařtwach hišće jara wjele. — Zběhujenjo kłóschtruw w Pólskej je wot kžěžora pjecža hižom pschizwolene. We swojich srědkach su bjez toho jara pošlabjene, tať zo dyrbjachu a dyrbja wulke kontribucije płacžicž.

Morawjska. Oktawa (swjedženjski tydžen) słowjanskeju japoschtołow ss. Cyrilla a Methoda bu tež lětsa jara sławnje swjeczeny. Processije na Welehrad su tež lětsa jara wulke. — Wubjerne cyrkwinске nowiny „Illas“ pišaja: Z Roma je pišmo pschischło, po ketrymž je nětko w Morawje swjedžen swjateju japoschtołow słowjanskeju (5. julija) powyscheny na swjedžen z oktawu (z chlym tydženjom); tež je swjaty wěc nabožnym pucžowarjam do Welehrada štajny wotpušt tam wudželiť; swjataj Cyrill a Method rěkataj w nowopschipošlanych lekcijach brevira (duchownskich modlitwow) patronaj a zašitarjej nic jeno Morawjanow, ale chłoho słowjanskeho naroda; mjenujch lectio VI. rěka: eos tanquam apostolos et patronos non modo Moravi, verum etiam universa Slavorum gens agnoscit et veneratur. Wty Serbja smy sobu měneni, ale nimamy tón džen botal w naškej cyrkwinскеj protych ani hať cyrkwinjski swjaty džen.

Rhorwatska. W našim kralestwje hromadzi w tu kžwilu z kžěžorskej dowolnosczu franciskanski duchowny Bafula miłosčiwne dary k twarjenju cyrkwijow a schulow za (słowjanskich) kšchesczanow Hercegowiny, dokelž so turkowski sultan wjach tomu njepschecziwja.

Belziska. W Mechelnje budže tež lětsa a to 28. augusta hłowna zhromadžizna wschěch katholickich towarštwow; wona ma schěscz dnw tracž.

Francowska. Ze Chenbourga pišaja: Lěkar Sewellhn, kiž bě pschi pod-

nurjenju lódze (Schiff) Alabama sobu potepjeny, je svoje wopomnjeczo z wosebitym skutkom kónował. Hdyž bu lódz džerawa, wunoschowachu najprjedy ranjenych do pschijazanych czołmow, zo bychu jich wumožili. Zedhn hšhcze njera-njeny matrosa (lódžnik) chchšche tež do czołma stupicž, ale lěkar joho zadžerža prajo: „Ja staram so za swoje žiwjenje kaž ty, ale prjedy naj pschińdu cži racženi.“ „Doktorje, prajesche wysch, kiž na czołmie rozkazowasche, Wam móžemy hšhcze měštacžko tudy wobstaracž.“ Ja njecham straschnoscž (podnurjenja) za ranjenych powjetschicž, prajesche lěkar; wón zawosta na lódži a krotko potom so z nej zatepi. — W zandženym měsacu wotjědže z Pariza processija z 300 namjedžitymi a wosobnymi ludžimi (bjez nimi bě 50 duchownych) po železnich do Lucerna a wot tam po parolódži (Dampfschiff) a póscže do wosobnoho hnadnoho města Maria Einsiedeln we Schwajcarškej.

Italška. Strowoscž swjatoho ałotca je tu kšwilu jara społojaca, taž zo móžesche husto pschi wschelachich škladnosczach rycž džeržecž, taž wóndanjo pschi wophtanju měštacžka Albano. Joho hłóš je počny a cyła joho zwonkownoscž pokazuja na strowoscž. Wón pschebyma nětko na swojim lětnim hrodže w měštacžku Castel Gandolfo. — Italške nowiny pisaja, zo je so wosobna knjeni Louisa Thellinowa, protestantka z Hessen-Darmstadtškej, w Milanje ke katolskej wěrje wobrocžila. Tež je tam katolsku wěru pschijał mlody Saffa Robert Gast kotryž so tam we režbarštwje wudokenuje. Kaž pač w nowym kralestwje italškim katolsku cyrkej počšchcžuja tač podpjeraja pschecžiwne jej strowy, w Bologni twari so protestantska cyrkej a w Sienji protestantska schula; policajonie a wojach su na straži, zo by tomu napšchecžiwny lud tajkomu twarjenje njezadžewał.

Italška. W Turinje swjeczachu 20. julija swjedžen f. Marije trósch-tárnich, kotrejž je swjatnica z dweju cyrkwjow a kšapalki wobstejaca poswjecžena, hdyž so hižom 400 lět jara stare swjeczo f. Marije wophtuje. Hdyž bě w lěcže 1833 cholera w měsčje, postaji měšcžanska rada próštwy f. f. Mariji trósch-tárnich a mór zasta na spodžiwne waschnjo hnydom. Wopomnienski stolp tónle podawł wobswědcža. Na wschěch sobotach cyłoho lěta je tam cyły džen najswjecžišchi sakrament wustajeny a sacž f smjercži njeboh kralowny Marije Abdelhaidy (mandželskej Wiktora Emanuela) w lěcže 1855 wophtowasche kralow-ska swójba kóždu sobotu hnadnu cyrkej. Wot toho cžaja njezschikhadža wona wjach, ale lud swoju dobrocžiwu macžer njezabhywa; 20. ž. m. bě cyrkej wot ranja 2 hodž. hacž do wječora napjelnjena a licža wophtariow na 50,000.

Roma. Wamž je nowoho kardinála pomjenował Luciana Bonapartu. Wón je rodženy 1825 a wnuk abo synowy syn Luciana bratra Napoleona I. a Beneidy džowł španištoho krala Józefa. Z toho je widžecž, zo je bjez hamžom a kšěžorom dobre pschecželstwo.

Turkowška. W Konstantinopolu bu lětja swjedžen Božoho Cžěta we wschěch katolskich cyrkwjach z wulkim wobdželenjom swjecženy. Wosebje pač ma so wuzběhncž, zo je sultan (kšěžor) swojim gardam z mušifu f tomu wu-cžahncž kazał, zo bychu wrjedže so zestupali. Kłóschtrški rjad benediktinow smě so tam nětko tež zashdlicž.

Bolharska. Po pólstim Thgodniku katolicim podawanym něotre powjesze z tutoho slowjanskoho kraja, kiž dotal pod turskimi spschahom zdychuje: Bolharjo bydla nic jenož w tak mjenowanej Bolharskej, ale tež w Thracii, Macedonii a druhich stronach Turkowsteje; je jich tam pschez schěšč milionow. W nowišchim čzasu su bjez nimi, kotsiž k schismatiskej cyrkwi sluscheja, tež katolsch missionarajo, wosebje někotsi Polach, z Franzowskeje a Italiskeje sem so podawšči. Najbórsche zo tónle lud je, zo nima politiskich a duchownych wjedziczerjow swojoho naroda. Tež bohatstwo je wosebje w rukach Turkow a Grichow, najbórschich njepscheczelow Bolharjow. Psched někotrymi lětami je tónle lud tak daloko wotuczil, zo je so grichiskoho patriarcha w Konstantinopolu wotrijeł a sam swojoho wuzwolil, kotrehož pať je knježerstwo do wuhnanstwa poštało. Patriarch z knježerstwom sczelesche bjez Bolharjow dotal grichiskich biskopow a duchownych, kotrychž rycž njerozhmjachu. A čžile biskopja swjeczachu najbóle jenož tajkich njewučzenych Bolharjow za duchownych, kotsiž mōžachu Božu mschu (liturgiju) grichisch čžitacž, hacž runje ju njerozhmjachu. Grichajo, wosebje biskopja prócowachu so bolharski lud pschegrichischčžicž na wschitke mōžne waschnjo a wschě schule bjez Bolharjemi běchu jenicžch grichiske, tak zo žadny schuler njemōžesche bolharski ani čžitacž (nam Serbam so tu a tam podobnje dže, wučža nas jenož němski čžitacž!). Z toho je pschischlo, zo je lud jara njewučzeny a njezdžělany; cuža rycž jomu njepomhasche! Duž chcedža tež katolsch missionarajo, hdžěžkuli pschindu, bolharske schule založicž. Wažne za mission je jim wosebje město Adrianopol. Wone ma nimale 120,000 wobydleru, bjez nimi 20,000 Bolharjow 30,000 Grichow, 50,000 Turkow, 20,000 Armenjanow a Židow. Hacž runje su Bolharjo w tymle měsčze nižšcha klasa, je wone tola wosobny punkt, dokelž wschě drohi z europskeje Turkowsteje do Konstantinopola wjedžace zienoczujaj so tudy. Schtožkuli so potajkim bjez Bolharjemi w tymle měsčze stanje, je znate po chłym narodže. Tudy je so hižom bliženjo k naschej cyrkwi najlěpje pokazalo. Je tu pschez 100 swójbow katolskich a měsčze a w bližschich wsach. Tež bjez Bolharjemi w Konstantinopolu je wjele pscheczelow nascheje cyrkweje.

Armeniska. Z Bana, wobtwjerdženoho města w Armeniskej pschindže njedawno poselstwo schismatiskich Armenow de Salmesta w Persiskej a žadasche tam dweju duchowneju missionarow z winskoho armenskoho klōschtra (Meditaristow), zo byshtaj z nimi schtož do Armeniskeje, hdžěž chce milion z jeju naroda do katolskeje cyrkweje pschestupicž. Z wyschiskej dowolnosčju džěsche k. Alimant Sibil z tym poselstwom a dosta ferman (turski pať) z Konstantinopola, jomu zakit slubjacy. Hdžž turskemu paschej tónle ferman pokazaj, prajesche tuton: Budž postrowjeny; dži a čžin twoju službu, ja chcu čži pomhacž, zo by z tych spjeciznych Armenow (tak mjenuja Turkowje schismatikow bjez Armenami) katolikow scžinil. Missionar zapocža svoj džěto a wot toho čžasa dčndžechu k njomu próstw zo wschěsch stron, zo by sterje lěpje k nim pschischol.

Syriska. Psched někotrym čžasom pschindžeshtaj duchownaj Alfons Ratisbonne z Jerusalema a Bourguenau ze Syriskije do Europy, zo byshtaj

pschedsydbje kölnskoho psched sydom lětami založenoho „towařstwa swjatoho rowa“ rozprawu podaloj wo spěchowowanju džělatowscze we Jerusalemyje a wschim swjatyhm fraju, wot tutoho towařstwa podpjeranym a wo wobstejenju syriskich katholicow. Po jeju rozprawje kczěje katholickej cyrkwi dobra pschichodnosć we Chryskej a we swjatej zemi; krej tamnych 40,000 martrarjom, kotřiž běchu psched mało lětami pał pschez turskowski mjecz pschez jendželske schczumawo wo žiwjenje pschischli, njewosta bjez wužitka. Jesuitojo maja w Ešlesyrii, Antilibanonje, wokoło Damaskusa a w Sauranje w starej Ešfarei 60 schulow ze 7000 džěczimi, a hdyh bychu srědki byle, by jich licžba na 40,000 zrostła. Jesuitowje su tež tsi semi- marh za wuczerjom založili, we kotrychž 50 wuczerjom a 100 wuczerkow wuczi, Ežischczernja z pomocu kölnskoho towařstwa swjatoho rowa založena w Chaziru je sama za jene lěto 49,000 arabskich knihow docziščyžala a džělaczerjo we njej su zwjetšcha jara młodži lědžo. Wšyche toho su missionarajo 500 Arabow a na Cypru 150 schismatikow do katholickeje cyrkwe pschizwali.

Chinesiska. W Kantonje twari so katholicka biskopska cyrkej. Zakladny kamjen bu w decembru 1863 položeny. Psched 100 lětami bě na tym samym měscze cyrkejšchpaniskich dominikanow, ale potom dyrbjesche cyrkej tute rjane město kžězor skomu hrobej wotstupicž. Jendželske kanony su w poslenjej wójnje tónle hrěd potšěleli a město Francowzam pschepobali. Tež twari so tam hižom katholicka schula a biskopske wobhdujo.

Amerika. Duchowny Bessonies, kiž je 25 lět czežke džělo japoschtolstwa w połnócnjej Americh dopjelniak, je so do Francowskeje na wophtanjo wróciz. Wón pschinjese dobre nowiny wo pschibjeranju katholickeje cyrkwe w tamnych krajach. Jene město Indianopolis w diöcesy Vincennes licži hižom wokoło 10,000 katholicow bjez 30,000 wobhduerjemi. Ežasto šawaja so wobroczenja, kotrychž by hiščcze wjach bylo, hdyh by tam dosć duchownych bylo. — Wójna tam hiščcze traje a njeje žadny kónč widžecž, dokelž stej wobě stronje hiščcze jara mócnej a matej srědkow dosć. Zo by so skoro dopjelniło pschecžo měra, kotrež je psched po lětom bamž wjedziczerjej połodniškich wotšchczěpienych statow pošak! Ale wěmy a widžimy, zo je wójna w Božej ruch srědk k rozšwětlenju a nawróczenju duchow. Wjele protestow, kiž katholicow jenož znajachu z hanjenja a pschiskodzenja, kážej sthšchachu a čitachu, maja pschiležnosć jich z blizka pōznacž a widžecž pōccžimoscž a wopory duchownych a mišcžimych sotrow na bitwischczach a w spitalach. Anježerstwoje Nicaragua a San Salvador stej z Romom konfordat (wujednanjo w cyrkwinskich naležnosczach) wobzantnyloj. — Biskop za Cincinatti je so do Europy podak, zo by bamžej wot swojeje diöcesy pomještwa pschinjesk.

(Rho stanjo lestromarja.) Posleni wječor zańdženych pōstnic toho lěta bě w jenej kercimje w Benevento w Italskej wulke towařstwo. Jedyn zběžkar sczeže pschez swoje morakawe rycze kēdžbliwoscž wschittich na so. Neschysche sebi napominanja tych, kiž hiščcze hanbu mējachu, k wutrobje wzacz, a namaka zwoprědka swoju wjeseloscž na tym, jim so spjecžicž; potom pał, hdyž bě z winom zahorjeny zwaži sebi lestromanja (hanjenja) napschecžo swjatej Mariji, bamžej a nabožnistwoje wustorkowacz. Wobsedžerka domu zwaži so jomu prajicž:

Wyščyže-li wy najmjenschu częsczownoscź i swojej maczeri, swojej żonje a ch-
łomu żonstomu splehej měli, njebyščyže tak wot najswjećiszeje knjeźny ryczeli.
Tote pohonjesche joho czim bóle we joho złości a wón bu chle dźiwi we bjez-
božnosći. Na wuprajenjo někotrych, zo Bóh njeczescź, kotraž so joho Synaj a
maczeri tohosamoho cžini, husto khosta, wotmolwi wón: „Nó dha žadam, zo
by mje Bóh khosta a joho macź a wschitcy swjeczi.“ Wokoło polnoch pschindže
wón dom. Joho žona, kiž joho zadžerženjo znajesche, njemějesche joho tedžbu.
Ale kajke zastróženjo mějesche wona nazajtra rano, hdyž joho wejstwje mormoho
wupšestrjenoho namała, woblicžo chle cžorne; jazyk žadławje začekty wisasche
z horty. Chle město so skhadžomasche a kóždy spózna khostanjo bože za pohorscht
tohole muža.

(Što kapucinar zamóže.) Čžežto je wěricź, zo su bjez cžłowjeka-
mi, haj samy bjez katolikami hiščyže tajcy, kiž sebi wo smjertnym strasche na
pořutu a polěpschenjo njemysla, haj kóždy tróšcht swjateje wěry wotpořazaja. A
tola je tak, a to wosebje pola tch, kiž sebi zbadža wosebni a bohaczi bycz.
Naf čžežto to je, tajkich zasaktych a zaslepjenych cžłowjekow i Bohu wobroczič,
budža duschompastyrjo we wulkich městach najlěpje wjedžecź. — Junu so sta,
zo jedyn tajki wosobny knjež na smjertnym łóžu ležesche. Joho žona, pobožna
duscha, njechasche tu zrudobu docžakacź, swojoho muža bjez wujednanja z Bohom
wumrjecź widžecź. Wona prošesche tohodla tch najwosobniškich a najmudri-
škich měšchnikow we swjim měscze, zo chcyli so tola nad tym khorym smilicź.
Ale pola hlupjemudroho bohatoho njepomha žana mudrosć a wědomnosć. Z ně-
kotrymi pscheschcžipnymi słowami wotpořaza wjelowučenych měšchnikow, wobro-
czi jim khibjet a bě hluchi za kóžde dobre słowo. Dokelž bě tónle muž jara
znaty a cžesczeny, bu wot joho zadžerženja w cyłym měscze powjedane, a po-
wjescź wo joho njepořutnosći pschindže hacź do flóschtra kapucinarjow. Tu bě
ponižny ale we wěry fruty mnich. Tónsamy šupi junu psched provinciala a
prošesche za dowolnosć, zo směl toho khoroho wopřtač, dokelž ma wulku na-
džiju joho na prawy pucź domjesć. Smějo wotmolwi jomu provincial: „Mój
luby, hdyž professor nabožništwy F. a doktor bohawučenosće G. a kanonik
M. ha k. k. P. a S. ničžo njewučinjachu, što tam ty započnjesh.“ Dobry
mnich wobnowi swoju proštwu tak husto, hacź jomu provincial wopřtanjo do-
woli. Wón džešche; psched durjemi khoroho scžeže swoju kapucu na hłowu,
tyłny hłowu wčipnje do jstwy a zwošta tam tak stejo, zo by joho khoru wuhla-
dał. Tón joho wuhlada a praji: „što ty chceže, knježe Józefje? „Nicžo, ničžo,
wotmolwi tón, „ja was jeno prošu mi dowolicź, zo směl tak dołho stejo wo-
řtač hacź ty, hnady knježe, wumrjecze. Ja chcył rad widžecź, kajke to je,
hdyž cžert po jenu duschu pschindže.“ A hlej, to pomhasche. Wter Józef bu
nuty powołany a hodynu pozdžišcho křwatasche wón z najswjećišchim sakramen-
tom i tomu khoromu, kiž nazajtra pschemobroczeny a pořutny wumrje.

Štrach i radosće misijnarskeho žiwjenja wopřuje tež Pawoł
Durieu, kiž je we Oregon we połnocnej Americi misijnar. Tón piša swo-
jimaj staršchimaj: Mójetaj pscheswědčenej bycz zo je waj syn prawy dźiwoch.

bjez wobhydlenja, bjez domjaceho naporjadka. Draſtu mam, kajžu ſebi ſam wubžetam. To je woſub indianskeho miſſionara. To pať je krasnje. My wě-
my, zo Bóh wſchitto widži, a hdyž na tymle ſwěcže wjele trabamy, zaplaczi
nam wón we druhim žiwjenju ze ſtołrócznej zbožnoſcžu. Bjez lět hižon, kotrež
we lěſach njeznatych krajinow pſchěbhwam, ſhm kaž wuſtorcženj hrěſchniſ. Wot
džiwinj do džiwinj ſhm pucžowať, z lěſa do lěſa, wot khowanki do drugeje.
Pſchecy ſhm we ſtraſche, zo ſo we džiwinj rěčach tepju abo zo mje džiwoja zvě-
rina rozterha, z kotrejž ſo chly kraj hiba. Ženje njewěm, hač pſchichodny
džen pod žanu tſěchu pſchiindu abo něſchto jědže doſtanu, zo bych ſwoje moč na
wobſtajnych pucžach zdžeržat. Nycžecž njezechu wo wobcžežnoſcžach žymy, ſněha
a deſčcža, kiž ſo dny dołho na mnje lijeſche, zo zmožnych, hačo bych w rěč
ležat. Tole je cžěmny wobraz mojoho žiwjenja we poſlednich tſoch lětach.
Šchto móžach tehdom hewať cžiničž, dhyžli ſo do božeje ſwjateje wole podacž a
ſo ſamoho jocho ſpodobanju woprowacž? Wjez tym běch ſtajnje na ſmjercž pſchi-
hotowanj a njepſchimach ſo zemje, kotraž je za mnje ze iſyſtom a cžerpjenjemi
wobſyta. A tola běch zbožownj a ſpołojnj. Druhdy běſche moja wutroba z
radoſcžu pſchepjelnjena, a we thčle woſamiſach chcyť ſo ja hiſčcže do hłub-
ſcheje puſcžiny podacž a ſo wot kóždoho, byrne mi najluſchoho ſtworjenja
džělicž, zo móhť ſamoho Bóha widžecž, jenicž na njoho myſlicž a ſo jomu wo-
prowacž. — Tak piſa zbožownj miſionar. S. D.

3 Pužicy a Sakſkeje.

3 Budyſchina. Nowe piſčcžele naſcheje ſerbskeje chrſtwje buchu nie-
dawno pſchepodate a wot knjeza kantora Wolfa pruhowane. Hudžbu (muſiku)
rozemjachm cžitarjam chcemj najpriedy wopiſanjo thčle piſčcželow podacž.
Wone maja we hłownym džěle džewjecž hłołow (regiſtrow): Principal 8' (wó-
ſom ſtopow), Bordun 16', Gamba 8', Gedakt 8', Oktave 4', Quinte 3', Oktave
2', Kornet tſoji, Mixtur tſoji; we hornim džěle je ſchěſcž hłołow: Principal 4',
Kohrflöte 8', Flöte 8', Gemſhorn 4', Oktave 2', Naſat 3'; w delnim (pedalu)
pať tſi: Violon 16', Subbaſ 16', Principalbaſ 8'. Tež maja piſčcžele dwaj
póblanſkej cžahaj: pedalne a manualne (rucžne) zjenocžadło (Koppel). Tſi pſchi-
ſprawne měchi zběhaja ſo z ločkoſcžu a teptať wobſtuži je tež pſchi najmócnij-
ſchim hracžu. Wuſudženjo k. pruhowarja je pať taiſe: „Twarc piſčcželow, k.
Kohl w Budyſchinje, je džěło a material po wotrhcženju (kontraſt) ſwěru wob-
ſtarať. Ma-li ſo wo jenotliwych hłołach rycžecž, móže ſo prajicž, zo je Princi-
pal mócnj a cžerſtwj; Bordun połnj, Gamba hładka, woboj a Flöta lubożna a
tež te druge hłoły pſchiſprawne; baſy ſkutkuja po jenym a žhromadnje woſebje
mócnje. Zjenocženjo wſchelakich hłołow cžini na poſtucharja mócnj zacžijſcž. 3

wosebitej wjesołoscju stóncznje spomnju, zo su tute schtyriadwacyte wjetšce pišczele f. Rohla jene z najbóle poradženych, a pscheju, zo bychu stajnje a dołho f. čžesczi Božej a f. duchownomu pozběhnienu serbskeje wošady služite.“ Pschispominam hišcže, zo pišczele z tšcherskim džěkom 16,000 toler płacža, a zo staj f. wučer Bräuer a f. kantor Wolf zwólniwaj tute pišczele hracž, hdyžkuli bychu snadž wotpóslani tajšch chrkwjom, kiž chcedža nowe pišczele twaricž, pschischi, zo bychu so wo domjednosći f. Rohla hačo pišcželetwarjerja pschepokazali.

Z Dreždžan. Dotalny konsistorialny radžiczel dreždžanskeje diöcesy a dwórski kapłan f. Józef Schtěpanel bu za vikariatnoho radžicžela a nowoměsch-čžanski farar f. Anton Zeller za konsistorialnoho radžicžela pomjenowany — Za kapłana w tudomnym kralowskim Josefinskim wustawje (za katolske holčžti) bu duchowny z kölnskeje diöcesy f. Botthoff powołany a postajeny. — Tudomne towarischowske zženocženstwo (Gesellenverein), kiž f. duchowny Wahl wjedže, chce w bližšim čžasu pschihobnu kžěžu kupicž za swoje sthadžowanjo. Nášch krajny wótc je 50 toler f. tomu darik.

Z Dreždžan. Psched dvěmaj njedželomaj pschebymasche tudy sakski pólny kapłan f. Lange z Holsteina, zo by sej nowe chrkwinske wěch a drašty tudy wobstaral; pschetož te, kiž běšce sobu měl, spalichu so sobu we hłownej chrkwi města Plön, z blyškom trjehenej.

Z Budyschina. W bližšim čžasu wrócitaj so dwaj naškej krajowni-
kaj z Kölna do wótcžiny, zo byščaj měšchnišku swjećiznu dostačoj. Staj to f. Kupfi a f. Dienst z Ostriža (Wotrowca).

Naležnosće towarštw.

Do pokładnich našchoho towarštw su dale swój lětny pschinoschť (poč tolerja) zapłacžili: ff. Jan Grubert z Radworja, Jurij Bjarsch z Boranec, kubler Mikławsch Běr z Kopschina, kubler Jakub Schotta z Khróscžic, kubler Jurij Herrmann z Khróscžic, žiwnosčer Mikławsch Pjetasch z Horh, kžěžkar Mikławsch Bryl z Radworja, wučer Bosčij Nowak z Njebjelčic, tachantski wikar Jakub Herrmann w Budyschinje, kapłan Franc Nibel w Dupawje w Čžěštej, kapłan Handrij Ducžman w Radworju, kubler Michał Libsch z Kamjeneje, žiwnosčer Michał Hascha z Ratarjec.

Zemrjetu sobustaw.

Hana Frencler z Měrlowa, wumrje 11. junija.

 Prošmy tch, kotsiž wo wotemrjecju jenoho sobustawa zhonja, zo bychu nam krótku powjescž pschipoštali. Red.

Katolicki Posol Cerkwinski časopis,

wydawany wot towarstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Cio. 9.

September.

1864.

Świateł Wjacław, martra.

(28. septembra.)

Předym běšče stónco křesćaniskeje wěry čěskomu krajei zaswěćilo, stha-
džachu tam tež plody křesćanstwa, a mjez nimi martrarstwo. A přenim mar-
trarjam čěského luda stuscha swjateł Wjacław. Jeho dźěd Bořimoj, čěški
wójwoda, bu pschez słowjanskeju japoschtolom Cyrilla a Methoda za křesćan-
stwo dobhyt a křesćen. Tež jeho mandželska Ludmila dasche jo křesćic. To
sta jo wokolo lěta 873. Jeju syn Wróczišlaw pschindže zahe ke knježenju a
wza sebi pohanku Drahomiru za mandželsku. Wón zawostaji po zažnej smjerczi
dweju synow staršeho Wjacława a mlódscheho Bolešława. Wón postaji
Wjacława za swojoho nastupnika a pschepoda Ludmile naměstne knježerstwo na
čas Wjacławoweje mlódosće. Mjez tym zo pobožna Ludmila swojoho wnuka
(synowoho syna) Wjacława ze słowom a pschikladom k pobožnosći a křesćan-
skomu žiwjenju nawjedowasche, haješče Drahomira we wutrobje syna Bolešława
pohanske mysle a pocžinki. Womcyne swjate přecowanjo njeběšče na Wjacła-
wje zhubjene: wón bu pschiklad wschěch dobrých křesćanskich pocžinkow a póc-
čiwosćow. Wosebje zasluži mjenowana bheč jeho čistość, kotruž je njezra-
njenu do rowa wzał, jeho kědžbność na žmýla, jeho posćenjo a modlenjo.
Mjez tym dasche Drahomira Ludmilu moricž (927) a storhny knježenjo na so.
Tola jeje surowosć a nješkmane žiwjenjo bu wina, zo ju wotehnachu a Wjac-
ław we Prahy za wójwodu wuwolachu. We lěće 928 nastupi Wjacław
swoje knježenjo a starasche so wo rozšěrjenjo a wobkrućenjo křesćanstwa.
Wón zakitowasche měšnikow a zastara jich ze wschěmi potrebjami. Jeho po-

božnosť a česćenjo wopora božje msčě běšče tak wulke, zo wón sam mješ-
nikej na božej mšči słužesche, haj zo woporne darj (chlěb a wino) ze swojimaj
rukomaj pschihotomasche a pschinoschesche. Pobožny wójwoda njemějesche na tym
dosć, hdyž wodnjo Bohu słužesche: ně, wón tež w noch stamasche a wopytowa-
sche chrkwoje a modlesche so tam pschi zamknjenych durjach dołhe časy flecže,
bhrnje najwjetscha žyma była. Z lubosću k Bohu towaršesche lubosć k bliž-
šchomu. Rkudži mějachu we nim pscheczela a pomocnika. W noch jim často
na swojimaj ramjenjomaj drjewo noschesche. Na tajtim puczu jeho słužownik
pschewodžesche a junu tón ze žymu tschepotasche. Wjacław poruczi jomu, zo by
do jeho stopow stupal, a hlej, tele stopy wohrjewachu słužownikej nožy. Wote-
mrjetych rkudych pschewodžesche k rowu awopytomasche jatych. Pschi tym pať nježa-
kondži swoje knježerske winowatosće; ale zarjadomasche kraj ze sprawnosťu a
mudrosću a spěchomasche zbožo a pobožnosť swojoho luda.

Tajke kšesćanske prócowanjo wubudži jomu njepscheczelow. Rkudław,
wjerk Ruržimski, pozběhny so pscheczimo njomu a zapusćesche a wurubjesche
kraj. Podarmo chychsche Wjacław so z dobrim zjednač. Njerady poda so na
wójnu. Jeju wójscy stojeschtaj k bitwje hotowej napscheczjo sebi. Ale Wjacław
njeschasche frej swojich poddanow bjez nuzy pschelecž. Tohodla žadasche wot
Rkudława, zo chcetaj samej mjez sobu wojowacž a dohycer njech je z knjezom.
Rkudław běšče k tomu zwólny, dofelž so na swoju sylnosć a wojersku wustojnosť
spusćesche. Wjacław pať mějesche nadžiju na božu pomoc. Bědženjo mějesche
so započecž a Rkudław čěrjesche so z nastajenej lebju napscheczjo Wjacławej.
Tón so ze swjathm kščižom woznamjeni a hlej, dwaj jandželej stupischtaj k jeho
stronje. Rkudław so stroži a padny z konja na zemju. Nětko proschesche hordy
Rkudław wo hnadu a Wjacław zběhny njepscheczela, woda jomu a wostaji
jomu jeho kubla.

Wórz po tutej bitwje wupisa němski kšěžor Ota I. sejm do Wormsa.
Tež Wjacław mějesche tam pschińč. Wschitch wjerchoje tam běchu a žhro-
madžizna mějesche so započecž; jeno Wjacław tam hšchcže nieběšche. Tohodla
swarjachu a wobzamknjachu, zo jomu pschi zastupjenju wjerchowške počesćenjo
zapowjedža. Wjacław běšče mjez tym w chrkwi, a chychsche božu mschu kšchecž
Po božej mšči khwatasche hagle do žhromadžizny. Rědym běšče zastupik,
stany kšěžor khwatajch jomu napscheczjo jeho powita a pschipokaza jomu město
póbla sebie. Wón widžesche mjenujch, kať jomu dwaj jandželej zloty kščiž po-
dawataj. Kšěžor dowoli Wjacławej, zo smě sebi kajužtuli hnadu wot njoho
wuprosć. Wjacław proschesche wo powostanki Swjathch a dosta ramjo swjatoho
Wita a powostanki swjatoho Sygmunda, burgundskoho krala. Kšěžor, kiž běšče
chle hinajschu próstwu wocžalował, slubi jomu žadane wěcy a počesćji jeho z
kralowskim mjenom.

Wjacławowa starosć běšče nětko, dostathm swjathm powostankam zdo-
nu a pschistojnu khowanku pschihotowacž. Dasche tohodla k česćji swjatoho Wita
rjanu chrlej we Prazu natwaricž. Do njeje dasche tež čělo swojeje wowki,
swjateje Lubmity, pschenjesć.

Tajke wobtruczenjo křesćansteje wěry běšče maczeri Drahomirje a bratrej Bolestawej postork a Wjacławowe swjate žiwjenjo štajny porok, a wobaj žadašchtaj so wječicž. Žadana pschiležnosć pschindže. Bolestawej běšče so syn narodžił a k swjatocžnosćam bu Wjacław z rjanyimi słowami pscheproscheny. Hacž runje hroženy strach sanjesche (ahnte), chchšče so tola we božim mjenje na pucž podacž; tola so předy pschez pokutu a najswjećišchi sakrament na pucž do wěcžnosće pschihotowa. Pola Bolestawa běšče wulka hosćina a trajesche do hluboteje nočy. Wjacław so skradžu zdali, zo by so we cyrkwi modlił. Drahomira to pytny a naschcžowa swojoho syna, zo by nětko swój skutk dołonjał. Bolestaw křwatašče ze swojimi pomocnikami do cyrkwy, napadny swojoho bratra a zaruba joho z mječom. Krej na scženy šyfasche a Wjacław padny k zemi, wot bratrowskeje ruki morjeny, 28. septembra 938. Nětko dosta Bolestaw kniejstwo a kóncomasche Wjacławowych pscheczelow, morjesche měšchnikow a pschescžehasche křesćanow. Tak bu čžeska zemja z martrarskej krewju woplódnjena, a z tuteje swjateje krewje sšhadžesche křesćanstwo z rjenišchej młódnosću.

Pschescžeharjow pak nadenžje bože khostanjo a zahinychu we zrudnej smjercži. Tež Drahomira dosta zaslužene khostanjo. Za wjezesche so junu nimo schibjeny, na kotruž běšče psched dvěmaj lětomaj staroho pobožneho měšnika wobwjeshč dala. Runje bu we bližkej křapatch Boži Syn zběhany a ze žwóncžkom k modlenju wolane. Pohoncž skocži z woza, zo by so po křesćanstim waschnju klecžo pomodlił. Drahomira pak tamasche a klesche, ale klecžo so na nju wróčži: zemja so wotewri a bjezbožna žónska so z wozom a konjemi do zemje zapadny: jeno pohoncž zwošta bjez schody. — Bolestaw bu wot křžžora Dth we wójnje pschewinjeny a poniženy.

Swjatocho Wjacława pak čžescžesche Bóh pschez wschelate džimy a znamjenja. Tši lěta po joho smjercži bu joho čžělo do Prahi pschewjezene a we cyrkwi swjatocho Wita pokhowane. Z blizka a z wokołnych krajow pschiskhadžowachu khorik joho rowej, zo bychu na joho zastupnu próstwu strowosć zasb dostali. Čžeski lud čžescžuje joho hačo krajnoho patrona. H. D.

Pschenjesenjo swjatych tsjoch kralow do Řölna.

Psched sydom stami lět běšče na dnju po s. Mariji Wadlenje (23. julija) w měscze Řölnje jara žimo a kaž pschi lětuschim wulkim jubilejskim wopomnjecž cžisčezachu so hušte cžrjódny ludži k rěčy Rajnej: pschetož kóž (cžotim) z cžětami ss. tsjoch kralow, kotrež archbiskop Rainald pschinjesje, dyrbjachu so pschewjesč. Kaž běchu cžile přeni wěriwi z pohanstwa něhdy ze ranišchoho kraja k wječžoru pucžowali k žłobju noworodženocho žbóžnika, tak džěšče tež cžah jich kóscži wot ranja do nawječžornoho kraja: pschetož wone buchu najpředy z dalokocho ranišchoho kraja wot swjateje křžžoroweje Deleny do Konstantinopola pschinjesene: žadny džim,

zo je tale macz prěnjoho fšchesczanskeho křezora (Konstantina), kotraž bě swjaty fšchiz jasny namakala a žłobjo toho knjeza z krasnej cyrkwy wobdala, tež koscze přenich wjerchowstich modlerjow do hłownoho města prěnjoho křezora, kiž so k tomule dźěsću modlesche, k wjetšomuh poczesczowanju pschez wěrnych swjatocžnje pschenjeska. Z Konstantinopela pschindžechu swjate powostanki do Milana (němsli: Mailanda) w Italskej a buchu tam w cyrkwi swjateho Eustorgia, kiž bě w 4. lětsotku tam archbiskop a te swjate powostanki dosta, z cžescžu zapožžene. Hishcže dotal je tam kamjentny rowny twar widžecž, w kotrymž buchuh tsi kashcže ze swojimi swjatyimi powostankami wokolo wósom stow lět khowane. Hishcže nětk blšchcži so tam złota hwězda, ale scžehowarjo hwězdy su wot toho cžasa po Božej woli pucžowanjo hishcže dale k wječoru dolonjeli hačž do Rólna. To pak so takle sta.

Město Milan w Hornjej Italskej bě so pschecžimo křezorej Biedrickej Čerwjenoobratomu z nowa zběhnulo a wón cžehnjesche na to w lěcže 1164 ze swojim a wjele wjerchow wójskom, bjez nim běchu tež wojach kólnskeho archbiskopa, do Italskeje, hdyž spjecžime město dobu a hačž na cyrkwy zapusćži. W starosczi wo swój poklad swjatyh powostankow běchu Milanscy cžeta swjatyh tšjoch kralow hižom předy z cyrkwy s. Eustorgia do cyrkwy s. Jurja pschenjesli a tam sthowali. Wone buchuh pak po dobžcžu města namakane — po powjesćži bě to jena wosobna knjeni pscheradžila — a nětk dosta je archbiskop Rainald, kćelc němskeho křezorstwa, hačo najlěpschi džel wójskeje dobytny a hačo džat za pobatu wójsku pomoc, zo by je do swojeje archbiskopskeje cyrkwy pschenjesk. Hnydom pošla Rainald duchownym a měšcžanam w Rólnje z města Bercelli radošcžim list, zo je wot křezora cžeta ss. tšjoch kralow, kaž tež swjateju martrariow Felixa a Nabora dostał, a proschesche jich, zo bychu wschitto k pschijecžu tchle wosobnych darow we pobžucscži pschihotowali. Město cžinjjesche po pschecžu swojoho archbiskopa: a hdyž Rainald po pschewinjenju wschittich zadžewkow na dalokim pucžu potom na Rainje do Rólna dojědže, bu wón wot wullich cžrjodow wjesele witany a ze swjatocžnymi křerluschemi pschewobžany. Duchowni a měšcženjo donjesechu swjate cžeta do spomnjeneje wulkeje cyrkwy.

Město Róln pschibjerasche nětko na cžescži a bohatštwje. K tomu stutkowachu wosebje mnozy pobožni pucžowarjo, kotsiž ze wschěch rózkw zemje nětko w Rólnje so hromadžachu. Po swjatyim rowje w Jerusaleme, po rowomaj swjateju japošchtolow Pětra a Pawola w Rome a po rowje swjateho Jakuba w Kompostella (w Španiskej) běsche nětk Róln tež město, kiž wjele wěrnych na so cžehnjesche a hižom pschez sto lět běchu pucže do Rólna pobožnym pucžowarjam znate, hačž k tamnym schtyrjom huadnym městam po pschenjesenju „swjateho domu“ Voretto (w Italskej) so pschitowarschi. W Rólnje pak nastachu nowe rynki křezow a bórž po pschenjesenju swjatyh cželow bu tež dla jich zašitania město z nětčišchimi wulkiimi murjemi wobdate. Ani sto lět so njeminu, zo bu nad koscžemi swjatyh tšjoch kralow wulkotna gothiska cyrkej twarjena, kiž je nětk k 700 lětnomu jubileju w znutškownym dotwarjena hačž na wěži (tormaj). Z džiwanjom na swjate powostanki spožcži hižom w 13. lětsotku bamž Innocenc IV. pobožnym pucžowarjam,

tiž je na džen ss. tšjoch kralow wophtaja, džěl na hnadnych pokladach swjateje cyrkwyje abo wotpušt časnych schtrasow a wobswědcža sobu, zo je so pschi cžělach ss. tšjoch kralow wjele dživow stało; tónsamy bamž napominašče 1248 wschěch wěrimych, zo bychu t twarjenju nowoho doma t cžesczi Boža a swjathch tšjoch kralow schčedrimje darh dawali. Jan XXII. wopomina w jenym liscze teho runja cžescz tejele cyrkwyje a bamž Bonifac IX. spožczi 1384 Bortunfula-wotpušt tym, tiž bychu na swjedžen ss. tšjoch kralow abo na džen jich pschenjesenja tule cyrkej z hódnyh pschihotowanjom t swjathmaj sakramentomaj pobožnje wophtali. Bamžowa liscžina spomina zjawnje, zo běchu swjate powostanki tehdom jara cžesczene a zo mnohoscz ludži ze wschěch różkow swěta tam pschypuczuje.

Tola priedy hacž nowa cyrkej ze swojimi wustotnymi; wjelbami (pinańcami) hačo hobrowski kaschcz swjate cžěla wobdawasche, bě Rajnaldowy potomnik archibiskop Filip pschyny kaschcz, snadž najrjenšchi na chłym swěcže, zhotowicz dač. Po powjeszczach tehdomnišchoho cžasa napjelni škódka woń chłu cyrkej, hdyž bychu swjate cžěla do nowoho kaschcža pschepołožene a tač wobnowi so dživ, kotryž je Bóh tač cžasto pschi swjathch powostankach cžinicž chchł a kotryž tehdom pschitomnych na to šabžibto (wóruh) dopominjesche, tiž bu wot swjathch kralow Jězusbžěczatku do Bethlehuma pschinjesene.

A cžesczi swojich nowych zakitarjom a t znamienju swojeje wjesotošcže nad dostatym pokladom pschija město Rōln bórzh tši frōny do swojeje khorhowje, a hdyž pozdžišcho města kaž swójby wosebite wopony dostachu, wuzwoli sej Rōln dwajbžělhy schlit, spody běly a horjela cžerwjenty z tšjomi žłotymi frōnami w cžerwjentym polu. Toho runja wobzamkny město na spoczatku 16. lěštotka, zo maja kōžde lěto na džen psched ss. tšjomi kraleni cyta mēšchczanska raba a 44 wotpōštani mēšchczenjo ze wschemi zastojnikami z radueje kžěže w swjatocžnym czahu do cyrkwyje so podacz, a hdyž su tam pola ss. tšjoch kralow woprowali a so modlili, do kšapakki na radnej kžěži so wrōczicz na swjatocžnu Božu mšchu a předomano.

Kaž mēšchczanschy pschedstelerjo tač mējachu tež němschy kžěžorojo a družh tschescžanschy wjerchowje za pobožnu pschisłuschnoscž, tymle přēnim tschescžanskim kralam w kōlnštej cyrkwi pocžecženjo wopokazacz a tač wobswědcžicz, zo chcedža swój sceptar (najwšchschu krajnu móc) sami hačo pōbdani krala wschittlich kralow wjescz. Tač modlachu so t ss. kralam (t. r. prošachu jich wo zastupnu proštwu) kžěžorojo Ota IV., Filip, Hendrich VII., Ruprecht, Sigmund, Bjedrich III., Maximilian I., Karl V. a Ferdinand I.

Tež cuzy wjerchowje běchu horliwi w cžesczenju ss. kralow. Psched nimi klecžachu jendželsti kral Eduard (1327) a kral Cypersti (1343); jedhn danski kral bari pschi swojim wophtanju tudh tši žłote frōny, wójwoda Hendrich Brabantsti založi tam pobožnu fundaciju. Sem pucžowasche prync Portugalski (1426) a wjele němskich wjerchow.

Tež w ludže džěšche powjescz wo swjathch tšjoch kralach w Rōlnje pschech dale. Tač pschikhadžesche n. psch. hacž do lěta 1776 kōžde šydom lět wulki procession z dalokje Wuherškeje, druždy 5000 ludži šlyny, zo by tute swjate po-

wořianki poczęsczyć a potom tež f druhim swjatym powořtantom w Aachenje pu-
czował. W czasać wulkeje zhromadneje nuzy f pŝy. po wulkim moru w lěcće
1428 běchu processiony wjetřše, ale tež w kóždym druhim času kiwařše hwězda
nad rowom swjatych kralow blizkim a dalokim.

Tak běše to pŝez lětstotki. Nichtó niemysleřše, zo dyrbjeli swjeczi kra-
lowje hiřcće junu na drohu so podać; tola w času francowřkoho nadpada a
dobycza dyrbjesče so to ŝtać. Dzeń 30. septembra 1794 bu kařcć ze swjatymi
kralami do klóřtra Bedinghausena pola Arnsberga domjezeny, zo bychu powo-
řtanti pŝed wonjecześczenjom a kařcć pŝed wurubjenjom Francowřow zařho-
wany był. Ğdyž buchu zař měrnisče czařy, žedžesče měřto Köln zařy za cžělami
swojich řř. zařitarjow. Přořtwa w tutej naleřnosći bu wot krajnoho hrabje
Hessendarmřtadřřkoho, řiž bě z krajow kölnřkoho arcybřřkopřtwa wójwodřtwa do-
řtať, pŝchizwolena a tak buchu 10. decembra 1803 swjate powořtanti tehdomni-
řchomu kölnřkomu hłownomu řararjej Marřej a dwěmaj pořnomócnikomaj wot
kölnřkoho kapitlowoho pořnomócnika w Arnsbergu pŝchepodate, hdyž buchu zyg-
lať niezranjene wobřwědcžene a darmřtadřřch kommiřarjo so pŝchepořazachu, zo
w kařcću wřřše řř. cžělów žane złoto a drohe řamjenje řřhowane nieřřu. Z
jednorym drjewjanym kařcćom — tón drohotny njebu tehdom hiřcće sobu
daty — podachu so kölnřch wotpóřłani 10. decembra cžisče na dompuć a pŝch-
jědžechu 14. do Deutza (Kölnej z napschecza), hdyž buchu reliquije w domjacej
řhapaťch tamniřkoho abta nakhwilnje pořtajene.

Dzeń 4. januara 1804 buchu reliquije wot řararja Marřa a něřotřch
druhich duchownych w dwěmaj wozomaj pŝchiwjezene a pŝchindžechu řřoncžnje po
cžołnje na kölnřki broj. Pomjezni řtražnicy (Köln bě tehdom na francowřkej
rajskej mjeřy) pořtrowichu je z wuřřelenjom a džechu z maľym cžahom do chřřwje.
Kölnřch měřczenjo nieřmědžachu pať hiřcće z processionom wucžahnyć—to
dowolichu Francowřojo hařle řchřři měřach pozdřřřcho — a dyrbjachu so z tym
řřokojicž, zo řmědžachu řcžahnyřřchi řřobuť na hařach řtać. W chřřwi řamej pať
njedařše so lud wjach zdžeržecž; měřczenjo wotdobychu policařam řchřřki wot
zwonow a tak buchu swjeczi kralowje f najmjeňřchomu z řrařnymi zwonami po-
witani. Něťř bu z cžermjenej plachtu wodžety kařcć do wulkeje řhapaľe donjeřeny.

Swjatocžne zapořoženjo w přjedawřkej řhapaťch řta so potom na řwjedžeń
řř. řřjoch kralow, řchřtož pať bě tehdom džělawy dzeń. Procession nieřmědžesče
po tehdomnym zařonju chřřkej wopuschćicž, bu pať z nutřka jara swjatocžnje
džeržany. Dzeń 12. januara bu kařcć hiřcće junu pŝez kommiřarow wotewře-
ny; běchu tam w jenym wotdželenju hłowy řř. řřjoch kralow, w druhim zbyřřne
řich kořcće a w řřecžim kořcće řř. marřarjow řelixa, Ğlabora a řřřehorja Spolet-
řkoho a to wot kóždoho řchřle swjatych wosebję do řidř zawalene. Ğłowy řř. kralow
buchu něťř won wžate a do mjeňřřkoho kařcća z lěřřcořřym (gitterartig) wote-
wřjenjom zapořožene, zo bychu wot pobořňch cžęřczerjow so widžecž mohľe; potom
buřřtaj wobaj kařcćej w pŝchitomnořcći wjeľe řwěďřkw zacžinjenaj a zazhřłowanaj.
Tónľe zbořžowny podawť bu cyľy řhdyeń z Bořimi řľuřřbami řwjeczeny.

Drohotny reliquijowy kařcć, řiž bě wot 12. lětřtotka kořcće swjatych w

sebi khowať, bu haľle pozdźiščo, a to rozłamany, pschez, Frankfurt wrócženy. Wot wuštojnych ludži zas wuporjedžany a pschez darniwoscź Rólnjanow hišče z drohinii kamjenjemi wobohacženy, bu wón 8. januara 1807 z nowa poswjecženy, a swjate reliquije zas do njoho položene; njedźelu w oktawje ss. tšoch kralow (10. jan.) wuhladachu wěrniwi hłuboko hnuczi zas přeni krócź swjate hłowy pschez złotu lěšpcu (Gitter) staroho kascžca.

Wot toho časa wotpoczujaja nětk w drohotnym kascžcu swjate hłowy a stawy, kotrež su so něhdy klonike psched Žězusom we žlobju. W času, hdyž kžězor Augustus swětej porucžesche, běchu swjeczi tšjo kralowie jenož snadni wjerchojo; ale bjez tym zo su mjena romskich kžězorow jenož wucženy znate, je so powjesć wo ss. tšjoch kralach ze swětkom ewangelia na najdalšche kónch zemje pschecžischcžala, a džěcžo kžudoho kšchescžanskoho Indiana, kiž z romskich stawiznow jenož Ponciusa Pilatusa znaje, namuťnje pschi žlobju Žězus- džěcžatka ss. tšjoch kralow lubowacž a čěscžicž. Dže leža nětk čžěka Augusta, Tiberia a Nerona? Nichto je njeznaje a haľle pozamna horjestacž je wotkryje; ale nad čžělami tchle mudrych a swjatyh kralow pina so rowny wopomniť, kajiž sej žadny swětny knježer njeje natwarit. Woni njejsu tule krasnosć pytali, ale wjele wjac su so w ponižnosći psched tym kžudym džěcžom w Bethlehemje klonjeli. Woni su Boha lubowali a jomu we njeħabłacej wěrje a z džěcžiskej poslušnosću słužili, to je chła potajnosć jich trajaceje a bħšchcžateje sławy a wulka wucžba za nas wschitkich, kotsiž mamy ze ss. tšjomi kralemi jenajsu wěru a kotsiž jenajku woporniwu lnboscž měcž dħrbimy.

3 Ruzicy a Sakskeje.

3 Budyschina. Kaž sħyschimy, njebħ lětuschi serbski procession na „Portiunkula“ do Rumburga wulki, dokelž běchu runje žně. Křrosćžanske wotdželenjo sħyschesche njedźelu (31. julija) w Stanknowje Božu mschu a ranische přėdowanjo. Budyske wotdželenjo, pschi kotrymž su ludžo z tudomneje, radworskeje, ralbicžanskeje a kulowskeje wosady, běšche na dopołdnischich kemschach w Schėrachowje. W němstkim Schėrachowje bě k. farar Žur Serbam wosebitu luboscž wopokazať. Ddyž wón mjenujch přėdowasche po słowach s. scženja: „Wón je wschitko derje scžiniť,“ pschińdže wón na to, kať je Bħh dať wjele rycžow nastacž a kať je wschħ ludh wschelafich rycžow pomolať do swojeje chřtwje; dale spomni, zo su bjez posłucharjemi tež Serbjo, kotrychž rycž je tež joho macžerna, a zo chce toħodla k nim serbsch porycžecž. Nětk powita k. farar Serbow z rjanyimi serbskimi słowami srjedž němstkeho přėdowanja a pschejesche jim Bože žħħnowanjo k skutkei Božeje čžescže dla wotmyslenomu. Na to pocracžowasche a skonczi swoje přėdowanjo zas němsti. Dokelž je pschħodne, zo procession na pucžu Božu mschu sħyschi (a njedźelu a swjaty džen nic jenož pschħodne, ale pschħazane,

je-li něhdje mǔžno), dha njech tola budyški processjon njekhodži pschez Neusalz, ale pschez Scherachow, hdyž je tón pucž jenož mačko blěšči! W Rumburzu bě wšcho tež lětsa po zwučženym rjedze. Hako serbski spowjednik a předar bě tam t. kaplan J. Rowat z Chróscje. — Dale styschimy, zo je lětsa na s. Marije bonjebieswacza wjetši serbski processjon hač hewat we Wölmsdorfje (abo Winsdorfje, kaž lud praji) pobyt.

Z Budyšcina. W poslednim čisłe Bóška je njelubny čisłczerški zmýl (koleško wjac!) wostał. Běšczele serbskeje cyrkwy płacza, kaž so to samo rozumi, 1600 toleri.

Z klóštra Marineje Swěždy. Džen 11. augusta swjeczěšce wo klóštr jara zaslužbny kněz probst Dr. Jan Chrysostom Eiselt swój 25-lětny buchownski jubilej. Na pschewjeczor swjedženja běšce swjedženšte zbožopschecze w tamniškim wustawje za holcži a na to wooko 9. hodžiny wulki wohenjostroj (Feuerwerk). Na swjedženškim dnju mějesce t. jubilar w rjenje wudebjenej cyrkwi Bóžu mschu a „Te Deum“. Wjele zbožopscheczow bu potom pschinjesenych a pschipoštanych, bjez druhim jedyn łacžanski a jedyn němski pschispěw. Po wobjedze, pschi kotrymž bě wjele hosczi, bě w knježnjacej zahrodze hudźba; tam stejacu lětnju křěžu běchu klóštršce knježny tež jara krasnje wudebite. Njech Bóh wšchitke dobre pschecza dopjelni, kiž buch t. jubilaraj na tym dnju pschinjesene!

Z Budyšcina. Wsokodostojny kněz kanonik kantor našchoho tachantstwa Józef Hoffmann běšce hako wšchski schulski inspektor wot 22. -- 30. augusta na visitaciji w serbskim dźěle budyškeje diöcesy.

Cyrkwinske nowinki a powjescze.

Pruska. Jedyn z hłownych wjedźiczerjow pruskich pietistow (schtož su wotschcžepki w lutherskim a kalwinskim wěrhwuznaczu, kiž so wosebje zhromadźuja t. swojim pobožnosćam), konsiřterialny radźiczer Schlezynskeje z mjenom Wachler je so w swojim wobwblenju, so předy derje zamknymšči njedželu 17. julija we Wrótsławje wobjesył. Wachler bě załožer towarstwa protestantskich diakonistow (trochu podobnych naščim mišcziwym šotram). Wón bě jedyn z najwjetšich njepscheczelow katolskeje cyrkwy w Schlezynskej, kotryž sej zwěri na wšchitke móžne waschnjo schlezynskim katolikam kšimdu činicz.

Rakuska. Z Lublan pisaja, zo tamnišce šlowinske towarstwo swjatoho Mohora (Hermagor) na sobustawach we šlowinskim ludze jara pschibjera a zo móže tak pscheco wjac wužitnych knihow wudacž. Nětko je 174 dožiwjenšich sobustawow a 1205, kiž lětny pschinoschł płacza. Wschěch dořhodow bě w zańdženym lěcze 2438, wšchěch wudawkow pač 2170 schěšnakow. — W Karłowicach bu 4. augusta nowy archbiskop abo patriarch za njezjenocženych grichšich Serbow, kiž je jich hłowa, wuzwoleny. Rumunojo, kiž předy sobu pod serbski patriarchat šlu-

schachu, njemuzwolachu sobu, dokelž chcebža wosebitocho archbiskopa męcž, kiž jich rycž rycži a w chrkwinščich a schulščich naležnosćach bóle na jich bołu steji. — Zaposchtolsti póstanc (nuncius) we Winje k. Falcinelli je w juliju Morawsku wopytał a we Wołomucu swjedžen ss. Cyrilla a Metoda sobu swjecił. — We Winje je so towarstwo kšesćanskich maczerjom załožiło hačo hałza parizskocho bratstwa, kiž chce žiwjenje swojbow w katholicim duchu wobnowić.

3 Wina. Šlowna žhromadžizna protestantom je po 33 posebženjach skónčena. Zeje wučinjenja a wobzantnjenja budža ministerstwu a kšěžorej pschepołożene. Bjez druhim je schtož do poměrow k naschey chrkwi scžehowace próstwy zeštajala. Žhromadžizna je pschecžimo mjenej akatholic (t. r. njekatholic), kaž jich do tał wšchnoscž mjenuje; prosb, zo bychu so nihdže zadžewki njecžinike pschecžimo tworjenju nowych protestantskich wosadow (katholic tež njesměbža bjez zadžewkow to čžinicž pod protestantskej wšchnoscžu!); dale, zo by wšchnoscž protestantske swjate dnų džeržecž kazala, hdbž je katholicow mjensčina; protestuje pschecžimo měschenju so nižscheje wšchnoscže politiskeje do schulow a wosadow; tež pschecžimo zakazni, po kotrejž katholic staršči njesměbža swoje džecži do protestantskich schulow škacž; chce džel bradž na zakładže normalnych schulow (a tola je tuton pjenježny zakład z najwjetscha stworjenų z kłoschtrščich kubłow wot kšěžora Józefa II. zběhnjenų!); prosb wo pschipschcženjo protestantskich wučerjom na katholicke gymnasje a realne schule (druhđe katholic wučerjo tež pschistup nimaja do podobnych protestantskich); žada pschizantnjenje protestantskeje wšchscheje wučerije k universicže we Winje (po wustawłach krajnych universitom w druhich krajach njepschipschcža ani jenoho katholiccho profesora!); dale zastupjenje protestantskeje chrkwe na sejmje a w měschćanskej radže (druhđe zaš katholic cyrkej hačo tajka njeje zastupjena!). Kšěžorski zakon wot 8. meje 1860 dawa hižom swobodu protestantskim wěrhmužnacžam, haj tajke prawa, kajtež wone w žanym druhim katholicim kraju nimaja. Wot toho čžasa je knježerstwo z kždym lětom wjac jim wudželiło, haj wjac prawiznow bało hacž katholicjo tam sami maja. Duž nětko pscheco wjac žadaja. Połaje so, kał bałoko kšěžor pschizwoli.

Pólska. Nowų wufaz kšěžora zběha patronat wulkočublerjom nad katholicimi a grichiskozjenocženymi chrkwjami. Pschi katholic pschindže patronat na wosadu samu, pschi grichiskozjenocženų pał na wubjerł, kiž hewak jich wěc wjedže. Z tym su kublerjo (Polach) wšchón podžel pschi wuzwolenju fararjom we wosadach chle žhubili. — Šischće pschecų čžitamy wo wšchelafich zajecžach a wusudženjach. Tak buschtaj farar Bogucki z Konina a pschedstejer Bernardinow do jaštwa wotwjedženaj, dokelž běschtaj žwonicž bałoj, hdbž bu kapucin Max Terejew, priedy pólnų kapłan pola Polakow, wobjeschenų. Tež pschedstejer kłoschtra w Radže bu krotko potom wobjeschenų, dokelž bě spomnjenoho duchownoho Maxa w kłoschtrje šchowal. — Dla pschescžehanjow katholickeje chrkwe w Pólskej a Ruskej je pjecža kšěžor list wot bamža dostał.

Francowska. W Parizu je towarstwo wjelewučženų duchownų, kotsiž chcebža wosebje za žjenocženjo grichiskeje chrkwe z katholickej skutkowacž.

Bjez nimi su najbóle džetawi Rušojo Gagarin, Martinow a Balabin. Gagarin, po narodže wjerch a nětko mnich, je psched něšto lětami kuihu wudał we francowskej ryczi z napisom: Budže Rusowsta katholicsta? Martinow je tutón spis do rusłoho pschekožil pod mjenom: „O smirjenii ruskoj cerkwi z rimskoj.“ Dale je wudał znamjenity spis „Apologia“ (z lět 1628—29) a listy Melecia Smotrickoho, kiž hało rusynski archbiskop k naschej chrkwi pschestupi. W lóni je skónčnje wažny jubilejski spis Martinowa wuschot: Annus ecclesiasticus slavicus (Chrkwinste lěto słowjanske). Rnihomna towarstwa njeje mjeno swjateju japoschtolow słowjanskeju Cyrilla a Methoda.

Italija. Po časopisu „Civiltà cattolica“ wunoscha licžba kłoschtrow wot italjskoho knježerstwa zběhnjenych, po wupokazanju jich wobsedžerjom, 398. — Měbdušchi kapucin Józef Fiorito, z Neapola pschipunčowanjschi, pschestupi we Florencu k protestantstwu a wučesche młodość w salu, wot knježerstwa jomu pschipožanym. Džen 29. julija skónči tónle wotpadnik swoje žiwjenje z tym, zo so samowólnje z wolna na hasu čisny. Tónle podawł scžini jara wulki začisčec na chle město, kotromuž wustupjenty mnich wjele pohorjčka dawasche. — Biskop z Foggia, hač runje z jastwa pusčženy, njeje so do swojeje diöcesy wrócil, ale je do Milana pošlany, hdžež dyrbi pschewyacz hało internirowanych (zapokazanych). — Farar pschi chrkwi swjatoho Józefa k. Mancinelli w Neapolu bu do Brescia wuhnyty za to, zo nechysche jenocho wustorcženoho (exkommunikata) hało smotra pschipunčžicž. — Archbiskop Salvini w Camerino w Markach, priedy bamžej skusčacych, dosta poručnosć, zo dyrbi psched tamnišche sudnistwo pschińč, dofelž je pjecža k njeposlušnoscezi pschecžimo kralowskej wyschnoscezi napominał w swojich rozpokazanjach za duchownych. Archbiskop protestirowasche, dofelž sudnistwo po chrkwiniskim zakonju k tomu prawo nima. Krótko potom pschindže žandarm do archbiskopskoho hrodu a pokazawšchi poručnosć arretirowasche archbiskopa. Hysčže junu protestirowasche čžescženy knjez w pschitomnoscezi swědow pschecžimo tajkomu namocowanju a potom džěšche do jastwa. Powjesč wo tymle zajecžu žrudži chle město. W chlej diöcesy buchu žjawne modlitwy pschikazane za wuswobodženjo archbiskopa. Tež bu wot wjach tysacow (tamžyutow) ludži adresa na krala podpisana z proštwu wo wuswobodženjo lubowanoho archbiskopa. W komorje za pošlancow w Turinje bu nowy zakon wot ministra pschedpoženy a z 191 hłosami pschecžimo 45 pschijaty, po kotrymž wot nětka młodžencjo, kiž na duchownstwo sčtuduja, njedyrbja wjach wot wojerstwa swobodni byčž. Jenož sčthryjo rycžnich žwěrichu sej pschecžimo namjetej a k lěpschomu chrkwie rycžecž. — Z Loretto, hdžež wulke kubla chrkwie „swjatoho domu“ nět k pod kralowskimi žastojuiskami steja, pisaja, zo je kassa pscheco próžna a zo dyrbja pschi chrkwi postajeni duchowni měsach dolho na swoju matu ždu čžakacž. Tež najenškojo njejsu z nětčžiskim knježstwom spokojom. Podarmo prócuje so knježerstwo chrkwine kublo pschedawacz; lud je kóždomu ze smjercžu hrozyl, kiž chchł je kupicž. Duchowni su jara kžudži, ale wot luda čžescženi.

Jendželska. Wosrjedž Londona je Jurij Bowyer, rycžer rjadu s. Jana w Jerusalemie a sobustaw jendželskoho parlamenta (sejma) za swoje pjenježy

wulki šchpital natwaril a jón kšesćjanskaj lubošći pschepodal. Tši wulke jstwy dawaja bbyło 40 khorym a wulka zabroda posćićja wotšchewjenjo a posplynjenjo wotkhorjowachym; tež njewuhojini maja pschistup. Tak pokazuje tónle wosobny knjez, zo je prawy katholic, nic jenož po mjenje, bbyž so wosebje stara wo njezhójne na cžele, zo by so tola jich njesmjertnej duschi pomhało.

Amerika. W juliju pschińdže do republiki Haiti nowy archbiskop k. Testard du Cosquer. Tónle hišćeje młody knjez bu z wulkej radošču witaný wot ludu, kiž bě so zhromadził, zo by swojoho dołho wocžakowanoho pastyrja wobladał. Pschi durjach hłowneje chrkwy wot fararja poštrowjený džeržesche Božu wschu, stupi na trón a powita z hnujachymy słowami svojich doměrjenych. A wječoru poda so ze wschitkimi duchownymi k präsidenteji republiki Geffrardej, zo by počesćenjo wuprajil a cžesne znamjo abo rjad pschepodal, kotraž bě hamž pschipošłał. — Diöcesa Cleveland w stacze Ohio ameriskeje unije štajnje pschibjera. Psched pjeczimi lětami mjesche 15 chrkwjom a wokoło 20 duchownych, nětko pať hižom na 120 chrkwjom a nimale 80 duchownych. Nětežišchi horliwy biskop k. Rapp je seminar za šchulerjom, w kotrymž ma 50 — 60 hólčžatom nižšche schule pscheněz. Dotal buchu duchowni pschecy z Francowskeje, Griskeje a Němskeje sem šłani; ale z tychle krajow so nětk missionarajo bóle do Chinesiskeje, Japanskeje podawaja; duž dyrbi so Amerika nětk sama swěrnišcho wo wuschudowanjo duchownych bjez svojimi krajownikami staracz.

Japanska. Po listach missionarow je naschej swjatej wěrje tam rjana nadžija zesthadžala. W krajnje Nangasaki, kotraž je z krewju tejšo martrarjom napojena, wopruje so po 200-lětnej pschestawcy Bohu zash najwjetschi wopor nowoho zakonja. Japanske knježerstwo je městniščežo za nowu katholicu chrkei runje napschecžo tej hórcey postajilo, na kotrejž buchu martrarjo kščižowani, 1862 za swjathych wuprajeni. Tam so zhromadžuja katholicowje, a byrne jich hišćeje wjele njebbyło nadžijeja so tola, zo budža so bóržy rozmnožecz a zo katholicych missionarjo zash znamjo s. kščiža po chkej Japanskej rozestaja.

Pałäština (Slubjeny kraj). Bjez tamnišchimi Armenjanami je jich wjele k naschej chrkwi pschestupilo. Katholicych Armenjenjo su w Jerusalemje ležomnoscz kupili, za bychu tam chrkei natwarili, a towarstwo k swjatomu rowej je jim 600 toleri dało a hišćeje na pschichodne tsilěta po 800 tol. pschisľubilo. Spomnjene towarstwo zhromadži najwjach pjenjez w biskopstwomaj Köln a Trier; tež w Baderbornje za nje wopruja. W lóni mjesche wone 10,000 tol. dołhodow.

(Najwjetscha chrkwinska wěža) je, kaž je znate, pschi chrkwi swjatoho Schčžepana we Winje. Wóndanjo su nowy kamjeńtny wjeršč město dotalnoho železnoho dotwarili a nowy mjedžany kščiž z worjekom (hodlerjom) pschicjinili. Kščiž z worjekom je 4 kochče wysoki a 3 kochče schěroki a waži 336 puntow. Tónle mjedžany pschidawł je ze 530 kručow schrubowaný. A pozłoczenju trjebasche so 427 dukatow (čěrwnjenych złothych). Wudawki wucžinja nimale 8000 schěšnakow. Z nowym wjerščkom je wěža 430 štopow wysoka, a tak najwyschša w Rakuskej a w Němskej; we Francowskej je strašburgska 6 štopow wyschša.

(Mortych pohřebacj!) Tónle czělny skutk fšesczjanskeje mišosce dopjelnjeja nowe towarstwa w nělotrych wulkich městach na wosebite waschnjo pod mjenom towarstwa s. Józefa z Arimathäa. Wone dawaja czěla křubych a wopuszczěnych, kotřiž we špitalach a jaštwach mumru, z pjenježami towarstwa czěstnje pohřebacj. Tak bu w juniju we Winje 205 tajkich czělow pohřebanych a za to 458 ščěsnaŕow wubatych. Tež w Prahy tajke towarstwo skutkuje.

(Mórski zwóncžk.) Šbhžkuli w Jeruzalemje mór wubhri, wuńdže z tamnišeho franciřanskoho klóřtra f swjatomu rowej jedhny duchowny z rjaba, hdbž je so přjedh na smjercž pšhibotował. Wón křwata do města, zo by wščitkim z morowej křproscju napadnjěnym ludžom bjez rozdžěla wěrhwuźnacža jim trěbnu czělnu a duchownu pomoc pščinjeř. Raž dołho mór traje, njewrócži so tónle bratr do klóřtra. Zo pał bhchu družh bratsja wjedželi, hač je hiřcže žiwny, zwoni wón kóždhy džen we postajěnym času za zwóncžk pšched křóřtrom wiřach. Raž dołho je tutón řkřšecž, je to znamjo, zo wupóřtanhy hiřcže njeje na mór wumrjeł. Šbhž zwóncžk womjeřnje, wjedža bratsja w klóřtrje, zo je wón hař wopor řšesczjanskeje lubosce wumrjeł, a druhi bratr křwata, zo by joħo měřto wupjelnił.

(Bóħ křořta pščestupnikow řšwóřteje řaznje!) Na spocžatku žandženoho měřaca řta so w Winje řčěħowach řpodžiwny pobawł, kotryž řu nowiny „Waterland“ wozjewił. Wěřta wudowa napominařce řwoju džowfu dla jeje žnajořstwa. Na tele napominanjto rozkłobi so džowřta tak jara, zo na řwoju řtaru mačž řufu žkóži. Hiřcže druhi řróčž žběħny řwoju řufu, zo by mačž džřřita; ale w tħm wofomifnjěnjju padže, a jeje řuřa nahle wofħromi.

Naležnosce towarřwa.

Do pokladnicy towarřwa řu dale řwój řětny pšřinosčř zapřacžili řř.: kubler Mikławřř Javorř z Mitocžic, kublerřři řyn Mikławřř Mateřř z Nowořlic, wučer Jan Žur ze Ždjerje, žiwnořceřř Michal Wicjaz z Břjemjenja, wučer řawřřřtyn řauffa z Řóžanta, řapřan řchořta w Řulowje, kubler Ř. Ř. w. Ř., Mikławřř Řubica z Řhařowa.

Břřřřřřřř měřac budže ģłowna žħromadžizna nařřřřř towarřwa, řotrejež džęń džęřsa hiřcže wozjewicž njemóžěmy: duž přřepřřřřř řobuřřřř pšřez Serbřře Nowiny. Wubjerř.

Žemřete řobuřřřř.

1. Michal Řral, kubler w Řóžěncže, wumřje 9. junija 1863, řwojeje řarobny 33 řěř. — 2. Mikławřř řurř, řom. Břetřřřřř, kubler a řěbětai w Řóžěncže, wumřje 22. junija 1863, řwojeje řarobny 66 řěř 10 měřřřř a 2 dnaj. — 3. Madřena Řronřřřř, řodž. řmolic, kublerřa z Nowořlic, wumřje 18. decembra 1863, řwojeje řarobny 34 řěř. — 4. Michal Břurřř, žiwnořceřř a ģmejnřři přěřřřřřřř w řřřřřřřř, wumřje 7. januara 1864, řwojeje řarobny 51 řěř. Bóħ daj jim wěčny wotpocžinř!

Katholicki Posol

Cerkwiński časopis,

wydawany wot towarstwa S. Cyrilla a Methoda w Budyščinje.

Czo. 10.

Oktober.

1864.

Swjata Theresia, knježna.

(15 oktobra.)

W lěće 1516 narodži so w Abile w Španiskej wojobnymaj a boha-
bojazyymaj staršymaj dźowčicžka, kotruž hačo swjatu Theresiu česćimy. Jeje
nan, Don Sanchez de Cepeda, lubowasche wošebje čitanjo dobrych knihow.
Mašej Theresii zaschěžepi so zahe lubosć a pobožnosć a nabožnym kniham.
Schěšć lět stara čitasche ze swojim bratrom žiwjenja Swjatyh a stawizny
martrarjow. Přich to napjelni so jeje wutroba ze žadošću za wěčnym žiwje-
njem a wona chysche swoje žiwjenje hačo martrarka Bohu woprować. Skradžu
čejny tohodla z wótcowskeho domu, zo by do Afriki so přehewjezła a tam swoju
krej za Jezusa přelata. Zasy domoj dowjedžena přecowasche so, žadane mar-
trarstwo z jatmožnu a druhimi dobrymi skutkami Bohu narunac. Přichy pak
ze šylzami wobžarowasche, zo je jej najlěpši džěl wutorhnyem. Jeje macjer
zahe wumrje. Theresia prošesche najzběžnišchu knježnu Mariju, zo chyka so
wona hačo jejna macjer wopokazowac. Talc přostwa bu wustyšchana, a The-
resia mějesche stajnje zašit božeje macjerje.

Po macjernej smjerczi poča mjez Bohom a swětom khablowac, a poča
horde swětnje dźećo być. Zahe došć pytny nan hrožach strach a pošla ju 1529
do knježniškeho kláštra na dalšce kublowanje. Połdra lěta tam přehywasche,
ale čezka khorosć wróći ju do nanowoho domu. Po wotkhorjenju přichdže k
nanowemu bratři na wopytanj. We rozryčowanjach z tutym pobežnym
křesćanom spózna wona knježomnosć a hinitosć swěta jasněšo. Tři mjesacy
dołho rozmyslesche přich sebi, hač njeby za jeje duschu najlěpshe bylo, zo by
do kláštra šyla. Po swěrnym rozkladženju wuzwoli sebi tuto a wozjewi nanej

swój zamysł. Gdyż pał wón tomu pschizwolicz nochchysche, džesche sama bjez joho wole do klóschtra swjateje Marje z hory Karmela. Tehdom bjesche Theresia 20 lět stara. Nětko zhubi so jej prijedawscha styskosc a wona bu polna wjesoloscze a nutskownoho tróschta. Wona pisa wo tym: „We klóschtrie nje wschitko zwjeselcsche a so mi spodobasche. Gdyż priedy swoje czěło hordže puschach, rjedžach tudy dom; ale radoscz mojeje wutrobje wobnowjesche pomyslenjo na to, zo sym wot tamnych hordženjow wumožena.“ Tónle nutskowny pokoj bjesche boža hnada, ale wona z njej doscz sobu njeskutfomasche. Wona drje wjele cžasa na modlenjo a nabožne cžitanjo nałożesche, a so kóždoho hrěcha kędžbnje hladasche; tola snadue hrěchi njemějesche doscz kędžbu a to cžinjesche ju Bohu njespodobnu. Tohodla pocža ju Bóh domaphtacz a z cžerpjenjemi rjedžicz a wudospołnjecz. Wona bu khorowata a pschi lěkowanju so z njej pohórscchesche: wona dosta wulke bolenjo stawow a njemóžesche ani stawczka hnucz. Po tšiměsacžnym cžerpjenju napadny ju schtyri dnj trajaca njemóc (zecnjenjo), tak zo za nju row pschihotowachu a so za nju hafo za wotemrjetu modlachu. Gdyż bjesche so cžuczo zasty wrócziło, wošta tola jara hubjena. Tši lěta minychu so hacž k wotkhorjenju. Tule pomoc pschipisowasche zastupnej próstwe swjatoho Józefa, na kotrohož bjesche so wobrocziła.

Stroma pocža wona z nowa zasty do rozpjerschenjow zapadowacz a zhubi nutskownu pobožnoscz a nutrnosc. Napominanja k lěpschomu njedachu pomhacz; lěta dolho pschebhwajche we tajsim njeměrje. Bóh pał wjedžesche ju ze swojej hnadu namafacz a jeje duschu sebi chle pschiwobrocžicz. Junu stupi Theresia do poboczneje křapakki a wohlada tam znamjo bolostnoho Jězusa. Tónle napohlad hnu a zapschimny jeje wutrobu tak sylnje, zo wona we spóznaczu a zacžuczu swojeje wulkeje njedžafnosczje na kolenje padny a Jězusa z wjele sylzami a z wulkej ponižnosczu proschesche, wón chcył ju tak posylnicz, zo joho njeby nihdy wjach zrudžiła a rozhněwala. Wona zdychowasche: „O Božo, ty sy na swět pschischoł a so najwjetschim boloscžam podał, nic sprawnych dla, ale zo by hrěschnikow pytał. Glej, tudy masch najwjetschu hrěschnicu. Dokonjej dha na mni škutk swojeje smilnosczje!“ Po tymle paczerju bu wona znutskownje tak posylnjena, zo so jeje lubosc k Bohu džen a bóle zahorjesche. Wona wotomhny so wot wschitkich schłódných rozpjerschenjow a mocowasche swoje czěło z křutym pomorjenjom a sebjezaprěczom pod knjejštwo ducha. Wulcy njedowěrna napscheczo sebi samej, dowěrjesche jenicz na Boha a podawasche so jomu; z nim wobkřadžesche we wutrobnym, nutrnym modlenju. Bóržy pokazowachu so płody tajkoho swjatoho přecowanja. Wona njchladasche wjach na cžłowjekowu wosobu (parschonu), pschihilnoscz a pscheczelstwo, ale móžesche jeno z tajnimi cžłowjekami wobkřadžecz, kotsiž Boha lubuja a jomu słuža. Z wjele sylzami woplakowasche schmjaty bludowěrnikow a chchysche boži hněw pschez samowólne křudowanja swojoho czěła změrowacz. Z njepscheměrneje luboscze k Bohu chchysche pschecy jenož to cžinicz, schtož je najlěpsche. Boži jandžel bě z wohniwym křódom njebieskeje luboscze jejnu wutrobu pschekřół.

Z luboscju k Bohu je pschecy lubosc k sobucžłowjekam stowarschena.

Jich duchowe zbožo chchſche Theresia po mocach spěchowacž. Pſchez njebieſke rozſwětlenjo powucžena zawjedže wona we ſwojim klóſchtrje starſ kruth rjad a waſchnjo. Wſchitke zadžewli pſchewinſchſi załoži wona 1562 we ſwojim narobnym mjeſće nowſ klóſchtr karmelitkow. Žana ku ježna ujeſmjedžesche žane, tež nic najmjeiſche zamoženjo mječž. Jich draſta beſche z hruboho, niebarbjenoho płatu a z ſožanym paſom wobpaſana; tež ſchlewjer beſche z tołſtoho płatu. Wone kłodžachu boſy a k wotpocžinkej mējachu twjerde ložo. Dwójcy za džen doſtawachu jěſcž, a mjaſo ženje njewužiwachu. Hacžrunje z bohateje, woſobneje ſwójby pſchetrjechi Theresia wſchitke knježny we krutoſczi: najhubjeiſchu jědž, najhubjeiſchu draſtu, najnižſchu ſlužbu, najtwjerdsche ložo wona za ſo wužwoli. „Prawa kłodoba, kotruž z luboſcže k Bohu na ſo bjerjemy, pſchinoſcha wulku cžesčž, pſchetož we teyle kłodobie njechamy ſo niſomu ſpodobacž, dyžli Bohu ſa momu. Echtož paſ žanoho cžłowjeſa njetrjeba, dofelž chce kłodu bycž a woſtačž: tón ma wjele pſchecželow!“ Hacžrunje beſche Theresia poſna jandželſkich pócžiwocžow, kłodowasche tola ſwoje kłore cžěto z rjecžazami, kłodſchiwami a ſchwiſadłami.

Wſche toho mjeſesche wot ſwojich ſobucžkowjeſow mnohe wuſmjeſchenja, hanjenja a cžerpjenja wucžerpjecž. Wſchitko to wona z wulkej ponižnoſcžu na ſo bjerjesche a mjeſesche na tym ſwoje wjeſelo. Wo nužnoſczi tajſkich cžerpjenjow beſche taſ pſchewědcžena, zo we najwjetſchich pſchecžiwnoſcžach prajesche: „cžerpjecž abo wumrjecž,“ a „cžim wjacž cžerpjenja, cžim wjetſchi dobytk!“ Hdyž na nju zke rycžachu, prajesche wona: „Prawje taſ! Hdy bychu mje lěpje zeznali, bychu hiſchcže wjele wjacž žłoho na mije powjedacž móhli.“ A ſwojim njepſchecželam a pſchecžěharjam mjeſesche wona tajſa luboſcž, zo bu wo nej prajene: ſchtož chce wot Theresie lubowanu bycž, dyrbi jej kſchidnu cžinicž. Hdyž bu Theresia wot wſchynoſcže ſwojich klóſchtrſkich porjedženjow dla zajata, piſasche wona: „Wiože drje wjetſchi tróſcht, wjetſcha ſłodkoſcž a wjeſołoſcž bycž, dyžli za naſchoho luboſcžiwoho Boha cžerpjecž? To je najwobcžežniſchi, ale najwěſcžiſchi pucž a Bohu. Tohodla, dyrbi kſchiž naſch tróſcht a wjeſelo bycž. Žadajmy dha, pytajmy a wopſchimamy kſchiž. A bėda nam na tym dnju, hdyž žadnu kſchiž nimamy!“

ſchthrycžzi lět dołho mjeſesche wſchėdnuje nėſajſke cžerpjenje. Tola pſchi wſchittich ſwojich kłoroſcžach wona pucžowasche, zo by nowe klóſchtry załožowala a zarjadowala. Jeje najwjetſche cžerpjenje paſ beſche to, zo beſche 20 lět dołho wot wſchitkoho nutſkownoho tróſchta wopuſchcžena. Tėhdom pytaſche wona tróſcht pola najwječžiſchoho ſčěła božoho; tu žhubi ſo cžěſnoſcža zrudnoſcž jeje wutrobny.

Tež jeje pſchecžiwnoſcžam bližeſche ſo kónc. Swėtna wſchynoſcž pſchipožna jeiny klóſchtrſki rjad a bamž Hriehor XIII. wobtruczi jón, a na kóncu jejuoho žiwjenja beſche wulka mnohoſcž tajſkich kruthch klóſchtrow załoženyč.

Doſelž ſo pſchecy bojesche, zo mohla nježbožneje ſmjercže wumrjecž, pſchihotowasche ſo ſtajnje na nju. „Jeno jedyn Bėh, jeno jena ſmjercž, jeno jena duſcha!“ We tym bė mudroſcž jeje žiwjenja. Jenicžkoho Boha lubowasche, na jenicžku ſmjercž ſo pſchihotowasche; wo jenicžku njemjertnu duſchu mjeſesche prėnju a najwjetſchu ſtarocž. Taſ pſchibliži ſo jej wofamiſ, hdyž bėjſi nawoženja po ſwoju knježniſku njewjeſtu pſchidžje a ju k njebieſkomu kwaſej dowjedže.

Na pucžowanju sſhorje wona we Albje, a ſpózna, zo je hodžina woteń-
bženja pſchiſchła. Gdyž Bože Częto ł njej pſchinieſechu, pozhubi ſo jejna ſta-
boſcź; wona wuſtocźi z łoża a jeje wobliczo ſo z jaſnoſcźu błęſzczęſche. Stry-
nnyſchi ruch pocźa luboźnje ſpěwacź. Po doſtaću Jėzusowoho najſwiecźiſchoho
Częła prajeſche pokojnje: „O mój Anjeże a Zbóźniko; nětko ſo bliži hodžina
tał dołho žádana. Bórzſz Tebie wohladam; wuſtupju z cuźbſh a moja duſcha
budže Twoju pſchitomnoſcź wuźiwacź. Twoja wola ſo ſtań.“

Gdyž ſo jej wopraſchachu, hać maja jeje częto do jejnoho kłóſchtra wot-
wjezcź, rjetny wona: njechacze dha mi tudſ nęſchto pierſchcze popſchecź?“

We ſwojej khorosczi ryczęſche ſpodźiwne wo bożej luboſczi, napominaſche
pſchitomnyh ł poſojej a luboſczi a ſpominaſche z dźakom na to, zo je kſchczena. „O
Božo, ja ſym dźęczo Twojeje chrkwi. Ja mumru haćo dźęczo katholickeje chrk-
wie!“ Częſto woſpjetowaſche pſalmowe ſłowa: „Njezaſtorcź mje wot ſwojoho wo-
blicza a ſwojoho Ducha njezwmi wote muje.“ — „Kozłatu a poniźnu wutrobu
njezacpějeſch, o Božo.“ Schytnacze hodžinom ležeſche wona bjeze wſchoho po-
hibnjenja we nutſkownej modlitwie ł Bohu pozbėhnjena. Džen 10. oktobra 1582
wopuſchczi jeje duſcha zemju, bóle z luboſcze ł Bohu, dyžli khorocze dla. Wſchi
jeje ſmjerczi zjewiachu ſo wſche jeje komorki njebieſke ſwětłeſchła, Jėzus wopy-
ta ju z cźródami jandželow, a z jeje horta znięſe ſo bėhſ hołbit ł njeju. Wu-
ſkhnjenſ ſchtom pſched jeje wotnom doſta zdobom liſczo a kęzenjo. Wot jeje
częła wukhadžeſche luboźna wón.

Wona je wſchelake piſma, połne njebieſkeje mudroſcze, zawoſtajika. Ze
wſchittkich ſwęczi jeje njeſkónčźna poniźnoſcź, njeſchewinita ſczerpnoſcź, zahorjena
luboſcź, wulka poſluſchnoſcź, horliwa khorboſcź a doſpołne bohupodaczo. Bóh
bėſche we žiwjenju z njej; wón wozjewjeſche a ſkutkowaſche wulke węcſ pſchez
nju. Wona męjeſche dar węcſchczenja a wopoſazma božeje luboſcze bėchu' tał
bohate, zo wona częſto žádaſche, Bóh chchł tajkim dobretam mjezu ſtajeć a
wopomnjećzo jeje hręcſow njezakrępacź. Jeje wutrobna cźiſtoſcź jej zaſłuži, zo
móžeſche hiżon tudſ na zemi njebieſke węcſ wohladacź.

Po jeje ſmjerczi je Bóh jeje ſwjatoſcź ze wſchelakimi dźiwami wobſwėd-
cził. Bani Hryhor XV. zapiſa Thereſiu we lęcze 1621 do knihow Swjatyh.

H. D.

Rſcheczańſke miſſionſtvo.

Po kniħach Zendzelejana L. W. M. Marſhalla.

I.

Bjez wſchittkimi kſcheczańſkimi chrkwiemi a zhromadženſtwami je ruſka
chrkew jenicźka, kiž niczo ł pſchewobroczenju poħanow njecźini, bęrnje ſo we
Ruſkej wjele poħaniſkich ſplahow namakało, kiž pſchiboham ſo modla. Car (ruſki

thěžor), kaž so powjeda, to njepřichiba, duchownstwo je tomule džělu wotkřisene a stat to frucže zakazuje. Róždy katholiccki duchowny pať, kiž tajkoho pohana pschemobroczič chce, dyrbi mocžakowacž, zo budže do Sibirskeje póstany. Protestantstkim cyrkwjam wosobnje Jendželsteje a Ameriki*) so tutón porok cžinicž njeba, pschetož wone su we poslednišich 50 lětach hacž do džensnišchoho dnja wscho cžinili, sčtožkuli jim horliwoscž a pschekadženjo jenož nutschacž móžesčtej, ale ieju pscheměrne wuprócowanja mějachu a maja džens hišcže tak mało wužitka, zo my katholiccy to snadž wěrili njebychmy, njebychu-li same protestantske nowiny a lětne rozprawy to hacž do najwěsčjšchoho dopokazale a bosčž a na bosčž ruprajile.

Prědkstojiczerjo tutych mnohich protestantskich missionskich towarstwom zjawnje wuprajeja, zo křesčćanskii swět nijeje ženje tejšo srědkow k pschemobrocženju mět, kaž wone k tomule kóncej we ruch maja. Mnohoščž protestantskich missionarow so po tamozhtach licži, wudawki pať po millionach a millionach. Jene jenicžke jendželste missionske towarstwo pschetrjeba, kaž politiske nowiny Times (18. januara 1860) pišaja — jenož sčtož „wudawki doma“ t. r. we Jendželstej nastupa, wjach hacž 40000 puntow sterlingow (sterling płacži 6 tol. 20 nřl.), přiedyhacž je jenož jenicžki pohan pschemobrocženy, haj přiedyhacž tutón jenož jenocho missionara widži, t. r. přiedy hacž so tón předar abo missionar ze swojej žonu jenož na cžolm poda k pschetrježenju do pohanskoho kraja. A zarjadowanju a k wupłacženju protestantskoho missionstwa a missionarow su wosebicž i zasťojnicž, kiž jenož za so sčtwórtž džěl tych za missionstwo zhromadženyhch dořhodow hafo zdu pschetrjebaja. Wułožki na pučž protestantskich missionarow z Jendželsteje do ranskich krajow wučinjachu hižom 1839 na 260,000 puntow sterlingow. Zo su wułožki na městach, hdžež swoje džěto spocžinaja, wjele wjetšche hacž doma we Jendželstej, hodži so myslíč. Na kupje Tahiti a wokolnych su jendželscy missionarajo psched nimale 30 lětami hižom wjach dhžli 100,000 puntow sterlingow dostali a wudali; — a tola mějesche jich missionske džěto jenož tón scžěhwť, zo stej dwě tjecžinje wobhđlerjom skóncowanej bytej, zbhtni pať swojich naturškich póccžiwoscžow wuslekani a do zahubjenja zamjedženi byli. Amerika we tymle njewužitnym pschecžinjenju Jendželstu jenož scžěhuje. Amerikanske kollegium missionstwa je, kaž lord Torrington swojomu knjejštwu k wjedženju da, we mało lětach na jenicžkej kupje Ceylon wjach dhžli 100,000 puntow wudalo. We južnej Armeniskej pschetrjebachu pjecžo amerikanscy missionarajo lětnje 50000 dollarow (dollar je 1 tol. 12 nřl.) we dalokej puščžinje Oregona wuda jena jenicžka sekta za jene lěto 42000 dollarow, hacž runje dyrbjesche missionstwo na tymle měscže bjez wužitka pozdžišcho wopuščžene byčž.

*) Wot druhich protestantskich cyrkwicžkow a wotšcžěpkow tu wosebje njerycžimy, dokelž wone maja byrnje wschela koho wěrnywuznacžja abo we službje jendželsteje cyrkwie stoja, abo sčtož pschemobrocženja nastupa — tutych scžěhwťki jenož na papjerje, kiž wone druhdy lohkowěrimomu ludej we nowinach za wěrne wozjemicž dawaja. Wbohi lud!

Jendželczan a Amerikan je drje zwučeny, wustosc tajkich pienježnych woporon ze społojnosću cžitacz, wón wě derje zo „tón cžerjach skutkowach kapital“ jenož na jendželskich kupach lětnje dwa miliona wucžinja (Times 19. haprěla 1860); namaka-li pať tule wustku summu lěto wot lěta a džerži-li druhdy pschěblad na poť sta abo sto lět, zezda so tež jomu skoro njemóžne, zo so tajke pienježne summy pschecžinicž hodža. A sčto njedhrybjať tež so spodžiwacz wjedžiwšči, zo su jenož w nětčyšćim lětstotku, wot Jendželsteje a Ameriki 40 milionow puntow sterlingow wubate byle?

Ale k čomu tejsko pienjež, budže snadž nětotryžkuli katholicke cžitar prajicž; je dha móžno, zo móža naschi katholicke missiönarojo, kiž ani šterery džěl tajkich šřědkow nimaja, porno protestantskim nětšto wubotkonjecž? Skoro dhyrbjalo so na tym dwělowacz, ale pienježy runje tudy ničžo njecžinja. — Kaž su njesměrne pienježy husto zadžewť we rozwiženju nabožneho žiwjenja jenožo cžłowjeka, tak su a wostanu wone we ruch protestantskich missiönarow zadžewť we jich skutkowanju za te missiönstwo a we rozwiženju nabožneho žiwjenja bjež pschemobrocžnymi pohanami. Jenož te waschnjo, kať protestantske kaž katholicke missiönarojo pschemobrocžaja, tu wscho wucžini, a z toho my ze spodžiwaniom widžimy, zo protestantske missiönarojo pschi wschej nadobizuje ničžo, katholicke missiönarojo pať skoro wschitko zamóžaja, hdžěžkuli z božej hnadu dóndu. — Katholicke missiönar, kiž je husto bjež ždy abo najbóle jenož tajku zdru ma kaž wschědny džělacz, scžěhuje pschiklad swjatožo Pawoła, wón so bjeze wscheje bojoscže pohanam poda a jich wucži; hroženja, schwifanja, martry a smjercž njezamoža joho wotdžeržecž wot wozjewjenja žiwoho božoho słowa. Dwachcži, tsichcži, schthrchcži lět dolho podcžisnje so wón z wjesoloscžu wschej khudobie a wobcžěžnomu missiönstwu skutkowanju, a budže-li snadž jenožo dnja martrowny grat psched joho wocžomaj rozpschestrjeny, dha so wón tutoho tak maľo boži, zo sebi to dawno wot Boha za hnadu wuprošchomasche, pschež tutón grat pruhowany bycž. Wón je so zwažil swojoho mischtra za tu hnadu martrarskeje smjercže prošecž; — wón je tež tón wucžownik, kiž joho hacž na kšich scžěhuje. Wjele pschikladow, kiž budža pozdžišcho powjedane, dhyrbja to dopokazacz. — Protestantke missiönar, kiž najbóle žonu a džecži ma, pase so kaž to hinať bycž njemóže, tajki straschny pucž nastupicž, wón so najbóle spuschcža na „cžišćcžane bože słowo, na swoje swjate pišma a z doma sobuwzate traťtacziki a knižki, kiž wón sam wudžěli, hdžěž štrach njeje, tam pať, hdžěž štrach phtnje, štradžnje pschež druhich wudželecž da. We mnohich krajach kaž wosobnje we Chinesiskej a tej Levancže wobsteji cžle skutkowanjo protestantskich missiönarow jenož we wudželenju spomnjenych knihow, hacžrunje, kaž missiönar protestant Trabej praji: „maľo wužitka njese, knihi we nadobiznje wudželecž bjež žiwoho božoho słowa a přědowanja“ a hacžrunje kóždy wě, zo japoschtoľojo na tele waschnjo (t. j. pschež knihi) njepschemobrocžachu.

Japoschtoľojo, kaž mam japoschtoľske stawizny powjedaja, su na swojich japoschtoľskich pucžach do pohanskich krajow pschescžěhanja, wobcžěžnosče bjež kónca, martry a smjercž wustali a tónsame pucž dhyrbjachu a dhyrbja džens hišcže

wšchitch křodžicž, kotičž čcedž a jich wěrní scžěhowarjo bčž a na swojich mission-
stwach něšto dokonjeć. Kaž bě smjercž powołanjo japoschtolow, tak je wěrna
powołanjo missionarow: za te dusche a jich wumoženjo wumrjeć. To bě a
je džens hiščeže za missionara potajne wopšchijecž sťowow swjatoho Pawoła k
Hebrejskim (9,22): „Bjež krewje rozlecž a nještanje so žane wobacžo“. Nic
na horu Tabor, wuwola tohodla katholicke missionar, pscheproscha nas Jězus,
ale na horu Kalwarstu k smjercži. Krej a smjercž bě wot započatka cyrkwe
sem jenicžki sředk, dusche pohanow pschewobrocžicž a wudobhčž, tak zo sami po-
hanjo te sťowo wopšchijecž spocžachu „krej martrarjom je smjo kšče-
scžanow“. Zo su katholicke missionarajo wot spocžatka nascheje cyrkwe hacž
do džensnišchoho dnja to čžinili a pschěz tuton sředk kšchescžanstwo wšchudžom
rozšchěrjowali, hčžžkuli je namařamž, je tak znata wěc, zo dyrbja sami najwjet-
šchi njepšchecželojo nascheje cyrkwe to pschidacž. Po martrarskej smjercži
wšchittich swjathch japoschtolow (z wuwzacžom swjatoho Jana) je nascha wěra
wšchudžom jenož z krewjerozlecžom rozšchěrjena bžła. Wot romskoho křžžora
Merona hacž do čžasow Juliana Wotpadnjenoho (wot l. 64—363) bčžu 12
krawnych pschescžěhanjom, kiž skoro wšchittich bamžow a biskopow hafo najprěni-
šchich japoschtolskich scžěhowarjom žiwjenjo žadasche. Swj. bamž Kletus, a
Klemens, swj. biskop Ignacius martrar, swj. Dionys, swj. Erarist (bamž), kaž
swj. Alexander, swj. Polykarp, swj. Justin, swj. Gervasius a Protasius, swj.
Jrenäus, swj. Pontianus, swj. bamž Fabian a bamž Schčžepan a Kistus, swj.
Marcellin atd. su wšchitch hafo wěrní missionarajo pod romskimi pohanskimi
křžžorami kšchescžanstwo rozšchěrjeli a za nje krawili. Swj. Bonifac, Emmeran,
Kilian a družb čžinjachu toľamo we Němskej, Franz Kaverski a Jan de Britto
a tšjach druhich we Asii, Africh a Americh, tak zo je wšchudžom krej rozlata
bžła, hčžž bu kšchescžanstwo zawjedžene. Zo su tajke wopory widžownje wot
Boha žohnowane bžle, to hodži so myslíč a hacž na najjasnišcho to depokazuja
te scžěhwki katholicke missionstwow, kiž chcemy jednotliwje po wšchelakoscži kra-
jom a krajinom žjewicž. — Hinajšchi pucž k rozšchěrjenju kšchescžanstwa bjež po-
hanami su protestantske missionarajo sebi wuzwolili. Wotdžěleni wot ja-
poschtolskoho čžasa nimale pschěz 16 lěťstotkow, (pschetož jich cyrkej we tšmle lěť-
stotku hafole spocžina) žda so, zo woni stare japoschtolske waschnjo pohanow
pschewobrocžicž wjach njeznaja, abo wěšthch winow dla znacž njechaja. Mission-
stwo žada krej a hušto žiwjenjo prawoho missionara. Kať mohť protestantski
missionar, kiž swojoho žiwjenja dla sam nicžo rozkazowacž nješmě, na swojim
missionstwje swoje žiwjenjo pschisadžicž? Joho žiwjenjo sťuscha wšchak joho swōj-
bje; stupi wón tohodla tež hafo missionar do sťužbh jenoho missionskoho towar-
stwa, njecžini wón swōj kontrakt wěscžje z tšm wuměnenjom, zo chce swōjej e
wucžbh dla žiwjenjo pschisadžicž a swōju swōjbu z tšm šprotnu scžinicž; —
wón ma hafo na n hinajšche winwatoscžje a ničto njebudže wot njoho tež tajki
wopor žadacž, tež nic joho přědkstojicžerjo. — Duž žadhn džiw njeje, hčžž pro-
testantski missionar sebi lōžšchi sředk k radženju swojich missionskich džělow wuhla-
da, njenujch wudžělenjo biblijom a druhich pišmow. Jelizo my tuton

frědk po protestantſkich zaſadach pruhujemy, dha njeda ſo wjele napscheczo njomu prajicž, pſchetož znate je, zo protestantowje „bibliju“ za jenicžke žórko žiwoho božoho ſłowa djerža; bajcže kóždomn pohanej tohodla jenož bibliju do rukow (na wudželerju nicžo ležane njeje, kóždy to móže) a pſchemobroczenjo kaž ſamo wot ſo pſchińdže a ſczěhuje??? Wot katholickeho ſtejiſchcža pał mamy wězo jara wjele napscheczo prajicž, pſchetož kóždy katholic na přeni pohlad widži, zo je tu- tón frědk k pſchemobroczenju pohanow nic jenož antiapochtołſki (njeapoch- tołſki) a tež chle nowy, ale tež tajſi, kiž po ſtamiznach a wſchědnym zhonjenju žanoho wužitka njepſchinjeſe. Žadny japoſchtot njeje z bibliju w ruch k pohanam ſchoł, japoſchtolojo kaž jich ſczěhowarjo wot njeje hiſchcže nicžo njewjedžachu, a bychu-li woni tež biblije po tamžyntach měli, woni njebychu je wudželecž ſměli, pſchetož Chryſtusowe poruczenjo bě: dźicže do chłoho ſwěta a wučžcže wſchitkich pohanow; ſchtyrnacže lěſtotoſow njebu žana biblija čžiſchcžana a tola ſo kſchec- cžanſtwo bjez njeje tał ſpěſchnje rozſchěrjowaſche, zo je ſkoro do wſchitkich kra- jow hižom zawjedžene było, hacž ſo tam přenja biblija k widženju doſta. Šchtož pał wužitk wudželenych biblijom nastupa, kiž wučžiſcžene bože ſłowo, kaž praja, bjez pohanami pſchinjeſe: da ſo bjez ſtracha wobkrućicž, zo je ſchłoda tych pjenez, kiž buchu wot bibliſkich towarſtwow na čžiſchczenjo biblijom hižom pſche- trjebane. Milliony a milliony toleri buchu na to hižom wudate a tola někotři miſſionarojo a nowiny woſobnje jendželſke zjawnje praja, zo ſo z tymi pjenezami za pſchemobroczenjo pohanow njeje hiſchcže nicžo doſahnyło. Tola my njedhamy tu jenož wobkrućecž, my chcemy tež dopoſazacž, a žadamy jenož tu tři wěcy wohladacž a ſobu pſchephtacž 1) mnohojč wudželenych biblijom; 2) fajke biblije to ſu, woſobnje ſchtož rycž nastupa, do kotrychž ſu pſchetožene a 3) ſchto pohanjo z nimi čžinja.

ſłowny bibliſki ſklad je jendželſke zwonkowne bibliſke towarſtwo, za- ložene 1780. Wone ma nětk hižom njelicžomne tał mjenowane male abo ſli- alne towarſtwa wſchudžom, hdžež Jendželeczenjo wobſedženſtwa a kolonije maja. Žoho žamoženjo bě we lěcže 1791 hižom 100,000 puntow; Howitt praji, zo jendželſki lud nětk lěto za lěto 170,000 puntow za biblije nadawa. Ameri- kanſke bibliſke towarſtwo, založene 1816, mějeſche kaž Struſland praji, hižom 1849 ſydomodžesacž macžernych towarſtwow, kiž maja ſwoje tamžynt pomocnych a podlańſkich towarſtwow. Wone čžiſchcžachu biblije hižom we tamnym lěcže we nimale 164 rycžach a dialektach. Doſhody a wudawki wobeju towarſtwow (jendželſkeho kaž amerikanſkeho) ſu tał wulke, zo ſo to cžežko předſtaicž hodži; tał ſtej dvě jendželſke bibliſke towarſtwe we 12 měſjacach nimale 360,000 pun- tow (za džen 1000 puntow) ſterlingow doſtačej a wot jeju založenja ſem pał nimale 10 millionow ſterlingow; pjecž jendželſkich bibliſkich towarſtwow pał za jene lěto nimale 700,000 puntow. — Mnohojč čžiſchcžanych biblijom je tajka, zo njemóže ſkoro woblicžena bycž. Někotři ſpiſarjo wulicžichu, zo je we wſchim hižom na nimale 100 millionow biblijom wudželenych było; a tola je to hiſchcže tał mało, zo njedawno wěſth Dr. Plumer hało woſebity ſpěchowač bibliſkich towarſtwow prajeſche: „My trjebamy 130 millionow biblijom“,

hafo njebychu hišćeje žane wubželene byle. Hdžežfuli so jenož cžlowjeſ namafa, džiwi abo hižom civilisirowanh, kiž we swojej maczernej rycži hišćeje bibliju nima, su tež hižom bibliške towaršwa, kiž bychu jomu tajfu poſſicžite; — wſchitke ludh na zemi dhrbja po woli amerikanſkich bibliškich direktorow žohnowanjo cžiſchczanoſo božoho ſłowa we krótkim pytnycz a žhonicž.

(Poſracžowanjo ſczěhuje.)

Adolf, wóhwoda Holſteinsſki.

Adolf, wóhwoda Holſteinsſki bě ſlub ſczinił, ſwoje žiwjenjo w klóſchtrje wobžanſnycz, jelizo Bóh jomu a wótcnomu krajej nad niepſcheměrnym niepſcheczělom dobhycz da. Dobhyczó bě potom na joho ſtronje. W lěcže 1244 ſtupi wón toho dla do rjada franciſkanow, kiž bě w lěcže 1209 bamžowe wobſrucženjo dóſtał, a tať bu wón z mócnoho ryczerja khudy mnich. Wón daſche tež klóſchtr tohole rjadu w Kielu natwaricz, pſchi kotrymž wón jara pilnje ſobudžělaſche a we kotrymž wón junu ſwoje pohrjebniſchczo mēcž chychſche. Wón pucžowaſche pola ſwojich prijedawſchich poddanow wokoło a proſcheſche za jałmožnu a wuproſh ſebi młofo pola tych, kiž dójnh ſtót mējachu, zo mohł z nim džělaczerjow pſchi twarjenju a tež tych druhich mnichow woſchewicz. Junu bě wón khětro wjele młoſa dóſtał. Na dompucžu zetkachu joho tſjo ſhnojo na ſonjach, a to na tajſim blaťu, hdžež jim wón wuńcz niemóžeſche. Dopomnjeczó na joho prijedawſchu cžeſcz wotucži we nim. Čžerwjenh z hańbu niemóžeſche wón we woſamifnjemu zaſtróženjo zaſchowacz, kiž mējeſche dla zetkanja ze mócnymi ſhnami, kotſiž ze žrudnym pohladnjenjom něhdy tať mócnoho nana nětko we hrubej khapje, a měſto mjecža ze ſchtrhkom wopaſanoſo a młoſowe ſudobjo njeſo wobkědžbowachu. Tola bórzh žhraba ſo wot ſtróženja, a dopomnjo ſo na ſwoju winowatoſcz žběže wón te ſudobjo, wulinh ſej młofo na hłowu a chle cžěło a praieſche: „O hordh a hluph cžlowjecže, tať móžeſche ſo tola jenož woſamifnjenjo jenoſo pſchez ſwjatocznh ſlub wuzwolenoho powoſanja a wuproſchenja dobrhch darow za twojich džělaczerjow a ſobubratrow hańbowacz? Tať daj nětko hafo khoſtanjo twojeje ſłaboſcže kóždžicžkomu widžecz, zo ſh młofo njeſť.“ A tať pucžowaſche wón pſched woczomaj ſwojich ſhnow dale k ſwojomu klóſchtrej.

Hawſchtn.

Ž Ruzich a Caſſkeje.

Ž Budyſchina. Sobotu 24. ſeptembra wubžěli naſch wſſokodoſtojnh k. biſkop dwěmaj diaſonomaj k. Rupkeje a k. Dienſteje (wobať Oſtriža) w tachantſkeje chrkwi mějchniſku ſwjecziznu. Pſched ſwjecziznu mējeſche wón hnujacu rycž,

w kotrejž dostojnosť katholickeho duchownoho rozestaja, kotryž je 1. wotpóslaný trojjeniczkoho Boha, 2. předar božoho słowa, 3. wudželeř swjatyh sakramentow a 4. woprowar nowozakońskoho wopora. W džesacž lětach swojoho zastojnstwa je naš kněz biskop nětko 17 duchownyh wuswjecził, z kotrychž su jenož 4 z dreždžanskeje diöcese; bjez tsinacžimi nascheje kužiskeje diöcese běšče 7 Serbow. Kněz Kupř pschińdže za druhoho kapłana do Ostriž a f. Dienst za kapłana do Ščěrachowa. Bóh žohnuť jeju skutkowanjo.

3 Dreždžan. Nowokupjený dom tudomnoho katholickeho towarštwa rjemjesniškich (hantwarškich) bu 4. septembra poswjeczený. Wječor bě spěw a druge towarščne wjeselo, na kotrymž so wschelacy hošcjo wobdžělichu; tež z lipstowskeho towarštwa rjemjesniškich pschińdže jedyn z wubjerka a štyrjo rjemjesnišch. Dolh towarštwa wuczinja po wotdacju wschitkich dotalnych darow na kupny pieněz hiščeje 2000 tolerjow.

3 Budyščina. W přenjej połojch zańdženoho měsaca běšče naš hnadny kněz biskop na schulskich visitaciach w dreždžanskej abo erblandskej diöcese, f. kanoniš kantor Hoffmann pať w němškim džěle budyškeje abo kužiskeje diöcese.

3 Chemniž. Tudomna katholicka wosada pschihotowa 13. augusta swojomu f. fararjej Machacžkej wosebity swjedžen na dnju jeho 25-lětneho duchownskeho zastojnstwa. Po Božej mschi zhromadžichu so w schuli džěczi a wjele wosadnych a podachu so potom na faru, hdžež bu kněz farar ze spěwom postrowjený a ze wschelakimi zbožopšhecžemi, a darami wobdarjený. Kněz farar Machacžek je hižom 13 lět w Chemnižu.

3 Marinoho Doła. W knježnjachm klóštrje wotpołoží (26. julija) psched f. přálatom z Osseggia schěscž knježnow swjatoczny slub (abo profes); dwě z nich stej ze Sakškeje, druge su z Čěch. Čyła swjatocznosť z rycžu f. přálata trajesche tsi hodžiny a bě wot wjele ludži wopytana.

3 klóštra Marineje Hwězdny. Wysokoczesczený klóštyrski kapłan f. Alberik Hecht je naš wopuschcził a do Klostergraba w Čěchach za fararja pschischol. Wón bě wot 1850 tudy a je za něotre lěta derje serbski nawuřnył a haťo serbski spowjednił a předar jara zbožownje skutkował. Poslednje serbske přědowanjo mějesche wón na s. Marije domaphtanja w Róžencze. Tohorunja je f. Othmar z klóštra do Marla-Radschic pschesadžený. Na město f. Alberika pschińdže f. Alexander Hitschfel, kiž je hižom junu w klóštrje był, a haťo tseczi kapłan f. Edmund Schön, kiž bě dotal w Alt-Osseggiu.

Čerfwinške nowinki a powjescze.

Němcy. Barlin dostanje skoro biskopa. Pruske knježerstwo je bamža žadalo, zo by pólny probst Pellgram za biskopa pruskeho wójšla swjeczený był.
— We Würzburgu bě wot 11. do 15. septembra hłowna zhromadžizna ka-

tholfskich towarstwow, kotraž bě wot wjele wosobnych katholicow z chleje Němskeje wopytana a tež wot někotrych z Wuhersteje.

Němska. Archbiskop w Kölnje, kardinal Jan Geissel je po dlěškej chorosczi 8. septembra zemrjel.

Rakuska. We Winje a Triescze su so někotři židža njedawno křecizili. Bjez nimi su tajcy, kotřiž chcedža do služby w nowym křesťorstwie Mexiko w Americy zastupiciz. Pschi křecizencow jenoho židowskeho wyschla běšce archwójwoda Ernst z knótróm. Biskop triestskei wudželi jomu bórž na to sakrament firmowanja. — Psched krótkim je we Winje wójwodka z Grammont, mandželska něhduskeho francowskeho poslanca w Romje do katholickeje cyrkwy pschepustila. Hřim w Romje běšce wona rozrěčowanja wo wěrje měła. Tudomny jesuit znaty P. Klunkowstróm ju dospołnje wo wěrnosći katholickeje cyrkwy pschepokaza. Hřim wón přeni króć k njej pschizje, bě tam njeznjesliwy protestantski wřsoli zastojnik, kiž chcyše z praschenjemi wo wěrje jesuita zatraschiciz, ale tón wotmołwjesche jomu nětk nuzowaniz z tajkej jasnosću a z tajkim měrom, zo dhrbjesche so protestant za pschewinjenoho spóznać. Wójwodka pschipošluchasche z měrom, ale wotmřili sej nětko, hřim do katholickeje cyrkwy stupiciz, kotruž jeje mandželskei a jeje džeczi wuznawaja. Firmowanjo wudželi jej w domje nuncia (poslanca) kardinal de Lucca. Zeje džeczi běchu pschitonine a dostachu z maczerju s. sakrament firmowanja. Majstarskei syn bě tak hřim, zo z wjeselosću a lubosću plakasche a maciz wobjimascche.

Žendželska. W poslednim času buchu něotre nowe wulke cyrkwy swjatocžnje swjećene, kaž we Forembiz a Leamingtonje. — Pomaku zaschdluja so tudiz wschitke křesťanske rjady. W auguscze wotewrichu augustinarjo missiju w Hoxtonje, pschedměschczi Londonskim. To je přeni zaklad, kiž su mnichoj tohole rjada po reformaciji z nowa založili.

Triske. Kak mało znjesliwoscze žendželske wěrhwuznaczo katholicam wopokazuje, zhonimiz ze scžehowacoho podawka, kotřiž nam protestantske nowiniz powjedaja. Rektor Alexander w Drumfree ma džowku, kotraž bu psched někotřimi lětami z protestantskim duchownym Rollinsonom zwěrowana a ze swojim mandželskim ke katholickej wěrje pschepusti. Psched něšto njedželemi pschindžeschtaj džowka a pschichodny syn k njomu na wopytanjo a džeschtaj njedželu do katholickeje cyrkwy ke mřchi. To rozžłobi tamniškich protestantow tak, zo swojomu rektorej porucžichu, zo ma wobeju hřim z demu poslaciz; jeli břichtaj hřim dlěje pod jeho tschchu pschewywaloj, budze křezža dobhwana a roztorhana. Alexander dhrbjesche posluchacz. W tajkim njepscheczelstwje wobřteji wuřwalena znjesliwosciz protestantow we Triskej. Schto chcył njedawno so podawsche zběžki a njeměr we Belfastu katholickim pschispěciz? Wobkedžbowarjo tyhle podawkow njedawaja wbohim a křim pocziščcžowanym iriskim katholicam žanu winu, ale wobfruczeja, zo su Žendželczenjo njeměr hagle wumolali.

Belgiske. W Mechelnje bě wot 29. augusta do 3. septembra druhi wulki kongres katholicow; bě jich tam 4000 ze wschěch krajow Europy, bjez nimi wjele biskopow.

Turkowska. W Konstantinopolu su protestantscy přebarjo z Jendželsteje a Ameriki, podpjerani pschez jendželste knježerstwo, něhdže 100 Turkow za swoju wěru dobhli. Dotelž pał su zjawnje mohamedansku wěru hanili, je bjez Turkami njeměr nastał a knježerstwo je něhdže 40 nowoschczenych do jastwa wotwjescz dało. Jendželski póstanc je botal podarmo protestirował. Ale pschi wschim tym njeje pola Turkow hišće žana nabžija na pschemobroczenjo we wjetschej mnohosći. Bóh wě, kať wjele pjenježnych srědkow je pschemobroczenjo toho abo druhoho Turka žadało! Snadnischo hač pschemobroczenjo pónbže pscheměnenjo mohamedanskeje wěry a položeno winowatosczow, za kajkež wjele Turkow nětko stutkuje.

Amerika. Cyrkwinske nowinki z Ameriki su bóle zwjeselace bhžli politiske. Dotalny biskop w Louisville bu za primasa (prěnjoho biskopa) w Baltimore installirowany. Tamnišči stoł bě pschez cyže lěto woschroczeny. Duž lud z wulkej radošču nowoho biskopa witasche. W auguscze pschicžež dotalny biskop w Albanje, t. Mac-Closkey, hačo nowy biskop do New-Yorka. Won je 17 lět w Albanje zbožowanje skutkował. Je tam pod nim wjele cyrkwy nastalo, spła swětnych duchownych je so rozmnožiło, pjecz nowych klóštrow bu založenych, kotrež swětnomu duchownstwu jara pomhaja; tež wschelaše schule a wustawy su tam z jeho pomocu twarjene. — Wjele nowych cyrkwy nastawa tež nětk w Americy. Tak je t. Dugarre róznych kamjenj noweje wulkeje cyrkwy w Chicago swjecił. Toho runja je so tajke swjatocžne swjeczenjo w Lafayette stało. Biskop Timon we Buffalo je cyrkwi w Buffalo a Rochester založil.

Naležnosće towarstwa.

Słowna zhromadžizna naschoho towarstwa, na kotruž je kóždy sobustaw z tutym pscheproscheny, budže sobotu 15. oktobra 1/2 po połdnju w tachantskej schuli. Dženiski porjad je: 1) Rozprawa wo skutkowanju towarstwa; 2) wotpołożenjo zliczbowanja; 3) Namjety.

Jedyn duchowny z wubjerka je na tónle džen Božu mschu za wotemrjete sobustawy towarstwa a za wotemrjetych dobročerjow toho samoho dđeržecj slubił.

Wubjerf.

Do poškadnich su dale swój lětny pschinosch zapłacžili tt.: Pětr Pawlił z Rosłowa, młhnl M. Lipicž ze Sernjan, młhnl Jakub Hille ze Schunowa, žiwnosčer Michal Kocor ze Schunowa, krawski mischtyr Kucjanł z Pazka, wučer Franc Kleiber ze Schunowa, kooperator P. Ludwil Angermann z Kóžanta, schtudent duchownstwa Jurij Puscjanskij w Prazh, gymnasiast Jakub Schokta w Prazh, Jan Kjenč z Brjemjenja, Jan Wicjaz (Vehmann) z Boranec, kubler Wólman z Puha, kubler Žur z Boranec, gymnasiast Jurij Chž w Prazh, schtudent duchownstwa Michal Kóla w Prazh, kubleriski syn Michal Kóla z Khrósczic, Jakub Wawril z Noweje Wjesli.

P. Schokta, poškadnił.

Katholfski Posol

Erkwinfski časopis,

wudawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyſchinje.

Czo. 11.

November.

1864.

Rſcheczjanſke miſſionſtwo.

II.

Alc nic jenož biblije wudželeja ſo po millionach; to ſame ſtawa ſo z druhimi knihami (traſtaczikami), kiž maja po mēnjenju proteſtantiſkich miſſionarow bibliſke wopſchijeczo wuſtadowacž abo wudojpoſluicž. Traſtatowſke towarſtwo Jendželſkeje rozpoſla w jenicžkim lēcze 1858 tjinacze millionow traſtaczikow a wot čaſa ſwojoho založenja 819 millionow. Ameriſanſke podobne towarſtwo mējeſche hižom pſched pjecž a dwacydzi lětami ſchēſcž a tſichczi millionow ſpiſow a nimale ſchthri a tſichczi millionow zwjazkow čziſchczanyh, a tola bē to hiſchcže maſo wot toho, ſchtož wone w pozdžiſchim čaſu čziſchczecž a wudželicž dawafche. — Najwjach biblijom a traſtaczikow pſchiuđže do Čhineſiſkeje. Miſſionar Gütclaff wudželi we dwanacze mēſacach 23 kaſchczow poſnyh čhineſiſkich knihow do ludu, drugi miſſionar Medhurſt po ſwojim ſamotnym wuznacju kóždy džen pjecž ſtow zwjazkow, wſcho na wuſožki jendželſkoho ludu. Wēſth Tomlin, towarſch Gütclaffow, wopifuje podobne ſtutkowanjio na ſčžehowace waſchujo: „Mh wozmjemy do Siama dwaj a dwacydzi khetrje wuſkich kaſchczow ſobu, napjelnjemyh z khlēbom žiwjenja.“ Po jich wudželenju paſ piſa: „Nēt k runje je zaſh čaſ rozſywa nimo.“ W lēcze 1839 bēchu proteſtantiſch miſſionariojo na malayſkich kupach 150,000 traſtaczikow wudali, kiž dwacydzi millionow čziſchczanyh ſtronow wopſchijachu; w Kantonje a Malakka bēchu pſched nimale 30 lětami hižom wjach hač 450,000 zwjazkow čziſchczeli, hač runje proteſtantiſki miſſionar ſwērnje wuzna: zo tſyacy a tſyacy knihow, we Čhineſiſkej wudželenyh,

ani jenu bñŝchu na myŝl ſo pŝchewobroczičŝ njepŝchinjeŝchu a zo ſo, ſchtož Malakfu naŝtupa, žabyn malayŝki ſchěſczan tam njenamaŝa. Nunje na tutych wobhydlerjow Malakfi (a druhich pöblanŝkich kupow, kotrychž wobhydlerjo Mala-
poyje rěŝaju), běchu přědŝtojiczerjo bibliŝkich towarŝtwow ſwoju ředžbliwoŝčŝ
najiböle žožowali, pŝchetož nie mjenje hač ſydmore pŝchěloženio ſwjatoho
piŝma bu ža Malayŝtu čžiŝczane a tam wudžělene. Ž wěŝtoŝczu woczafowachu
proteŝtantŝcy direktorowje bibliŝkich towarŝtwow wot ſwojeje darniwoŝczje rjane
płodb; hač paŝ doŝho doŝcz woczafowachu a ſkōncžnje jenoho duchownoho
(Howarda Malŝolma) do Malakfi wofebje wotpōŝtachu, řiž dyrbjeŝche jim poŝelŝtowo
wot tñm pŝchinjeŝcz, ſlñŝchachu woni wot tutoho ſpōdžimnu rozprawu: „Wjele
tawžyntow (biblijow) je dñje wudžělenych byŝlo; ale řaž wjele ja žhonju, že žanñm
wužitkom. Ža, prajeŝche wōn, ñjeiŝm wōt žanoho malayŝkoho pŝchewobrocze-
noho ſlñŝchal na chŝej pokupje.“ Štoro tuŝamu darniwoŝcz, kotruž Mala-
jowje žhonichu, ſu Žendželčzenio a Ameriŝanarjo tež Birmanam wopořazali.
Miŝŝionar Malŝolm tule darniwoŝcz ſwojim přědŝtojiczerjam taŝle wopiŝuje:
„My ſmy do dwai a woŝym džěŝacz řěŝtow, řěŝtacžtow a wŝow řhodžili a řnihi
wudžěleli; ſchěŝcz ŝtow a ſydom a pjecz džěŝat ž nimi napjelnjenych
čžotnikow a řōdžow po brohach wupřōžnili a do wobhydlerjow ŝami wudžěleli. —
Ale (pŝchiftaji wōn ŝtoro mjeržach) to hiŝchczje njepōřaza řich wolu, naŝchu wěru
ŝnadž řeznacž. Naŝche traŝtacžiki ſu mjenujch we řōdžym naŝtupanju ža nič
(ñinayŝcheje winy dla) jara wabiače a wažne. Woni ñjeiŝu mjenujch hiŝchczje
ženje tajtu papjeru widželi, tež je jim ſchtaŝtnoŝcz (forma) naŝchich řnihow
nowa a doŝelž je jim darujemñ; taŝ njemōžachu jo toho wobaracz, pŝchetož
žabyn Birman ñjezacpěje bjež jara wažneje winy poŝticženñ dar.“ Taŝ wjele
Malŝolm; ale najwažniŝche je wōn tola hiŝchczje wuwoŝtajiŝ; Birmanojo ñje ža-
možichu mjenujch tež tele wudžělene řnihi čžitačž; woni žwjeŝcha we
čžitanju rozwučženi ñebuchñ abō namaŝachu (byrnje rozwučženi) te jim poŝticžene
řnihi haŝto tajŝe, řiž woni ñježraŝkoho piŝanja dla rožymicž njemōžachu, a to
chchchmñ tež řuŝl drobniŝcho wobŝwětlicž. Přēnje proteŝtantiŝke pŝchěloženio biblije
do čžineŝiŝkeje řycže, řiž wjach hač 20,000 puntow řoŝchowaŝche, bē wot
wěŝtoho Dr. Morriŝona. Morriŝon, řiž po ſwojim ŝamotñm wužnacžu tule
bibliju ž mnohimi pŝchemēñjenjemi wuda a čžineŝiŝku řycž njedoŝpoŝñje
žnajeŝche, mējeŝche ž ñej we Čžiniŝiŝkej maŝo žboža. Wona bē, řaž rođženy
Čžineŝ wot ñjeje praji, taŝ poŝna cužych ŝłowow a pravidłow, zo ju Čžineŝowje
rožemicž njemōžachu a ſo wobarachu, jenož do ñjeje ģladacz. Dr. Marŝñman,
najbližŝchi wudawar čžineŝiŝkeje biblije, wobēndže tōñŝamñ žmñŝl, taŝ zo možēŝche
Malŝolm woprawdže dom piŝacz, zo ŝtej wobē bibliji bjež wŝchoho wužitka a
wažnoŝczje. Žiŝchczje we lēcžje 1843 bu na jenñm wuŝkim meetingu (žhroma-
džizñje) miŝŝionarow wŝchelaŝkich proteŝtantiŝkich ŝektow namjet ŝtajeny ř wuda-
wanju nowoho bibliŝkoho pŝchěloženia lēpŝchoho, řaž priedaŝŝchej dwai bēŝchtañ.
Ale tež tutōn řrōcz ñjebu ničžo řñmane doŝonjane. A taŝ možēŝche Taylor

Meadows, činešiski tolmáčer we službie činešiskoho křžora, hdyž buchu hišće wjacore druhe mudawki biblije bjez wužitka činjene, wot nich wschitkich prajicž: zo wone nicžo druhe njejsu hač měščenca wopacžnosćow a bjez božnych křobkch wobkručženjom, a zo by škoda časa bylo, je jenož bliže pschěhladacž a pruhowacž (str. 36). Štož rycž do činešiskoho pschěložnych traktacžikow nastupa, hodži so tosame wot nich wobkručjeć, štož wot wschelakich biblijow. Wěšty Tomlin, kiž je sam mudžělesche, wuzna bhrnje njerady a z něakšej spjecžimoscju: zo tón Birmaški kral, kiž wjele čitasche, wot nich praji, zo njemóže na nich žanu ruku a žanu nohu namakacž. — Druhi wučeny Čhinesa pak: zo tón lud wschitke swj. knihi (t. j. wot protestantow pschěložene) zacpěje, traktacžiki pak wonjecžesczi a do křchow roztorha, činešich popowje pak dla jich wopacžnosćow we rycži jenož jim so wusměja. Ale je dha tale činešiska rycž wopradowje tak cježka, zo ničto we njej pišacž njemóže? Ně, wotmožam, cježka drje, ale jenož za tch protestantskich missionarow, kotřiž hašle křtki čas (nimale 50—70 lět) we Čhinesiskej a tch wokolležach kralestwach a krajinach pschěbhwaja. Katholsch missionarajo tež wjele pišaja, ale na lěpschim zakladže, z wjetšej wědomoscju, a dospołnosću, dokelž su woni to we wjele lětstotkach wot swojich předomnikow takřec hašo drohi poklad herbowali. Hižom psched 5 abo 6 lětstotkami njebrachowasche we Čhinesiskej na katholskich missionarach, kotřiž wschitch w tynle dołhim času pschiležnosće doicž mějachu, činešisku rycž derje študowacž a nawuknycž. Tule swoju wědomoscž we činešiskej rycži pschěz wjacch lětstotkow nabromadženu su woni napisanu zawoštajili we knihach (skownikach, rycžnicach atd.), tak zo je wschitim jich scžěhowarjam wosobnje něcžišchim katholskim missionaram lochko, we někotrych lětach hižom jara derje rycžecž a pišacž nawuknycž. Protestantych missionarajo, kotřiž nimale psched poł sta lětami, kaž prajachmy, do Čhinesiskeje pschindžechu, zacpěchu ze starych bohatch rycžěžorkow katholskich missionarow cžerpacž we bojosći, zo dħrbja z katholsko-činešiskimi wurazami (skowami) tež něšto z katholskeje wěry sobuwzacž; tohodla to tež hinaš pschincž njemóžesche, zo woni nětk (kaž katholsch psched nimale 5 lětstotkami) činešisku rycž hašle nawuknycž dħrbja, bjez tym zo katholsch we tutej rycži dawno hižom jara cžiscže rycžachu a pišachu. „Katholsch missionarajo, praji James Macintosh swěrnje, wothladachu tule najcžěžšchu wschitkich rycžow (činešisku) z tajkim zbožom, zo woni hižom něotre sta zwjazkow we njej napisachu, a tak rjenje a cžiscže, zo sam jedyn katholskej chřwi najwjach wothileny činešiski křžor porucži, něotre nastawli katholskich missionarow do klassičich činešiskich spisow sobu pschuwzacž.“ Tak pokazuje so tež we tynle nastupanju, kaš žalosna škoda to za protestantow je, napschecžo wschomu protestirowacž, štož z katholskeje chřwje jenož wuhadža.

Zelizo protestantowje, kiž bibliju a traktacžiki bjez pohanow po millionach mudžěleja, wschě tele knihi we tajkej njerozemliwej rycži wudžělaja, što dha drje

pohanojo z tymi knihami spocžinaja? Tak wjele hač nam Zendželczenjo, kotič we Chinesej a Indij pšehybowa, sobudžela, maja wšče tele spisy wšelaki dōit: „We Chinesej, praji Lah, je knihimudželc zwočenj swoje tworj (knih) takle rozpjershecj, kaž to rōlnik čini ze smjenjom. Dawa so kōž-
dej ruch, kiž so po nich wupščeštrje. Phtaja pač druhy protestantsch missio-
narojo a hladaja, tak so darowanym kniham bjez pohanami dže, namačaja woni
je najbōle we tajsim čistym a krasnym wobštejenju, zo mohle wone (knih) jim
pšchowacj: „jowle my smy runje, kaž scže nas wopuszczili.“ Ale tak mjecho
jenož najmenjši džel pohanow ze čiščezanym božim slowom zahadja. „Swjate
knih buchu we Makao tež na klamarjskich blidach widžane, praji protestant-
ski agent Dr. Wells Williams, rōzno torhane a režane, zo bychu wšelake le-
karste srēdki a plody do nich zawalili, tak kaž to klamarjo pola nas snadž z pi-
jamej papjeru činja.“ Tola hiščeje drugi mužiti pohano sebi cžahnu z biblijom.
Wone so, praji biskop Courvez, k wšelakomu pšetrjebaja. We Singapore
wuhladach ja murje dweju domow ze łopjenami biblije kaž ze tapetami wobfrje;
ščtož wšče je mjenje wonjecžescji, hač do nich tabak abo tucžne zawalicj. Tež
so z biblijami druhy aucija džerži, kaž drugi Zendželcžan wobfrucja, a jara
wjele jich nakupuja šchewch, klamarjo we płacžiznje stareje papjerj. Abbé Albrand,
znaty missionar a pozdžišch protestantski biskop činjesche, hač jomu junu ame-
rikanškoho missionara thwalachu, došelž bē tutōn we někotrych mēšacach 12
kščczow biblijom wudželit, scžehowace wuznaczo: „Tutōn (t. j. tōn Amerikan)
dyrbjesche bjez svojimi krajanami thētrje wjele płacžicj, zo wōn tu mnohosč
pšchewobroczenych po mnohosčji wudželenych biblijom licžicj smēžesche. Ja, pra-
jesche wōn, kiž sm sam na thmsamym mēscze był, wēm, k čzomu wone (biblije)
so pšetrjebaja. Njeminy so žadyn džen, na kotrymž njebych něfajku wēc do
rukow dostał, zawalenu do łopjenow jenocho protestantskoho spisa. Wnohe domy
we Singapore su nutskownje po scženach ze stami biblijomych łopjenow kaž z
tapetami wobfrje — haj sta so husto, zo Chinesej k tajtomule domjacomu
wužiwanju we nočy biblije franjeja. — Najke wonjecžesczenjo biblije, wuwōla dha
protestantski spisar, kajke zanjerodzenjo, do rukow chinesiskoho wotrocžka, kiž na
čžetmje abo na torhosčczu šluzi, brjemjo knihow a traktacžikow dacj, zo by je
na swoim dompuczu pšchedał abo k tomule kōncej rozpjersčil. Njebudja Zen-
dželczenjo, kiž wšče tele čiščezane knih zapłacžaja, škōncžnje tak mudri, zo so
dohladaja, zo so z tajtimi wopacžnosčemi ničō dosahnyčj njemōže? Lēdom so
jedyn pščitlad mjenowacj hodži, zo je rodženy Chinesej pšchez bibliju na mysl
pšišchoł so pšchewobrocžicj abo jenož missionara (protestantskoho) wophtacj.“
We Chinesej njemējesche, kaž widžachmy, wudželenjo biblijom a traktacžikow
čžiscže žane scžehwki (haj po wērnosčji prajene: škodu); chcemy wšchaf nēt
tež do druhich pohanskich krajow hladacj a tak wjele hač mōžno žrōtka te rjane
wunosčki biblistich towarstwom we nich wupowjedacj.

Gladamy do Hindustaje, tak namačamy škoro biblije hiščeje we

wjetschej měrje rozšěrjene hač we Chinesiskej. Tudy wysche jendźelskich tež amerikańsch missionarow swoju haru z biblijami čěrja. Hižom pschod nimale dwaceći lětami mějachu woni jenož we měscze Madrasu wjach hač 100,000 zwjazkow čisčcžaných, pschod dźesacž lětami we tym samym měscze a joho wołoknosćzi jenu a tšicecži čisčcžernjow, kiž wschitke došč a na došč dźělach a tola ze wschitkimi swojimi knihami ani jene pschemobroczenjo njescžinichu. General Domasch Hiskop wopisa nam skutkowanjo amerikan- skich kaž jendźelskich missionarow we tymle kraju na tole waschnjo: „Čžile knježa, praji wón, licža swoje pschemobroczenja po mnohosćzi wudžělených biblijom. My sami smy to na wjacorych městach, hdyž pschewwachmy, pštnyli; lědom jena kóž (čžolm) pschijědže, kotraž njeby tež kaschčž abo briemjo spomnjěnych knihow sobu pschinješka; wěšty agent bibliskeho towarštwu dosta jich tač wjele, zo wón je po stach do wschěch rókow města rozpóska a dofelž tež ze jich darjenjom pomalo dźěšče, poda wón něotre tawžhnty hollandskim wyschnosčžam, kiž je za wschitkón čas na boč položichu, tón najwjětschi džel pač zahowa wón sam we wosebitym zwonkownym pschitwarfu, dofelž wone we joho wobhudenju žanoho města njemějachu. General Hiskop mjenuje tež jenožo missionara, kiž po tšišta millionow biblijom do Žendźelskeje pisasche, pschistaji pač sobu, zo by wón suadž sam jich tač wjele wobhax, hdy by je kaž starš čžapor pschod durje stajł abo precž mjetał. Z mnohosćze wudžělených biblijom hody so rozjudžicž, zo so mot nich we Hinduskej tež wjele pschekóženjom (do hindiskeje rycžje) namaka, kiž pač su wschě tač njelepe a njewuschne kaž chinesiske. Prěnje je Telinga-pschekóženjo; mot njoho praji rodžěny Hindu, zo je tač njerožomne a bjež zjednoczenja pisane, zo wón je za knihi džeržesche, kiž wo kuzkarštwje jednaja. Druhe je Tamul-pschekóženjo. Joho płaczenjo wupisuje protestantški missionar žkrotka takle: „Pschekóženjo je hubjene a zasluži jenož žacpěčž.“¹⁾ Tšecž pschekóženjo, Kanara-pschekóženjo, je tajke, zo so we kóždej schtucžch někajka směschnosčž namaka; tač je přěni a druhi wers Genesisa n. psch. takle pschekóženy: We spocžatku stwori Bóh zemju a lošt. Čžma bě nad wodu, ale Boža duscha krocžesche ze loštotanjom pschěz tu wodu.“ Potom je hišcž Madhratta-pschekóženjo a Hindostan-pschekóženjo, kotrymajž wěšty Dr. Rarehs hinajšche a lěpsche pod mjenom Runkun-pschekóženjo scžěhowacž dasche. Wón chchšche wschitkich svojich kollegow (towaršchow) we tymle nastupanju pschetrjechicž, pschetož wón wobstara pschekóženjo we pjecž a tšicecži rycžach abo dialektach (bhrnje wón sam junu wuznał, zo jenož schěscž tutych rycžow rožemi.) Wucžěny Hindu wschě tele Rarehske pschekóženja wopisuje hač „hubjenje pisane

¹⁾ Čštož katolikich missionarow we Hinduskej nastupa a jich wudate knihi, tač praji protestantški missionar mot nich, zo běchu někotři mot nich najlěpschi spisowarjo, dofelž běchu jich spisy mot samych hinduskich spisowarjow za textowe knihi trjebane a ze džakownym spědžiwanjom citirowane (str. 46).

a bjez wscheje rycze.“ Protestant Dr. Brown pať wot nich praji; woně njejsu wschitke pruhowane byle, pschetož tele wot nich, kotrejž pruhowane buch, buch za tať njedospołne namaľane, zo buch wschitke haťo bjez hōdnoscze zaczi- njene. Zo tohōdla wschě tele biblije a traťaczi, (kiž ze biblijemi jenajku rycž maja) wot hindisťich runje tať so pschetrijebaja kať we Chinesisťej, je po něť prajenym bjez džiwa. Pohanjo, praji Abbe Goust, njejsu dwě abo tsi stronu wot nich pschecžitali a rozťorhaju je abo czišnjaja je ze zacpěčom wot so. Zich wjele je pscheda we tymśamym wokomisnjenju, hōdž je doťtanu, psche- kupcam a kłamarjam, něťotši pať wopruja je teť haťo žnamjo swojeje pōddanoscze swojim hindisťim pschiboham. Enadž so něťotryžkuli cžitar spōdžiwa, kať prote- stantsch missionarojo, kōťsiž tola sami dowidžecž dyrbja, kať maľo pľoda cžiľch cžane bože słowo bjez pohanami pschinjeje, na hinajsche myľle njepschindu a wot swojoho njewužitnoho cžinjenja njewotestanu, ale šťō chchť dha so spōdžiwacž? Wot tych (missionarow), praji Malcolm, kōťsiž so zwjazaja hortnje bože słowo přědowacž, njebudže pōľojca rozemjena dla njeznajomnoscze hindisťej rycze (winu wot toho smu my horjeta hižom namjedli a budžemy jich hiľchcze wjacu pōdžisťch widžecž; tohōdla) njemožje hinať pschinč, hačž zo šťoro wschitich missiona- rojo swoje pōwołanjo do wudželenja knihow pōľoža, hōdž t najmjensťchomu wina na pschewoženja padnje, hōdž nicžo njewudōfonjeja. Nad tym potajkim so spōdžiwacž njesměmy, protestantski missionar by hiľchcze njewužitnisťe wěcy na so wzał, zo by swoju bohātu ždu wužiwať, ale nad tym dyrbiľch so džiwač, kať jendželsťi a ameriľanski lud, kotromuž dawno znate je, zo biblija a mordwe knihi niťoho njepschewobrocžaja, tola t cžiľchcženju tajľich knihow (kiž pohanjo hiľchcze njerozemja) swoje millionu toleri dawa a so žjeba.

(Pōťracžowanjo).

3 Łužicy a Saksťej.

3 Budysťina. Džen 18. a 19. oktobra běchu tudu kať druge ľeta fararľke konferency (žhromadžiňu). Nasch hnadny t. biskop wotewri te same ž dlěšcěj rycžu, w kotrejž wosebje na wažne pōdawki w katholickej cyrkwu a swojej diōcesť spominaľche. Na to scžěhōwasťe pschednosť t. fararja Rofle ž Dstrižu „wo pōťřebnosczi a wažnosczi katechetisťkoho rozmwucžowanja.“ Na to wozjewi t. biskop, zo budža po žadosťzi joho a wschěch duchownych t ľetu duchownisťe exercicije mōžne. Dale rycžesťe t. kanoniť kanťer Hoffmann wo něťcžiľchich wobštejnoscžach katholicľich schulow we Łužicy. Po dlěšćim nastawku t. biskopa wo Renanowym spisu staji t. kanťer Hoffmann namjet, zo bychu se pschi njedo- statku serbsťich wucžobnych knihow wudale biblisťe stawizny (kaťež hižom nasťe towarstwo pschihotuje) a nowy katechismus ža škole. Serbsch fararjo wuz- wolichu pschi tym wosebitu wubjerť t wuwjedženju namjeta, a to t. fararja

Rucjana, t. kapłana Hörnita a t. njeđzelskeho předarja Herrmanna, kotřiž chcedža rukopisaj pschichodneje konferency pschepokožicj. Raž ma drežďanska diöcesa jenu zhromadnu mučersku konferencu wotdzeržecj, tak maja we Łužich wšsche dotalnych wužsich konferencow schěrsche abo wotriesne bpcj; najsterje budže jena serbska a jena němsta. Nětko pódawachu fararjo rozprawu wo swojich wošadach. Nazajtra mějesche t. farar Müller z Neuleutersdorfa pschepnoschl a wotmołwjesche na praschenjo: Notre su pschicžiny (winu) njewěry a tak mōže duchowny pschecžiwu nim skutkowacj? Dale pódachu so rozprawu wo serbstim seminaru w Prahy wot t. kantora Hoffmanna, wo mučerskim seminaru w Budyschinje wot t. direktora Blumentritta, wo wustawje komunikandow Dr. Přihonskeho wot t. fararja Rucjana, wo cyrkwinškich zběrkach wot t. biskopa. Tež porucži t. farar Žur ze Schěrachowja namjetowane wutwarjenje cyrkwinšteju wěžow (tórnow) w Schěrachowje pschecželnomu podpjeranju.

Ze Schěrachowa. Rnjež kapłan Bender je do kölnskeje diöcesy so wrócizil a t. Dienst je hačó nowy kapłan hižom pschicžahnył.

Ze Seitendorfa pola Dřitřa. Hačó kapłan je sem pschischoł t. Theodor Hubert Hürth z kölnskeje diöcesy.

Z Drežďan. Tudy běchu lětusche fararske konferency 11. a 12. oktobra, na kotrychž mějeschtaj wšsche t. biskopa t. pomocny dwórski předar Wahl a t. farar Will z Mischka dlěšche pschepitóschi.

Z Drežďan. Tudosne towarstwo s. Vincenca je swoju dotalnu kžěžu pschepačó a twari nětko nowu pschihodnišdu. Wóndanje bu zakładny kamjet pod wjedzenjom t. fararja Bellermańtra položeny.

Z Drežďan. Pschi dwórskěj cyrkwi je zasj jedyn nowy duchowny postajeny, t. kapłan Vincenc Schlegel z litoměřiskeje diöcesy; wón zastupuje tež w druhej měšcchanskej schuli t. direktora Langu, kiž je pschecy hišcže w Holsteinje hačó pólny kapłan sakskoho wójska.

Z Lipska. Pschi swojim tudybpcju na wšitaciji našch hnadny t. biskop tež nowotwarjeny dom Hilžbjecžinoho towarstwa swjatocžnje poswjecizil; tam změja wotbladanje někotři stari stabi abo hewal čerpjacy ludžo, nakhwilne wobhudenjo tež kžude štužobnicy, kiž su nakhwilnje bjez štužby.

Cyrkwinske nowiny a powjescje.

Z Čech. Wschelake němste nowiny su pisale, zo su w Čechach něotre chle wošady t. lutherstomu wěrywuznacžu pschestupite. To je trochu pschepřwatanana a pschepřnata powjescj. Čěšste nowiny „Narod“ tu wěc wóndy wobschěrnje rozestajichu. Jednasche so mjenujcy wo pschetwarjenje filialneje cyrkwy w Přaslawicach a wo jeje pozběhnjenje na farsku cyrkej. Hdyž chcychu něotre tam te mšchi kžodžace wšy pschi farskej cyrkwi w Hrubej Stale wostacj a wosebje

hdyž rycerstvubler baron Aehrenthal nječasche wjac pjeniez k wotmyslenomu kóncej dacž hacž pramo jomu kaže, póstachu najpriedy někotři nowinku do swěta, zo k ewangelskej wěrje pschestupja. Stónčnje hrozj jenož džěl wšy Karlowic z wotpadnjenjom wot katholickeje wěry, a nic cyle wšy! Jenož 24 su dotal w přenim wohenju zwady k. tachantej fararjej Scholzej w Turnowje swoje pschestupjenje wozjewili. Snadž so zash wrócja a so dopomnja, zo z wotpadnjenjom njebychu baronej a fararjej najbóle zeschtodžili, ale sebi samym!

Němska. W Züllichowje w Braniborskej, hdžež je blisko 400 katholicow, bu nowa fara založena. Wrótslawski biskop je kthěžu kupil, w kotrejž budže chrtej, schula a wobwoblenjo duchownoho.

Němska. Generalny wikar Jessler we Worarlbergu a biskop in partibus bu wot kthěžora za biskopa diöcesy Sanct Bölden w Rakuskej wuzwoleny. — Dokončjenje slawnoho doma (biskopskeje chrtyje) w Rólnje a wosebje dotwarjenje tórmow so ze wschěch stronow spěchuje. Nětk je wulka loteria k lěpschomu dotwarjenja pschizwolena. Towarstwo za dokončjenje doma smě kóžde lěto 500,000 losow po tolerju wudacž. Njerospšchedate losy licža so k lěpschomu twarjenja. Najwjetschi bjez dobytškami budže 100,000 toleri, druge 10,000, 5000, 1000. Toho runja budže něšto wobrazow wuhratych.

Němska. Zo su samo w Němskej hišcže daloko dozady ze znjesliwoscju pschecžimo druhowěrimym, to dopokazuje bjez druhim Mecklenburgska. Bjez tymzo móža židja po cylem kraju synagogi a schule twariež a božu službu džeržecj, njeje to katholicam domolene. Židowski rabbin smě so w swojej drascje pokazacž, ale katholicci nic, nochce-li bórzy z kraja wupokazany bjež. Katholicci božich službow so tam tež jara boja; tak smě do města Rostocka, hdžež je pschěz 50 katholicow, duchowny ze Schwerina za lěto jenož jedyn krocž pschincž a nic wjac. W Mecklenburgskej je hišcž jara czma!

3 Rólna. Kardinal Geissel, kotrohož smjercž smy wozjewili, bě jedyn z najslawnišchich biskopow stareje diöcesy kölnskeje. Won narodži so 5. februara 1796 w czichej wšy Gimeldingen w bajeršim Pfalzu hafo burski syn. Nan nječasche joho do schtudijow dacž, ale Jan pschi tym wošta a bu do Mainz na schulu póstany. Tam tež doschtudowa a bu hižom w l. 1818 za mješnika swjeceny; na to zastara něotre wučeriske a duchownske města. W 26. lěcže bu hižom kanonik w Speieru a w l. 1836 tam z biskopom; 1841 na to bu pomocny biskop w Rólnje a po smjerczi archbiskopa pschindže na joho město 1846. Wamž pomjenowa joho 1850 za kardinala.

Schleswig. We schtyrjoch lazarethach we Flensburgu je dotal hišcže 11 mikoščimych sotrow k wothladanju pruskich a rakuskich wojakow, w Glücksburgu 4, w Augustenburgu 3, w Jütlandže pač je jich hišcže pschěz 20. Wězo nětko kóždy mješac wustrowjenych a wuhojenych domoj sczežu do Pruskeje a Rakuskeje. Wo skutkowanju mikoščimych sotrow praji najwjšchi wojerški lékař Dr. Schwadt we Flensburgu we swojej rozprawje: Wone su wschitke winowatoscže we wot-

hladowanju khorých ze swědomitej swěrnoscju po swojich mocach a swojej wustojnosći dopjelnjaje. Žich we tym woposazana horliwoscź bje wšche wscheje křwalby. Njemóžu zamjalcjeć, zo su katholicke sotry, dokeľ je jich žiwjenje jenicžch tutomu křescjanskemu poštanju (missionej) pošwjecjene, pschi pošženju a pschekadowanju khorých kaž tež pschi lóžschich zamjazowanjach spomnjenja hódnu wustojnosć wobswědcžke. Spokojne, žanoho džěla so njebojich, wodnjo a w noch k službje hotowe su wone z džěla najwostudnišche džěla z wjesołoscju, a ze spodobanjom došonjaje. Hako myto bu jim data hnujaca pschihilnoscź khorých a ranjených k nim, kotraž so pola cžežch khorých tež wo snje wuprajěsche.

Holstein. Katuski křěžor je katholickej wosabže w Kielu 400 toleri darik k twarjenju torma ze žwonami a ke kupjenju města za katholicke pohrjebnišcžo. Do wójny njebě w Holsteinje katholicam domolene, torma ze žwonami na swojich cyrkwach mēcž. Pschi wšchim tym wšchaf tam katholicka cyrkew hišcže dołho nima rane prawo z lutherskej.

Schwaicarska. K powšchitkownej radošći katholicow bu sławny francowski farar Mermillod w Genje w Romje za biskopa in partibus swjecznych hako koadjutor (pomocny biskop) Lausannski.

Pólska. Kaž je rusowske knježerstwo w swojich nawjeczorných, priedy z Pólskej žienocžnych krajach w tšichých lětach wjele stow tysac ludži z mocu k swojej schismatiskej cyrkwi pschewjedko, tak nětk z nowa zjawnje a skradžu džěla na wotšchcžěpjenje zbytkow unitow (žienocžnych) wot romskeje cyrkwe. Biskop Kalinski w Chełmje na tajke zařadjenje w najnowišchim časach jara skorži. Tež w schulach po cykej Pólskej hlada so bóle na podczišchcžowanjo katholickeje cyrkwe hako na pscherušchcženje.

Pólska. Swjaty wótc je pólskim archibiskopam a biskopam w Rusowskej encykliku (zjawny list) poštak. Bjez druhim pišche: Nětko su wšchelake a wěryhódne swědczenja nam boloznu wěštosć dake, zo rusowske knježerstwo wopradowje najšrowišche srědky načojuje, zo by katholicu cyrkew podczišchcžako, a jeje služobnikow a wěrimých pschescžěhako . . , zo w nětczišchim njepokoju zamołwjenje pyta, zo by naschu swjatu wěru a katholicow pschescžěhako. Z toho pschindže te stajne njedjerženjo swjatocžnych wobzamknjenjow, kotrež so ženje njejsu dopjelnjaje; z toho te njekedžbowanje na pschewzatu pschiskuschnoscź knježerstwa, w Pólskej katholicu wěru zakitacž; z toho ta mnohosć njepšchecželskich zakonjow a wukazow . . , zo by so wozjewjenje katholicich pismow a knihow zadžěwako a za to nowiny a knihi wudawake, kiž su katholickej wucžbje njepšchecželske . . a pólski lud kažkej maja . . , zo by lud k poštanjenju pschecžiwu katholicim duchownym schcžuwany był, zo by so jim pod hroženjom najkruczišchich křostanjow wukladjenje rozdžěla zakazało, kiž je bjez katholickej wucžby a schismom . . . Tohodla su mnischa z klóštruw wuhnaeži, tohodla cžródny wěrimých pschew lescž, móc a wšchelake cžinjenje do schismy (grichiskeje wěry) cžěrjeni . . ; tohodla džěczi swojim katholicim staršchim wozate, a pod zamołwjenjom jich zakitanja do dalšich krajinow zamjezene, zo bychu swojej wěrje wutor-

hnjene byle; tohodla cyle wobhydlerstwo tu a tam . . . do dalokich wojejskich kolonijow wuhnate; tohodla su katholiccy duchowni podczisdczeni, swojich kubkow wurubjeni, do jastwow tklani, k smjerczi wotsubzeni, dokelz swoje swjate zastojnstwo pschiranjnych a mrějacych wojowarjach zastawachu. A kaž duchowni a wěriwi we wuhnanstwo kóždeje pomocy a tróšcya swojeje wěry wurubjeni bycz dyrbja, tak buch katholiccy w Litwie (z Pólskej přjedy zjenoczeny kraj) nuzowani, bjez wuhnanstwom do dalokich krajow a bjez wotpadom wot wěry sej wuzwolecz.“ Tak a hišcže dale ryczi s. wótc Rusowskej do swědomja! Dale wobskeržuje ju, zo je czešcže hódneho archbiskopa Felińskoho z Warschawy do wuhnanstwa wotwjedka a wotšadźicz sej zwěrika (šcťož tola sama njemóže), a zo je jeho nakhwilnomu zastupnikkej Rzewuskomu, biskopej in partibus, kotrohož je bamž za pomocneho warschawského biskopa wuzwolil, jeho zastojnstwo wufonjecz zakazała. Potom wozjewja bamž, zo maja wěriwi warschawšcye diöcesy dotal k. Felińskoho za swojoho wěrnoho a prawomócnoho archbiskopa spóznawacz, a zo ma k. Rzewuski jeho prawomócnje zastupowacz. Na to haſle wupraji so wón, zo njebožomny zběžk w Pólskej nješkwalil a zacisnje; za to paſ žada wot knježerjom sprawnoscz a dopomnja jich na zamoſtwnjenje pola Boha. Slóncžnje scžěhuja tróšcne stowa za biskopow, napominanja k wuznawanju katholicšcye wěry a wudžělenjo žohnowanja biskopam kaž jich poddatym.

Pólska. Gubernator (najwjětschi zastojnik) w Żmudži je zakazał do katholicšeho seminara we Wornach wjacich študentow pschijecz haſo 18 a njedowoli biskopej pastyršcye wotdžeržecz. Wón je tež wjacich katholicšich gymnasiow w tanušcjej krajinje zběhnul a jenicžke ruske lyceum (abo gymnasium) na te město w Rownje zřadowať.

Italſka. Kral Viktor Emmanuel je z křěžorom Napoleonom wažne wujednanjo wot 12. septembra wobzamknul, kotrež so nětko počina hižom wurwescz. Viktor dyrbi mjenujch dotalne wobsedženstwo bamža zaſitowacz a džěl krajnoho doſha něhdušchich bamžowch krajow na so wzacz. (Ale tajkoho zaſitarja so bamž podžafuje a z pschepoſazanjom spomnjenoho doſha by so krajnow samych wotrjeť!) Za to chce Napoleon w běhu dweju lět swojich wojakow z Roma domoj powoľacz, w kotrymž cžasu dyrbi sej bamž druge doſahace wójsko pschihotowacz. (Ale bamž to cžinicž njebudže, dokelž to by tola jenož maſe wójsko bylo pschecžiwu Viktorowomu!) Wěšte poniženjo za Viktora leži we tym, zo dyrbi Turin wopuszcziwšchi so do Florencia haſo hłownoho města scžahnycz a tak Rom na pokoj wostajicz, za kotrymž tak jara žedži. Bóh wě, šcťo z toho wuńdže. Wšcělaſe strony tež cyle sebi napschecžiwu piſaja. Viktorowy ſejm (parlament) wupraji so najskerje z wulkej wjetšinu za spomnjene wujednanjo, ale bamž rjeťnje: To ja njemóžu pschijecz! Přichindžcže z mocu a ze zjawnišcjej žłóscžu!

z Neapela. W krajinje Lecce bě k. Franceville swojomu pſei k poňanjenju swjatoho wótcy „Pius IX.“ narjeť. Přched někotrymi měšacami nětko bě wón z nim sam we swojej stwě, hrajkasche a exercirowasche wšcělaťo z nim

a to wschitko z bjezbožnym spominanjem na bamža. A hlej! na dobo nochce pos wjach poslušacz, wctwrotni a je džiwi kaž tigr, wali so na swojoho knjeza a czejnje. Mjezbožcwny, na schiji ranjeny a krawjo na zemi ležo pocza, schtož hiščcže móžesche wo pomoc wołacz. Jeho žona a synojo skhščachu to, pschindžechu a nadenđzechu joho na smjercz ranjenoho. Ze slabym hłosom powjedasche jim, kať je so wscho štało; bórzh na to wumrje bjez wschoho poshlńjenja swjateje wěrhy.

Z Turina. Mnich Stub z Norwegsteje, kiž je do katolskeje chrkwje so wróćiwšchi tudy do rjadu Barnabitow zastupiť, pónđže z dvěmaj francowskimaj duchownymaj do Dansteje na mission. Tam (ale nic w Schleswigu a Holsteinje) je mjenujch dospołna swoboda wěrhy, kotraž je drje najpriedy data t wužitke-wschelaticy protestantskich wěrhwuznacžow, ale tež t wužitkej katolskeje chrkwje so wobrocžicž móže. — Unita cattolica wozjewja pod napisom „katojo mnischkow a zapusczerjo kłoschtrow“ hižom pjaty zapišť zběhnjenych kłoschtrow, kotrychž licžba je hižom 479.

Zendželska. Swójba jendželskoho a katolikam njepscheczelskoho protestantskoho missionara Britchara w Taiti, kotryž katolskich missionarow tam tak pschescžehasche, zo dhrbjesche francowska wójnska lédž t jich zařitanju do Taiti pošlana byčž, je t naschej chrkwi pschestupila. Najstarscha joho džowka je w Barlinje katolske wěrhwuznacžo wotpołożila a nětk do Zendželskeje haťo wuj-cžerka pschijchla.

Z Konstantinopola. Tudy je so na zastupnu próstwu zbóžneho řlужobnika božoho Leonarda z Portomauricia spodžiwne wustrowjenjo štało, kotrež bu chrkwinsch pschepytane; na cžož buchu pschepytowane spišy do Roma pošlana, hđžež běchu wobtwjertžene.

Na Jonstich kupach njekhwala sej katolikoj (po narodnosći Grichoj) nowe grichiste kralowske knježerstwo, dokeľž jim njepscheje pošnu nabožniřku swobodu (frejotu), kotruž su priedy pod jendželskim knježerstwom wužiwali. Ze same cžehnjesche drje wottudy svoje dawki, ale do katolskich naležnosćow so ženje njeměšchesche. Wjetřhina jonstich wobhđlerjom su horliwi katolikoj; tohodka je Zendželska tudy katolsku wěru zařitowala. Jonjenjo lubuja swojich duchownych; duž bē jim tež Zendželska pscheczelna, a wosebje jich najwyschschomu biskopej. Těmle biskop je so nětk we wěřtych naležnosćach do Roma podať a wot tam chce do Pariza, zo by so Napoleonej podžakowať za dobroty, kiž je katolskej chrkwi w Rorcirje wopolažal.

(Nětcžišchi kardinalowje.) Z wumrjecžom řhjoč kardinalow (Savelli, Geissel a Bedini) je so licžba sobustawow swjatocho kollegia na 59 pomjenšchila, z kotrychž je 41 bamž Pius IX. postajiť, družhy pať su z cžasa joho pře-downikow. Po narodnosći je bjez kardinalemi nětko 7 Francowzow, 4 Šchpanjenje, 4 Němch, 1 Wuher, 1 Řhormat, 1 Belgicžan, 1 Zendželcžan a zbřtřni su italsch. Najstarschi je 88 lět a najmlóbschi 47. Nětcžišchi bamž je hižom 67 kardinalow wuzwolil a 69 je jich w joho cžasu zemrjelo.

(Franciskanojo w Turfowskej). Woni su tam wjetſchi džěl katholickeho duchownſtwa. W Serbiſkej maja biſkopa (w tu khwilu je měſto prózne), 11 miſſionarow ze 7 administraturami abo farami. W Bosniſkej maja jenoho biſkopa (Frankowicža), 130 miſſionarow, 3 klóſchtr, 57 farow a 13 ſchulow, katholicow tam na 150,000. W Hercegowinje maja jenoho biſkopa (měſto je prózne), 42 miſſionarow, 19 farow, 1 klóſchtr a 4 ſchule; katholicow je 50,000. Albanska ma dweju biſkopow franciſkanow, 56 miſſionarow a 52 farow. W Macedoniſkej (bjez Bothariemi) je 12 miſſionarow we 11 farach, w Konſtantinopolu a pſchi Archipelagu 12 miſſionarow, 9 far a 5 ſchulow.

(Najwjetſche chrkwyje). W najwjetſchich chrkwyach w Europje móže ſo zhromadzić: w chrkwi ſwjatoho Pětra w Romje 54,000, do doma (biſkopſkeje chrkwyje) w Milanje 38,000, do chrkwyje ſ. Pawoła w Londonje 25,000, do něhduſkeje chrkwyje ſ. Sofije w Konſtantinopolu, kotraž je do meſchith (turkowskeje modlernje) pſcheměnjena, 23,000, do Notre Dame w Parizu 21,000 woſobow (parſchonow).

Naležnosće towařtwa.

Džen 15. oktobra běſche hłowna zhromadźizna naſchoho towařtwa w tachantſkej ſchuli. Pſchedſyda k. farar Kucjanſ wotewri tuſamu a rozestaji, cžohodla je ſo zhromadźizna haſle nětko powołała; tež wupraji, zo je towařtwo po ſwojich mocach dobry započatk we ſwojim ſtutkowanju ſčiniło, a zo ma nadźiju na lěpſchi pſchichod. Nětk cžitaſche piſmawjedžeſ rozprawu wo ſtutkowanju towařtwa a wubjerka w zańdženym lěcže. Wudali ſmy, kaž je znate: 1. lětniſ R. Poſta, kiž je woſebje pſchez k. Ducžmana a P. Ludwifa Angermanna podpjerany byt (rjany naſtawt „Stawizny Róžanta“) a nětko we wſchěch ſerbskich katholickich woſadach ſo cžita; 2. Sněhowka, powjedancžko wot H. Ducžmana. Wyſche toho ſmy wotcžišcže paſtyrſkeho liſta k. biſkopa rozdžělili. Čiſchcžecž je ſo započata wjetſcha kniha a wuńdže přeni zeſchwiſt ſkónc lěta pod mjenom „Žiwjenja Swjatych Božich po rjedže cyrkwinſkich ſtawiznow“ wot H. Ducžmana. Toho runja je wubjerſ hižom w nalěcžu wobzamknył „bibliſke ſtawizny“ za ſchule wudacž a je k. pſchedſyda hižom wobrazki k tomu muſtarał. Dokelž paſ chce nětk tež naſcha cyrkwinſka wyſchnoſcž tajke ſtawizny na ſwój naſtad wzacž, njeje w tu khwilu hiſchcže wěſte, ſchtó budže ſpomnjemu jara trěbnu knihu naſtadowacž. Dale bu ſpominane, zo je knihowne towařtwo „Dědictwi ſſ. Čhrilla a Methoda“ we Brnje naſche towařtwo za ſobuſtaw wuzwolilo a knihi poſtało, a zo ſmy my to ſame cžinili. Tež je naſche towařtwo mału knihownju katholickich knihow załožilo a někotre dary do njeje doſtało. Po ſetretarjowej rozprawje wotpołoži k. poſtadnik ſchulſki direktor Šchoſta zlicžbowanjo, po kotrymž bě w loni 137 toleri 10 nſl. dokhodow a nimale 94 tol. wudawkow. K tomu pſchińdže małe zamoženjo w knihach. Na namjet k. Herrmanna bu. piſmawjedžerjei a redaktorei kaž tež poſtadnik tej za jeju prócu z poſtanjenjom džal wuprajeny. Bjez nětko ſčěhowachymi namjetami bu tón pſchijaty, po kotrymž ma ſo lětna hłowna zhromadźizna bjez jutrami a ſwjatkami wotdžeržecž. Po wſchelaſkich druhich rozryčžowanjach wo towařtweje bu zhromadźizna ſkóncžena.

Do poſtadnich towařtwa ſu dale ſwój pſchinoschł zapłacžili: k. farar Zaſub Nowaſ z Radworja, wučer Zaſub Kral z Radworja.

Sobuſtaw, kotrež hiſchcže lětuſchi pſchinoschł njeſſu dali, z tutym pſchecželnje dopomnjamy.

Katholicki Posol

Cerkwiński časopis,

wydawany wot towarstwa SS. Cyrilla a Methoda w Budyschinje.

Czo. 12.

December.

1864.

III.

Rschesczanske missionstwo.

We Chinesiskej a Hinduskej pschinjesje biblija t. j. cziszcžane bože słowo, byrnje bohacze wusyte, mało płodow; same protestantske swědcženja wot nas nawjedžene to dopokazowachu. Pschindžemy do Cehlonu. Na Ceylonje (kupa 1300 schtyróróžnych milow) so biblije došč a na došč wudželeja wot wesleyskich, baptistskich a jendželskich missionarow. Zich tšoje pschetoženjo pač je tajke, zo jene na druge njeje podobne, hacžrunje stej cziszcžerni přenišchich a poslenišchich jenož schěšč milow różno. Wěšty Emerson Tennent mjenuje pschetoženja „bohahanjace“; lud je njerožymy a woła pschi wudželenju: zo su to dobre twory za tsělbnje zatykački (str. 56). Wot Nowoho Selandu a Oceanije hodži so tosame prajicž, šhtož smy hacž dotal wot pohanskich krajow wo tutej wěcy pisali, wosobnje so knihi hacž na najdarńiwischo rozdželuja na Sandwichskich kupach; jich mnohosč je tajka, zo tamni wobydlerjo wschitech čas žiwjenja wodnjo a we nočy čitacž dyrbjeli, hdy bychu wschitke tele knihi pschecžitacž chcyli (str. 61). Jenož Australiska je hacž nětk wot protestantskich biblijom a traktacžim pschelutowana; — tole zbožo maja pač ludžo tam rodženi nic tak jara biblistim towarstwam so džakowacž, ale swojej dživjej njedospotnej ryeži, tiž žane pschetoženjo njedopuscž. [Chcedža potajkim protestantsch missionarajo Zendželskeje abo Ameriki wbohim Australiskim tež bože kralestwo wotwjeracž, dha to njemóža, byrnje radu chcyli; a duž dopokaza so tu na najzjawnischo njemóc jich wěry a njeplódnošč jich missionstwa; pschetož bjez biblije njeje po protestantskej zasadze žane cziste bože słowo, bjez božeho słowa žane rschescžanstwo, a tak su njezbožowni Australiscej po protestantskim wuprajenju tež wuzantnjeni wot rschescžanstwa. Druhe missionstwo hacž z bibliju pač njeje jim po prawym

domolene. Pšchetož skoro missionar rěka pšcheložene runje tať wjele kaž „wotpóslany“, wotpóslany mjenujch k hortnomu rozwucženju božoho słowa a k wudželenju swjateje kšchćenich, kaž bě Žezus swojich japoschtolow póstať (Matej 28, 19). Kať pať budža woni (missionaroyo), prascha so swj. Pawoł přědowacž, hdyž njejsu póslani? Šhto pať jich (t. j. protestantskich missionarow) k přědowanju a k wudželenju sakramentow sczele? Nichtó, k najmjenšchomu nichtó tajki, kiž by sam k tajkemu póslanju móc měť. Čižami, kotsiž junu jenomu Lutherej, Kalvinej atd. móc k přědowanju (kaž so rozumi k přědowanju katolskeje wucžby) dachu, su jenož w katolskej cyrkwi, a su to či wěrní scžěhowarjo swjatych japoschtolow „biskopowje“; kóždy tohodla, kiž njeje wot nich póslany missionstwo bjez pohanami činič, nima k tomu žane prawo, njeje k tomu powołany, a nepowołanomu Bóh njeda pšchi swojim skutkowanju swoje žohnowanjo. Glej zašy jenu winu njeplódnoscje protestantskich missionow. *) Pšchen-
džemy-li do Afriki, do stanjem, šhtož bibliju a te ž njej činjene wobroczenja nastupa, wot samotnych protestantskich missionarow scžěhowace zjewjenja. Tam hdyž so Gabonski dialect rycži (mpongwe mjenowany) we wieczornej Africy mějachu jendželsch missionaroyo pšched dwachcy lětami hižom 185,000 str. čišch-
čanych rozwucženjom (traktacžikow). Wšchě tele rozwuczenja mějachu, dofelž njecitane wostachu, tať maťo wužitka, zo rozprawa ž lěta 1845 wuzna: zo je jendželska cyrkej, hacžrunje jednacze missionarow we tamnych krajach mějesche, jenož wosym (a to ču hišchče prascha?) rodženych Afrifanskich k sebi scžahnyła. Džecži pšchetriebachu biblijowe kópjena bjez druhim k tomu, zo sej ž nich žmije činjachu (str. 63). We južnej (połodniškej) Africy namakamy biblije pšcheloženjo za Kasserow; hacž runje buchu wot njoho hižom tamžnych wudželene, wuzna tola missionar Calderwood 1858: „Wotpohladanjo swj. pišmo darmo wudželecž, je žchła bjezdžatne (bjez wužitka) bžło wosobnje pať pola Kasserow. Tosame pla-
cži tež wot połnocneje a raniškej Afriki a předy wšchoho wot Habysinskej. Wansfield Parkyns powjeda we swojim spisu (Life in Abyssinia, wudate 1853) wot biblijskeho skutkowanja tamniškich missionarow wšchelake zajimawe wěch. Tať je tajki missionar, kaž wón powjeda, junu tež habysinskemu popej exemplar rjaneje biblije dať. Dofelž pať pštny, so sej tutón knihu maťo waži, pralesche wón, zo dyrbať wón (pop) tajki riany dar tola wysoko wažicž, dofelž je kniha na samym měsčje, hdyž bě činjena, kžetrje wjele kšchtowala (nimale 6 dolla-
row). Duž pralesche jomu pop: „Ach ja šym tajkoho wažneho dara chle nje-
hódnny. Wžmi swoju bibliju a baj mi jenož jedyn dollar, to je došč za mnje.“ Čžitamy-li missionske rozprawy někotrych protestantskich missionarow, kaž Strick-
landa, missionara Dr. Wolfa, kiž dwaj zwjaztaj napiša wot swojoho žohnowa-
njapołneho skutkowanja „ž bibliju“, dha so nam žda, zo čišchčane bože słowo hišchče najwacy scžěhwkow mějesche we Lewancze, Šprijkej a Armeniskej. Ale tať chle hinať tele pšchez bibliju činjene a wuthwalene pšchewobroczenja wupaduja, hdyž je po hinašchich (byrnye protestantskich) rozprawach pruhujemy

*) Pšchispomnjenje wot pšcheložerja nastawka.

a sej bliže wobhladujemy! Tu može so tak prawje spóznać, na tajke wasch-
njo protestantsch missionaroyo kšesescjanow činja. Strikland pschez měru wuz-
běhuje grichiske pschetoženjo (wot amerikskeho bibliskeho towarstwa wudate) a
powjeda, zo su jonsch protestantsch missionaroyo tamžyntj exemplarow biblijom
wudali a Gricham pschipoštali a zo su čile sami předy wójntj psched njepsche-
čjelom we swojim lěhwje swjate piśmo čitali. Tak praji Strikland a protestan-
tomje, kiž nětotre 1000 milow wot Šyriskeje zdaleni su, ze wschej wjesokošcju
tule powjesč we swojim času slyšachu. Ale tak hinajka ta wěc je bliže wo-
hladana a pruhowana. We lěće 1854 wozjewi jendželiski protestant tutón
Striklandowy podawč we nominach za žalosnu wulku lžu bibliskeho towarstwa
pschistajo: zo je wón dolhi čas we Šyriskej pschewhwal a hišće žanoho gri-
chiskeho z bibliju we ruch widžat; — Grichomje grichiske pschetoženjo biblije
hubjeneje rycze dla zacpěja a do płomjenjow mjetaja, wsche toho pač su roz-
šchěrjerjo biblije z tamnoho kraja wot swětnje wschusce z pienježnymi schtra-
fami, ze jaśwom a wuhnanstwom z kraja khostani. Hišće 1854 wuda gri-
chiski patriarch we zwadze ze protestantskimi missionarami enchliku (lecžach list),
we kotrejž wschitkón grichiski lud psched missionarami bibliskeho towarstwa war-
nowasche a jich „sataniskich kšecarjow z hlubokosce hele mjenowasche.“ Zo so
tohorunja wjele biblijom we Šyriskej (Palästinije) wudželuje, njeda so přecž; ale
runje tak njeda so zapřecž, zo to jenož tuteje winy dla so radži, dokelž wuno-
šcherjo biblijom pschi tymle strašchuwym džele žalosnje wulki dobytč (10 procen-
tow) za swoju prócu dostanu a zo je rjana bajka, schtož Strikland wot nabo-
žnych čitarjom biblije powjeda. Wěšty Jakub Samuel je Striklanda, schtož
khwalenjo nastupa, tola hišće pschetrechil. Tutón powjeda mjenujch wo swo-
jim missionstym pucžu do Bagdada (tež we Šyriskej), zo muhamedanojo we Bas-
sorje, tajku horliwoscž po biblijach pokazowachu, „zo woni po tamžyntach jeho doin
woblehnychu a wótije wo knihi wołachu“; — na jenicžkim dnju mjetasche wón,
kaž sam praji, nimale 2000 jednotliwych sczenjow swj. Jana a wulku mnohočž
traktacžkow do nich, zo njewjedžesche hōže pschindžechu. Jendželiske a amerikske
bibliske towarstwo spokoji tutón hlōd muhamedanskich za hōže słowo. Ale spo-
džiwne dēdženjo! K swojomu mjerzanju bēry žhonišchtej wot druhoho boka,
zo je knjež Samuel jeju wobethat, pschetož Bassorsch muhamedanojo, slyšachu
woni, njemōžachu čitacž a wobarachu so, bibliju jenož do ruki wzacž, pschetož
sultan (turkowski kšēžor) bē ferman (pschikaznju) wudač, „wschitte biblije do
płomjenjow čisnycž a spalicž.“ Jendželiski pucžowar pač, kiž kaž pschipadnje k.
Samuela na přecže scžehomasche, widžesche a swědcžesche: Zo mōžesche mišsionar
Samuel jenož z wulkej nuzy swojim „po biblijach wołachym muhamedanskim wu-
čownikam“ čjetnycž a zo čile, hacž wón jich rukam so wuwjercžat bē, jeho
biblije nazbērachu a je wschitte do rēfi čisnychu. Horjeka spomnjentj mišsionar
Dr. Wolf kaž so zda w tymle nastupanju t. j. we njehaniškim kšanju wschitkich
protestantskich missionarow pschetrechil. Wón drje sam wuzna, zo su židža we
Damieče jomu biblije zašy wrēcžo pošali a Jerusalemščy jeho biblije spalili,
ale tohorunja wopija wón swoje mišsionstwa we Persiskej a Arabiskej z tajkim

wuzběhowanjem, zo je zajimawe, tele pišma pschecžitacž. We kóždym persiskim měscze je wón po swojim samotnym wuznawanju něfajše ryczerške dobycžo za swoju wěc wumojował, we měscze Bofhorje su joho kaž profetu čžescžowali, joho skutkowanjo požohnowali a jomu lute poklonjenja čžinili, džēczi su schow joho drašty wofoschowali a we Meshebđe je wón kaž pschez džim jandželsko-persiskoho agenta Mollah Mehdi tschescžana čžinil. To wscho powjeda Dr. Wolf we swojim spisu: „Alle Reisen und Abenteuer des in der ganzen Welt bekannten Bofhora Missionars Dr. Wolf“ wudate 1860, a we nowinach. Wotkrycžo wschěch tschle wěcow njedasche pať dołho na so čžafacž. Persiska a chła Asiska njeje we našchich dnjach tať wot Europiskeje wotžankujena, zo jedyn njeby hižom lětsa to žhonil, šchtož je wolni w tamnych krajach so stało. Tať to bě tež ze Wolfowymi dobyčemi. Persojo njejsu jomu ł luboscži čžinili, (kaž sami protestantsch pucžowarjo wozjewichu) so we schtrycze z nim z dobom podacž, ale su joho, kaž jednoblósnje prajachu, pschecy pschistuschnje poraželi, te požohnowanja a poklonjenja, praji general Ferrier, fiž su woni jemu pjecža čžinili, wobštejachu a wobšteja jenož we Wolfowych myslach, džēczi njejsu joho draštu wofoschowali, ale z kamjenjemi mjetali, a šchtož tamne spodžiwne pschemobrocženjo nastupa, bě spomnijeny Mollah Mehdi generalej Ferrierej so mōcnje rozhnēcawajo žjewil: „Kať mohť ja pschez skutkowanjo tajkoho wrōtnoho čžłowjeka pschemobrocženy bycž, — njech Wolf woslepi, zo je wón wote mnje tajku lžu rozsčěril (str. 80).“

Dotal je prajene, zo ku bibliji šchtožprotestantske mišsionstwo nastupa, wulke džěło pschispěte bjez pohanam — nic mjenje dyrbimy pschistajicž, kaž bjez tschescžanami. Bjez biblije, praji bibliste towarštwa, njemože ł tschescžanski swět wobstacž*); duž dyrbi tež, kaž so rozumi, kóždych tschescžanski kraj z nimi napjelnieny bycž, njech to tež husto katholicke je a tych žradžnje nutsmoženych žmōłkowych biblijom redži abo nic. We Ruskej wěžo bibliste towarštwo wjele wudočonjecž njemože, pschetož ruski křěžor Alexander je hižom 1826 te we Ruskej 1813 žačžene bibliste towarštwo žběhnyť a žačžazť teje winy dla, kaž edikt praji: „dofelž nēczi ludžo bibliju žłóštnje a wopacžnje mužiwachu.“ Ža to pať čžinja Bibliste towarštwo te najmōžnišche we katholickich krajach. Francowska bħrnje cyle katholicke je we jennom lěcže 200,000 biblijom dostała. A čžomu ??? Tam drje so namaka něchto kalwinskich protestantom, ale jich wěra je kaž 1847 Dr. Klarť wuzna, tajka, zo su woni po rozumje žimi (kaž rationalistowje) a nic po božim słowje — ł čžomu potajkim mnohosčž wudžělenych biblijom? Snadž ł žawjedženju katholicow? We Portugaliskej a Spaniskej waži jendželske bibliste towarštwo wjele na biblije, dofelž wobojej krajej pať krucže katholickej staj, dħa njemože we nimaj ničžo dočžonjecž. Wokoło l. 1840 je wěšty Borrow's do Spaniskej z połnym čžołmom biblijom pucžował, mějěsche pať pschi thmle swojim mišsionstwje tať maťo žboža, zo kaž protestantski spisar wuzna: žadyn spaniski ani wot Borrowsa ani wot joho biblijom ničžo njenazħoni. Biblije pschindžechu wschitte roztorħane žašħ wrēcžo do Londona we schaktnoscži žawobalkow, we

*) Da-li Bōh, ěcemy wot biblije pschichodne lěto wjacý rycžecž.

šotrychž so pľody južneje Spaniskeje namaľachu. We lěcže 1861 je znaty Mor-
taros z wjacorymi druhimi biblije rozšćěricž spytał, su joho pak, dofelž won
rofcenzenjo sobu rozšćěriesche, šadźili a na posledku ze wsćimi towaršćemi z
kraja wupokazali. Tež we Rakuskej a Bólskej pŕta bibliske towarstwo woteběra-
rijow za swoje cžisćěžane biblije, pschetož njeje žana rycž we chłej Rakuskej, do
šotrejež njeby biblija mot njoho pscheložena była. Šchtož Bólsku nastupa, kiž
šforo chła katholicka je, je biblisťomu towaršćtu mot Dra. Herberta Marscha
žiamnje a drobne dosć rozprajene było, zo žane biblije njetrjeba, dofelž wona
hižom pjatnacze pólškich pscheloženjow chłej biblije a šchtyrnacze mot noweho
testamenta wobšedži, tola pak bibliske towarstwo tak cžinjesche, hafo njebychu Pola-
kowje hišćěže nicžo mot biblije wjedźeli. Zo we wsćěch tutych katholickich euro-
piškich krajach (runje kaž we njeeuropiškich n. p. Brasiliskej a chłej južnej Americi)
wudžělene protestantske biblije žanoho katholiccho cžitarka njenamaľaja, hodži so
myšlicž, pschetož katholicam je biblija, jelizo jeje pscheloženjo njeje mot japoschtoľ-
skoho štola approbirowana (za dobre spóznaťa) wažnych winow dla zaľazana.
Ale tež pola protestantow (kóždoho wěrhwuźnacža) njecžini biblija to, šchtož jej
někotsi pschipisuju; pschetož žadny protestant njewě, hačž wona, kaž je pscheložena,
njeje ze žmyšľami pscheložena (někotsi to hižom dawno prajachu na. psch. mot
šerbšfoko pscheloženja), žadny njewě, hačž wona woprawdže wschoť wěrienju
prědšćtaji abo nic, pschetož biblija je šaršcha hačž protestantišmus a dšrbjeli dha
pola naš katholicow so praschecž, kiž my bibliju hižom mot najšarschich cžasow
šem we chřfwi wobšćhowamy; — žadny dale njewě, zo to prawo je, šchtož won
po šamotnym rozšudženju z biblije sebi wupyta, dofelž je wuľadženjo kóždoho
hinajše, — žadny šćoncžnje njewě, hačž je won te něfotre 30,000 wersow biblije
derje dosć cžitak, pschemyšľik a prawje rozmyšľ a zo won we swojej wěrie
(cžerpanej ze swj. pišma) njeje nicžo wažne wumostajiť kaž jenu řaznju abo řa-
šament atd., dofelž je we wschitkich tych wěcach tež sem a tam wuľka wschelařoscž
(Abbe Martinet II., 72—73). A tak njeje biblija po prawym řhmana miššion-
šćwo cžinicž bjež pobanami kaž bjež řšćěřćžanami. P. L.

Pschisřpomnjenje. Wopisano řšćěřćžaniřkich miššionšćwow we poban-
řkich krajach řćžěhuje da-li to Bóh řšćichodne lěto.

Jan Reisentritt,

budyřki řachant a přěni administrator we Ružicach.

Psched něřko wjach hačž řši řta lěťami pschěřćupichu něřřske měřta a
něřřsch zemjenje ř nowomu něřřřřřřřm wěrhwučřerjej M. Ruthererj, dofelž so řim
joho wučžba ľubjesche dla řwojeje řochřřřćže a dla wjetřšćerje moč, kiž woni w
řarjadowanju chřřřwe a jeje řubľow dostachu. Duž njemóžesche derje řinať so řćacž,
hačž zo cžile móćni wotpadnich mot katholickeje chřřřwe tež řwojich njewučžěnych

a bjezmócných poddanow k nowej wěrie pschewjesč phtachu, wosebje tež z tym, zo duchownske města z lutherskimi předarjemi wobsadžichu; bhrnje snadž lud tu a tam chchł, njemóžesche so toho dewobaracž. W tutym zrudnym času běchu pak jenicžke stólpš katholicstwa: budyške tachantstwo a klóschtr Marina Hwěžda, Mariny Doł a Lubań. Echtož pod tele knjeistwa skuschesche, wosta z wjetšcha katholicke, hacžrunje buchu tež tudy poddanske wsy z druhimi lutherskimi wobdate sobutorhjene k nowej wěrie. Hdžž bě tak mjenowana reformacija we Łužicach hižom pschewjedžena hacž na mjenowane zbhtki, póstka Bóh mustojnoho muža, kotryž te zbhtki kručže zjenoczi a tak katholicu chrkej we Łužicy zahowa na lěpsche časy, hdžež so wona tež tam zasy rozsčěrja, hdžež bě pschež 300 lět zahnata. Tónle mustojny muž pak bě budyški tachant Jan Reisentritt, w rjedže tachantow wot 1221 wosomadwachty, ale přeni hafo administrater; wón daljšemu wotpadništwu mjezu staji a skutkowasche wjele za skowom a pišumem zo tyd, kiž běchu swojej chrjwi wěrní wostali. Duž dhrbjał joho z najmjeńšcha lóždy katholic we Łužich znacž a čješćicž.

Jan Reisentritt ze zemjanskim pschimjenom „a Juliusberg“ (takže pschimjeno budyšch tachantowje hacž na kónce poslednjoho lěstotka wot thěžora dostawachu) narodži so 18. haprěla 1520 we Wołomucu*), tehdom z wjetšcha skowjanskim měšće we Morawskej. Joho nan běsche tam hafo rjemjesnik zasydleny. Dofelž po swědcženju štamiznow**) w času joho džěcžatstwa najwjetšchi džěl němskeho wobydlerstwa we Wołomucu k lutherstwu so wobroczi a Skowjenjo tam katholic wostachu a dofelž so wo Reisentrittu pišche, zo je čěšku, pólsku a pozdžišcho serbsku rycž rycžal: směny myslicž, zo je wón najskerje sam Skowjan po narodje był. Swoje schtudije činjesche wón we Wołomucu, Krakowje a we Winje. Po dokonjenju tydch samych dosta město wučerja thěžorowych pažow (t. r. zemjanskich hólcow pschi dnorje). Dofelž pak so jomu dwórskte žiwjenje njelubjesche, poda so bóržy zasy do schtudijo w wosebje bohoskowstwa, a dosta měšdnisku smjeciznu. Dofelž w thěžorskich krajach njebě nuza wo duchownych ani bojesč wo wotpadowanjo k lutherstwu, chchysche wón we wukraju za lěpsche katholickeje chrkwy wužitny byčž. Khěžor Ferdinand I., joho wučenosč a mustojnosč znajo, da jomu poručenske listy sobu na tydchle biskopow we Sakskej: na Mikławšcha II. z Karlowiž w Mišchnje, Julia Pfluga w Naumburgu a Michala Eidenia w Merseburgu. Reisentritt pschindže k mišchnjanskemu biskopaj, dofelž chchysche drje najradscho we Łužich tehdom k čěskomu kralestwu a pod mišchnjanskoho biskopa skuschacej skutkowacž. Duž dosta 1549 město kanonika pschi kollegiatskej chrkwi s. Pětra w Budyšchinje. Hižom 1559 bu we swobodnej wólbje kapitla za tachanta wuzwoleny. Hdžž mišchnjanski biskop Jan IX,

*) Němcy pschemobrocžichu čěške mieno „Olomuc, Wołomuc“ do Olomunž, z čohož łacžanskch spisowarjo „Juliomontium“ sežinichu a skónčnje „Juliusberg.“ Kanonik Reisentritt rěka tachantej w jonym spěwje: Olomucensis.

**) Šembera, Paměti a znamenitosti města Oloumoce. Ve Vídni 1861, Str. 24.

Haugwitz wot lutherskeho sakskeho wójwody wotwisowach a sam we swojej sta-
bosczi a zmyslniwosczi lutherskej wěrje so pschidawach, we Łužich žanu móc a
nahladnosć njemějesche, wustutkowa Reisentritt 1560 pola křěžora Ferdinanda,
zo by katolikam we Łužich duchowna hłowa we wosobje abo paršchonje budy-
skeho tachanta data byla. Hdyž dvě lěće pozdźišo bamž pschez swojoho póstlan-
ca Delfino k tomu pschizwolenju da, bu budyski tachant, kiž běsche hižom w ka-
tholskich časach zastupnik (vicarius) a biskopow wotpóstlan w duchownych nalež-
nosćach (commissarius in spiritualibus) w Hornjej Łužich, za biskopskeho zarja-
domarja (administratora) we woběmaj Łužicomaj postajeny, a Reisentritt bě w tu-
tej dostojnosćzi přeni. W tym samym lěće 1562 njepschija wón, dokelž Łužicu
lubowasche a katolsku chrtej tu zastowacž chchsche, posticžene biskopstwo w Neu-
stadtu w Ratuskej ani město dwórskoho radžicžela we Winje, hačž runje bě mohł
z tym móc a dothodh powjetschicž. W lěće 1567 buchu pschez wujednanjo bjez
křěžorom a bamžom wschitke prawizny (privilegije), kaž tež biskopske prawa
(jura episcopalia) biskopskeho stoła mischnjanskoho na kollegiatnu chrtej s. Pětra
w Budyschinje pschenjesene a wona rěkasche wot nětka „exempta et ingenua“
(t. r. wuswobodžena wot druhoho biskopa, pod bamžom samym stejaca). W lěće
1570 bu skónčnje dostojnosć administratora z kapitolom zienočena pschez bamžo-
woho póstlanca Melchiora Bilia, zo smě po wotemrjeczu tachanta kapitel (zhro-
madženi kapitularjo) te same prawa wufonjecž. Reisentritt so wubjernje za
swoje město hodžesche, dokelž z wučženosćju zienoczi wón mudrosć a měrni-
woscž. Wón zařhowa katolsku chrtej, kaž daloko jenož možesche, a zdžerža sei
wschudže zawěšćenjo swojich prawow. Wón wumrje w Budyschinje 23. novem-
bra 1586; hdyž bě — kaž jeho narowny napis praji—pschez 27 lět pobožnje a
derje chrkwi předsitał, a bu zadh wustkeho wostarja pohrjebany. Pod bibliskim
skowom: „Smjercž je pschisudžena wot toho Rnjeza wschomu mjasu“ je na latej
narownej tafli pschisťajene derje naložene wuprajenjo Tertulliana: Vixit et vita
vivit (t. r. wón bě žiw a je žiw ze swojim žiwjenjom). Swoju bohatu kni-
hownju wotkaza tachantstweej, kotraž pak je so pozdźišo sobu spalila. Bjez ti-
tlemi Reisentritta widžim, zo bě tež kanonik we Wołomucu a pola s. Wita w
Brazh, Doctor theologiae, Protonotarius Apostolicus, (wot bamža), Comes Pa-
latinus (wot křěžora pomjenowan). Ma jeho smjertnym dnju so w tachantstwej
chrkwi lětne wopomnicžo džerži.

Reisentritt je tež wažny hačo wudawar łacjanskich a němstich knihow.
Serbske tehdom hišćje nihto žane wudał njebě; nihto njewjedžesche, kał mohle se
serbske słowa pisacž. Tola je Reisentritt wěsće porucžil we serbskej ryczi sa-
framenty wudželecž, kaž je za Němcow němstki zawjedł; pschetož we exemplaru
agendy (Forma germanico idiomate baptizandi), kotryž je po napisnje kanonikej
a pozdźišchomu tachantej Blöbelej šluschał*) widžu serbske pschispomnjenčka, kaž:
Menutzsche Sitzscho (mjenujće džecž), pochlascche dele (pochlascže) atd. Serbscy
duchowni su potajkim z němsteje agendy bóržy pschetožowali. Najwažnišche

*) Rhowa so w tachantskim archiwje.

łaczańske a němſke knihi Reſentritta ſu: 1. tokiſte łaczańske modlerſke knihi; 2. mjenſche za młodźencow (ſchtudowachch); 3. wukładowanjo a wucźba Mjertwna Ruthera, pjatoho ſczenika a profety Němſkeje, z joho a druhich ſpiſow wuczebnjena; 4. rituale pſchi ſ. kſchczenich a druge pſchi wěrowanju; 5. němſke kherluſche (pſches dwě ſcžě), kotrychž přenjoho wudacźa ſtaj jenož dwaj exemplaraj znataj, jedyn w Budyſchinje a drugi we Wrótkawju; 6. knihi pſchi wobſtaranju khorich za ſararjow (z wobrazami). Pſchi wudawku kherluſchow a druhdže je podobizna Reſentritta widjeć, po kotrejž běſche won ſplny cźłowjeſ z kručym pohladnjenjom. Po tymle wobrazu je podobizna cžinjena, kiž na tachantſtwje wſalu wiſa.

Šhto rěka „podjanski“

Dokelž ſo ſłowo „podjanski“ jenož pola hornjołužſkich Serbow za „katholſki“ trieba a pola žanoho druhoho Słowjana ſo njeznaje, je ſo hižom někotryžkuli praſchał: Z cžoho je to ſłowo nastalo. Wuczeny Serb Abraham Frencel wudowa we ſwojim wulkim rukopiſnym ſłowniku (Lexicon harmonico-etymologicum Slavicum, započaty po 1700) we I. zwjazku na ſtronje 1098 wudawa, zo podjan (to ſo zrědka trieba) a podjanski rěka, dokelž katholſch najſwjecziſchi ſakrament pod jenej ſchtałnoſcžu doſtawaja. Po nim wukładuja nowiſchi wucženi Serbjo to ſłowo runje tak. Ale ja to njemóžu pſchidacž, dokelž tajke motwodžowanjo nihdy dopokazane njeje. Hdyž najprjedy na ſłowo ſame hľadamy, njemóžemy „podjanski“ mot „pod janym“ (pod cžim dha?) motwodžowacž, dokelž w Hornjej Łužicy je ſo po tak mjenowanej reformaciji hižom „jedyn“ prajiło a nic „jadyň.“ Hladajo na wěc, kotruž to ſłowo woznamjenja, ſměmy wobkručjeć: Serbski lud ſej tehdom njeje mohł tajke wucžene ſłowo za katholſki wutworicž, dokelž napschecziwne „sub utraque“ (pod wobojim) znajachu jenož wucženi a wſſche toho njebě poſlenje w Serbach znate a triebane, ale jenož w Čěſkej. Za Frencela bě bjez protestantami prawe motwodžowanjo hižom woteznate, hacžrunje bjez katholſkimi ſtarymi ludžimi, kiž ničjo njecžitaja a tak to z knihow nimaja, ſo hiſchcže džensniſchi džej powjeda, zo je mjeno „podjanski“ mot wěſtoho „Jana“; ale dale ničjo njewjedža. A woprawdže, to je tež jenicžke prawe motwodžowanjo: podjanski je tak wjele kaž „pod Janom.“ To je najprjedy rycžejſhtniſch prawje: podjan=pod Janom (kaž podhrod—pod hrodom) a tež: pod-jan-ski. Ale pod. taiſim Janom? Kotreho Jana je ſerbski lud mēnił, hdyž je katholſkoho haſo pod Jana ſluſchacoho pomjenował po pſchecželſku to grožmjo abo ſnadž tež z wudmom? Njeje to žadyn drugi Jan dhyžli miſchrijanſki biſkop Jan VII. ze Schleinitz (knežesche 1518—1537), pod kotrohož Łužica ſluſchesche a pod kotrymž ſo nowa wěra tež bjez ſerbskimi poddanami němſkich měſtow a zemjanow rozſchěrjecž poča. Hdyž nětko biſkop Jan pſchecziwo nowotárſtwu we wěrye wuſtupowaſche a wosebje hdyž 15. junija 1523 a 11. oktobra

1524 wišitkim duchownym swojoho biskopstwa list pošla, hdžež mot noweje wěry motwobarasche, bu wězo wo tym tež lubej předomane a cži, kotřiž po Janowym napominanju pod Janom mostachu abo lěpje: kotřiž mot swojich knjejstwom (wosebje we wsach pod budyške tachantstwo słušachach bliže Budyščina, kaž tež na wsach dotal wobstejachach klóštrach) njebuchu k lutherstwu mjenje abo bóle nuzowani, mjenowachu so sami „podjanscy“ abo jim bu mot tych, kiž so k nowej wěry pschimbachu, narjeknjene: wě scže pod Janom podjanscy, za cžož jim cži motmołwichu: wě scže pod Lutherom, lutherscy. Po smjerczi Jana VII. bu Jan VIII. z Maltiz (1538—49) za biskopa a pozdžišcho Jan Reisen-tritt za administratora postajeny, duž móžesche so wuraz „podjanski bjež Serbami hišcže bóle wobfruczič. Dokelž pak tola wuraz podjanski jenož za tamny čas derje płacžesche, sym za to, zo njebychmy wjach pisali a prajili. podjan, podjanski, ale: katholic, katholicsti abo catholicsti.

Redaktor.

3 Ružicu a Sakskeje.

3 Budyščina. Póndželu 14. novembra swjecžesche so tudy swjatocžnosć, mot kotrejež nic jenož budyšchinske a kužiske ale tež druhe wjetsche sakske nowiny dlěšche abo krótsche rozprawy pschinjesechu a kiž tohodla cžim bóle zastuži, tež we tutych listnach wopisana byčž, dokelž džen wosebje naš katholicow potrjedi a zamjeseli. Na mjenowanym dnju swjecžesche mjenujch našch wšofodoštojnch a hnadny knjež biskop a tachant Ludwik Formerk swój 25 lětny měšchniski jubilej; dokelž na samnym dnju lěta 1839 běšche we Dreždžanach mot tehdomnišchoho biskopa Ignaca Mauermannna měšchnisku swjecžiznu dóstał. Běšche drje sebi wšofodoštojnch knjež tež najprjedy žadał, tutón hnadowny džen jenož we wschej cžichocže wobeńčž, dha bě skóncžnje tola na wjacore próstwy zwolił, zo smě so tajki džen k najmjenšchomu mot stronj jeho duchownskich sobubratrow wuznamjenicž na swjedženske waschnjo. — Hižom wjecžor prjedy bu tohodla hnadny knjež chle njenadžich postrowjenj pschež rjane zastańčžko, wuwjedžene mot wišitkich wučžownikow katholiccho wučžerstcho seminara. Nazajtra dopołnja buchu jako na druhim dnju tachantskeje termusche — po postajenym waschnju swjedženske termusche djeržane za přenjoho založerja tachantskeje chrkwje a tachantstwa samoho (1213) mišchnjanskcho biskopa Bruna II. kaž tež za druhich založerjow a dobročjerjow wobeju. Po skóncženych božich službach poda so chle duchownstwo budyšchinskcho tachantstwa, ku kotromuž běchu so někotři duchowni zfraja, kiž běchu hižom džen prjedy pschijěčž móhli, pschizantli, do mulkeje tachantskeje zale, zo bychu tam wšofodoštojnemu knjezej jubilaraj najwutrobnishe pschecža wuprajili. Wšofodoštojni knježa kapitularojo zastupichu k hnadnomu knjezej biskopej a pschiwjedžechu jeho do hižom mjenowaneje stwy, hdžež běchu so mjež tym družu duchowni do polkoka postajili. We mjenje kužiskcho duchownstwa postrowi nětk wšofodoštojnch knjež kapitulara senior Jakub Pječ hnadnoho knježa jubilara a

wupraji na jara pschibódne waschnjo wulku wjesołoscź wschittkich pschitomnych na tutym rjanym dnju, ponižne podžakowanjo za wschitte próch a wopory, kotrež je we času swojeho 25 lětnoho skutkowanja hafo měšchnik we Žezusowej winicy kaž tež wosebje we poslenich dżesacž lětach hafo biskop a pschedstejer staroho cześchódneho budyschinskeho tachantstwa ze wschej podwolnoscju na so wzał, wutrobne pschecža za dalsche tak hnadowne skutkowanjo a próstwu za wobacžo wschittkich jomu snadž we tutym času wědomnje abo njewědomnje sczinjenych kschimdom. Na to pschizantny knjez rycžnik druhu próstwu: hnadny knjez jubilar chcył tež někotre wopomnjecža na tutón džen pscheczelnje pschijecž, pschez kotrež je sebi duchownstwo luboscž a dżakownoscž swojomu duchownstwu wotcej wopozazacž domoliło. Widžomnje hnuty a pschemoženy wot dżakownych začucžow wotmołwi hnadny knjez jubilar na tajke pschecža z blěschej rycju, we kotrejž wosobnje na wschelakore wažne hnady bože spominasche, kotrychž běsche we tutym času za hódneho dżeržany był. Z wulkej pscheczelnoscju pschi tym tež wupraji, kač bě psched dżesacž lětami hafo cuzownik do Budyschina pschischot, a tak bě bóržy wot wschěch stronow luboscž, pscheczelnoscž a doměrnoscž zhonił. Z wschitte dopokazy wutrobneje luboscže a podwolneho podpjeranja we prócowanju za fralstwo bože na zemi njemōžesche dosč woznamjenjace słowa namafacž. Mjez darami, kotrež so jomu nětk podachu, wuznamjeni so pschede wschim rjane Missale Romanum (t. j. knihi, kiž so pschi božej mschi trjebaja), z gothistimi pišmiki, we kžěžorskej statnej cžischčerni we Winje cžischčžane a drohotnje we Lipsku zwjazane. Wsiche toho pak tež krasny wobraž: Raphaelowa sirtinika Madonna*) we bohacze pozłoczonym wobłuku. Pscheczam kuzistoho duchownstwa pschizantnyschtaj so dwaj fl. guardianaj z Rumburgitoho kapucinskoho klōschtra a knjez farar Schneider z Kulowa (nětko Wrōtiskawskeje diōcesy). Hnydom po tutych pschibližichu so tachantscy zastojnikojo, kiž pschez hort knjeza konsistorialneho assessora z Walter-Jeschki najpodwolnische pschecža wuprajichu kaž tež swjetčenski dar posticžichu.

Hižom rano běchu z timsamym wotpohladanjom knjeza jubilara najponižnišcho powitali tudomni tachantscy wučerjo, wotpōskani wjesnych wučerjow kaž tež seminaristjo katholickeho wučerskeho seminara, kotřiž posledni krasnu wustojnje wot nich wuwjēženu wotivnu taflu pschepodachu. Pschi tutej pschiležnosczi hnydom

*) Originalne abo prěnjotne swjecjo namafa so we Draždžanach we kralowskej wobrazownej galeriji a płaczi za najwjetschi mišchtyrski kns a za najwyschiche, sčtož je hdy we kšchescžanskim mōlerstwje stworjene. Mōlowane wot Raphaela Sancio z Urbina běsche tute swjecjo najprjedy za cyrkwinstu khorhoj postajene a pschiindze sfōncžnje po wschelakorych pōbeždženjach do wobseždženstwa Augusta Sakiskeho, kaž so praji, za pschecy hišchje nic pscheměrnny pjenjež: 17000 dukatow. Marija stoji jako kralowna njebies, bōjske džěčjatko na rukomaj, we mrōčželach, na prawicy klecži swjaty bamž Sixtus a pokazuje z wobrazu dele na wosadu, kotruž Marinomu zakitej porucža, na lěwicy klecži swjata Borbora, runje tak pscheczelnje na wosadu dele hladajo. Deleta namafataj so dwaj jandželej, kotraž z wulkej wjesołoscju a spokojnoscju k macjeri božej horje hladataj. Bōjska wysołoscž knježi we woblicju swjateje knježny, tež z wocžow džěčjatka rycžitaj bōjskoscž a hłubokoscž, kiž měrnje a mjedko we macjernymaj rukomaj leži.

přispomínání, že bych tu též pražský serbský seminářský jara rjany český dar — slěbornu krejpeňčku z láčanským přechodem přispěskali a přechez kněze seminar-ského inspektora kapitulara a kantora F. Hoffmanna přepodacž dali. Čtli do- počdnjo přichadžowachu hřichy wšelacy kněze, že bych wšofomu knězei jubilaru zbožo přehli a počesčowanjo wuprajili; wot kněžských duchowných pak bych so nimale wšichy zeschli, tiž bych jenož woteňč mohl. Též wšofodo- stoiný kněz probst z Marineje Hvězd Dr. Jan Chrysostomus Gifelt bě přis- tomný. (Kněz probst z Marinoho Dola běše tu we samým wotpořádáníu tydženi předešlým). Kněz najwšichšimi kralowskimi, stawowskimi a měščan- skimi zastojnikami, tiž dale kněze jubilara postrowjachu, mjenujemy jenož F. krajského direktora z Mosti-Wallwitz a appellationského předsedu z Kriegeru, chrámského radčičela Dr. Wilbenhahna, krajného staršeho z Thielau, měščan- nostu Röhra atd. Wšichy tuczi knězei swědcachu za lubosč, tiž našch hnadny kněz biskop pola wšofich a nizkich we tak nadobnej měrie wužiwa. Wšofu přispěsků přichadžowachu schyřjo duchowni knězojo z Drežďan, F. konsistorialny předsed Müller, F. kanonik a dworský předsed Heine, F. konsistorialny radčičel, superior a farar kral. dworského chrámu Bernert a F. farar Bellermann jako wotpořkáni herbstokraineje (starosaského) diocesy a přichineschu sobu český dar wot duchowných swojeho diocesy: český slěborný boháč přelocžany křeluch. — Slědowacu swjedenstwu hoscžinu swjeczské kněz jubilar we sředžizně swjich duchowných jobubratrow. Přeni přichipit (toast) přich tej samej, wunjeseny wot kn. jubilara, přacské hamžej Piusa IX. a kralej Zanej; na tutón scěchowachu wšelake druhe we wjazanej a njewjazanej ryczi, tiž pak zandženosc slawjachu pak za přichodnosč wutrobne přechča wuprajichu. Přich hoscžiny dōndžechu též někotře telegrammy we láčanskéj a němškej ryczi, tiž dopřazachu, tak so též F. dželej we dalškej cizkě na tutým dnju na kněze jubilara spomínasche — Jako hnadny kněz biskop tydženi posdžišcho též we Drežďanach swjedenstwu hoscžinu wuhotowa, přepoda so jomu přich tej samej wot kněze ministra kulta Dr. z Falkensteina též známjo kralowského přechčelstwa a přichpōznacž: komthurský křich druheje řadowne zastužbného řada (dotal mějesche F. biskop jenož rycerský křich), přich kotrejž skladnosč tiž kněz minister wulch českowace slawa knězei jubilaru wupraji. Wch pak wjeselimy so sami na český a lubosč, kotraž so tak na wšch waschnjo našchomu wšofodostojnému duchownskomu wōtcej wo- přaza a přehjemy z wutrobny, mīščiwny Bōh chch nam joho dale zaitacž a zdžeržecž přich strowosč i českosč; wōn chch joho přecowanja ze žohnowanym wunosčkem frōnowacž a jemu nadobne myto přichželicž — tu na zemi a též něhdy we wěčnosč i!

H.

3 Budhčina. Z přechčelského lista zhonichmy, že je našch serbský krajan duchowný z řada jesuitow F. Brhl, hdyž bě krōtki čas we Řrupech w Čechach pobyl, 16. oktobra do Wuherske wotjěl, že by we Thurnawje bjez Slo- wakami we duchownské službě pomhāl. Wōn je přechco na schiju khorhojty. Přechd swjím přehčom w Čechach běše wōn w Slawonské, hdyž je bjez Řhorwatami hako duchowný skutkowāl.

3 Budyschina. Z druhoho lista smy nazhonili, zo je so farar Weiß z Krupki na pobožnych Serbow z naležnej próstwu wobrocził, zo chceli k porjenščenju tamnišceje chrkwe swjateje Marije darh hromadzić. Zeli chce tón abo druh z nabožnych wopytowarjom Krupki něšto k tomu dac, móže dalšce zhonicz pola kantora abo spěwarja Ruskla we Worflecach, flamarja Hörnicha w Chrósczicach a młynka Wawrika w Ranecach, kotřiž dobroczerjam tež rjane swjećatko s. Marije w Krupcy přehopadaja.

3 Budyschina. Nasch hnadny kněz biskop je přichod blěšchim časom wot hamža złotu medaillu z wobrazom dostał hačo znamjo přichipóznacza a pocěsczowanja.

3 Budyschina. Tudomne měščane spěwanske towarstwo dawasche niedźelu 27. pod wjedženjom k. direktora Arrasa koncert k lěpschomu wobradženju křudym dječjom nascheje tachantskeje schule.

3 Drežďan. Serbske předomarjo 1. niedźelu adventa we dwórstej chrkwi wot k. fararja Rucžanka z Budyschina wotbjeržane, bě jara wopytane. Tež bě tam na tym dnju wiele Serbow k swjatej spomjedzi.

3 Drežďan. Póndźelu 21. novembra wumrje tu k. Józef Plewka, přeni wučžer na katolskej hłownej schuli, w 64. lěće swojeje staroby wot Božej rucžki zajaty. Njebohi bě rodzeny čěški Slowjan.

Lipska. Tudomne katolske žónske towarstwo je swoju lětnu rozpramu wot Michała 1863 — 1864 wudało. Po tym samym běšce došhodom 226 toleri, wudawkom (wosebje za draštu a zežiwjenju křudych holcžkow) pak 234 toleri. Skladowanjo k Božomu dječju za křudych schulerjom we tudomnym towarstwje swjateho Vincenca je zańdžene lěto 128 toleri wunjelo. To su wulke dobroty za křudych w Lipsku. Tosame towarstwo chce nětko tež nowe Hilžbjeczine towarstwo (za starych, slabych a křothych) podpjeracz z tym zo k swojemu domej (asplej) twarjenjo pschitwari; k tomu nałoža so pschinoschki nawdate wot lipšowskeje wofady 680 toleri, darh k. biskopa (50 tol.), klóschtra Marienthala (25 tol.) atd. Hilžbjeczine towarstwo budže pak za to zajimany kapital sobu danicz. Hilžbjeczine towarstwo je w běhu přerjeho lěta wšche wšchelakeje domjaceje nadoby a mobiliara 166 toler dostało a 139 wudało. Njedy Bóh wšchitke tele měřta kšchesczanskeje luboscze k bližschomu bohacze dale žohnuje!

3 Lipska. K lěpschomu towarstwa s. Vincenca bu wondanjo koncert wotbjeržany. Někotři katolikojo hudžby wustojni dachu so slyšecz. Concert bě jara wopytany.

3 Radworja 16. novembra. Dženja mějachny tudy poiwjeczenjo nowoho kerchowa. Dokelž na starym kerchowje potrejbne měřtna njedosaćachu, bu wot susodneho pola $\frac{3}{4}$ kórca pschitupjene a pschez murju ze starym pohrjebnišcjom zjenocžene. Poiwjeczenjo běšce hnadny kněz biskop na džensnišchi džer postajil. Bórh po $\frac{3}{4}$ 9 dopołnia rozjewi zwonjenjo pschijězd naschoho wšch-

ſchoho duſchow paſtryja. Joſo pſchemodžachu wyſokodoſtoiny ſantor k. Hoffmann k. farar Kucjanſ a k. viſar Herrmann z Budyſchina. Wſchitcy wotſtupichu na farje. W 9 bu knjez biſkop z khorhomjemi ſwjatocžnje do ſarſkeje cyrkwie wie-
dženy. Tam ſo knježa duchowni cyrkwiſke draſty zwobleſachu. a džěſche ſo w zria-
dowanym cžahu na nowy kerkow: ſchtyri khorhowje a ſchuſſka młodžina z kni.
wucžerjemi džěchu prjedy duchownſtwa, za nim paſ mulka mnohoſcž woſadnoho
luda. Duch ſo ſpěwaſche „Hdže ſy ty moja radoſcž.“ Na kerkowje běſche
pjecz kſchižow poſtajenyh, pſched wjetſchim ſrjedžnym ſtojeſche modžete blido.
Tam ſo najprjedy zaſta a biſkop praji proſtwu wo božu hnadu k poſwjecženju
tutoho pohryebniſcžja. Na to ſo we cyrkwičžy „Swjatoſo kſchiža“ litanija wo
„wſchittich Swjatyh“ ſpěwaſche. Pſched ſkōncženjom tuteje mundže duchownſtwa
zaſy k ſrjedžnomu kſchižej a biſkop modleſche ſo proſtwu, zo chchł Bōh tuton
kerkow wucžićžicž, požohnowacž, poſwjecžićž a ſwjatoſcžićž. Po ſkōncženju
litanije bu woda ſwjecžena a wotendže ſo k kſchižej na wječžornej ſtronje. Wjez
tym zo ſo pſalm 50: „Smil ſo nade mnu, o Božo“ ſpěwaſche, wobenđže bi-
ſkop cyły kerkow kołwokoło a pokrjepjeſche jōn ze ſwjecženej wodu. Zaſta wſchi
zaſy pſched nawječžornym kſchižom, wotpěwa biſkop požohnowanjo, poſadži kſchiž
z woruchom a ſtaji na joſo tſi rōžki tſi zaſwēcžene ſwēcžki. Spěwajo pſalm
6 „Anježe, njeſtoſtaj mje we ſwojim hněwje“ a pſalm 31 „Zbōžni ſu, kotrychž
njeſprawnoſcže ſu wodate“ pſchindže ſo k kſchižej na rańſchej ſtronje, a, kaž tež
pola ſcžehowachy zaſta wſkow, bē požohnowanjo, poſadženjo a powyſchenjo ſwēcžkow.
Duch k južnomu (pſchipołdniſchomu) kſchižej ſpěwaſche ſo pſalm 37 „Anježe, nje-
ſtoſtajmje we ſwojim hněwje“, duch k połnōcnomu pſalm 101 „knježe wuſtyſch
moju proſtwu“ a duch k ſrjedžnomu pſalm 129 „Z hłubiny wołam ſo k Tebi,
o knježe“ a pſalm 142 „Anježe, wuſtyſch moju proſtwu.“ Hdžž běſche pola
ſrjedžnoho kſchiža požohnowanjo a praſacia wuſpěwana, kſchiž poſadženy a na
njōn tſiſwēcžki poſtaiene, wuſpěwa biſkop poſlednju poſwjecženſku modlitwu a da
ludej biſkopſke požohnowanje. Na to wrōcži ſo, kaž běſche ſo pſchichł, zaſy do
ſarſkeje cyrkwie; duch ſo ſpěwaſche „knježe lubuju“ W cyrkwi bu wot knjeza
biſkopa ſwjatocžna boža mſcha z pſchiſtuženjom pjeczich duchownyh ſpěwana, injez
tym zo lud pobožne kherluſche ſpěwaſche. Po božej mſchi bu knjez biſkop zaſy z
khorhomjemi na ſaru pſchemodžany. 1/2 12 běſche chła ſwjatocžnoſcž ſkōncžena.
Hacž runje deſchcžik trochu proſcheſche, dha to tola žadyn žabžēmſ njebēſche.
Wjez tym zo pola ſrjedžnoho kſchiža ſo mēſtno za wotemrjete cžēla ſwjecžeſche,
ſtojeſche rjana tucžel po cyłym njebjū wuſchestrjena. Ze ſwojimi rjanymi bar-
bami poſažowaſche wona, hdže ſu za duſche pſchihotowane rjeńſche wobwōlenja a
wēcžny wotpocžinſ a ſkōdki poſoj. Bōh daſ dha wſchittim, koſiž na tutym ker-
chowje za cžēla wotpocžinſ namaſaja, nēhdy zbōžne horjeſtačjo. D.

Cyrkwinske nowinki a powiescze.

Z Czech. W Nowym Měście nad Metuju mumijs pšched něšto nje-
dželemi t. Paschalis baron z Hochberga, něhdušci prior mitscziwých bratrow.
Njebóhi běšče jeniczi syn a herba pruskeho komornika z Hochberga a wojowasche
hafo wšcht pšhecziwo Napoleonej. Wojerstwo wopušcziwšci bu wón katholic
a wotrjetnšci so prawow na swoje herbstwo poda so hafo nowic t mitscziwým
bratram do Brótislawja, hdyž bě klóštrške slub w Brazy wotpołożil. Potom
běšče frater a prior we wschelašich konwentach we Wuherstej, Ratustej a w Czechach.

Ze Schlezynsteje. Młody wučeny Dr. Vämmer, kotryž je pšched
dwěmaj lětomaj po wulchich študijach a z jasnym pšchepotazanjom t naschej
chrtwi so wobrocził a duchownstwu swjeciznu dostał, bu njedawno do Brótislawja
za profesora powołany a za kanonitusa pomjenowany. Wažne knihi je wón
wosebje zestajał pšci swojim pšchewywanju w Romje.

Z Roma. Kaž chrtwi pšchew wopravdžite zaslužby wo rozmnoženjo božije
cžescze a wo pšchisporjenje cžlowjestoho zboža spóznama a cžesczi, tak cžinjesche
to tež pšched trótkim. Na wšchěstronste žadanjo wupraji mjenuych 20. novembra
po swěrnym pšchepytanju joho žiwjenja Pětra Kanisija, jenoho z přenišich
jobustawow towarstwa Žezusowoho, na wulch pšchne a swjedzenje waschnjo za
žbóžneho (nic hišče za swjatoho, šhtož pak husto na to scžěhuje). Pětr Kanisius
to zaslužil, hafo japoschtol Němcow t botej swj. Bonifaca, Miliana a Norberta
štajeny bycz. Kaž su tuczi we němšich krajach kšcheczanstwo založili a roz-
šchěrjeli, tak je tamón tesame zašhowat a zdžeržat, hacž bórny po wudyrjenju tat
mjenowaneje reformacije pšchew wjach a wjach ze wšchelaforch, jenož nic ze
kšwalobnych winow wot praweje, katholickeje chrtwie wotpadowachu. — Wědom za
měšnikta sw ecženy wustupi wón we Kölnje t swjatomu wojowanju za wěrnoscž.
Hdyž bu we 26. lěcze swojeje staroby t powšchitkownej chrtwinstej zhromadiznje
do Trienta powołany, njechasche joho město a universita Köln tam wotpušchězicž;
podarimo wobrocziču so tohodla t generalej joho rjadu, t swj. Ignacej. — We
Winje prošachu sebi joho najnaležnišcho za biskopa, tež bamž dželejsche tule
žadošcž; swj. Ignac pak to njedowoli. — Kšěžor pomjenowa žbóžneho Kanisija
za dwóršcho předarja. Pšchez móc swojoho słowa bu wón zdžeržicžer wěry a
zaschžatožer kšcheczanšcho žiwjenja we kšěžorstim měscze. Njeruprajomne štutko-
waische pšchez kšcheczanške rozmucžewanjo. Wo katechizmje žbóžneho Kanisija
ipomni hižom we lěcze 1686 Parizski archbischof, zo je šchthrista trócž naklado-
wany a do rycžow wšchěch ludow pšcheloženy. (Serbski pšcheložt namata so pšci
lóncu starých serbskich spěwaršich a modleršich knihow). We wšchěch šchulach,
ghimnasijach, akademijach a chrtwjach bu Kanisius cžitany a wukladowany. Na
porucžnosčž frala Šilipa II. bu tež do cyłoho šchpanšcho kralestwa zawjedženy. —
Sydomnacze lět bě Kanisius we Freiburgu živy a wobstarasche nic jenož tam
ale tež wšchudžom wotolo na fraju zbožo dušchow: předomasche, bě radžicžer,
pšasche knihi, ščelejsche listy na bratrow we kolegijach, tróšchtowasche a zaborjesche
jich za wěrnoscž, wědomnosčž a dospołnosčž. Žbóžny Kanisius mumijs we Frei-
burgu, we 77. lěcze swojeje staroby na swjedzenju swj. japoschtola Domascha we
lěcze 1597. Freiburgsch postajichu tutomu japoschtolskomu mužej wopomuit a
mjenowachu joho „patrona a zastupjeria a zalitarka kšcheczansteje wěry“ H.

Z Roma. Hdyž so wóndy francoski poštanec Sartiges w rozrnczenju
z kardinalom Antonelliom džiwasche, zo swjaty wótc so wo wójska nještara, tiž
bychu trěbne byle po wotcžěhnenju Francowzow z Roma, wotmohwi kardinal:
Bamž je kšěžorej Napoleonej jara džakowny za joho staroscž (z cyła pak je tón
tola falschny!) a zo by to ze štutkom wopofazał, pšheje sej, zo mohł za Napoleona
w swojim cžaju wučet w Romje wobkšhowacz, hdy by wón hdy swoje wójsko z

Pariza isjahnyl. Wěšte je, zo bamžej lud ničžo cžinił njeby; ale Napoleonej by so hórje schło!

Pólska a Rusowska. Najnowišči carow (kěžorow) wułaž rěka, zo maja so w Pólskej hnydom wschitke mužske a žónske klóschtry zawrjecz a zběhnycz, kotrej su so někał na poslenim postanjenju wobdželiłe a tež te, w kotrychž je mjenje dylgi wosom sobustawow. Rusowiskomu knježerstwu a wuwjedžerjam zakonja njebu cžežko, tał wulki džel za zběžkarški wuprajicz, pschetož Rusojo sami su stórzbnich a sobu tež sudnich. Katholska cyrkej budže z tym wjele sčłodowacz. Sobustawych zběhnjenych klóschtrów smědža (o hnada!) do druhich klóschtrów zastupicz abo z podpjeranjom knježerstwa (wot wzatoho zamoženja) do wufraja pucžowacz. Dopisowanjo a zjenoczenjo njezběhnjenych klóschtr-
skich sobustawow z wyschschimi provincialemi a generalemi je zakazane. Zebrane klóschtryške zamoženjo dyrbi so jenož za podpjeranjo cyrkwie, schulow a dobro-
czerstich skutkow nałożecz. Ale my wěmy, zo tajke sprawne zakonje jenož na shwilku płacža; po cžasu pokaže so tajke zamoženjo do wulkeho próžneho měcha, kiž statna pokladnica rěka, hdžež so zhubja kaž wjelkej mucha a na druge statowe wudawki triebaja. Runje je zakon wuschol, kiž takle rycžecz nam domoli. Mjenujch po druhim nowym wułažu ma so dań ze zamoženja zběhnjenych jesu-
itskich kollegiow w Pólskej a wječornej Ruskej ministerstw financow pschepo-
dacz a nic wjach kaž dotal jenož k lěpschomu schulow nałożowacz. Tak
drje budže tež po cžasu ze zamoženjom nětko zběhnjomnych klóschtrów.
Wułaž wuzběhnjenja klóschtrów bu w noč wot 27. na 28. wuwjedženy. We
Warschawje zastupi runje w noč 12. hodž. do kóždoho wuzběhnjomnych 7 kló-
schtra obřišt (wyschshi) z cžrjodu wojałow, da mnichow zhromadžicz, cžitasche
jim perucžnoscz naměstnika Berga a pschitaza jim, zo bychu so pschihotowali, zo
móhli na poł pjeczich rano na železnicu wotwjedženi bycz a so do wufraja po-
dacz. Z dwanaće warschawskich klóschtrów su tsi wostajene pod wuměnenjom,
zo žanych nowicow wjach pschijimacz njesmědža, zo bychu tał wotemrjele. (Duž
kěžorstka smilnoscz wulka njeje, kaž chychu wschela'e nowiny najwriedy khwalicz;
to je runje tał wjele, hačo bychu wschitke klóschtry zběhnjene byle. Kěžorstkej
wułažni wschał je cžinicz wo potkoczenjo katholickeje cyrkwie!) Džewjecz klóschtrów
bu potašim w noč zběhnjenych a wostaschtaj jenož dwaj a w někotrych tšje
(hdžež drje běchu jara stari?), kotrychž obřišt poznamjeni a wot kotrychž jenožo
za předsčejiczerja (kiž ma so hemał wuzwolecz) postaji. Wokoło 2 hodžinow bě
we hłownym měscze a drje tež w chłym fraju wěc stoncžena. Klóschtry wostachu
wobjažene a mnichoj buchu 1/2 5 hodž. w skazanych wozach wot wojałow psche-
wodženi na železnicu pschijewženi, hdžež kommandant generaladjutant Korff z wy-

schkami zarjadowanjo wjedzesche. Róždy mnich dosta 150 rublow na pucž a slubjenjo tajkoho pienjeza na kóžde lěto; czi fiž w kraju woitanu, maja jeno 40 rublow za lěto dostacž. Do cuzby je so jich jara mało podało; woni chcedža swojomu ludej słužicž. W chrkwjach we Warschawje běsche na ranjo wjele płacachch pobožnych. Wosebje wobžaruje lud tež zawrjenio klóschtra bernardinow w Czerniakowje blisko Warschawy. — W kralestwje pólskim bě do toho dnja 135 mužskich klóschtrów ze 1635 mnichami a 42 žónskich z 549 mníškami (bjež nimit 21 klóschtrów mikošcziwých sotrow). Po nowym wufazu su bjež tym zběhnjene 71 klóschtrów mužskich a 4 žónste, kotrež nimaja po 8 sobustawach. Dale su za podpjeranjo zběžta hišcže zběhnjene (hacž runje to njeje pschiměrjena schtrafa, došelž móhli n. psch. rusch zastojnich dla njesprawnosće jenoho wschitch wubnaczi bjež!) 39 klóschtrów ze 674 mnichami. W chłym kralestwje ma nětko bjež 25 mužskich a 10 žónskich klóschtrów (ale najwjach z nich dyrbi wotemrjecž, došelž novicow bracz njesmědža!) a w kóždym 14 sobustawow, jenož Czestochowje 24. Tak móc pschec prawo dže!

Griske. Sobustaw jendželskoho sejma Reilly poda w katholickej zhromadžiznje w Mechelnje bjež druhim zajimawe powjesče wo pschibjieranju katholicstwa w Griskej. Wot l. 1800 je so chrkwej tam na zwjeselace waschnjo rozschěrjała; swětskich duchownych je nětk dwójch tak wjele kaž tehdom, licžba klóschtrskich duchownych pak je wot 100 na 500 postupila a licžba klóschtrskich knježnow wot 10 na 2000. W poslenich 60 lětach staj so dwaj tysacaj (tamžyntaj) chrkwjow natwariloj. Nětko je tam 263 klóschtrów a khudži wobhdlerjo Griskeje su za twarjenjo chrkwjow, klóschtrów a schulow 160 milionow frankow (nórtow) nawdali.

Waležnosće towarstwa.

Do pokladnicy su dale swój pschinoschł na 1864 zapłacžili kł.: mucžer Jan Kochta z Worklec, Wujesch z Baczonja, kublerški syn Michał Hurban z Pěštec, schemc Jakub Lehmann z Dobroschic, kubler Jakub Schele z Kóžanta, kubler Pětr Jakubasch z Kóžanta, žiwnosčerka Madlena Kórjenikowa z Kosłowa, khěžkar Bosczij Schuster z Kóžanta, kubler Mikławsch Kjehor z Konjec, kubler Mikławsch Nowak z Konjec, krawski Hejtmant z Worklec, schosar Čžoch z Worklec, krawski Knobloch z Worklec; schemski mischtyr Michał Łukasch z Khrósczic, kubler Michał Wjent z Pozdec, kubler Mikławsch Kofla z Pozdec, kubler Handrij Kschizan z Pozdec, žiwnosčer Michał Kholo z Čžěschlec, zahrodnič Pětr Wujesch z Baczonja, mucžer Michał Jencž z Čžornec, žiwnosčer Mikławsch Žur z Horn, žiwnosčer Jakub Kral z Horn.